

FIAT · LUX
EX · LIBRIS ·
ERNST
ANDERSSON

Ludwig e. Marcus

DON QUIXOTE. S. Anderson Sc.

Emedan detta icke är Lucinda, så är det ej en mensklig, utan en gudomlig varelse.

DON QUIXOTE
AF MANCHA.

Andra Delen.

Den Tappre och Snillrike

Riddaren DON QUIXOTES AF MANCHA Lefverne och Bedrifter;

af

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA.

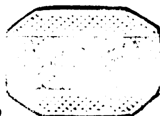

Öfversättning ifrån Spanska Originalet

af

J. M. STJERNSTOLPE.

Andra Delen.

STOCKHOLM, 1818.
Tryckt hos Direct. Henrik A:. Nordström.
På eget Förlag.

Andra Delens Innehåll.

Förord till Andra Delen.

XXIX

XXXIX

XLIX

FÖR-

FÖRORD.

Härmed öfverlemnas Andra Delen af Don Quixote, *hvars vidlöftighet, i jemförelse med den Första, förklarar orsaken, hvarföre den icke förr utkommit. Man hade kunnat, i likhet med* Tieck och Smollett, *vid detta verks öfversättning göra en annan indelning, och dermed mera närma Tomernas storlek till hvarandra; men man har äfven häruti velat följa Originalet, som just har denna indelning, hvarföre äfven Capitlens nummertal fortfar i denna Del, emedan* Cervantes *kallat de tvenne Första Tomerna Första Delen af sitt verk. Att skillnaden i priset emellan dessa bägge Delar blifver betydlig, är således icke underligt, då Andra Delen är nära dubbelt större än den Första. Tvenne kopparstick medfölja, af hvilka ett hör till Första Delen.*

Hvad möda jag haft med Sonnetternas öfversättning, vill jag icke omtala; men jag befarar att den är och förblifver lika förgäfves använd,

som

som då man flyttar en del varmare länders växter högt upp i Nordens kalla climat; det klingande och musikaliska i detta slags Poësie måste dervid nödvändigt förloras, och dermed upphör äfven Sonnetten att vara hvad den kallas.

Öfversättaren.

DON

DON QUIXOTE.

XXII CAP.

Huru DON QUIXOTE *återgaf friheten åt många olyckliga, dem man emot deras vilja förde dit de icke gerna gingo.*

Den Arabiske och Manchiske författaren *Cid Hamet Benengeli* berättar, uti denna alfvarsamma, högtrafvande, noggranna, angenäma och väl uppfunna historia, att sedan det samtal förefallit imellan den ryktbare *Don Quixote af Mancha* och hans vapendragare *Sancho Panza*, hvilket är anfördt i nyssföregående Capitel, upplyfte *Don Quixote* sina ögon, och såg på samma väg, der han nu framtågade, att tolf personer till fots kommo emot honom, hvilkas hufvuden tätt tillsammanfogade framstucko ur en stor jernkedja, likasom kulorna i ett radband, och alla hade äfven fängslade händer. Med dem följde två männer till häst och två gående; de ridande hade skjutgevär, och fotgångarne korssgevär och svärd. Så snart *Sancho* blef dem varse, sade han: "se der en hel kedja med Galer-slafvar, hvilka af Högsta Makten tvingas att ro på Galererna." — "Huru? folk tvingas? inföll *Don Quixote;* kan väl Högsta Makten utöfva våld emot någon?" — "Det säger jag icke, svarade *Sancho;* utan dessa personer äro sådana, som för brott blifvit dömda

att tjena på de Kgl. Galererna såsom roddare-slafvar." — "Korrt sagdt, återtog Riddaren, huru du än vill förklara detta, så bortföras dessa menniskor med tvång och icke efter deras fria vilja." — "Så förhåller det sig," fortfor *Sancho*. — "I anledning häraf, sade *Don Quixote*, yppas tillfälle för mig att utöfva min pligt, nemligen att afstyra våld, samt bistå och frälsa de olyckliga." — "Hans Nåd bör likväl först noga betänka saken, återtog *Sancho*, emedan rättvisan, som föreställes i Konungens person, icke utöfvar våld emot sådana personer, utan straffar dem för deras begångna brott."

Imedlertid anlände denna långa kedja med Galer-slafvarne, och med mycken artighet bad *Don Quixote* den medföljande vakten att göra honom den tjensten, och säga honom orsakerna, hvarföre dessa menniskor kommo tågande på detta sätt? En af de två vakterne till häst svarade då, att de voro slafvar, tillhörande Konungen, och att de nu gingo till galererna, hvilket var allt hvad han kunde säga, och hvad som behöfde vetas. "Med allt detta, återtog *Don Quixote*, önskade jag dock lära känna orsaken till en hvars olycka serskilt;" och härvid tillade Riddaren så många bevekande skäl, för att förmå dem tillfredsställa hans önskan, så att den andra vaktkarlen till häst svarade: "nog hafve vi uti vårt förvar registret och domarne öfver alla dessa förbrytare; men tiden tillåter oss icke att öppna våra kappsäckar, framtaga och läsa dem; Herrn kan derföre fråga dem sjelfva, de gifva säkert svar på allt; ty dessa

men-

menniskor finna alltid ett nöje deruti att begå illgerningar och att tala om dem."

Sedan *Don Quixote* erhållit detta tillstånd, hvilket han i alla fall ärnat taga sig sjelf om han ej fått det, gick han närmare fångkedjan och frågade den främste, för hvilket brott han gick i ett så bedröfligt tåg? Denne svarade: att en häftig kärlek var orsaken dertill. — "Är det ingen annan orsak? fortfor *Don Quixote;* om man skulle föra alla dem som älska till galererna, så hade jag länge sedan varit der." — "Min kärlek är icke af det slag nådig Herrn menar, svarade den fången; jag förälskade mig så häftigt uti en korg med linne, och omfamnade den med sådan styrka, att om rättvisan ej med våld ryckt den ifrån mig, så hade jag ännu i denna stund icke släppt den af fri vilja. Jag öfverraskades under sjelfva gerningen, hvarföre all undersökning var öfverflödig, utan saken afgjordes sålunda, att min rygg undfägnades med etthundrade rapp, och på köpet dömdes jag, att under tre somrar hebo vattenslotten, hvarmed alltsammans slutas." — "Hvad menar du med vattenslotten?" frågade Riddaren. — "Galererna," svarade fången, en ung karl vid 24 års ålder, och, såsom han sjelf sade, född i Piedrahita.

Don Quixote frågade nu den följande om hans brott; men denne svarade icke ett ord, utan gick sorgsen och nedslagen; den förste tog derföre ordet i hans ställe, och sade: "denne, min Herre, vandrar med oss för den orsaken, att han är en sångfogel, det vill säga en musicus och sångare." — "Huru så? återtog

tog Riddaren, sänder man då musici och sångare till galererna?" — "Alldeles, fortfor fången, ty det gifves ingen ting värre än att sjunga i nöden." — "Tvärtom, återtog *Don Quixote*, har jag hört sagas, att med sång fördrifves oro mången gång." — "Här förhåller det sig helt annorlunda, sade fången, ty den som sjunger en gång får gråta hela sin lifstid." — "Detta förstår jag alldeles icke," yttrade Riddaren; men en af vakten svarade: "Herr Riddare! detta gudlösa folket kallar det sjunga i nöden, att bekänna på sträckbänken; denne brottslingen undergick torturen och bekände, och hans illgerning var, att han stulit kreatur, hvarföre han, efter sin bekännelse, blifvit dömd att sex år ro på galererna, sedan han förut fått 200 slag på ryggen. Han är nu alltid tankfull och sorgsen, emedan de öfrige bofvarne, som här åtfölja honom, behandla honom illa, förakta och gäcka honom, blott för det han gjort sin bekännelse, och icke haft mod att säga nej, emedan, efter deras yttrande, ett nej är likaså enstafvigt som ett ja, och att en brottsling bör anse för en lycka, att hafva sitt lif eller sin död på sin egen tunga, då inga vittnen finnas emot honom, och jag tror att de deruti icke hafva så alldeles orätt." — "Jag är af samma tanke," sade *Don Quixote*, som nu vände sig till den tredje med en lika fråga angående hans brott, och denne svarade straxt med mycken beredvillighet: "af brist på tio dukater måste jag nu under fem år bebo de aldrakäraste galererna." — "Jag ville gerna gifva tjugu, för att befria Er från denna o-

lyc-

lycka," sade *Don Quixote.* — "Detta förekommer mig, svarade fången, som om man befann sig midt uppå hafvet, försedd med mycket penningar, men ändock måste dö af hunger, emedan man der ej kunde inköpa hvad man behöfde. Härmed vill jag säga, att om jag i rättan tid haft de 20 dukater Ni nu erbjuder mig, så hade jag dermed förgyllt min Domares penna, och så uppeldat min Advocats snille, att jag nu befunnit mig fri och ledig midt på torget i Toledo, och icke här på denna väg, kopplad som en hund. Men, himlens barmhertighet är stor, man måste hafva tålamod, och dermed punkt."

Don Quixote närmade sig nu till den fjerde, som var en man med ett ärevördigt ansigte, emedan ett hvitt skägg räckte ända ned på hans bröst; och då denne frågades om orsaken hvarföre han gick här, började han gråta, och svarade icke ett ord. Den femte fången gjorde då tjenst såsom hans tolk, och sade: "denne hedersmannen går till galererna på 4 år, sedan han förut, efter plägsed, med stor prakt gjort en spatserfärd till häst." — "Jag förmodar, inföll *Sancho Panza*, att detta skett baklänges sittande på en åsna *)." — "Alldeles så, fortfor fången, och det brott, hvarföre han blifvit straffad, består deruti, att han väl befrämjat onda lustar och varit en trogen skaffare; derjemte säger man, att gunstig Herrn också något förstått häxeri."

"Om denna sista punkten ej varit med, sade *Don Quixote*, så synes mig, att han, för sin

*) Ett brukligt straff i Spanien, i stället för skampålen.

sin skaffare-befattning, icke förtjenat plats på galererna, om ej för att derstädes föra högsta befälet, ty det vore egenteliga belöningen för dylika tjenster; emedan en sådan befattning, nemligen att befrämja allmänna kärleken, fordrar ganska förståndigt folk, och är af högsta vigt i en väl inrättad stat, så att den endast bör anförtros åt folk af god härkomst. Sådana personer borde äfven stå under hög uppsigt och undergå ordentlig examen, såsom det sker vid andra ämbetens tillträdande; hvarjemte de borde hafva lägre betjening under sig, ungefär som mäklare på en Börs. På sådant sätt skulle mycket ondt förekommas, som nu uppstår derigenom, att okunniga och enfaldiga menniskor befatta sig med dylika göromål, såsom äldre och yngre qvinnor, små äfventyrare och sprätthökar, som hvarken hafva nog år eller erfarenhet, och således vid vigtiga tillfällen, eller då det är af nöden att utföra ett djerft företag, blifva stående modstulna, och förstå icke en gång att skillja högra handen ifrån den vänstra *). Jag kunde tala mera vidlyftigt i detta ämne, och anföra skäl hvarföre det vore nyttigt att göra noga urval af sådana personer, åt hvilka man i ett land ärnade anförtro ett så vigtigt värf; men här är icke egentliga stället att orda derom. Någon gång skall jag dock yttra det för dem, som hafva nog anseende att sätta denna angelägna sak i verkställighet; men nu vill jag blott säga, att det medlidande dessa silfverhvita hår och detta

äre-

*) Man inser lätt, att detta allt på ett ironiskt sätt åsyftar allmänna sede-förderfvet i Spanien.

ärevördiga ansigte väckte hos mig, vid tanken på ett så hårdt straff endast för koppleri, likväl mycket minskades då trollväsendet tillades; ehuru jag väl inser, att intet trolleri i verlden förmår förändra och tvinga en fri vilja, såsom enfaldigt folk tror; ty vår själ är fri, och hvarken örter, trollsånger eller besvärjelser förmå något öfver densamma. Allt hvad några gamla enfaldiga käringar och inöfvade skälmar kunna göra är, att de tillblanda gift, hvarmed de förvirra menniskors förstånd, och söka inbilla folk, att de på sådant sätt kunna framtvinga kärlek, då det likväl, såsom jag redan sagt, är omöjligt att beherrska någons fria vilja."

"Så förhåller det sig äfven, sade gubben, och jag försäkrar nådig Herrn, att ehuru jag är oskyldig till trolleri, kan jag dock icke neka att jag varit kopplare, emedan jag ej förmodade att deruti var något ondt. Min afsigt var, att hela verlden skulle roa sig samt lefva i frid och stillhet utan förargelser och tvedrägt; men jag förmodade alldeles icke, att denna min goda villja skulle föra mig dit, hvarifrån jag aldrig lärer komma tillbaka, i anseende till min höga ålder, samt en annan bräcklighet, som icke upphör att plåga mig." Gubben började derefter åter att gråta, hvaröfver *Sancho* blef så rörd, att han framtog fyra Realer och gaf dem åt gubben såsom allmosa. *Don Quixote* gick vidare, och frågade en annan fånge om hans brott; denne svarade med vida mera glättighet än den förre: "jag vandrar dit bort, för det jag skämtat något för mycket med tvenne mina cousiner, samt med två andra flickor, som

icke

icke voro beslägtade med mig utan blott syskonbarn sig imellan, och genom detta skämt uppkom en sådan förvirring i slägtskapen, att ingen genealog förmådde utreda den. Jag blef öfverbevisad om allt, saknade både vänner och penningar, och var nära att fastna i en värre snara, då man omsider dömde mig till galererna för sex år. Jag finner mig nu i mitt öde, ty jag lider efter mitt brott; jag är ännu ung, och om jag lefver kan allt åter komma i bättre skick. Om Hans Nåd, Herr Riddaren, har något hvarmed han kan hjelpa oss stackars brottslingar, så må Gud derföre en gång belöna honom i himmelen, och vi skole här på jorden beständigt innesluta Hans Nåd i våra förböner för Hans Nåds lif och välgång, såsom hans goda och ädla tänkesätt väl förtjenar." Denne fången bar Student-drägt, och en af vakterne sade, att han var en god talare och snäll i Latinska språket.

Efter alla dessa följde en man af rätt lyckligt utseende, och som tycktes vara omkring 30 år gammal, men så vindögd, att det ena ögat tycktes söka det andra. Han var fängslad på ett annat sätt än de öfriga, ty han bar en kedja om foten så stor, att den äfven var lindad om hela hans kropp, och om halsen hade han tvenne ringar, af hvilka en hörde till den omtalade kedjan, den andra ringen kallades: *akta vännen*, och ifrån densamma gingo tvenne jernstänger till hans medja, hvarest de voro fästade med två andra ringar eller bälten, vid hvilka hans bägge händer voro fjettrade, på sådant sätt, att han hvarken kunde föra dem

till

till munnen, eller böja hufvudet ned till händerna. *Don Quixote* frågade, hvarföre denne mannen var svårare fängslad än de öfriga? — Vakten svarade: att han ensam begått flera illgerningar än alla de öfriga tillhopa, och att han var en så listig och stor bof, att ehuru han fördes så fjettrad, ansågo de sig ändock icke säkre om hans person, utan fruktade beständigt att han skulle taga flykten. "Hvad brott kan han då hafva utöfvat, frågade *Don Quixote*, emedan han ej förtjenat större straff än att gå till galererna?" — "Han är dömd till dem för tio år, fortfor vakten, hvilket betyder detsamma som att vara död. Man behöfver icke veta mera om honom, än att han är den beryktade *Gines de Pasamonte*, och kallas äfven *Ginesillo de Parapilla*." — "Sakta Herr Commissarie, om han behagar, ropade fången, vi böra nu icke bjuda till att vränga namn och tillnamn. Jag heter *Gines* och icke *Ginesillo*; *Pasamonte* är mitt famille-namn och icke *Parapilla*, såsom Ni säger. Jag önskade att enhvar måtte taga vara på sig sjelf och ej bry sig så mycket om andra." — "Tala icke ur så hög ton, min Herr spetsbof! svarade Commissarien, ty då torde det gå honom värre än han tror." — "Det är bra, svarade fången, och det må gå med mig som himlen behagar; men någon dag torde komma, då jag låter enhvar veta om jag heter *Ginesillo de Parapilla* eller icke." — "Kallas du då icke så, stråtröfvare?" fortfor Commissarien. — "Jo visst, svarade fången; men jag skall ställa så till, att man icke mera skall nämna mig så, eller också

skall

skall det drabba mig, som nu sväfvar mig på tungan. Om Ni, Herr Riddare, ärnar gifva oss något, så räck fram det och gå i Guds namn härifrån, ty ni synes endast nyfiken att känna andra menniskors lefnadslopp. Om Ni vill veta mitt, så kan jag säga Er, att jag är *Gines de Pasamonte*, och att jag sjelf skrifvit min lefnadshistoria med dessa mina fingrar." — "Deruti säger han sannt, återtog Commissarien; han har sjelf författat sin historia så, att man ej kan önska den mera fullständig; men han har pantsatt denna bok i sitt fängelse för 200 Realer." — "Och jag ärnar inlösa den, fortfor *Gines*, om den också skulle kosta mig 200 dukater." — "Är boken då så förträfflig?" frågade *Don Quixote*. — "Den är så god, återtog, *Gines*, att den öfverträffar både *Lazarillo de Tormes* *) och alla af detta slag, som blifvit skrifna eller kunna skrifvas. Hvad jag i synnerhet kan säga om densamma är, att den innehåller sanningar, och dessa sanningar äro tillika så muntra och roande, att ingen dikt kan jemföras med dem." — "Hvad titel har den boken?" frågade Riddaren. — "*Gines de Pasamontes* Lefverne," svarade fången. — "Är den fullständig?" — "Huru kan den vara det, fortfor *Gines*, då mitt lefnadslopp ännu icke är slutadt? Hvad jag redan skrifvit sträcker sig från min födelsestund till det ögonblick, då jag sista gången sändes till galererna." — "Således har Ni varit der förut?" sade *Don Quixote*. — "Jag har redan varit der i fyra år, till Guds och Konungens tjenst, sva-

rade

*) En Spansk Comisk Roman.

rade *Gines*, och vet således förut huru knallarna och daggen smaka; således oroar jag mig icke mycket deröfver att åter gå dit, emedan jag der kan få tillfälle att sluta min bok, uti hvilken många saker ännu fattas, och på Spanska galererna har jag mera beqvämlighet dertill än jag behöfver; ty det är ej nödigt för mig att använda mycken tid med skrifvande, då jag vet det mesta utantill."

"Ni synes vara skicklig," sade *Don Quixote*. — "Och olycklig, svarade *Gines*; ty olyckan förföljer alltid snillen." — "Den förföljer skälmar," inföll Commissarien. — "Jag har redan sagt Herr Commissarien, fortfor *Gines*, att vi böra färdas sakta; ty Öfverheten har ej gifvit Er makten i händerna derföre, att Ni skall misshandla de arma syndare, som åtfölja Er, utan på det Ni må ledsaga dem dit Hans Maj:t befallt; och sker icke det, så svär jag vid min själ - - - men tyst! det kan komma en dag efter denna, och hvad man gömmer i snö får man igen vid tö; derföre är bäst att hela verlden lefver i lugn, och att vi fredligt framtåga vidare; ty detta tråkiga samtal har redan varat för länge."

Commissarien lyftade sin staf i höjden, för att dermed besvara *Pasamontes* hotelser; men *Don Quixote* gick imellan, och bad honom icke misshandla fången, emedan man borde förunna den, som hade händerna så väl fjettrade, att åtmindstone äga tungan fri. Derefter vände han sig till alla de fängslade, och yttrade: "af allt hvad man nu sagt mig, käraste bröder, förnimmer jag tydligt, att ehuru man

be-

bestraffat Er för edra brott, finnen J dock ej mycket behag deruti, att underkasta Er straffet, och med afsmak, samt alldeles emot er vilja, gån J detsamma till möte. Också kan det väl hända, att det ringa mod en af Er visade på sträckbänken, penningebristen hos en annan, saknad af vänner och gynnare hos den tredje, och i allmänhet Domarens orättvisa varit orsakerna till er gemensamma ofärd, och att J ej kommit så väl ifrån alltsammans som billigt varit. Allt detta faller mig nu i sinnet på ett sätt, som förmår, öfvertalar, ja nästan tvingar mig att för Er ådagalägga det ändamål, hvarföre himlen satt mig hit i verlden, och bjudit mig att antaga den Riddare-Orden till hvilken jag nu räknar mig; och densammas löfte innehåller, att bistå alla dem som förtryckas af de mäktigare. Men, emedan jag vet det vara en af klokhetens reglor, att det som med godo kan verkställas icke bör göras med våld, så vill jag nu anhålla hos Herr Commissarien och den öfriga vakten, att de täcktes lössläppa Er alla och låta Er gå härifrån i fred; ty säkert blifver aldrig brist på annat folk, som på bättre sätt kan användas till Konungens tjenst; och mig synes det alltför hårdt, att göra dem till slafvar, som Gud och naturen låtit födas fria. Dessutom, mina Herrar vakthafvande, bör besinnas, att dessa olyckliga aldrig tillfogat Er något ondt; hvar och en skall i sinom tid svara för sina synder, och det finnes en Gud i himmelen, som icke underlåter att bestraffa det onda och belöna det goda, hvarföre det passar illa för vältänkande

men-

menniskor att vara sina medbröders bödlar, i synnerhet för saker som icke angå dem. Detta allt framställer jag nu vänligt och bedjande, och skall tacksamt erkänna det, om min begäran uppfylles; men om J neken att verkställa det, skall jag med denna lans, detta svärd och min arms styrka tvinga Er att fullgöra min önskan."

"Det är en skön framställning! svarade Commissarien; det vackra talet har således slutat sig på ett mycket uppbyggeligt sätt, nemligen att vi böra lössläppa Konungens fångar, likasom om vi hade makt att göra det, och denne gunstig Herrn rättighet att befalla sådant. Jag råder min Herre att obekymrad fortsätta sin väg, och sätta sitt barberare-bäcken rätt på hufvudet, utan att som en narr blanda sig i andras göromål." — "Ni är sjelf en narr, en ohyfsad bängel och stor skurk!" ropade *Don Quixote;* och vid dessa orden rände han så häftigt emot Commissarien, att denne ej fick rådrum sätta sig till motvärn, utan störtade till marken illa sårad af Riddarens lans, hvilket var så mycket mera lyckligt för den angripande, som den fallne just var den, hvilken hade skjutgeväret. De öfriga vakterna förblefvo några minuter alldeles orörliga af förvåning öfver detta oförmodade anfall; men sedan de litet besinnat sig, drog den, som var till häst, sitt svärd, och de som voro till fots trängde med sina korsgevär in på *Don Quixote,* hvilken med mycken köld afbidade dem; men detta hade dock slagit illa ut för honom, om icke fångarne nu nyttjat det tillfälle som erböd

sig,

sig, att sönderbryta den kedja som fjettrade dem. Härigenom uppkom ett förfärligt tumult, hvarvid vakten, som dels sökte hindra fångarne att göra sig lösa, dels försvarade sig emot *Don Quixote*, som gjorde anfall, i det hela föga kunde uträtta. *Sancho* för sin del hjelpte *Gines de Pasamonte* ur sina bojor, så att han var den förste som fritt sprang omkring på fältet, och genast skyndade till den fallne Commissarien, ifrån hvilken han borttog geväret och svärdet, hvarefter han måttade än på en och än på en annan af vakten, utan att skjuta, hvarföre alla väktarne sluteligen måste taga flykten, dels af fruktan för *Pasamontes* laddade gevär, dels för det hagelskur af stenar, hvarmed de lössluppna fångarne förföljde dem. *Sancho* blef imedlertid mycket bedröfvad öfver denna händelse, emedan han föreställde sig, att den undflydda vakten genast skulle angifva alltsammans hos det Heliga Brödraskapet, och att man skulle ringa i stormklockan; för att åter fasttaga brottslingarne; han meddelade derföre sin Herre sitt bekymmer, och bad honom genast begifva sig derifrån, för att söka en tillflycktsort ibland de nästgränsande bergen.

"Det är alltför bra, svarade *Don Quixote*; men nu vet jag hvad först åligger mig att göra." Derefter sammankallade han alla galer-slafvarne, hvilka börjat skingra sig, sedan de förut afklädt och plundrat Commissarien inpå bara kroppen; och nu samlade de sig alla omkring Riddaren, för att se och höra hvad han vidare ärnade företaga, och han ordade sålunda till dem: "Det tillhör rättsinnade menniskor, att

visa

visa sig tacksamma för undfångna välgerningar, ty otacksamhet är en af de synder som mest misshaga himlen. Detta säger jag, emedan J, mina ädla Herrar, tillräckligt erfarit hvilken stor tjenst jag gjort Er, och till belöning derföre fordrar jag, att J åter påtagen den kedja från hvilken J nyss blifvit befriade, samt med densamma begifven Er på vägen till Toboso, derstädes framställen Er för den älskvärda *Dulcinea*, och sägen henne, huruledes hennes Riddare af den sorgliga skepnaden sändt Er dit, hvarefter J punkt för punkt bören omtala allt som tillhör detta ryktbara äfventyr, hvarigenom J återfått er frihet. Sedan detta är fullgjordt, kunnen J efter behag söka Er lycka."

Deruppå svarade *Gines de Pasamonte* i allas namn: "det som Ni, nådige Herre och befriare, nu befaller oss, är alldeles omöjligt att verkställa, emedan vi icke kunna samlade gå vägen fram, utan måste skingra oss en hvar åt sitt håll, ja, om det vore möjligt, till och med nedgräfva oss i jordens sköte, på det vi ej måtte ertappas af det Heliga Brödraskapet, som utan tvifvel nu efterspanar oss öfver allt. Hvad Hans Nåd således rättvist kan göra vid detta tillfälle är, att förvandla den oss ålagda vandringen till Hennes Nåd *Dulcinea af Toboso* uti ett visst antal *Ave Maria* och *Credo*, det vi åtage oss att läsa för Hans Nåds välgång; ty detta är något som kan verkställas både natt och dag, under flykt och stillasittande, i fred och krig; men att förmoda oss vara beredvilliga att återvända till de Egyptiska köttgrytorna, det vill säga, att åter påtaga vår kedja

och

och begifva oss på vägen till Toboso, det är likasom man nu ville inbilla sig att det vore natt, ehuru klockan är tio på förmiddagen, och att fordra sådant af oss är ungefär detsamma som att söka äpplen på en björk." — "Jag deremot, ropade *Don Quixote* högst förtörnad, svär deruppå, att Ni, Herr sköke-son, *Don Ginesillo de Parapilla*, eller huru Ni kallar Er, skall å nyo fjettrad i alla edra jern, och med den stora kedjan på er rygg, ensam gå dit jag har sagt." *Pasamonte*, som ej hade så tåligt sinne (och som redan af *Don Quixotes* besynnerliga företag, att försätta dem alla i frihet, tydeligen märkt, det han var rubbad till sitt förstånd) gaf, då han såg sig bemött på detta sätt, en vink med ögonen åt sina kamrater, hvilka genast drogo sig något tillbaka, och sedan började ett sådant anfall med stenkastning emot *Don Quixote*, att han ej hade händer nog för att på alla sidor betäcka sig med skölden, och sporrarne verkade icke mera på den stackars *Rozinante* än om han varit gjuten af bronze. *Sancho* kröp bakom sin åsna, och sökte der skygd emot det stenrägn som föll öfver dem bägge. Riddaren kunde ej så väl betäcka sig med sin sköld, att icke några stenar träffade hans kropp med sådan våldsamhet, att han dervid sluteligen störtade till marken; och knappt hade han fallit, förrän den fången, som bar Studentdrägten, öfverföll honom, ryckte barberare-bäckenet af hans hufvud, gaf honom dermed tre eller fyra dugtiga slag öfver skuldrorna, och slog det sedan så länge emot marken, till dess det gick i stycken.

Der-

Derefter borttog han vapenrocken, som Riddaren bar öfver sin rustning, och hade äfven dragit byxorna af honom, om ej harnesket förhindrat det. Ifrån *Sancho* togo de kappan, och lemnade honom tämmeligen utplundrad, hvarefter de imellan sig delade det byte de erhållit i denna strid, och enhvar begaf sig sedan åt sitt håll, jagad af fruktan att falla i det heliga Brödraskapets stränga händer, hvilket syntes dem alla mera vigtigt än att åter påtaga kedjan och vandra till den sköna *Dulcinea af Toboso*. Åsnan och *Rozinante*, *Sancho* och *Don Quixote* qvarblefvo på valplatsen; åsnan hängde hufvudet och syntes mycket tankfull, men klippte då och då med sina långa öron, troligen af fruktan att stenrägnet ännu icke upphört; *Rozinante*, som af stenkastningen blifvit sträckt till marken, låg bredvid sin Herre; *Sancho* stod halfnaken och bäfvade oupphörligt för det heliga Brödraskapet, och *Don Quixote* var högst förbittrad deröfver, att han blifvit så misshandlad af dem han visat en så stor välgerning.

XXIII CAP.

Hvad som hände den berömde Don Quixote i de svarta bergen, ett af de mest underbara äfventyr som berättas uti denna sannfärdiga historia.

Då *Don Quixote* såg sig så illa behandlad, sade han åt sin vapendragare: "Jag har alltid hört sägas, min kära *Sancho*, att den som gör

 godt

godt åt pack, får skam till tack, och om jag trott hvad du sade mig, så hade jag undvikit denna förargelse; men då det nu är gjordt, fordras blott tålamod, och hädanefter skall jag vara mera försigtig.” — ”Lika litet, som jag är en Turk, lärer Hans Nåd hädanefter blifva försigtig, svarade *Sancho;* men emedan Herrn säger, att han undvikit denna olycka om han trott mig, så ber jag Hans Nåd nu tro på mig, för att undgå en ännu större; ty Herrn bör veta, att det heliga Brödraskapet ej bryr sig det mindsta om Ridderskap, och att det säkert icke vill gifva två styfver för alla vandrande Riddare tillsammanstagna; och mig förekommer det som om Brödraskapets stafvar redan susade omkring våra öron.” — ”Räddhågan är medfödd hos dig, *Sancho*, sade *Don Quixote;* men på det du ej må säga att jag är envis och aldrig följer dina råd, vill jag för denna gång uppfylla din önskan, och vika undan för den olycka du så mycket fruktar; men detta sker blott under ett vilkor, nemligen att du hvarken under din lefnad eller vid din död någonsin säger, att jag dragit mig tillbaka eller gått undan af fruktan för faran, utan endast för att fullgöra hvad du begärt; säger du något annat så ljuger du, och nu så väl som då, och då så väl som nu, beskyller jag dig för osanning, samt påstår att du ljuger hvarje gång du tänker eller säger det. Således må du icke göra någon invändning; ty om du blott skulle tänka att jag undandrager mig någon fara, och i synnerhet denna, eller att en skugga af fruktan märktes hos mig, så ville jag icke gå från

stäl-

stället, utan stanna här alldeles ensam, för att afbida icke allenast det heliga Brödraskapet, som väcker så mycken ångest hos dig, utan alla de tolf bröderne af Israëlitiska stammen, de sju Maccabæerna, Castor och Pollux, samt alla Bröder och Brödraskap som finnas i hela verlden.” — ”Nådige Herre, svarade *Sancho*, att draga sig tillbaka är icke att fly, icke eller är det förnuftigt att vänta, då faran vida öfverstiger hoppet att besegra den. Kloka menniskor spara sig den ena dagen för den följande, och sätta icke allt på spel på en enda dag. Ehuru jag är en enfalldig man och simpel bonde, har jag dock under all min lefnad bemödat mig om hvad man kallar att uppföra sig klokt; således bör Herrn icke ångra sig att han följt mitt råd. Sätt sig derföre upp på *Rozinante*; om Herrn förmår, hvarom icke så vill jag hjelpa Herrn, och följ sedan mig; ty en hemlig aning säger mig, att vi nu hafva mera behof af fötterna än af händerna.”

Don Quixote satte sig upp utan att svara något ord; *Sancho* på sin åsna red förut, och så anlände de till en del af de svarta bergen, som voro belägna i granskapet. *Sanchos* afsigt var att genomtåga dem, och begifva sig till Viso eller Almodovar del Campo, för att några dagar gömma sig i dessa bergstrakter, och således undgå att upptäckas af det heliga Brödraskapet. Han uppmuntrades till detta beslut ännu mera då han fann, att deras matförråd blifvit förskonadt under drabbningen emot galer-slafvarne, ehuru det legat på hans åsna: en omständighet, som han ansåg för ett under-

 verk,

verk, i synnerhet emedan galer-slafvarne undersökt allt på det nogaste sätt *).

Ännu samma natt anlände de midt ibland de svarta bergen, och *Sancho* ansåg det beqvämligt att derstädes tillbringa både denna natt samt äfven några dagar, åtminstone så länge det matförråd räckte till, som de medförde; således sökte de sig ett nattläger imellan tvenne klippor, under en mängd korkträn. Men ett grymt öde, hvilket, enligt deras mening som icke upplysas af en sann tro, leder och beherrskar allt efter sitt välbehag, hade fogat det så, att *Gines de Pasamonte*, den beryktade skälmen och stortjufven, som genom *Don Quixotes* dygd och galenskap undsluppit sina bojor, och hvilken äfven var intagen af fruktan för det Heliga Brödraskapet, icke utan goda skäl, äfven sökt en fristad i dessa bergen, hvarvid ödet och ångesten i förening fört honom till samma ställe som *Don Quixote* och *Sancho* utvalt, just vid en sådan tid och stund, att han kunde igenkänna dem innan de ännu lagt sig att sofva. Emedan skälmar alltid äro otacksamma, nöden drifver dem att försöka det yttersta, och de värdera hjelpen för närvarande ögonblicket mera än ett tillkommande lugn, så fattade *Gines*, som hvarken var tacksam eller ädelt sinnad, det beslut, att bortstjäla *Sancho Panzas* åsna, den han värderade högre än *Rozinante*, hvilken, enligt hans tanke, hvarken dugde att sälja eller bortbyta. *Sancho* sof, *Gines* bortstal hans åsna, och innan det dagades

*) Här synes författaren glömma, att han förut låtit värden på vårdshuset borttaga *Sanchos* kappsäck.

des var tjufven med sitt rof redan så långt borta, att han ej mera kunde upphinnas.

Morgonrådnan framglänste att fägna jorden, men blott för att bedröfva *Sancho*, som icke återfann sin åsna, och då han saknade den, utbrast hans sorg i höga klagorop, af hvilka *Don Quixote* väcktes, och hörde sin stackars vapendragare sålunda yttra sig: "O du, mitt käraste skötebarn, född under samma tak som jag, mina söners glädje, min hustrus dyrbaraste klenod, mål för mina grannars afund, förnämsta hjelpen vid mina mödor och arbeten, du som till hälften födde mig sjelf, ty de 26 skillingar jag dageligen förtjenade genom dig var min halfva inkomst!" — *Don Quixote*, som hörde denna jämmer och begrep orsaken dertill, tröstade *Sancho* med alla de skäl och grunder han kunde upptänka, och bad honom hafva tålamod, hvarjemte han lofvade honom en förskrifning på tre af de fem åsnor han sjelf hade hemma i sitt stall. *Sancho* fann en tröst i detta löfte, aftorkade sina tårar, qväfde sina suckar, och tackade *Don Quixote* på det högsta. Då Riddaren befann sig ibland dessa bergen, kände han sitt hjerta upplifvas, emedan denna trakt syntes honom mycket beqväm för de äfventyr han sökte. Han återkallade i sitt minne alla de underbara äfventyr, som i dylika ödemarker och vilda trakter tillstött vandrande Riddare. Intagen och alldeles hänryckt af dessa betraktelser fortsatte han nu sin väg, utan att bry sig om något annat. *Sancho* för sin del hade intet annat bekymmer (då han nu ansåg sig stadd på en säker väg) än

att

att tillfredsställa sin mage med qvarlefvorna af det matförråd han bortsnappat ifrån de andeliga Herrarna; han följde derföre tätt efter sin husbonde, sittande på tvären öfver sin åsna *), och drog ett stycke efter det andra ur sin matsäck för att stilla sin hunger. På detta sätt framtågande, hade han ej velat gifva ett öre för hvarje annat äfventyr.

Af en händelse upplyfte han nu ögonen och såg sin Herre hålla stilla, bemödande sig att med lansspetsen upptaga ett bylte, som låg på marken; han skyndade sig derföre fram för att hjelpa honom om det skulle behöfvas, och han kom till stället just då Riddaren med lansen upplyftat en sadeldyna och en kappsäck, bägge till hälften, eller rättare sagdt, alldeles förruttnade och sönderslitna, men dock så tunga, att *Sancho* måste afstiga för att hjelpa till, då hans Herre befallte honom undersöka hvad som befanns i kappsäcken. *Sancho* uträttade detta med mycken behändighet, och ehuru kappsäcken var tillsluten med en jernkedja och ett lås, kunde han dock genom de af rötan förorsakade hålen se hvad den innehöll, nemligen: fyra skjortor af det finaste linne, åtskilliga andra linnesaker, lika fina och snygga, derjemte en näsduk, uti hvilken låg en tämmeligen ansenlig summa i guldmynt, och då han såg den utropade han: "himlen vare ära, som omsider tillskyndat oss ett äfventyr med nå-

*) Åter en glömska af författaren, som nyss låtit åsnan bortstjälas; man skulle dock kunna anse dessa små ovarsamheter såsom snaror, utlagda för Critici, om man ej kände, att *Cervantes* i en annan upplaga sjelf rättat detta.

någon vinst!" Derefter sökte han vidare, och fann en liten grannt inbunden plånbók; *Don Quixote* bad honom gifva sig den, och tillsade honom att gömma guldet och behålla det för eget behof. *Sancho* kysste Riddarens hand för denna skänk, tog sedan allt linnet ur kappsäcken och stoppade det i sin egen förrådspåse. *Don Quixote* såg allt detta, och yttrade sig: "mig synes, *Sancho*, (och det kan omöjligen vara annorlunda), att någon resande, som förirrat sig ibland dessa bergen, blifvit anfallen af röfvare, hvilka mördat honom och sedan nedgräft honom i denna aflägsna trakt." — "Det kan icke gerna förhålla sig så, svarade *Sancho*, ty om det varit röfvare, hade de väl icke lemnat penningarne qvar." — "Deruti har du rätt, återtog Riddaren, och derföre kan jag hvarken gissa eller utforska, huru detta förhåller sig; likväl hoppas jag, att om vi se efter i denna lilla bok, torde något finnas upptecknadt, hvarigenom vi kunne få kännedom af saken." Derefter öppnade han boken, och det första han fann deruti liknade blott ett concept, men skrifvit med prydliga bokstäfver, och var en Sonnet, hvilken han högt uppläste, på det *Sancho* måtte höra den, och dess innehåll var följande:

Du, *Amor!* sjelf ej känna tycks den låga
Som, grymme! till mitt qval, du endast tände;
Jag ej förtjenat straffet som du sände,
Nej, skuldlös lider jag en afgrundsplåga.

Men,

Men, *Amor* är ju Gud; med hans förmåga
Att veta allt, han äfven detta kände;
En Gud är icke grym, men hvem förvände
Mitt lif i qval? skall jag det säga våga?

O, skall jag säga: det är du, *Nerinna!*
Så mycket ondt du alldrig kunnat stifta,
Och öfver himlen dristar jag ej klaga.

Snart skall jag målet för min vandring hinna;
Ett okändt qval min lefnad ses förgifta,
Och blott ett underverk kan det förjaga.

"Af dessa verser, sade *Sancho*, vet man intet mera än förut, så framt man ej kunde få rätt på den der Negrinnan, som deruti omtalas, och hon torde kanske hjelpa oss på riktiga vägen." — "Hvilken Negrinna?" frågade *Don Quixote*. — "Jag tyckte, fortfor *Sancho*, att Hans Nåd läste om en Negrinna." — "Nej bevars, *Nerinna*, svarade Riddaren; och det är utan tvifvel namnet på den Dame, öfver hvilken författaren till denna Sonnet beklagar sig; men det är åtminstone säkert, att han måste vara en god poët, eller också förstår jag icke konsten." — "Således, sade *Sancho*, förstår Hans Nåd äfven versmakeri?" — "Mera än du förmodar, svarade *Don Quixote*, och det skall du få se, då jag snart ärnar sända dig till min herrskarinna *Dulcinea af Toboso* med ett helt ark fullproppadt af vers; ty du bör veta, min kära *Sancho*, att alla eller åtminstone de flesta forntidens vandrande Riddare voro stora Skalder och Musik-idkare, och att bägge dessa talanger, eller rättare sagdt förträffligheter, alltid fun-

funnos förenade hos dessa förälskade omkringvandrare, ehuru det väl är sannt, att de fordna Riddarnas poësier innehöllo mera fantasie än sundt förnuft." — "Läs nu vidare, nådig Herre, fortfor *Sancho*, kanske vi då finna något som mera tillfredsställer oss." *Don Quixote* vände om bladet, och yttrade dervid: "detta är prosa, och synes vara ett bref." — "Kanske ett växelbref," inföll *Sancho*. — "Enligt sin början måste det snarare vara ett kärleksbref," svarade Riddaren. — "Nå läs det högt, Hans Nåd, ropade *Sancho*, ty jag är innerligen road af kärlekssaker." — "Gerna," sade *Don Quixote*, och läste nu, efter *Sanchos* önskan, med hög röst följande:

"Dina falska löften och min olycka jaga "mig så långt bort, att till äfventyrs rycktet "om min död, men aldrig min klagan, kan "framtränga till dina öron. Otacksamma! du "har förskjutit mig, till förmån för en annan, "som väl är mera rik, men icke bättre än jag; "ty om dygd vore en rikedom som riktigt vär-"derades, så skulle jag nu icke afundas en "annans lycka eller begråta min egen olycka. "Likasom du upphöjdes genom din skönhet, "nedsönk du äfven genom ditt handlingssätt; "den förra gjorde dig till en ängel, det sed-"nare bevisade, att du blott var en qvinna. "Må du imedlertid alltid lefva i lugn, ehuru "du förstört hela min sinnesfrid, och himlen "gifve att din makas bedrägeri aldrig måtte "upptäckas, på det du icke må ångra hvad du "gjort, och jag blifva hämnad på ett sätt, som "jag alldedes icke önskar."

Se-

Sedan *Don Quixote* slutat denna läsning, sade han: "så väl af detta som af verserna kan intet mera upplysas, än att bägges författare måste vara en olycklig älskare." Derefter bläddrade han igenom hela boken, och fann deruti andra verser och bref, af hvilka han kunde läsa några, men andra intet; likväl innehöllo de alla intet annat än sorg, klagan, förebråelser, misstankar, ynnest och smärta, behag och misshag, hvaraf väcktes ömsom beröm och klander. Under det *Don Quixote* genomsökte boken, gjorde *Sancho* detsamma med kappsäcken, utan att dervid förbigå den minsta rynka eller veck; han sökte, plockade, vände ut och in på den, och ingen sömm fanns som han icke noga ransakade, på det intet genom hans försummelse måtte blifva qvarliggande: ett sådant begär hade det upptäckta guldet uppväckt hos honom, emedan det bestod af mera än hundrade piecer; och ehuru han härvid icke upptäckte mera än hvad han redan funnit, så trodde han dock, att hans luftfärd på sängtäcket, det qval han lidit af sin Herres balsam, det stryk han fick af formännen, mulåsnedrifvarnas knuffar, kappsäckens förlust, äfvensom all den hunger, törst, och ångest han uthärdat i sin Herres tjenst, voro rikeligen ersatta genom denna välgerning som Riddaren utöfvat emot honom.

Riddaren af den sorgliga skepnaden hade den mest brinnande åtrå att få veta, hvilken var ägare till kappsäcken; emedan han, så väl af Sonnetten, som brefven, guldmyntet och det fina linnet, gjorde den slutsats, att han måste

varit

varit en man af stånd, ehuru olycklig älskare, och som, genom förakt och elak behandling från sin älskarinnas sida, blifvit bragt till något förtvifladt beslut. Men då på denna ödsliga obebodda trakt ingen menniska visade sig, af hvilken underrättelse derom kunde inhämtas, så blef nu hans enda omsorg att fortsätta sin väg, hvarvid dock kosan öfverlemnades åt *Rozinantes* välbehag, och denne gick endast der han kunde få fotfäste. Riddaren var imedlertid alldeles intagen af den inbillningen, att något besynnerligt äfventyr härstädes nödvändigt måste möta honom.

I det han under dessa tankar fortsatte sin väg, såg han högst upp på ett berg, som låg midt framför hans ögon, en man med undransvärd lätthet springa ifrån klippa till klippa, och från buske till buske. Han tycktes nästan vara naken, hade ett svart tjockt skägg, långt hår som hängde vårdslöst spridt, var både barbent och barfotad, men bar ett par byxor som syntes vara af brunt sammet, dock så sönderrifna, att bara skinnet framlyste genom många hål; hans hufvud var obetäckt, och ehuru han, som sagdt är, sprang förbi med mycken hastighet, kunde dock Riddaren af den sorgliga skepnaden se och upptäcka alla dessa brister i hans klädsel. Med allt bemödande kunde Riddaren likväl icke följa honom, emedan *Rozinante* var så kraftlös, att han blott fot för fot kunde framskrida i denna ovägade trakt, och dessutom hade han af naturen ett trögt pflegmatiskt lynne. *Don Quixote* föreställde sig genast, att denne mannen måste vara ägare till kapp-

säcken

säcken och sadeldynan, och beslöt derföre att uppsöka honom, om han också skulle tillbringa ett helt år i dessa bergen, för att igenfinna den okände. Han befallte derföre *Sancho* att afstiga, och gå rundt omkring bergen på ena sidan, under det han sjelf framtågade åt andra sidan, i förmodan att genom detta skyndsamma bemödande upphinna mannen, som så hastigt sprungit förbi dem. "Detta kan omöjligt ske, svarade *Sancho;* ty så snart jag aflägsnar mig ifrån Hans Nåd, intages jag af en sådan fruktan, att tusende inbillningar och syner sväfva mig för ögonen. Hvad jag nu säger må äfven tjena till efterrättelse, nemligen, att jag hädanefter icke aflägsnar mig en tum ifrån Hans Nåd." — "Må göra då, svarade Riddaren af sorgliga skepnaden, och jag är mycket nöjd dermed, att du förlitar dig så mycket på mitt mod, hvarföre jag icke eller vill öfvergifva dig, ej en gång då din själ öfvergifver din kropp. Följ nu derföre mina fjät helt sakta, eller såsom dig bäst synes, och nyttja dina ögon såsom lycktor; under det vi genomsöka denna lilla klyfta, kanske vi kunne finna den mannen som vi sågo, och hvilken, utan all tvifvel, är ägaren till vårt fynd." — *Sancho* svarade häruppå: "det vore likväl bättre att icke uppsöka honom; ty om vi finna honom, och han är ägare till penningarne, så följer deraf tydligt att jag måste återgifva dem. Således vore det klokare att vi öfvergåfvo detta onyttiga bemödande, på det jag med godt samvete må kunna behålla hvad jag har, till dess vi, på ett annat mindre besynnerligt och mödo-

samt

samt sätt kunne upptäcka den egenteliga ägaren, hvilket kanske torde inträffa på en tid då penningarne redan äro förstörda, och då har Kejsaren sjelf förlorat sin rätt." — "Häruti bedrager du dig, *Sancho*, svarade *Don Quixote*; ty då vi redan börjat förmoda hvilken som är ägaren, så äro vi äfven förbundna att uppsöka honom och återgifva hans penningar; om vi deremot icke söka honom, så är den starka förmodan vi hysa, att han är ägaren, lika så väl en brottslighet hos oss, som om vi med säkerhet visste det. Således, min vän *Sancho*, bör denna efterspaning icke väcka någon harm hos dig; och om vi finna honom skall jag derigenom befrias ifrån ett stort bekymmer." Vid dessa orden sporrade Riddaren *Rozinante*, och *Sancho* följde honom såsom vanligt på sin åsna. Sedan de genomtågat en del af berget, kommo de till en klar bäck, midt uti hvilken låg en död, alldeles sadlad och betslad mulåsna, till hälften uppäten af hundar och roffoglar, hvilket ännu mera styrkte dem i deras förmodan, att den flyktingen de sett var ägaren både till kappsäcken och mulåsnan.

Under det de besågo allt detta, hörde de ljudet af en pipa, likasom då en herde drifver sin hjord på bete, och till vänster om sig sågo de äfven en stor mängd getter, samt uppå bergspetsen en herde som vaktade dem, och som var en åldrig man. *Don Quixote* ropade åt honom och bad honom komma ned. Han svarade med hög röst, frågande hvad som fört dem till denna trakt, som sällan eller aldrig beträddes af någon, utom af getter, eller var-

gar

gar och andra odjur, som der ströko omkring: *Sancho* bad honom blott stiga ned, då de noga ville underrätta honom om allt. Getvaktaren nedsteg, och då han kom till stället der *Don Quixote* stod, sade han: "jag vill hålla vad att J här beskåden den döda mulåsnan, hvilken legat der i hålet, som jag visst tror, sex månader; men säg mig nu, om J icke träffat dess ägare?" — "Vi hafva ej funnit annat, svarade *Don Quixote*, än en kappsäck och en sadeldyna, som lågo icke långt härifrån." — "Dessa saker har jag ofta sett, återtog getvaktaren, men jag har hvarken velat vidröra eller gå nära intill dem, af fruktan för någon olycka eller att blifva ansedd för en tjuf; ty hin onde är listig och fin, och lägger ofta sådana saker för våra fötter, så att vi stupa och falla öfver dem utan att vi veta huru det tillgått." — "Detta är just hvad jag har sagt, inföll *Sancho*; jag har äfven funnit dessa saker, men jag aktade mig att nalkas dem på ett stenkast nära; jag lemnade dem der de lågo, och derstädes må de förblifva som förut, ty orätt gods har ingen trefnad." — "Men säg mig dock, min goda man, frågade *Don Quixote*, om Ni ej vet hvilken som är ägare till dessa saker?" — "Hvad jag kan säga derom, svarade getvaktaren, är, att ungefär för sex månader sedan, kanske något mer eller mindre, kom en ung Herre, af förnämt och vackert utseende, till en herde-boning, belägen ungefär tre mil härifrån; denne Herrn red då på samma mulåsna som nu ligger död här, och han medförde samma kappsäck som Ni säger Er hafva sett, men icke

vid-

vidrört. Han frågade oss, hvilken trakt i dessa bergen vore den mest vilda och ödsliga? och vi nämde då för honom det ställe, hvarest vi nu befinna oss, och så förhåller det sig äfven; ty om Ni vill färdas en half mil längre fram, så skall Ni till äfventyrs icke hitta tillbaka, och det är redan ett underverk att Ni kunnat framtränga ända hit, ty hvarken någon väg eller gångstig leder till detta ställe. Då således den unge mannen hört vårt svar, vände han sin mulåsna, och red fram åt den trakt vi utmärkt för honom, och lemnade oss alla intagna af sitt sköna utseende, men förundrade öfver hans fråga, äfvensom öfver den skyndsamhet hvarmed vi sågo honom vända om och taga vägen åt bergen. Ifrån den stunden sågo vi honom icke mera, till dess han några dagar derefter mötte en af våra herdar, och, utan att säga ett ord, sprang på herden och gaf honom en myckenhet knuffar och slag, hvarefter han bemäktigade sig herdens väska, borttog all osten jemte brödet som fanns uti densamma, och sedan det var gjordt, sprang han med förundransvärd hastighet åter bort och gömde sig ibland klipporna. Då vi fingo veta detta, samlade sig några af oss, och vi gingo väl två dagar ibland de vildaste klipporna för att uppsöka honom, hvarefter vi sluteligen funno honom uti ett stort ihåligt korkträd. Han kom emot oss med mycken artighet; hans kläder voro redan utslitna, hans ansigte vanställdt och solbrändt, så att vi knappast igenkände honom, men hans kläder, ehuru sönderslitna, voro för oss säkra kännetecken att han

var

var densamme som vi sökte. Han hälsade mycket höfligt på oss, och med några få men mycket förståndiga ord sade han oss, att vi ej borde förundra oss öfver att se honom således stryka omkring, emedan han ålagt sig sjelf att fullborda en viss botöfning för sina många synders skull. Vi anhöllo att han måtte säga oss hvilken han var, men kunde icke förmå honom dertill; hvarföre vi sade honom, att om han behöfde något till sitt lifsuppehälle, hvilket han icke kunde vara förutan, så skulle han säga oss hvarest vi kunde träffa honom, då vi med all ömhet och välvillja ärnade förse honom dermed; men om icke detta behagade honom, så borde han åtminstone begära det af oss, och icke med våld taga det af herdarne. Han tackade oss för vårt vänskapliga anbud, bad om förlåtelse för den våldsamhet han utöfvat, och lofvade att framdeles i Guds namn begära hvad han behöfde, utan att tillfoga någon det mindsta onda. Hvad hans boning angick, sade han sig ej hafva någon annan än den tillfälligheten erböd, då natten nalkades; hvarefter han slutade sitt tal med en så rörande klagan, att vi alla, som hörde deruppå, skulle hafva varit stenhårda om vi ej deltagit i hans jämmer, i synnerhet då vi erinrade oss i hvad skepnad vi sågo honom första gången, och huru ömkeligt utseende han deremot nu hade; ty, såsom jag redan har sagdt, var han en ung Herre af rätt vacker gestalt, och hans sätt att tala, både artigt och grannt, bevisade äfven, att han måste vara en man af högre börd; och fastän vi, som hörde på honom,

endast

endast voro folk af lägre slag, märkte vi ändock ganska väl huru mycket hans belefvenhet och finhet höjde sig öfver vårt bondaktiga uppförande. Under det han ännu var midt i sitt tal, tystnade han hastigt, och stirrade med ögonen en lång stund emot marken; vi stodo der helt stilla och förundrade, blott afbidande huru denna hans häftiga sinnesrörelse skulle slutas, och det var för oss en rätt bedröflig syn, ty än upplyfte han ögonen emot himlen, än stirrade han emot marken, utan att röra ögonlocken, derefter tillslöt han dem, bet sig i läpparne och rynkade pannan, af hvilket allt vi lätt kunde finna att han hade ett anfall af vansinnighet. Vi behöfde icke eller länge vänta på öfvertygelse derom att vi gissat rätt; ty i fullt raseri sprang han upp ifrån marken, dit han korrt förut kastat sig, fattade uti en af oss, som stod honom närmast, och öfverföll honom med en sådan ursinnighet och styrka, att om vi ej ryckt honom ur hans händer, hade han med sina knytnäfvar slagit ihjäl honom, och derunder ropade han oupphörligt: Ha, trolöse *Fernando!* här skall du plikta för alla dina förbrytelser, dem du utöfvat emot mig; dessa händer skola utrifva ditt hjerta, som är uppfylldt af alla möjliga laster, i synnerhet bedrägeri och falskhet. Han tillade sedan många andra uttryck, som alla åsyftade att säga allt ondt om en vid namn *Fernando*, och att behandla honom såsom en bedragare och skurk. Vi lemnade honom under stor bedröfvelse, och han, utan att vidare säga ett ord, aflägsnade sig ifrån oss, och skyndade sig

så hastigt bort ibland klippor och buskar, att man omöjligt kunde följa honom. Häraf förmodade vi, att galenskapen öfverföll honom tidtals, och att någon som hette *Fernando* måste hafva tillfogat honom en sådan hjertfrätande sorg, att den bragt honom i det beklagansvärda tillstånd, hvaruti han nu befinner sig. Allt detta har sedermera bekräftat sig flera gånger; ty han har ofta mött oss på vägen, och dervid anhållit hos herdarne att få något till att äta; understundom har han också med våld tagit sig mat; ty då han är vid sitt elaka lynne emottager han ingen ting fredligt, ehuru herdarne erbjuda honom det, utan han rycker det åt sig under hugg och slag; men så snart han har sin fulla sansning, beder han mycket höfligt och artigt derom, emottager hvad han får, under många tacksägelser, och utgjuter dervid äfven tårar. För att nu säga sanningen, J gode Herrar, fortfor getvaktaren, så har jag öfverenskommit med fyra af mina kamrater, af hvilka två äro drängar här och två mina vänner, att vi skole söka ända till dess vi finne honom, och sedan det lyckats för oss, villje vi antingen med godo eller våld föra honom till byn Almodovar, som är belägen åtta mil härifrån, och der försöka att bota hans galenskap, så vida annars hans onda kan botas, eller åtminstone skole vi, då han har sin sansning, söka utforska hvilken han är, och om han har några anhöriga, dem vi kunne lemna underrättelse om hans olycksöde. Detta, mina Herrar, är allt hvad jag kan svara på edra frågor, och deraf bör förstås, att ägaren till

den.

den kappsäcken J funnit är just densamme mannen J sett springa förbi Er med sådan hastighet, och som nästan var halfnaken;" (ty *Don Quixote* hade redan berättat, att han sett en man springa fram imellan bergen). Riddaren stod nu mycket förundrad öfver hvad han hört af getvaktaren, och hans längtan att erfara hvilken den olycklige vansinnige var, förökades mycket, hvarföre han hos sig sjelf beslutade att utföra hvad han redan företagit, nemligen att genomsöka hela berget, utan att lemna en enda klyfta eller håla osedd, ända till dess han funnit sin man.

Ödet fogade det imedlertid bättre än man kunde vänta eller hoppas; ty i samma ögonblick visade sig uti öppningen af en klippa, just åt den sida de stodo, den unge mannen som de sökte. Han talade åtskilligt för sig sjelf, det man knappt kunnat höra på nära håll, och ännu mindre på något afstånd; hans klädsel var just sådan som förut är sagdt, utom det, att då han kom närmare, märkte *Don Quixote*, att den söndersiitna jacka han bar, ännu behöll sin vällukt, såsom förfärdigad af det finaste Corduanska skinn, hvarigenom han fullkomligt öfvertygades, att en person, som bar sådana kläder, ej kunde vara af ringa stånd. Då den unge mannen kom fram till dem, hälsade han på dem mycket artigt, men med en sträf och hes röst. *Don Quixote* besvarade hälsningen med icke mindre artighet, steg af hästen med mycken värdighet, gick till den unge mannen, slöt honom i sina armar, och höll honom på detta sätt länge i sin famn, som

om de hade kändt hvarandra en lång tid. Den andre, hvilken man kunnat kalla *den trasiga af den eländiga skepnaden*, likasom *Don Quixote af den sorgliga*, trädde ett par steg tillbaka sedan *Don Quixote* släppt honom, lade bägge sina händer på Riddarens axlar, och betraktade honom mycket uppmärksamt, likasom för att påminna sig om han kände honom, och syntes icke mindre förundrad att se en sådan figur och sådan rustning som *Don Quixotes*, än Riddaren deröfver att se honom. Den förste, som sedermera efter famntaget bröt tystnaden, var den trasige, och han yttrade sig såsom vidare skall omtalas.

XXIV CAP.

Fortsättning af äfventyret i de svarta bergen.

Historien berättar, huruledes *Don Quixote* med största uppmärksamhet hörde på den olycklige Riddaren af berget, och denne talade sålunda: "I sanning, min Herre, hvem Ni också må vara, så, ehuru jag icke känner Er, tackar jag Er dock mycket för den godhet och artighet Ni visat emot mig, och jag skulle önska mig tillfälle att med mera än blotta viljan ådagalägga min erkänsla för detta vänskapliga bemötande; men mitt olycksöde tillåter mig icke att vedergälla denna er välgerning med annat än en innerlig längtan, att någon gång finna lägenhet till densammas aftjenande." — "Allt

hvad

hvad jag önskar, svarade *Don Quixote*, är att kunna vara Er till tjenst, i hvilken afsigt jag fattade det beslut att ej förr öfvergifva dessa berg än jag funnit Er, och erfarit, om den smärta, som tydligt röjer sig i detta Ert besynnerliga lefnadssätt, på något vis skulle kunna lindras, och om något botemedel deremot finnes, ville jag söka det med all möjlig ifver; men skulle er olycka vara af ett sådant slag, att dörren för all slags hjelp och tröst är tillstängd, så ärnade jag åtminstone visa mitt deltagande derigenom, att gråta och klaga med Er så mycket jag förmår; ty under hela vår lefnad är det en tröst i olyckan, att finna någon som sörjer med oss, och om således min goda afsigt finnes värd någon erkänsla af Er, så ber jag och besvär Er, min Herre, vid det ädla tänkesätt Ni redan yppat för mig, och vid allt hvad Ni här i lifvet mest älskat eller ännu älskar, att Ni säger mig hvilken Ni är, äfvensom den bevekelsegrund Ni kan hafva att lefva och dö i denna ödemark, lik ett vilddjur, och så vida skilld ifrån den rang och den egenteliga belägenhet, som, enligt ert utseende och er drägt, ostridigt tillhöra Er. Derjemte, fortfor *Don Quixote*, svär jag vid det Ordenskap jag såsom Riddare emottagit, ehuru jag är en ovärdig syndare, samt vid det vandrande Riddare-ståndet, att om Ni, min ädle Herre, uppfyller denna min önskan, vill jag tjena Er enligt min pligt, som ålägger mig sådant emot hvilken som helst, och antingen straxt skaffa ett botemedel emot er olycka, så vida ett sådant kan finnas, eller åtminstone

hjel-

hjelpa Er att gråta, såsom jag redan har lofvat." Då Skogs-Riddaren hörde honom af den sorgliga skepnaden tala sålunda, gjorde han ingen ting vidare än att en stund noga beskåda honom på alla sidor, och sedan han på detta sätt begapat honom, sade han: "om Ni har något att äta, så gif mig det för Guds skull, och sedan jag ätit skall jag gerna uppfylla er önskan, af erkänsla för den godhet Ni visat mig."

Sancho framtog genast mat ur sitt förråd, och getvaktaren äfven ur sin väska, hvarmed den Trasige stillade sin hunger, spisande det man gaf honom lik en som var alldeles uthungrad, nemligen med sådan glupskhet, att han ej gaf sig nog tid att tugga, och under denna hans måltid talades ej ett ord, hvarken af honom sjelf eller dem som sågo deruppå. Sedan han slutat spisa gaf han dem tecken att följa sig, hvilket de äfven gjorde, och nu förde han dem till en liten grön däld, belägen vid foten af en klippa, icke långt ifrån stället der de förut befunno sig. Sedan de kommit dit, lade han sig utsträckt på marken i det gröna gräset; de öfriga gjorde likaledes, och ingen af dem öppnade munnen under allt detta, till dess den Trasige, sedan han gjort sin lägerplats så beqväm som möjligt, yttrade sig: "Om J, mina Herrar, önsken att jag i korthet skall omtala för Er mina oräkneliga olycksöden, så bören J förut lofva mig, att hvarken med någon fråga eller på annat sätt afslita tråden af min sorgliga historia, ty i samma ögonblick det sker, glömmer jag äfven allt hvad jag har att berätta." Dessa den Trasiges

vil-

vilkor återkallade i *Don Quixotes* minne den berättelse hans vapendragare gjort för honom, och hvilken ej blef fullbordad för det Riddaren icke kunde påminna sig antalet af getter, som blifvit förda öfver floden *); hvarefter den Trasige sålunda fortfor: "Jag nyttjar denna försigtighet af den orsaken, att jag så kort som möjligt vill uppehålla mig vid berättelsen om mina missöden; ty att åter påminna mig dem tjenar icke till något annat än att förbinda nya lidanden med de gamla; således, ju mindre frågor man gör mig, ju förr slutar jag min berättelse, dock utan att förbigå någon omständighet som är af vigt, eller fullkomligt kan tillfredsställa er önskan." *Don Quixote* lofvade honom tystnad i alla de öfrigas namn, och efter denna försäkran började den Trasige på följande sätt:

"Mitt namn är *Cardenio*, min födelseort en af de förnämsta städer uti Andalusien, min slägt är af ädel börd, mina föräldrar äro rika, och min olycka är så stor, att mina föräldrar böra gråta deröfver och hela min slägt deltaga i sorgen, utan att med alla sina rikedomar kunna hjelpa mig; ty lyckans håfvor gagna föga att afvända de olyckor himlen sänder öfver oss. På samma ort lefde en himmelsk flicka, hvilken kärleken hade begåfvat med alla de behag jag önskade att äga, så utmärkt var *Lucindas* skönhet: en Dame, som liknade mig i rikedom och börd, men mera lycklig och mindre ståndaktig än jag uti min rena böjelse. Denna *Lucinda* var icke blott älskad utan äf-

ven

*) Se 20:de Capitlet, I Del., sid. 241.

ven tillbedd af mig ifrån mina spädaste år, och älskade mig tillbaka med all den ömhet och uppriktighet, som tillhörde hennes ungdom. Våra föräldrar kände denna vår böjelse och ogillade den icke; ty de insågo rätt väl, att då densamma tillväxte, kunde den ej slutas annorlunda än med vår förening: en sak, som fullkomligt öfverensstämde med likheten i vår börd och våra rikedomar. Vår kärlek tilltog med åren, så att *Lucindas* far ansåg af goda skäl nödigt att neka mig tillträde i sitt hus; i hvilket afseende han liknade fadren till den olyckliga *Thisbe*, som blifvit så mycket besjungen af Poëterna; men detta förbud ökade vår låga och framalstrade en önskan efter den andra, ty oaktadt man ålagt våra tungor tystnad kunde våra pennor dock icke tillbakahållas, hvilka vanligen med mera frihet än tungan uttrycka hjertats varmaste önskningar, emedan det älskade föremålets närvaro nedslår och förstummar ofta det mest djerfva mod och den mest rörliga tunga. O himmel! huru många bref skref jag icke till henne! huru många uppmuntrande men dock ärbara svar erhöll jag icke! huru många sånger och verser sammansatte jag icke, hvilka alla endast andades den mest innerliga kärlek, målade de lifligaste känslor och de häftigaste önskningar, förnyade angenäma minnen och uttryckte undergifvenhet för den älskades villja! Men då jag i sjelfva verket ansåg mig olycklig, och kände mitt hjerta brinna af den häftigaste längtan att återse henne, beslöt jag skrida till utförandet af min föresats, och undanrödja allt som

syn-

syntes hindra mig att ernå det åsyftade målet, och detta var att af hennes fader begära henne till min ägta maka, hvilket jag äfven gjorde. Han svarade, att han fann mitt anbud både antagligt och ärofullt, och att han önskade dess uppfyllande; men som jag ännu hade en far, så tillhörde det honom både att bifalla min böjelse och att begära flickan åt mig; ty om han ej gillade saken, så hade han sin dotter för mycket kär, för att i tysthet gifva bort henne. Jag tackade honom för hans goda afsigt, och mig syntes att han hade alldeles rätt i hvad han sade, hvarföre jag också lofvade att tala med min far om saken. I samma stund gick jag till honom för att yppa mitt hjertas tankar, och då jag inträdde i ett cabinett, uti hvilket han befann sig, såg jag honom hålla ett öppet bref i handen och hvilket han lemnade åt mig innan jag ännu sagt ett ord, hvarvid han yttrade: af detta bref, *Cardenio*, ser du hvilken nåd Hertig *Ricardo* ärnar visa dig. Nu bören J veta, mina Herrar, att denne Hertig *Ricardo* är Grand af Spanien, och som har sina egendomar i den bästa delen af Andalusien. Jag emottog och läste brefvet, hvilket jag fann så smickrande, att det skulle förekommit mig rätt illa gjort, om min far vägrat uppfylla hvad han begärte, som var att jag skulle begifva mig till honom, för att utgöra sällskap (ej såsom uppvaktare) åt hans äldste Herr Son, hvarjemte han lofvade mig en sådan befordran, som svarade emot den aktning han hyste för mig. Jag blef stumm då jag läste detta bref, och ännu mera då jag hörde

min

min far säga: om tvenne dagar, *Cardenio*, skall du begifva dig på resan, för att uppfylla Hertigens önskan, och tacka du himlen att han öppnat en sådan bana för dig, på hvilken du kan ernå belöning för dina förtjenster; härtill bifogade han äfven några faderliga råd och förmaningar. Den utsatta tiden till afresan kom; jag talade om natten med *Lucinda*, sade henne allt hvad som händt, gick sedan till hennes far och berättade detsamma, samt bad honom vänta några dagar, och icke lofva bort sin dotter åt någon annan, till dess jag fått erfara hvad Hertig *Ricardo* ärnade göra för min skull; han gaf mig sitt löfte, och *Lucinda* bekräftade detsamma under tusende eder och tårar."

"Jag anlände omsider till Hertig *Ricardo*, och blef hos honom så väl emottagen och så nådigt bemött, att detta genast väckte afund hos hans gamla hoffolk och tjenare, emedan de trodde, att den ynnest Hertigen visade mig kunde lända dem till någon skada. Den som dock mest fägnade sig öfver min närvaro var Hertigens andre son, hvars namn var *Fernando*, en vacker och liflig yngling, samt frikostig och kär; inom korrt tid var jag så förtrogen vän med honom att alla talade derom, och ehuru den äldre brodren äfven älskade mig mycket och visade mig all ynnest, gick han dock deruti ej så långt som *Don Fernando*; och emedan ingen hemlighet äger rum imellan förtroliga vänner, utan allt meddelas, så erhöll jag äfven dylika vänskapsprof af *Fernando*, som för mig yppade alla sina tankar,

och

och i synnerhet ett kärleks-äfventyr, som på det högsta oroade honom. Han hade nämligen förälskat sig uti en ung bondflicka, som hörde under hans fars gods; hennes föräldrar ansågos såsom mycket rika, och hon var så skön, dygdig och förnuftig, att en hvar som kände henne icke kunde med säkerhet bestämma i hvilketdera af dessa afseenden hon var mest utmärkt. Dessa den sköna bondflickans goda egenskaper hade så häftigt upptändt *Don Fernandos* begär, att han, för att fullkomligt ernå hennes ynnest, fattat det beslut att gifva henne löfte om ägtenskap, emedan det på annat sätt var omöjligt för honom att vinna sin önskan. Med all den värma vänskap ingifver, med de bästa skäl jag kunde uppfinna, och med de lifligaste exempel sökte jag förmå honom att afstå ifrån denna föresats; men då jag insåg att jag dermed ingen ting uträttade, beslöt jag upptäcka hela saken för hans Herr fader, Hertig *Ricardo*. *Fernando* var imedlertid nog klok och skarpsynt för att befara just detta, helst emedan han sjelf fann, att jag, såsom en trogen vän och sällskapsbror i huset, handlade emot min pligt, då jag dolde en sak, som kunde befläcka min välgörares Hertigens ära och störa hela hans lugn. Att derföre bedraga mig, sade han, det han ej visste något bättre medel att utplåna minnet af den skönhet som nu så fjettrade honom, än några månaders frånvaro, och således önskade han att vi två måtte begifva oss hem till min far, och begära Hertigens tillstånd dertill, under förevändning att bese och köpa några mycket goda hästar,

eme-

emedan min födelseort frambringar sådana af det bästa slag i verlden. Knappt hade jag hört honom yttra detta, förrän jag, drifven af min egen böjelse, gillade detta hans förslag, såsom det bästa man kunde upptänka, ehuru orsaken till detta beslut på hans sida just icke var så särdeles god, emedan jag dervid fann tillfälle att återse min *Lucinda.* I denna afsigt tillstyrkte jag med all ifver denna hans föresats, bad honom att så fort som möjligt verkställa den, emedan ingen ting vore mera mäktigt att utplåna äfven de starkaste intryck, än frånvarelsen; men under det *Don Fernando* gjorde mig detta förslag, hade han, såsom jag sedermera fick veta, redan under ägtenskapslöfte njutit den vackra bondflickans ynnest, och afbidade endast ett lägligt tillfälle att sjelf yppa det utan fara för sig, emedan han fruktade Hertigens vrede om denna hans dårskap i otid kom för hans öron. Men, emedan ynglingars kärlek vanligen blott består uti ett häftigt begär, som gör njutning till sitt högsta föremål, så försvinna äfven alla önskningar sedan detta begär blifvit uppfylldt, och det som synes vara kärlek utsläckes, emedan det ej kan öfverskrida den gräns naturen utstakat, då deremot en sådan gräns alldeles icke finnes för en ren böjelse. Sedan således *Don Fernando* vunnit sin högsta önskan hos bondflickan, afsvalnade hans begär, och den häftiga böjelsen upphörde; hvarföre hans egentliga afsigt med den önskade frånvarelsen endast var, att kunna undandraga sig uppfyllandet af sitt gifna löfte."

"Hertigen gaf honom tillstånd att resa, och

och anbefallte mig att följa honom, hvarefter vi anlände till min fader, hvilken emottog honom på ett värdigt sätt, och jag skyndade genast att återse *Lucinda*, hvarvid alla mina känslor fingo likasom nytt lif (ehuru det icke kunde sägas, att de någonsin blifvit försvagade eller förändrade); men till min olycka berättade jag alltsammans för *Don Fernando*, emedan jag, till följd af vår vänskap, ansåg mig icke böra dölja något för honom; härvid upphöjde jag för honom så mycket *Lucindas* skönhet, älskvärdhet och förstånd, att detta mitt lof hos honom väckte den önskan, att se en flicka, begåfvad med så många goda egenskaper. Mitt olycksöde ville att jag skulle uppfylla denna hans önskan, och derföre ställde jag så till, att han en natt vid skenet af ett ljus fick se henne uti ett fenster, genom hvilket vi vanligen talade med hvarandra. Han fann henne så skön, att han genast glömde alla skönheter han hittills sett; blef ifrån denna stund likasom mållös, hänryckt, och sluteligen så kär, som Ni under det följande af min berättelse skall erfara. För att ännu mera uppblåsa denna låga (hvilken han dolde för mig, men himlen allena kände), ville händelsen, att han en dag skulle finna ett bref från henne till mig, uti hvilket hon bad mig, att jag af hennes far skulle begära henne till maka, och i detta bref fann han så mycket förstånd, känsla och ömhet, att han efter detsammas läsning sade mig, det hos *Lucinda* allena funnos förenade alla kropps och själs fullkomligheter, som finnas spridda hos alla fruntimmer i verl-

den.

den. Jag måste bekänna, att ehuru billiga de loford syntes mig, med hvilka *Don Fernando* nu öfverhopade *Lucinda*, föreföll det mig dock motbjudande att höra dem ifrån hans mun; fruktan och svartsjuka intogo mitt sinne, emedan intet ögonblick forflöt då han icke talade om henne, och han sökte alltid att vända hvarje samtal på *Lucinda*, ehuru många omvägar han dervid måste nyttja, hvarigenom svartsjukan häftigt tillväxte hos mig, icke derföre att jag hyste något tvifvelsmål om hennes trohet och dygd, utan af den orsak att jag beständigt anade den olycka som sedermera träffade mig. *Don Fernando* ställde alltid så till, att han fick läsa alla de bref jag skref till *Lucinda*, äfvensom hennes svar, under det föregifvande, att han på det högsta värderade det förstånd som herrskade i desamma. Härvid tilldrog sig, att *Lucinda* begärt af mig en Riddare-Roman för att läsa, emedan hon mycket älskade sådana böcker, och nu åstundade hon *Amadis* af Gallien."

Don Quixote hade knappt hört nämnas Riddare-Romaner, förrän han yttrade: "Om min Herre genast vid början af sin berättelse sagt mig, att Fröken *Lucinda* älskade Riddare-Romaner, hade intet annat beröm varit af nöden, för att öfvertyga mig om hennes utmärkta förstånd; ty jag skulle ej hafva funnit henne hälften så förträfflig, som min Herre målat henne, så framt hon saknat smak för en så dyrbar läsning, och hvad mig angår, behöfs nu icke vidare ett ord till upphöjande af hennes skönhet, hennes höga värde och förstånd;

ty

ty så snart jag hört omtalas denna hennes smak, anser jag henne genast för den skönaste och förnuftigaste Dame i verlden; och jag skulle blott hafva önskat, att min Herre, jemte *Amadis* af Gallien, äfven tillsändt henne den ypperliga *Don Rugel* af Grekland, emedan jag är öfvertygad att Fröken *Lucinda* funnit mycket nöje af *Daragda* och *Garaya*, herden *Darinels* snillrikhet, äfven som af de förträffliga verserna i hans herdaqväden, dem han sjunger och framställer med ovanligt behag, förstånd och qvickhet. Den tid kan dock komma, då denna uraktlåtenhet kan förbättras, och detta kan ske ganska snart, blott min Herre behagar följa med mig hem, hvarest jag kan vara till min Herres tjenst med mera än trehundrade böcker, hvilka utgöra min själs hela sällhet och min lefnads högsta nöje. Likväl hyser jag i tysthet den fruktan, att jag, såsom en följd af elaka och afundsfulla häxmästares illska, ej äger någon qvar af dem. Nu måste jag dock anhålla om min Herres förlåtelse för det jag handlat emot mitt löfte att icke afbryta berättelsen; men då jag hörde omtalas Ridderskap och vandrande Riddare, var det likaså omöjligt för mig att icke säga något derom, som för solens strålar att icke lysa och värma, eller för månskenet att icke medföra fuktighet. Förlåt mig således, och fortsätt berättelsen, hvilken nu ligger mig mest om hjertat."

Under det *Don Quixote* talade allt detta, hade *Cardenio* låtit sitt hufvud nedsjunka emot sitt bröst, och var alldeles fördjupad i tankar; och ehuru *Don Quixote* tvenne gånger bad ho-

nom

nom fortfara med sin berättelse, märktes han dock hvarken upplyfta hufvudet eller säga ett ord; men efter en god stunds förlopp reste han åter upp hufvudet, och sade: "nej, jag kan alldeles icke öfvergifva den tanken, och ingen menniska i verlden kan förmå mig dertill, eller öfvertyga mig om något annat, utan jag anser den för en slyngel, som vågar påstå motsatsen, och icke tror att den skurken Mästar *Elisabat* verkeligen sof hos Drottning *Madasima*" *). — "Jag deremot säger nej, och vill svärja dyrt deruppå, ropade *Don Quixote* med mycken häftighet (och efter vanligheten upptänd af vrede), utan detta är ett lågt förtal, eller rättare sagdt ett skurkaktigt påstående. Drottning *Madasima* var en ganska aktningsvärd Dame, och det låter omöjligt tänka sig, att en så hög Prinsessa skulle ingå närmare förtroende med en usel Barberare, och den som tror motsatsen ljuger som en slyngel, hvarom jag vill öfvertyga honom till fots eller till häst, beväpnad eller obeväpnad, dag eller natt."

Cardenio såg Riddaren mycket alfvarsamt i ansigtet; han hade redan fått ett anfall af sin vansinnighet, och tycktes icke mera böjd att fortsätta sin berättelse; lika litet syntes äfven *Don Quixote* villja höra den, emedan han blifvit högst förtörnad öfver hvad han nyss hört om Drottning *Madasima*. Besynnerligt nog att han antog sig hennes sak så alfvarsamt som om hon varit hans verkliga älskarinna;

så

*) Drottning *Madasima* är en Dame, som förekommer uti Romanen *Amadis* af Gallien; hon uppvaktades af en Läkare vid namn *Elisabat*, som följde henne under hennes färder i skogar och ödemarker.

så mycket verkade hans olyckliga böcker på honom. Då imedlertid *Cardenio*, som redan var förryckt, hörde sig kallas en ljugare och slyngel, jemte flera dylika benämningar, upptog han detta skämt alltför illa, fattade uti en stor sten, som låg bredvid honom, och slungade den med sådan kraft emot *Don Quixotes* bröst, att denne dervid störtade till marken. *Sancho*, som såg sin Herre behandlas på detta sätt, anföll den vansinnige med sina knytnäfvar; men denne emottog honom så, att han vid första slaget blef liggande, hvarefter han ytterligare bultade den stackars *Sanchos* refben af alla krafter. Getvaktaren, som ville komma till undsättning, undergick ett lika öde, och sedan den galne öfvervunnit och mörbultat dem alla tre, lemnade han dem slutligen, och gömde sig åter behändigt ibland klipporna. *Sancho* reste sig först upp, och emedan harmen ännu lågade hos honom för det han så oförtjent fått stryk, sprang han för att utöfva hämnd på Getvaktaren, sägande att han var upphofvet till alltsammans, som icke i tid varnat dem, och låtit dem förstå att galenskapen stundtals öfverföll denne mannen, då de också kunnat vara på sin vakt emot honom. Getvaktaren svarade, att han redan förut sagt dem det, och om *Sancho* ej hört det, var det hans eget och ingen annans fel. *Sancho* fortfor att gräla och Getvaktaren teg icke, och slutet blef att de flögo hvarandra i lufven och knuffades så, att om *Don Quixote* ej åtskiljt dem, hade de bägge blifvit sönderslagna. *Sancho*, utan att vilja släppa getvaktaren, ropade: "lemna mig, Herr

Riddare af den sorgliga skepnaden, ty denne är en bonde, som jag, och icke slagen till Riddare, således kan jag sjelf hämnas på honom den lidna oförrätten, och bruka knytnäfvarne emot honom som en ärlig karl." — "Så är det väl, sade *Don Quixote*, men jag vet att han är oskyldig till hvad som nu har skett." Härigenom stiftade han åter fred, och *Don Quixote* frågade Getvaktaren på nytt, om det icke skulle vara möjligt att återfinna *Cardenio?* emedan han längtade på det högsta att höra slutet af hans berättelse. Getvaktaren svarade såsom förut, att han icke kände stället der man säkert kunde träffa honom; men om Riddaren länge vandrade omkring ibland dessa bergen, så borde han väl sluteligen återfinna den han sökte, antingen klok eller galen.

XXV CAP.

Om de besynnerliga saker, som tilldrogo sig med den tappre Riddaren af Mancha uti de svarta bergen, samt huru han efterhärmade MÖRKSKÖNS *botöfning.*

Don Quixote lemnade Getvaktaren, besteg åter *Rozinante* och befallte *Sancho* följa sig, hvilket denne gjorde sittande på sitt ök, men vid mycket elakt lynne. Långsamt framtågade de nu, och anlände till de vildaste trakter ibland bergen, under det *Sancho* nästan uppgaf anden af längtan att få tala med sin Herre, önskande hjerteligen att denne måtte börja samtalet, e-

medan

medan han icke ville förbryta sig emot den gifna befallningen; då han imedlertid icke längre kunde uthärda denna tystnad, sade han sluteligen: "Nådige Herr *Don Quixote*, gif mig er välsignelse, jemte tillstånd att återvända hem till mitt hus, min hustru och mina barn; ty med dem kan jag åtminstone få språka så mycket mig behagar; men Hans Nåds fordran, att jag skall färdas med honom i dessa ödemarker dag och natt, och icke få säga ut hvad som kommer mig för tungan, är detsamma som att vara lefvande begrafven. Om ödet ännu unnade oss den fägnaden, att djuren kunde tala, likasom i Ölsops (Æsops) tid, så vore det onda mindre kännbart, ty då skulle jag språka med min åsna efter mitt hjertas lust, för att bortjaga alla griller; men detta allt är för hårdt, och tålamodet räcker alldeles icke till att under all sin lifstid stryka omkring och söka äfventyr, utan att dervid finna annat än prygel, himmelsfärder, stenkastningar och knuffar, och på köpet icke en gång våga öppna munnen för att komma fram med hvad som ligger på hjertat, utan sitta stumm som en fisk." — "Jag förstår dig, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, du är färdig att spricka genom det förbud, hvarmed jag bundit din tunga; således må du åter lossa den och prata allt hvad dig lyster; likväl med vilkor, att detta pladder icke får räcka längre, än under den tid vi irra omkring i dessa bergen." — "Må så vara, återtog *Sancho*, jag vill prata nu, och vår Herre må sedan sörja för framtiden; således vill jag genast nyttja tillfället och börja, och

hvad jag först har att fråga, är, hvarföre Hans Nåd tog ett så ifrigt försvar för Drottning *Magnesia*, eller hvad hon hette? Hvad betydde väl det, om en Barberare var hennes goda vän eller icke? Om Hans Nåd ej bekymrat sig derom, såsom icke varande domare i den saken, så tror jag visst att galningen fortfarit med sin berättelse, och man hade undvikit både stenkastning, prygel och mer än ett halft dussin örfilar."

"I sanning, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, om du kände så noga som jag, hvilken vördnadsvärd och förträfflig Dame Drottning *Madasima* var, så skulle du finna att jag ändock visade alltför mycket tålamod, i det jag icke straxt krossade munnen på den, som utöste sådana smädelser; ty det är ett det största ofog att blott tänka, det en Drottning skulle så nedlåta sig till en Barberare. Det sanna uti denna berättelsen är, att denne Mästar *Elisabat*, om hvilken den vansinnige talade, var en man af mycket förstånd och kunde gifva goda råd, samt att han tjenade Drottningen både såsom rådgifvare och läkare; men att förmoda det hon varit hans älskarinna, är en ursinnighet, som förtjenar det svåraste straff; och på det du må inse, huruledes *Cardenio* icke visste hvad han sade, bör du märka, att han redan hade anfall af sin galenskap då han yttrade detta." — "Jag säger äfven, inföll *Sancho*, att man icke bör gifva akt uppå hvad en galning pratar; ty om ett mildt öde icke vakat öfver Hans Nåd, och stenen träffat hufvudet i stället för bröstet, så skulle vi just hafva skäl att skryta

öfver

öfver den ifver, hvarmed vi antogo oss en Dame, öfver hvilken jag önskar ett evigt förderf! Och hvilken hade kunnat säga ett ord derom, då *Cardenio* var galen?" — "En vandrande Riddare, återtog *Don Quixote*, är förbunden, att emot både kloka och galna försvara Damers ära, dessa må vara, hvilka som helst, och ännu mera då fråga är om Drottningar, i synnerhet då de äro af så högt anseende som Drottning *Madasima*, för hvilken jag har en särdeles vördnad i afseende på hennes förträffliga egenskaper; ty utom det, att hon var ovanligt skön, ägde hon äfven mycket förstånd, och fördrog med stort hjeltemod sina olyckor, hvilka voro många och stora; äfven hade hon god nytta af Mästar *Elisabats* råd och sällskap, hvarigenom hon lärde att möta allt ondt med klokhet och tålamod. Derutaf tog sig det okunniga packet tillfälle att tänka och säga, det hon varit i närmare förtroende med honom; men jag påstår ännu en gång att allt är osanning, och att de ljuga tvåhundrade gånger som tänka eller säga det." — "Jag hvarken tänker eller säger det, svarade *Sancho*; en hvar må sopa rent för sin egen dörr; om de haft någon närmare bekantskap med hvarandra, så må de nu derföre göra räkenskap hos vår Herre. Tag dig sjelf om näsan och stoppa i barmen, heter det; ty det dig icke bränner behöfver du icke blåsa på, och främmande sorger äro onödigt bekymmer. Naken är jag född till verlden och naken går jag derifrån, och hvarken vinner eller tappar jag dervid. Må de fritt hafva älskat hvarandra, hvad angår det

mig;

mig; jag vet blott att tillfälle gör tjufven, och att man ej kan gömma vatten i ett såll; vår Herre känner allt bäst." — "Himlen bevare mig! ropade *Don Quixote*, hvilka orimligheter låter du icke nu flöda ur munnen på dig! hvad gemenskap har väl det ämne vi nu omtala med dina ordspråk? Vid ditt lif, *Sancho*, besvär jag dig att du hädanefter tiger, och endast bekymrar dig om huruledes du må sporra upp din åsna; men lägg ej din näsa i det som icke angår dig. För öfrigt bör du med alla dina fem sinnen begripa, att allt hvad jag hittills företagit, ännu företager och framdeles ärnar företaga, noga öfverensstämmer med Ridderskapets lagar, hvilka jag närmare känner än alla Riddare i verlden, som gjort dem till sitt yrke."

"Nådige Herre! svarade *Sancho*, är det också en af de förträffliga Riddare-lagarne, att vi såsom galningar skola irra omkring här i dessa bergen, utan väg eller spår, för att uppsöka en vansinnig, hvilken, om vi finna honom, får det infallet att sluta hvad han redan börjat, jag menar icke i afseende på hans berättelse, utan i afseende på Hans Nåds hufvud och mina refben, dem han då torde alldeles sönderkrossa?" — "Tig! säger jag dig än en gång, ropade *Don Quixote*; ty du bör veta att jag icke färdas omkring i dessa bergen endast af längtan att återfinna den vansinnige, utan fastmera ärnar jag här företaga en handling, genom hvilken jag skall vinna ett odödligt namn och ryckte öfver hela den kända verlden; den skall vara så beskaffad, att den skall

sätta

sätta fullkomlighetens stämpel på allt hvad som kan anses berömvärdt hos en vandrande Riddare." — "Är denna handling mycket farlig?" frågade *Sancho*. — "Nej, svarade Han af den sorgliga skepnaden, nog kunna väl tärningarne falla så, att vi kunna tappa i stället för att vinna, men allt beror imedlertid af din verksamhet." — "På min verksamhet?" invände *Sancho*. — "Alldeles, återtog Riddaren, ty om du snart återkommer ifrån stället dit jag ärnar sända dig, så skall mitt qval också snart slutas, och min ära börja att framglänsa; och på det du icke längre må sväfva i ovisshet om, hvarthän detta mitt tal syftar, så vill jag underrätta dig derom, *Sancho*, att den namnkunnige *Amadis af Gallien* var en af de mest fullkomlige vandrande Riddare; men, det är orätt att jag säger en af dem, ty han var den förnämste, den enda, den ypperligaste, kort sagdt, en herrskare öfver alla dem, som under hans tid voro till i verlden. Det skulle bekomma *Don Belianis*, och alla andra, som förmena att de kunna jemnföra sig med *Amadis*, mycket illa att tro sig likna honom i något; ty jag vill dyrt svärja deruppå, att de deruti irra sig. Derjemte vill jag säga, att när en målare önskar blifva ryktbar genom sin konst, så måste han söka efterhärma originalen af de mest berömda mästare han känner, och samma regel gäller för alla konster och värf, som tjena stater till prydnad. Så måste äfven den handla som vill förvärfva sig beröm såsom klok och tålig, i det han söker likna *Ulysses*, uti hvars bedrifter och lidanden *Homeros* framställt för oss

en

én liflig bild af klokhet och tålamod; likasom *Virgilius*, uti sin hjelte *Æneas*, för oss framvisat en from sons dygd, samt en tapper och förståndig Fältherres skarpsinnighet, hvarvid de likväl icke målat eller framställt dem sådana de voro, utan sådana de borde vara, på det deras dygder måtte tjena tillkommande slägten såsom exempel. På samma sätt är *Amadis* en nordstjerna, fackla och sol för alla tappra och förälskade Riddare, på det vi alla, som svurit kärlekens och Ridderskapets fanor, måtte eftersträfva att likna honom. När nu detta allt förhåller sig så, finner jag rätt tydligt, min vän *Sancho*, att den vandrande Riddare, som närmast kan efterfölja honom, skall också komma närmast all Ridderlig fullkomlighet; och en af de saker, uti hvilka denne Riddare mest visade sin klokhet, makt, tålamod, ståndaktighet och kärlek, var, då han, förskjuten af sin Dame *Oriana*, drog sig alldeles undan, för att göra botöfning på armodsklippan, hvarvid han förändrade sitt namn till *Mörkskön*: ett betydningsfullt namn, som var alldeles afpassadt efter det lefnadssätt han nu frivilligt underkastade sig. För mig är det mycket lättare att efterhärma honom i detta företag än uti hans öfriga bedrifter, nemligen att klyfva ofantliga jättar med ett enda hugg, slå hufvudet af ormar, döda drakar, förstöra hela arméer och flottor, samt upplösa förtrollningar; och emedan dessa trakter passa så förträffligt till sådana botöfningar, vill jag icke släppa ur händerna det tillfälle som så beqvämt erbjuder sig."

"Men,

"Men, inföll *Sancho*, hvad ärnar då Hans Nåd egentligen företaga på denna aflägsna trakt?" — "Har jag icke redan sagt dig, fortfor *Don Quixote*, att jag vill efterhärma *Amadis*, föreställa en förtviflad, vansinnig, af raseri intagen älskare, för att tillika framställa en bild af *Don Roldan* (*Roland*), då han vid en källa fann tydliga spår deraf, att hans sköna *Angelica* derstädes begått en neslig handling med *Medor*, och af harm blef ursinnig, uppryckte träden med rötterna, uppgrumlade de klara källornas vatten, dödade herdar, förstörde deras hjordar, uppbrände deras kojor, nedref hela byar, bortförde kreatur, och begick tusende andra galenskaper, hvilka i tideböckerna äro värdiga ett evigt minne. Då jag imedlertid icke har i sinnet att efterapa *Roldan*, *Orlando*, *Rotolando* eller *Roland* (ty han har alla dessa namn) steg för steg uti alla de ursinnigheter han företog, sade och tänkte, så ärnar jag föresätta mig att, så godt jag förmår, göra ett urval af dem, hvilka synas mig mest väsendtliga, och till äfventyrs åtnöjer jag mig dermed att endast härma *Amadis*, hvilken, utan att begå dylika stora narrstrek, endast genom suckar och tårar förvärfvade likaså stor rycktbarhet som den andra." — "Mig synes dock, sade *Sancho*, att Riddare, som företaga sådana saker, hade blifvit uppretade dertill, och att de ostridigt hade orsaker att göra dylika galenskaper och botöfningar; men hvad skäl har Hans Nåd att blifva galen? hvilken Dame har förskjutit Herrn? eller hvilka tecken har Herrn funnit som gifvit anledning till den förmodan, att Herrns

Dame

Dame *Dulcinea af Toboso* begått någon trolöshet emot en Mohr eller en Christen?" — "Detta är just knuten, återtog *Don Quixote*, och deruti ligger sjelfva finheten af mitt företag; ty att en vandrande Riddare blifver ursinnig för någon viss orsaks skull bevisar ingen skicklighet eller talang; hufvudsaken består deruti att blifva galen utan någon orsak, och derigenom gifva den älskade Damen tillkänna, att när sådant sker på det färska trädet, hvad skall då ske på det torra. Dessutom finner jag någon anledning härtill af den långa skillsmässan ifrån min beständiga herrskarinna *Dulcinea af Toboso;* ty, såsom du nyligen hört Herden *Ambrosio* säga, fruktar den frånvarande alla möjliga olyckor. Således, min vän *Sancho*, bör du icke förspilla tiden dermed, att du vill söka afråda mig ifrån en så ädel, lycklig, aldrig förr sedd efterhärmning; jag är galen, och jag vill blifva galen ända till dess du återbringar till mig svar på ett bref, med hvilket jag ärnar sända dig till min *Dulcinea*. Om svaret blifver sådant som min trohet förtjenar, så slutas genast min galenskap och min botöfning; men finner jag det tvärtom, så blifver jag på fullt alfvare galen, och alldeles känslolös för min egen olycka. Svaret må således blifva af hvilken beskaffenhet som helst, så skall jag derigenom ändock befrias ifrån den bedröfvelse och plåga hvaruti du lemnar mig här, det vill säga, att jag antingen åter klok skall innerligen glädja mig öfver min lycka, eller också vansinnig icke mera känna den olycka du återför till mig."

"Men

"Men säg mig imedlertid, *Sancho*, om du också väl förvarar *Mambrinos* hjelm? Jag såg att du upptog den ifrån marken, då de der otacksamma menniskorna ville sönderslå den, men icke förmådde det, hvaraf man lätt kan sluta till dess inre förträfflighet." — *Sancho* svarade härtill: "Vid Gud! Herr Riddare af den sorgliga skepnaden, jag har alldeles icke tålamod att höra och fördraga en del af de saker Herrn säger, och således faller det mig ofta i sinnet, att allt hvad Hans Nåd sagt mig om Ridderskap, huru man förvärfvar Konungariken och Kejsaredömen, och bortskänker öar samt andra härligheter och stora belöningar, såsom bruket är ibland vandrande Riddare; att, säger jag, allt detta endast är skryt och osanning, som endast framalstras af *Piction* eller *Fiction*, eller hvad det kallas; ty då jag hör Herrn påstå, att ett barberare-bäcken är *Mambrinos* hjelm, och att Herrn i mera än fyra dagar bibehållit denna tanke, kan man då annat tro än att den, som ännu säger och bekräftar detta, icke är så alldeles rigtig i hufvudet? Barberare-bäckenet, som är alldeles fullt af bulor, har jag lagt här i min säck, för att föra det hem till mig och nyttja det då jag afrakar mitt skägg, om annars vår Herre vill vara så nådig emot mig och tillåta mig en dag återse min hustru och mina barn." — "Vet du väl, *Sancho*, inföll Riddaren, att jag svär vid den samma som du nyss, det du har det mest inskränkta förstånd som någon vapendragare haft i verlden. Huru är det väl möjligt att du, under all den tid du redan följt mig, icke

för-

förmått inse, det allt hvad som angår vandrande Riddare har utseende af inbillningsfoster, narrverk och orimligheter, och såsom vore det alldeles upp- och nedvändt? I sjelfva verket är det dock icke så, utan orsaken är, att en hel skara af häxmästare beständigt omgifver oss, hvilka förderfva och förvandla alla saker efter deras eget välbehag, allt i den mån de antingen gynna eller förfölja oss, och deraf kommer äfven, att det som synes dig vara ett barberare-bäcken synes mig deremot vara *Mambrinos* hjelm, och för en tredje torde det se ut som något annat. Också var det en berömvärd försigtighet af den Vise, som är på min sida, att ställa så till, det densamma för alla synes såsom ett Barberare-bäcken, då den dock i sjelfva verket är *Mambrinos* hjelm; ty emedan den har ett så oändligt värde, skulle hela verlden förfölja mig blott för att komma i besittning af densamma; men då de endast anse den för ett barberare-bäcken bryr ingen sig om att bemäktiga sig den, såsom det äfven visade sig med honom, hvilken försökte att sönderslå densamma, och sluteligen lemnade den qvar på marken; ty det är säkert, att den som känner dess värde släpper den icke ifrån sig. Göm honom derföre väl, min vän, ty för det närvarande behöfver jag den icke, emedan jag ärnar afkläda mig alla mina vapen och gå likaså naken, som jag är född till verlden, så vida det faller mig in att vid min botöfning mera likna *Roland* än *Amadis*."

Under detta samtal uppnådde de en mycket hög klippa, hvilken stod ensam, såsom om

den

den med konst blifvit uthuggen och afskilld ifrån de öfriga som omgåfvo den; vid dess fot framflöt en stilla bäck, hvilken under sina krökningar vattnade en grön och behaglig äng, så att det fägnade ögonen att se densamma; många vilda trän stodo rundt omkring, och en mängd örter och blomster förskönade ännu mera detta ställe. Riddaren af den sorgliga skepnaden utvalde denna plats för sin botöfning, och så snart han såg densamma, ropade han med hög röst, likasom om han redan varit galen: "J himlar! detta är stället, hvilket jag utväljer för att begråta den olycka J sjelfve låtit komma öfver mig! Detta är platsen, hvarest mina tårar skola föröka vattnet i denna klara bäck. Här skola mina oupphörliga djupa suckar beständigt hålla bladen i rörelse på dessa i bergen rotfästade trän, såsom ett tecken och vittnesbörd till det qval mitt sönderslitna hjerta lider. Och J Landt-Gudar, hvilka J må vara, som här tagit Er boning, lyssnen till en olycklig älskares klagan, emedan han genom en lång frånvaro och en af inbillningen framalstrad misstanke blifvit bragt att bortjämra sin tid i denna ödemark, och klaga öfver de grymma vilkor hans obevekliga Sköna honom ålagt; hon som är början och slutet af all menniskoskönhet! J Nympher och Dryader, som, enligt plägsed, bebo det innersta af klipporna, (måtte de lättsinniga och otucktiga Satyrerne, som fåfängt äro upptända af begär till Er, icke störa er ro!) hjelpen mig att begråta mitt missöde, eller åtmindstone tröttnen icke att höra min jämmer! O *Dulcinea af Toboso!* mitt

ljus

ljus i natten, mitt lidandes ära, compassen för min kosa, min lyckas stjerna (må himlen unna dig allt det goda du kan önska dig!), betrakta det ställe och det tillstånd, dit frånvarelsen från dig fört mig, och låt ett lyckligt slut på allt svara emot min trohet! J ensliga trän, som framdeles skola göra mig sällskap i denna ensamhet, måtte ett stilla susande i edra grenar gifva mig tillkänna, att min närvaro icke misshagar Er! — Du, min trogna vapendragare, älskvärde Stallbroder uti mina med- och motgångar, inprägla allt hvad du ser mig företaga djupt i ditt minne; på det du noga må kunna omtala det för henne, som är egentliga orsaken till allt." — Under det han sade detta, nedsteg han af *Rozinante*, aftog honom genast sadel och betsel, gaf honom med flata handen ett slag på länden, och yttrade sig: "Nu min häst får du din frihet af den som sjelf icke har någon frihet, du, som är likaså underbar i dina bedrifter, som olycklig genom ditt öde; gå nu hvarthän dig behagar, ty på din panna står skrifvit, att i det lätta språnget upphinna dig hvarken *Astolfos* Hippogryph eller den ryktbara Frontino, som kostade *Bradamante* så mycket."

Då *Sancho* såg och hörde detta, sade han: "ve öfver den som nu beröfvat oss den mödan att äfven afsadla min åsna *); ty här skulle då icke fattas hvarken ett slag af handen eller höga loford; men om den också vore här, skulle jag dock icke samtycka att den afsadlades,

*) Författaren låter åsnan här åter saknas, ehuru den varit med hela tiden sedan den blef bortstulen.

des, emedan allt detta icke angår åsnan, som ej är invecklad i något kärleks-äfventyr eller i förtviflan, emedan jag (dess Herre så länge himlen behagade) icke har minsta andel i allt sådant. Men i sanning, Herr Riddare af den sorgliga skepnaden, om något alfvare skall blifva utaf Hans Nåds galenskap och min afresa, så vore det väl bättre att, då min åsna är borta, *Rozinante* åter sadlades, ty skall jag färdas till fots, torde tiden till min återkomst blifva nog lång, emedan jag i sjelfva verket är en dålig fotgångare." — "Jag säger dig, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, att du häruti får handla efter behag; ty denna din afsigt synes mig icke vara illa grundad; vidare säger jag dig, att du inom tre dagar skall afresa, under hvilken tid du noga skall iakttaga allt hvad jag gör och talar för min älskarinnas skull, på det du må kunna säga henne det." — "Är det då något mera att se än hvad jag redan sett?" frågade *Sancho*. — "Du missräknar dig mycket om du tror annat, fortfor Riddaren; ty hvad som ännu fattas är, att jag skall sönderrifva mina kläder, slå sönder mina vapen, och stöta mitt hufvud emot dessa klippor, jemte många andra saker, som skola göra dig förvånad." — "För Guds skull, ropade *Sancho*, se sig väl före, Hans Nåd, hvaremot Herrn stöter hufvudet, ty det kunde ske emot en sådan klippa eller hvass spets, att hela botöfningen slutades med första stöten. Jag är af den tanken, att då det synes Hans Nåd så nödvändigt att köra hufvudet emot något, och att hela verket det förutan icke kan fullbordas, borde Hans Nåd

åt-

åtnöja sig dermed (då alltsammans ändock är ett gyckelverk och tomt skämt) att stöta hufvudet i vatten, eller emot något annat ting mjukt som bomull, och låt det sedan blifva min omsorg att berätta för Herrns nådiga herrskarinna, huruledes Herrn stött hufvudet emot klippor, hårdare än diamant." — "Jag tackar dig för din goda afsigt, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote*, men jag vill nu göra dig underrättad derom, att alla dessa saker, som jag företager, icke äro skämt utan rent alfvare; ty i annat fall vore det en förbrytelse emot Ridderskapets lagar, hvilka ålägga oss att aldrig säga någon osanning, under straff att uteslutas ifrån Orden; och att på ett falskt sätt understicka en sak i stället för en annan, är detsamma som att ljuga; således måste mina hufvudstötar vara verkeliga, häftiga och kraftfulla, utan något sophisterie eller gyckelverk; af samma orsak blifver det äfven nödvändigt att du qvarlemnar åt mig något plåster och linneskaf, hvarmed jag kan läka mig, emedan ödet fogat så, att vi ännu måste sakna den balsam vi förlorat." — "Det var dock mycket värre att förlora åsnan, svarade *Sancho*, ty med den bortmistades både linneskaf och allt; jag vill också bedja Hans Nåd, att aldrig mera nämna för mig den fördömda drycken, ty så snart jag hör den omtalas, förefaller det mig som om både min själ och min mage vände ut och in på sig. Dernäst ber jag Hans Nåd ännu mera, att de tre dagar Herrn utsatt, såsom den tid, under hvilken jag bör se de galenskaper Herrn företager, måtte anses såsom

redan

redan förflutna; ty jag vill antaga att jag redan sett allt, och skall berätta underverk derom för Hennes Nåd *Dulcinea*, endast Herrn vill skrifva brefvet åt mig, och sedan genast affärda mig; ty jag har en innerlig längtan att snart komma tillbaka, och draga Hans Nåd ur den skärseld, uti hvilken jag nu qvarlemnar honom." — "Du kallar detta en skärseld, *Sancho*, inföll *Don Quixote*, bättre vore att du kallade det ett helfvete, eller något ännu rysligare, så vida något rysligare finnes." — "Då man en gång är i helfvetet, återtog *Sancho*, *nulla est retentio*, såsom jag hört sägas." — "Jag förstår ej hvad du menar med detta *retentio*," sade Riddaren. — "*Retentio* betyder, fortfor *Sancho*, att den som en gång är i helfvetet, kan aldrig komma derifrån; men för Hans Nåd skall det dock blifva annorlunda, eller också har jag icke mera några fötter för att upplifva *Rozinante* med sporrarne; och blott jag kommer helbregda till Toboso, samt får skåda Hennes Nåd *Dulcinea* ansigte mot ansigte, så vill jag beskrifva för henne alla de narraktigheter och ursinnigheter (hvilket allt betyder det samma), dem Hans Nåd begått och vidare ärnar begå, på ett så lifligt sätt, att hon skall blifva mjukare än en handske, om hon också vore hårdare än en jernek. Med hennes ömma honingssöta svar flyger jag sedan tillbaka genom luften som en vind, och förlossar Hans Nåd ur denna skärseld, som synes Herrn vara ett helfvete, ehuru så icke är; ty Herrn har ju förhoppning att komma derifrån, hvilket, såsom jag redan sagt, de icke hafva som en gång

på alfvare kommit dit, och jag förmodar att Hans Nåd icke eller tänker annorlunda."

"Det är alldeles sannt, svarade han af den bedröfliga skepnaden; men huru skall man ställa till, för att kunna skrifva brefvet?" — "Och förskrifningen på de tre unga åsnorna?" tillade *Sancho*. — "Allt skall skrifvas, sade *Don Quixote*, och min mening är den, att då intet papper kan fås på detta ställe, torde vara bäst att skrifva såsom man gjorde i forntiden, nemligen på trädens blad, eller på en vaxtafla, ehuru den sednare torde för närvarande blifva svårare att bekomma än papper. Dock nu faller mig i sinnet, att detta bäst kan skrifvas uti *Cardenios* plånbok, då du sedermera får ombesörja en tydlig afskrift på papper i den första by, hvarest du finner en Skolmästare eller åtmindstone en Klockare, som kunna verkställa det; men, för allt i verlden, låt icke skrifva det af någon, som har befattning med processer; ty då skulle icke satan sjelf kunna förstå det." — "Men huru skall det då förhållas med namnets underskrift?" frågade *Sancho*. — "*Amadis* skref aldrig under sina bref," svarade Riddaren. — "Det är bra, återtog *Sancho*; men förskrifningen måste dock nödvändigt undertecknas; ty om jag sedan låter afskrifva den, så invänder man att underskriften är falsk, och jag blifver utan åsnor." — "Förskrifningen skall jag sjelf underteckna i plånboken, fortfor Riddaren, och så snart min Systerdotter får se den, skall hon icke göra någon svårighet vid att verkställa dess innehåll; hvad åter angår sjelfva kärleksbrefvet, låter du på af-

skrif-

skriften blott underteckna: *Er egen ända intill döden, Riddaren af den sorgliga skepnaden.* Det gör ingen ting till saken att detta skrifves af en främmande hand; ty så vida jag vet, kan *Dulcinea* hvarken skrifva eller läsa, och under all sin lefnad har hon aldrig sett ett bref eller en bokstaf af min hand, emedan vår ömsesidiga kärlek alltid varit Platonisk, och aldrig sträckt sig längre än till ett ärbart åskådande, hvilket äfven skett ganska sällan; ty jag kan heligt bedyra, att under alla de tolf åren hon varit mig mera kär än mina ögons ljus, som en dag skall släckas i den kalla jorden, har jag knappt sett henne fyra gånger, och det kan äfven hända att hon dessa få gånger icke blifvit varse huru jag betraktat henne; med så mycken stränghet och återhållsamhet hafva hennes föräldrar, *Lorenzo Corchuelo* och *Aldonza Nogales*, uppfostrat henne." — "Hå för tusan! ropade *Sancho*, är *Lorenzo Corchuelos* dotter den nådiga Fru *Dulcinea af Toboso*, hvars egentliga namn är *Aldonza Lorenzo?*" — "Hon är det, sade *Don Quixote*, och hon förtjenade att vara hela verldens herrskarinna." — "Jag känner henne rätt väl, fortfor *Sancho*, och jag vet att hon lyfter sin rågtunna lika lätt som den dugtigaste dräng i byn; jag vill heligt svärja deruppå att flickan är rask, förstår sina sysslor, och ingen tappar henne i sänghalmen; hon skulle taga hvilken vandrande Riddare som helst i lufven om det gällde, och den som tager henne till hustru får också den som kammar sitt hår. Tvi den konan, hvilken mun hon har på skaftet! och hvilken stämma! Jag

kan berätta, huru hon en dag gick upp i kyrktornet uti byn, och ropade derifrån åt några af sin fars drängar, som vore ute på fältet och arbetade, och fastän de voro på en half mils afstånd, hörde de dock hennes röst så väl, som om de stått tätt under kyrktornet. Hon förtjenar mest beröm derföre, att hon icke är tillgjord och sipp; hon pladdrar gerna, skämtar och skrattar med alla, så att det är en hjertans glädje att se deruppå. Således, min Herr Riddare af den sorgliga skepnaden, kan jag med full öfvertygelse säga, att Herrn icke allenast kan och bör blifva vansinnig för hennes skull, utan äfven på goda skäl få lust att hänga sig sjelf, och en hvar, som erfar orsaken dertill, skall visst icke förvåna sig öfver Herrns lidande, ej en gång om hin onde sjelf tog Herrn. Jag skulle önska att jag redan befann mig på vägen, blott för att få se henne igen; ty det är tämmeligen länge sedan jag sist såg henne, och jag förmodar att hon mycket förändrat sig; ty qvinnornas ansigten förderfvas lätt då de beständigt gå i solhetta och blåsväder öfver all mark. Likväl måste jag nu uppriktigt tillstå för nådig Herrn, att jag hittills sväfvat i en stor villfarelse; ty jag trodde fullt och fast, att Hennes Nåd *Dulcinea* måste vara någon Prinsessa, i hvilken Hans Nåd blifvit kär, eller någon annan förnäm Dame, som förtjenade de rika skänker Hans Nåd ärnade tillsända henne, såsom den besegrade Biscayern och de befriade galer-slafvarne, jemte många andra; ty jag förmodar att Hans Nåd äfven vunnit en mängd segrar under den tid, då jag ännu

icke

icke var hans vapendragare. Men, att tala alfvarsamt, hvad nöje kan väl Hennes Nåd *Aldonza Lorenzo*, jag vill säga, Hennes Nåd *Dulcinea af Toboso*, hämta deraf, att nådig Herrn har sändt och vidare sänder till henne sådana besegrade personer, för att göra knäfall för henne? Det kunde ju hända sig, att de anlände en vacker dag, då hon vore sysselsatt med att häckla lin eller att tröska på logen, hvarofver de skulle blygas och förarga sig, och hon deremot skratta, och göra gäckeri af alltsammans." — "Jag har redan många gånger sagt dig, *Sancho*, svarade *Don Quixote*, att du är en stor sladdrare, och oaktadt ditt inskränkta hufvud förråder du dock rätt ofta mycken bitterhet; men på det du må inse din egen dumhet och min klokhet, så hör nu en korrt berättelse:"

"En skön, ung, oberoende och rik enka, och som derjemte var mycket eldig, förälskade sig uti en yngling, som hade ett lyckligt utseende och var väl formad, samt hörde till ett kloster. Detta förspordes af hans förman, hvilken en dag gaf enkan en broderlig förmaning på följande sätt: Jag är mycket förundrad, min nådiga Fru, och det icke utan stor orsak, att nemligen en så förnäm, skön och rik Dame kan förälska sig uti en så enfaldig, ringa, och okunnig person, då likväl inom detta hus finnas så många Magistrar, Lärare, Doctorer och Theologer, ibland hvilka nådig Frun kunde välja, likasom ibland en mängd goda päron, och säga: den vill jag hafva, den icke. Hon svarade honom då småleen-

leende och med mycken frimodighet: Min gunstige Herre bedrager sig rätt mycket, och tänker rätt gammalmodigt, om Herrn förmodar att jag gjort ett dåligt val, för det ynglingen synes vara dum och okunnig; ty min Herre bör veta, att i afseende på det hvartill jag vill hafva honom, har han likaså mycken philosophie och kanske äfven mera än *Aristoteles* sjelf. Således, *Sancho*, gäller *Dulcinea af Toboso*, i afseende på det jag önskar af henne, likaså mycket för mig, som den förnämsta Prinsessa på jorden. Tror du, att, till exempel, alla Poëter, som besjungit och upphöjt sina älskarinnor under diktade namn, verkeligen kännt eller älskat dem; att hela denna skara af *Amaryllis*, *Phillis*, *Silvia*, *Diana*, *Galathéa*, *Alina* och mångfalldiga andra, med hvilka böcker, Romaner, Barberstugor, Theatrar, Comedier och Skådespel äro uppfyllda, verkeligen varit Damer med kött och blod, och älskade af dem som sjungit deras lof? Nej, alldeles icke, utan de flesta af dem äro en uppfinning, att utgöra ett ämne för Skaldestycken, på det man måtte tro att författarne varit intagna af kärlek eller åtmindstone i tillstånd att blifva det; således är det också nog för mig att kunna tänka och tro, att den goda *Aldonza Lorenzo* är skön och dygdig; hennes slägtregister gör dervid intet till saken, ty jag ärnar aldrig gå och efterfråga något derom, utan jag inbillar mig helt enkelt, att hon är den förnämsta Prinsessa i verlden. Om du ej vet det förut, så vill jag underrätta dig, att två ting i synnerhet mera än andra reta till kärlek, nämligen:

ut-

utmärkt skönhet och ett godt ryckte, och dessa två ting finnas fullkomligt förenade hos *Dulcinea;* ty ingen kan jämnföras med henne i skönhet, och få kunna närma sig till henne i afseende på godt ryckte; och för att i korrthet göra min slutsats, så inbillar jag mig, att allt hvad jag nu sagt är sannt, utan öfverdrift och utan brist. Uti min inbillning afmålar jag henne efter min önskan, så väl i afseende på hennes skönhet, som öfriga fullkomlighet; *Helena* kan ej jämnföras med henne; *Lucretia* öfverträffar henne icke, och någon annan af förflutna tiders berömda fruntimmer förmår det lika litet, hvarken hos Grekerne, Barbarerne eller Latinerne. En hvar må härom säga hvad honom behagar; ty om enfalldiga menniskor taddla mig derföre, skall jag dock icke bestraffas af de stränga," — "Jag säger, att Hans Nåd har rätt i allt, svarade *Sancho*, och att jag är en åsna. Men huru kom ordet åsna mig nu i munnen, då jag vet att man ej bör tala om rep i hängd mans hus? Dock, gif mig nu brefvet, och himlen styre min tunga!"

Don Quixote tog plånboken, gick afsides, och började med mycken omsorg skrifva sitt bref; och sedan han slutat det, ropade han på *Sancho*, sägande att han ville uppläsa brefvet för honom, på det han måtte behålla det i minnet, i den händelse plånboken under resan kunde förloras, emedan han hade allt att befara af sitt missöde. *Sancho* svarade häruppå: "Hans Nåd kan ju skrifva det två eller tre gånger i boken, och lemna det sedan åt mig, ty jag vill väl förvara det; men att tro mig

om

om att kunna förvara det i minnet, är en dårskap; ty jag har så korrt minne, att jag flera gånger glömt mitt eget namn. Imedlertid må Hans Nåd läsa det för mig, och jag skall höra det med mycket nöje; ty jag förmodar att det gått, som om det varit smordt." — "Hör på då, sade *Don Quixote*, det lyder sålunda:"

Don Quixotes bref till Dulcinea af Toboso.

"Stormäktiga, Höga Prinsessa!"

"Den af frånvarelsens udd djupt sårade, "och hvars hjerta är fullt af bedröfvelsens pi-"lar, sänder dig, sötaste *Dulcinea af Toboso!* "önskningar för den välgång han sjelf icke äger. "Om din skönhet föraktar mig, om din hög-"sinnthet icke är mig bevågen, och din afsky "fullkomnar min olycka, så, ehuru öfvad jag "är uti lidande, skulle jag dock illa kunna ut-"härda mitt bittra qval, som utomdess är både "hårdt tryckande och långvarigt. Min trogne "Vapendragare, *Sancho*, skall gifva dig, sköna "otacksamma, älskade fiende emot mig, en ut-"förlig berättelse om den ställning, hvaruti jag "för din skull befinner mig; om det behagar "dig att gifva mig bistånd, så är jag din egen, "om icke, så gör huru dig lyster; ty slutet af "mitt lif skall fullborda din grymhet och min "längtan."

"Din intill döden."

"Riddaren af den sorgliga skepnaden."

"Vid min faders själ, ropade *Sancho*, då han hörde brefvet, är icke detta det kosteligaste som någonsin nått mina öron. För tusan

poc-

pocker! huru väl förstår icke Hans Nåd att säga allt hvad han vill hafva fram, och huru nätt har Herrn icke uti underskriften instuckit: *Riddaren af den sorgliga skepnaden!* Jag säger det med full öfvertygelse, att Hans Nåd är hin onde sjelf, och att ingen ting finnes som Herrn icke kan och vet." — "Allt sådant är nödvändigt vid den tjenst jag åtagit mig," svarade *Don Quixote.* — "Det är godt, återtog *Sancho;* men vill Hans Nåd nu på andra sidan skrifva anvisningen åt mig på de tre unga åsnorna, och teckna sitt namn under mycket tydligt, så att en hvar, som ser det, genast igenkänner det." — "Gerna," sade Riddaren; och sedan han skrifvit, uppläste han följande:

"Jag anmanar Hennes Nåd, min Fröken "Systerdotter, att vid uppvisandet af denna "förskrifning på åsnor, öfverlemna åt min Va-"pendragare, *Sancho Panza,* tre af de fem som "ännu befinnas hemma; och böra dessa tre ås-"nor tillhöra honom såsom betalning för hvad "jag af honom till full valuta emottagit, hvar-"jemte detta, samt hans qvittence deruppå, må "bringa allt i behörig ordning. Gifvit uti det "innersta af de svarta bergen den 22 Augusti "innevarande år."

"Nu är det bra, sade *Sancho,* blott Hans Nåd vill skrifva under." — "Underskrift är icke nödig, svarade Riddaren; jag tecknar blott min namnchiffre, hvilket är detsamma som underskrift för tre åsnor, ja om det också vore trehundrade." — "Jag förlitar mig på Hans Nåd, fortfor *Sancho;* gif mig nu alltsammans,

så

så går jag att sadla *Rozinante*, hvarefter jag utbeder mig Hans Nåds välsignelse; ty jag ärnar straxt afresa, utan att se flera af de galenskaper Hans Nåd ärnar företaga; och jag skall säga att jag redan sett så många, att min önskan är alldeles uppfylld." — "Åtminstone, återtog Riddaren, önskar jag, och finner det rätt angeläget, att du först ser mig naken, då jag vill företaga ett par dussin botöfningar, och det skall gå för sig på mindre än en half timma; ty sedan du skådat det med dina egna ögon, så kan du trygg svärja på alla de öfriga dem du ärnar tillägga, och försäkra, att du icke kan uppräkna så många, som jag är sinnad att begå." — "För Guds skull, min nådige Herre, ropade *Sancho*, låt mig icke se Herrn naken; ty det skulle röra mig så innerligt, att jag icke kunde afhålla mig ifrån att gråta, och mitt hufvud är redan så utmattadt af alla de tårar jag förleden natt fällde för åsnans skull, att jag icke kunde uthärda att gråta om igen. Om Hans Nåd derföre vill att jag skall se några flera narraktiga upptåg, så gör dem åtminstone under det Herrn ännu är klädd, hastigt och lustigt, de första som falla Herrn i sinnet; ty för min skull behöfvas de egenteligen icke, emedan, såsom jag redan har sagt, de blott fördröja min afresa och återkomst, helst jag endast längtar att återföra till Hans Nåd så angenäma nyheter, som han sjelf önskar och väl förtjenar. Om detta icke inträffar, och jag märker att Hennes Nåd *Dulcinea* icke svarar såsom billigt är, så svär jag dyrt och gör heligt löfte deruppå, att jag skall både med

knyt-

knytnäfvar och fötter tvinga ett godt svar ur hennes mage; ty huru kan man tåla, att en så namnkunnig vandrande Riddare, som Hans Nåd, skall blifva alldeles galen för en sådan? - - - Jag önskar att den goda Damen ej låter mig tala ut; ty jag försäkrar heligt att jag vet hvad sak jag drifver, och ingen säljer bort mig; jag är karl för min hatt, och, min själ! om hon känner mig rätt, så köper hon mig icke."

"Jag försäkrar dig, *Sancho*, svarade Riddaren, att efter hvad mig synes, är du föga klokare än jag." — "Nej, ropade *Sancho*, så galen är jag alldeles icke, men kanske litet mera hetsig. Men nu må vi lemna detta, och jag vill fråga hvad Hans Nåd ärnar äta till dess jag återkommer? Tänker Herrn lura på vägen såsom *Cardenio*, och plundra Herdarne?" — "Bekymra dig icke derom, sade *Don Quixote*; ty om jag också fann annan mat, ville jag ändock icke förtära annat än örterna på denna äng, och frukterna som dessa träden erbjuda; emedan det utgör sjelfva finheten i mitt företag, att icke äta, och att underkasta mig hvarjehanda andra svårigheter." — Häruppå svarade *Sancho*: "Vet Hans Nåd hvad jag fruktar? att jag icke förmår hitta tillbaka till detta ställe, hvarest jag nu lemnar Herrn, emedan det är så aflägset." — "Gif noga akt på alla kännetecken, återtog Riddaren, och jag skall bjuda till att icke aflägsna mig från denna omkrets; också skall jag understundom göra mig den mödan att uppstiga på de högsta bergspetsarne, för att se om jag kan upptäcka dig då du återkommer; men på det du icke må förirra dig

och

och jag alldeles förlora dig, blifver det säkraste att du tager några af de många torra grenar här finnas och strör dem här och der på marken tills du hinner fram till släthyggden, och de kunna då tjena dig till rättesnöre för att igenfinna mig, likasom *Theseus* nyttjade tråden i labyrinthen." — "Så skall jag verkeligen göra," svarade *Sancho;* hvarefter han samlade några grenar, bad om sin Herres välsignelse och skilljdes ifrån honom, icke utan många tårar å ömse sidor. *Sancho* besteg *Rozinante*, den *Don Quixote* på det högsta anbefallte i hans vård, och förmanade honom att draga omsorg om densamma, som för sin egen person; hvarefter Vapendragaren begaf sig på vägen, utströende grenar då och då, enligt sin Herres goda råd. På detta sätt aflägsnade han sig, ehuru *Don Quixote* ännu plågade honom med sin önskan, att han måtte qvarstanna litet och se några af hans botöfningar. Men han hade knappt ridit hundrade steg förrän han vände om, och sade: "Jag tillstår att Hans Nåd ändock har mycket rätt, och att jag måste se Herrn företaga några narrverk, för att med godt samvete kunna svärja deruppå, att jag åtminstone sett ett af dem, ehuru jag väl kan säga, att jag varit vittne till rätt många och stora i Hans Nåds sällskap." — "Har jag icke sagt dig det? svarade *Don Quixote;* men vänta *Sancho*, innan du läser ett Credo skall det vara gjordt." Deruppå afdrog han sina benkläder, så att han förblef i blotta skjortan, gjorde ett par höga skutt i luften, och ställde sig sluteligen tvenne gånger på hufvudet, hvarvid han

lät

lät sådana saker komma i dagen, att *Sancho*, för att icke längre åskåda dem, vände *Rozinante* och red bort, fullkomligt tillfredsställd, och öfvertygad om sin Herres galenskap, så att han nu med trygghet kunde svärja deruppå. Vi villje nu låta honom fortsätta sin väg till dess han återkommer, hvilket lärer ske inom korrt.

XXVI CAP.

Hvaruti fortsättes berättelsen om de fina upptåg DON QUIXOTE, *såsom förälskad, företog i de svarta bergen.*

För att nu återkomma till det Han af den sorgliga skepnaden företog, då han befann sig ensam, berättar historien: att sedan *Don Quixote* slutat sina krumsprång och kullerbyttor, sådan han var, oklädd till nedra hälften och klädd till öfra hälften af kroppen, och märkte att *Suncho* begifvit sig bort utan att vidare beskåda hans narrstrek, besteg han spetsen af en hög klippa, och började att öfverväga hvad han redan många gånger förut eftersinnat, utan att han deruti kunnat fatta ett visst beslut, nämligen om det skulle vara bättre och göra honom mera berycktad att efterhärma *Roland* i hans våldsamma galenskap, eller *Amadis* i hans tungsinnade lynne? och härvid talade han sålunda för sig sjelf: "Om *Roland* varit en så tapper och förträfflig Riddare som alla säga, är det icke något underverk; ty han var än-

dock

dock förtrollad och ingen kunde döda honom, utan att sticka honom med en blank knappnål på ett visst ställe i foten, hvarföre han också alltid nyttjade skor med sjudubbla jernskoningar; likväl hjelpte honom icke detta knep emot *Bernhard af Carpio*, som kände det, och derföre qväfde honom imellan sina armar vid Roncesvalles. Men om vi nu åsidosätta hans tapperhet, och endast omtala förlusten af hans förstånd, så är det säkert att han förlorade detsamma genom de tecken han fann i skogen, samt de underrättelser en herde gaf honom, att *Angelica* sofvit mera än två eftermiddagar med *Medor*, en ung Mohr med skönt hår, och som var Page hos *Agramante*. Om han då ansåg det för en sanning, att hans hjertas herrskarinna begått denna trolöshet emot honom, så utförde han icke något storverk derigenom, att han blef vansinnig. Men, huru kan jag nu efterhärma honom i hans galenskap utan att äfven hafva samma orsak dertill? Jag kan våga svärja deruppå, att min *Dulcinea af Toboso* aldrig i sin lifstid sett någon Mohr, sådan han verkeligen är, och i sin egen, drägt, och att hon intill denna dag är sådan som hennes egen mor, hvilken födde henne till verlden; således skulle jag begå en uppenbar orättvisa, om jag inbillade mig något annat om henne, och blef besatt af samma slags galenskap som den rasande *Roland*. På en annan sida åter inser jag, huruledes *Amadis af Gallien*, utan att förlora sitt förstånd och utan att begå galenskaper, såsom dödligt kär, förvärfvade ännu större beröm; ty det han, enligt hvad hans hi-

historia omtalar, företog sig, skedde endast för det han såg sig förskjuten af sin älskarinna *Oriana*, hvilken förbjudit honom att visa sig för hennes ögon, till dess det behagade henne att tillåta det, hvarföre han drog sig undan till armods-klippan i sällskap med en Eremit, och der gret han ända till dess himlen i hans största nöd och betryck sände honom bistånd. Om nu detta är sannt, såsom det verkeligen är, hvarföre skulle jag då göra mig den mödan att springa omkring alldeles naken, och tillfoga dessa träden skada, då de aldrig gjort något ondt emot mig, eller uppgrumla det klara vattnet i dessa bäckar, som dock erbjuda mig att dricka då jag behöfver det? Nej, lefve minnet af *Amadis!* han skall efterhärmas utaf *Don Quixote af Mancha*, så vidt sig göra låter, om hvilken skall sägas, likasom om den förre: att om han icke utförde stora värf, dog han dock af längtan att utföra sådana; och om jag hvarken är förskjuten eller föraktad af min *Dulcinea*, så är det, som jag redan sagt, nog att lefva skilld ifrån henne. Friskt upp således att lägga handen vid verket! Återkommen i mitt minne J alla bedrifter af *Amadis*, och lären mig huru jag skall börja att efterapa honom! Men, nu påminner jag mig, att hvad han mest gjorde var bedja, och det vill jag äfven göra."

Emedan han ej hade någon rosenkrans, nyttjade han de stora nötter som växte på korkträden, och dem han på en dag häftade tillhopa; men hvad som mest bekymrade honom

nom vår, att han ej hade till sällskap någon Eremit, som kunde trösta honom och afhöra hans bigt. Hans tidsfördrif bestod således deruti, att han spatserade upp och ned på den lilla ängen, inskar i trädens bark eller skref i sanden verser som afmålade hans bedröfvelse, af hvilka några äfven innehöllo *Dulcineas* lof; men de enda som blefvo öfriga, och ännu kunde läsas då man fann dem, voro dessa:

J plantor, lifliga och sköna,
Som uppå detta ställe stån;
J trän, så höga och så gröna,
Om J mig icke gören hån,
Mitt hela qval J skolen röna.
Här skåden J mig ensam vanka,
Och, under min bedröfvelse,
Af tårar ökes bäcken blanka:
Så gråter *Don Quixote af Mancha*,
Skilljd från sin ömma *Dulciné-*
a, af Toboso.

Just här är stället som han väljer,
Så passande för älskarns qval,
Och hon, hvars namn hans suck förtäljer,
Ej känner vägen till den dal,
Der knappt han vet hvad honom qväljer.
Här skall han ständigt gå och danka,
För *Amors* våld så lutande
Som en förtorrkad hummel-ranka:
Här gråter *Don Quixote af Mancha*,
Skilljd från sin ömma *Dulciné-*
a, af Toboso.

Han

Han ville här i bergen stanna
Att endast söka äfventyr;
Men hvarje dag han hörs förbanna,
Som bland de hårda klippor gryr;
Ty qvalet fårat djupt hans panna.
Hans alla sinnen äro kranka,
Och vid sitt skeppsbrott får han se
Hur *Amor* röfvar hoppets planka:
Han gråter, *Don Quixote af Mancha*,
Skilljd från sin ömma *Dulciné-*
a, *af Toboso.*

De, som sedermera funno dessa verser, skrattade rätt mycket åt tillägget *af Toboso*, det *Don Quixote* bifogat hvarje vers, efter namnet *Dulcinea*; ty de förmodade, det han inbillat sig, att om han nämnde *Dulcinea* utan att tillägga *af Toboso*, så skulle verserna ej kunna förstås; och så förhöll det sig äfven, enligt hvad han sedermera sjelf tillstod. Han skref flera andra qväden, men hvilka, såsom sagdt är, icke kunde bibehålla sig; endast dessa tre verser qvarblefvo tydliga. Härmed, äfvensom med suckar och klagan, alla Skogsgudars, Nymphers och Najaders anropande, det sorgliga echos uppmanande att återljuda hans qval, höra och trösta honom, fördref han nu sin tid, och derjemte uppsökte han några växter, med hvilka han ärnade uppehålla lifvet till dess *Sancho* återkom; och om denne varit borta tre veckor i stället för de tre dagar, som nu förflöto, så skulle Riddaren af den sorgliga skepnaden omsider hafva fått ett så sorgligt utseende, att hans egen moder icke kunnat igenkänna honom.

Vi vilje nu lemna Riddaren, sålunda invecklad i sina suckar och verser, och i stället berätta hvad som tilldrog sig med *Sancho Panza* på hans budskapsfärd. Så snart han kommit på stora landsvägen, styrde han sin kosa till *Toboso*, och följande dagen anlände han till det värdshuset, hvarest den olyckliga luftfärden från täcket drabbat honom, och knappt hade han sett detta värdshus förrän det föreföll honom, som om han ännu en gång seglat i luften; hvarföre han icke eller ville rida in derstädes, ehuru det var den timmen på dagen då han kunde och borde göra det, nämligen middagstiden, och han verkeligen försporde mycken lust hos sig att få äta något varmt, sedan han flera dagar fått åtnöja sig med kall mat. Denna starka matlust dref honom också att närma sig till värdshuset; men ännu var han mycket villrådig om han skulle våga sig in eller icke; och under det han ännu öfverlade med sig sjelf, kommo tvenne personer ut ifrån värdshuset, hvilka straxt igenkände honom, och en af dem sade till den andra: "Herr Licentiat! är icke han som sitter på hästen den *Sancho Panza*, om hvilken vår äfventyrares hushållerska sade, att han följt med hennes Herre såsom vapendragare?" — "Så är det, svarade Licentiaten, och hästen tillhör just vår *Don Quixote*." Dessa personer igenkände honom så väl, emedan de voro Prästen och Barberaren från *Don Quixotes* hembygd, och de samma som höllo den stränga räfsten med Riddarens boksamling. Då de nu sågo *Sancho Panza* och *Rozinante*, två bekanta, så önskade

de

de äfven att få veta något om *Don Quixote*, skyndade derföre till vapendragaren, och Prästen ropade honom vid namn, sägande: "Nå, min vän *Sancho Panza*, hvarest vistas nu er Herre?" *Sancho* kände äfven dem vid första åsyn, och beslöt nu att dölja för dem både stället, der han uppehöll sig, och hans tillstånd; således svarade han dem, att hans Herre uppehöll sig på ett visst ställe, mycket sysselsatt med en viss sak, som var af stor vigt; men hvilken han ej kunde upptäcka för någon, så vida han ville behålla sina ögon. — "Nej, nej, *Sancho Panza*, ropade Barberaren, om Ni icke säger oss hvarest er Herre är, så blifva vi fullt öfvertygade om hvad vi redan till hälften inbilla oss, att Ni mördat och plundrat honom, emedan Ni nu kommer ridande på hans häst; således måste Ni skaffa oss rätt på hästens ägare, ty i annat fall går det Er illa." — "Ni behöfver icke nyttja sådana hotelser emot mig, svarade *Sancho;* ty jag är icke den man som plundrar eller mördar någon, utan jag låter Gud eller en hvars eget öde förkorta dens dagar som skall dö. För att förrätta en botöfning vistas min Herre nu midt ibland dessa bergen, som just vunnit hans välbehag" — och nu fortfor *Sancho* att med en strömmande ordrikhet omtala det tillstånd, hvaruti hans Herre befann sig, alla äfventyr som de försökt, och att han (*Sancho*) nu medförde ett bref till Hennes Nåd *Dulcinea af Toboso*, som var dotter till *Lorenzo Corchuelo*, och i hvilken Riddaren var kär ända upp öfver öronen.

Bägge Herrarne stodo förvånade öfver det som *Sancho* berättade dem; ty ehuru de väl kände *Don Quixotes* galenskap, och af hvad slag den var, så väckte dock allt hvad de hörde en ny förundran hos dem. De anhöllo att *Sancho* måtte visa dem det bref han hade med sig till nådig Fröken *Dulcinea af Toboso*, och han svarade att Riddaren skrifvit det uti en plånbok, och befallt honom låta afskrifva det på papper så snart han hunnit till någon by. Prästen sade då, att om han kunde få se det, skulle han sjelf afskrifva det mycket prydligt. *Sancho* stack nu sin hand i barmen och sökte den lilla boken; men han fann den icke, och hade ej kunnat igenfinna den om han sökt i evighet, emedan den stannat qvar hos *Don Quixote*, som glömt aflemna den, likasom *Sancho* att begära den. Då *Sancho* märkte att han ej återfann lilla boken, blef han dödsblek i ansigtet, kände öfverallt på sin hela kropp, och fann nu ytterligare att han alldeles icke hade den, hvarföre han med bägge händerna grep i sitt skägg, det han till hälften bortryckte, och gaf sedan sig sjelf, utan mellanstånd, ett dussin knytnäfveslag i ansigtet och öfver näsan, så att blodet sprack fram öfverallt. Prästen och Barberaren, som sågo detta, frågade hvad som händt honom, emedan han behandlade sig sjelf så illa? "Hvad annat har kunnat hända mig, svarade *Sancho*, än att jag, lika hastigt som man vänder om en hand, förlorat tre unga åsnor, af hvilka en hvar hade lika högt värde för mig som ett slott." — "Hvad vill det säga?" frågade Barberaren. — "Jag har

tappat

tappat plånboken, återtog *Sancho*, i hvilken stod brefvet till *Dulcinea*, samt en förskrifning af min Herre, enligt hvilken hans Fröken Systerdotter borde lemna åt mig tre unga åsnor af de fyra eller fem som Riddaren äger;" och derjemte berättade *Sancho*, huru han förlorat sin egen åsna. Prästen tröstade honom, och försäkrade att blott hans Herre kunde träffas, skulle man förmå honom att förnya förskrifningen, och att det skulle ske på ordentligt papper efter allmänt bruk, emedan förskrifningar i plånböcker aldrig erkännas för gällande eller blifva uppfyllda. Härvid fattade *Sancho* åter mod, och sade att om så förhöll sig, sörjde han icke mycket deröfver att han förlorat *Dulcineas* bref, emedan han kunde det utantill, hvarföre det ej var svårt att afskrifva det när som helst. — "Läs då upp det genast, *Sancho*, sade Barberaren, så skole vi afskrifva det." För att påminna sig brefvet, började *Sancho* nu rifva sig i hufvudet, och ställde sig än på en fot än på den andra, stirrade ömsom emot marken och ömsom emot himmelen, och sedan han nästan aftuggat hälften af ett finger, samt hållit dem bägge, som väntade att få höra något, uti en länge spänd uppmärksamhet, sade han sluteligen med största förtrytelse: "Jag svär vid Gud, Herr Licentiat, att hin onde tagit allt hvad brefvet innehöll, så att jag ej mins mera än första orden, så lydande: *Höga, fullmäktiga Prinsessa!*" — "Nej, ropade Barberaren, han har ej kunnat skrifva *fullmäktiga*, utan kanske *stormäktiga*." — "Alldeles så, fortfor *Sancho*, och

sedan

sedan följde, om jag minnes rätt - - - ja, om jag minnes rätt - - *den plågade, den sömnlösa och den sårade kysser Hennes Nådes händer, o-tacksamma och högst obekanta Sköna;* sedermera vet jag ej så noga hvad han talade om hälsa och sjukdom, som han tillsände henne, och derefter gick det vidare, tills det sluteligen hette: *Eder intill döden, Riddaren af den sorgliga skepnaden.*"

De tvenne vännerne roade sig icke litet öfver *Sanchos* goda minne, hvarföre de berömde honom mycket, och förmådde honom att upprepa brefvet ännu ett par gånger, emedan de äfven ville lära det utantill för att sedan afskrifva det; *Sancho* uppfyllde deras önskan tre gånger, och hvarje gång sade han tretusende nya orimligheter. Derjemte berättade han alla sin Herres äfventyr; men han sade ej ett ord om den luftfärd han sjelf gjort på detta värdshus, der han nu icke ville rida in; hvarefter han tillade, att så snart han återkommit med godt budskap ifrån Hennes Nåd *Dulcinea af Toboso*, ärnade hans Herre begifva sig på väg för att blifva Kejsare, eller åtmindstone en oinskränkt Konung, hvarom de bägge redan öfverenskommit, och hvilken sak, i anseende till Riddarens personliga tapperhet och väldiga arm, lätt borde gå för sig. Sedan denna önskan blifvit uppfylld, skulle Riddaren, eller rättare Kejsaren, gifta bort sin vapendragare (som under tiden nödvändigt måste blifva enkling) med en af Kejsarinnans hofdamer, som fått till arf ett stort rikt herradöme på

fasta

fasta landet, men ingen ö; ty nu mera brydde han sig ej mycket om öar.

Detta allt sade *Sancho* med en sådan alfvarsamhet och ett så klart framlysande oförstånd, under det han då och då putsade sin näsa, så att hans tvenne åhörare fingo ämne till en ny förvåning, under det de tillika eftersinnade huru våldsam *Don Quixotes* galenskap borde vara, då den till och med förvridit den stackars vapendragarens hjerna. De ville nu icke göra sig den mödan att draga honom ur sin villfarelse; ty då den icke oroade mannens samvete, beslöto de att för sitt eget nöjes skull ytterligare höra hans dårskaper; hvarföre de sade honom, att han borde bedja Gud för sin Herres välgång, emedan det vore en ganska möjlig och sannolik sak att han under tidens lopp skulle blifva Kejsare, eller åtmindstone Erke-Biskop, eller också borde han erhålla någon annan jämnlik värdighet. *Sancho* svarade häruppå: "mine Herrar! om lyckan nu fogade saken sålunda, att min Herre fick det infallet att ej blifva Kejsare utan Erke-Biskop, så önskade jag veta hvad vandrande Erke-Biskopar pläga gifva sina vapendragare." — "Jo, återtog Prästen, troligen gifva de dem någon Kyrko-beställning, till exempel en god Klockaretjenst med ansenlig årlig inkomst, utom sportler, hvilka vanligen utgöra likaså mycket som lönen." — "Då, inföll *Sancho*, är väl nödigt att vapendragaren icke gifter sig, och tillika måste han förstå att biträda vid Mässan, i hvilka bägge fall jag är högst olycklig; ty för det första är jag redan

gift,

gift, och för det andra känner jag icke första bokstäfverna af alphabetet. Hvad skall således blifva utaf mig, om min Herre faller på den tanken att blifva Erke-Biskop, och icke Kejsare, såsom vanliga bruket dock är ibland vandrande Riddare?" — "Var obekymrad deröfver, min vän *Sancho*, sade Barberaren; ty vi skole bedja och öfvertala er Herre, ja till och med lägga det på hans samvete, att han skall blifva Kejsare och icke Erke-Biskop, hvaraf det förra är mycket lättare för honom, emedan han är mera tapper än lärd." — "Så har det äfven förefallit mig, svarade *Sancho*, ehuru han säger sjelf att han duger till allt. Hvad jag för min del ärnar göra, är att bedja himlen förunna honom det som bäst passar honom, och tillika sätter honom i tillstånd att gifva mig den rikaste belöning." — "Deruti, sade Prästen, talar Ni såsom en förnuftig man och god Christen; men hvad vi nu först böra företaga, är sättet huru vi må kunna förlossa er Herre ifrån sin onyttiga botöfning, den Ni omtalat; och på det vi bättre må öfverväga saken, samt tillika få något att förtära, emedan det nu är middag, så skole vi gå in på detta värdshus." *Sancho* bad dem gå in, och han ville imedlertid vänta utanföre, samt sedermera säga dem orsaken, hvarföre han icke hade någon lust att inträda derstädes; derjemte anhöll han att de måtte utsända någon varm mat till honom och litet hafra åt *Rozinante*. De gingo in, *Sancho* stannade utanföre, och efter en liten stunds förlopp återkom Barberaren till honom med mat.

Der-

Derefter rådplägade Prästen och Barberaren rätt grundligt om sättet att lyckligt utföra det önskade företaget, och Prästen fick omsider ett infall, som var alldeles lämpadt efter *Don Quixotes* smak, och lofvade en god utgång. Han sade nämligen åt Barberaren, huru han fallit på den tanken att utkläda sig till en vandrande Fröken, och Barberaren borde, på bästa sätt han kunde, påtaga sig en Vapendragares drägt och utseende, hvarefter de skulle begifva sig till stället der *Don Quixote* vistades, då den förklädda Fröken borde visa sig mycket bedröfvad och förtryckt, och utbedja sig en nåd af honom, den han, såsom en tapper vandrande Riddare, icke gerna kunde afslå. Den nåd som söktes skulle bestå deruti, att han borde följa henne dit hon ärnade föra honom, för att afhjelpa en svår förolämpning, som en illa sinnad Riddare tillfogat henne; hvarjemte hon ville anhålla hos honom, det han icke måtte fordra af henne att aftaga den masque hon bar, eller vidare forska om hennes omständigheter, förrän han förskaffat henne billig upprättelse af den elaka Riddaren. Prästen hade den fulla öfvertygelse, att *Don Quixote* skulle bifalla allt då det framställdes i en sådan form, och på detta sätt kunde de locka honom ifrån stället der han nu vistades, samt föra honom hem, för att der, om möjligt vore, skaffa ett botemedel emot hans utomordentliga galenskap.

XXVII

XXVII CAP.

Hurukedes Prästen och Barberaren utförde hvad de beslutat, jemte andra saker, värdiga att omtalas i denna kosteliga historia.

Prästens påfund misshagade icke Barberaren, utan tvärtom fann han det så godt, att de genast skredo till verkställighet deraf. Af värdinnan på stället lånade de en klädning jemte hufvudbonad, för hvilket de satte en alldeles ny Prästdrägt i pant. Barberaren gjorde sig ett skägg af en rödgul kosvans, på hvilken värden plägade rensa sin kamm. Värdinnan frågade dem hvad de ärnade göra med alla dessa saker? Prästen berättade henne då i korrthet om *Don Quixotes* galenskap, och huru de öfverenskommit att medelst denna förklädning locka honom ifrån bergen, der han nu uppehöll sig. Värden och värdinnan funno då straxt, att denne galning var den gäst de haft, hvilken tillagade balsam, och hvars vapendragare utstod himmels-sprättningen; detta allt omtalade de för Prästen, utan att förtiga det som *Sancho* så noga förteg. Slutligen klädde och utstofferade värdinnan Prästen på ett sätt som var värdt att se; han fick en klädesklädning, alldeles behängd med breda, svarta, mycket utkrusade sammetsband, ett grönt lifstycke med hvita bandrosor, och hvilket, efter utseendet, ledde sitt ursprung ända ifrån Konung *Wambas* *) regeringstid. Prästen ville icke tillåta att man coëfferade honom, utan han

satte

*) *Wamba* var Wästgöthernas Konung i Spanien; han steg på thronen år 672, och blef ryktbar genom sin framgång emot Mohrerne.

satte på hufvudet sin vanliga nattmössa, och knöt ett svart silkesband rundt omkring pannan, hvarjemte ett annat band fasthöll masquen som dolde hans skägg och ansigte mycket väl; ofvanuppå alltsammans satte han sin hatt, hvilken var så vidlöftig att den kunde nyttjas till solskärm, hvarefter han hängde öfver sig en lång mantel, och satte sig på tvären i sin mulåsnas sadel. Barberaren besteg äfven sitt ök, och han var försedd med ett långt skägg som räckte till medjan och skiftade imellan rödt och gult, samt var förfärdigadt af en kosvans, såsom redan är sagdt. De togo nu afsked af alla, och i synnerhet af den goda *Maritornes*, hvilken, ehuru stor synderska hon var, dock lofvade att bedja ett helt radband, på det himlen måtte bistå dem i det svåra men Christeliga värf de nu företagit, och föra det till lyckligt slut.

Knappt hade de lemnat värdshuset, förrän Prästen föll på den tanken att han handlat illa deruti, att han låtit utstoffera sig på ett sådant sätt, emedan han ansåg det oanständigt att såsom Präst sålunda förkläda sig, ehuru godt ändamålet också kunde vara; hvarföre han meddelade Barberaren sina betänkligheter, och bad honom byta drägt med sig, emedan det passade honom bättre att föreställa en olycklig Fröken, då Prästen ville vara hans vapendragare, hvarigenom han mindre blottställde sin andeliga värdighet; om Barberaren icke ville göra det, så var Prästens beslut att ej gå ett steg längre, om också hin onde sjelf ärnade draga af med *Don Quixote*. *Sancho* anlände i

det-

detsamma, och kunde icke afhålla sig ifrån skratt då han såg de tvenne förklädda. Barberaren samtyckte imedlertid till Prästens begäran, och under det de afklädde sig, undervisade Prästen Barberaren huruledes han borde förhålla sig, samt hvad talesätt han skulle nyttja för att öfvertala och tvinga *Don Quixote* att följa dem, samt öfvergifva den ort han utvalt till sin narraktiga botöfning. Barberaren svarade, att han ingen undervisning behöfde, och att han noggrant skulle utföra sitt värf. Imedlertid ville han icke kläda om sig förr, än han var helt nära det ställe der *Don Quixote* vistades; således lade han tillsammans sina kläder, Prästen satte fast sitt skägg, och derefter tågade de vägen fram under det *Sancho Panza* ledsagade dem, och berättade hvad som händt dem med den vansinnige som de funnit uti bergen; men hvarvid han dock sorgfälligt förteg huru de funnit kappsäcken, och hvad som låg uti densamma; ty med all sin dumhet förstod den skalken dock väl att tänka på sitt eget bästa.

Följande dagen anlände de till den trakt der *Sancho* strött grenar såsom kännemärken, för att återfinna platsen hvarest han lemnat sin Herre; och så snart han återsåg dessa märken sade han åt de öfriga, att detta var ingången, och att de nu kunde kläda sig, så vida det var nödvändigt för att åter försätta hans Herre i frihet; ty de hade förut sagt hónom, att denna resa och förklädning endast voro tillställda för att draga hans Herre ifrån det osälla lefnadssätt han sjelf utvalt åt sig, hvarföre de ålade

San-

Sancho på det högsta, att ej säga sin Herre hvilka de voro, eller att han kände dem; och om han frågade något derom, såsom han säkert gjorde, huruvida *Sancho* framlemnat brefvet till *Dulcinea*, så skulle han svara ja; men emedan hon icke kunde läsa det, så hade hon munteligen svarat, och befallt honom att, vid straff af sin högsta onåd, genast komma till henne, för en ganska vigtig orsaks skull. Så väl igenom detta, som hvad de vidare ärnade säga honom, ansågo de det säkert, att han skulle kunna bringas till ett klokare lefnadssätt, och uppmuntras så, att han genast skulle begifva sig på vägen, för att blifva Kejsare eller Konung, då *Sancho* icke vidare behöfde frukta att han stannade blott vid Erke-Biskop. *Sancho* hörde uppmärksamt på allt detta, och inpräglade det noga i sitt minne; hvarjemte han tackade dem mycket för den goda afsigt de hade, att råda hans Herre att blifva Kejsare och icke Erke-Biskop; ty han för sin del höll före, att då fråga uppstod om vapendragares belöning, förmådde Kejsare alltid vida mera än vandrande Erke-Biskopar. Äfven sade han, huruledes han ansåg bäst att han gick förut att uppsöka sin Herre och aflemnade svaret ifrån hans herrskarinna; ty kan hända det redan vore tillräckligt att bringa honom ifrån sin nuvarande vistelseort, utan att de behöfde göra sig så mycken möda. De tvenne vännerne funno *Sanchos* förslag godt, och beslöto att stanna der de nu voro, till dess *Sancho* återkom med underrättelse att han igenfunnit sin Herre.

San-

Sancho begaf sig in ibland bergen, och qvarlemnade de tvenne andra på en plats, hvarest en liten fredlig bäck framsorlade, omkring hvilken spriddes en angenäm svalka och skugga af högre klippor samt några trän. Hettan kändes stark, ty det var en dag i Augusti, under hvilken månad solen derstädes bränner mycket häftigt; tre timmar voro förflutna sedan middagen, och detta allt gjorde stället ännu mera behagligt för dem, samt likasom inbjöd dem att här afbida *Sanchos* återkomst, hvilket de äfven gjorde. Under det de bägge således hvilade sig i skuggan, kom till deras öron ljudet af en röst, hvilken, utan att beledsagas af något instrument, var mycket angenäm och harmonisk, hvaröfver de icke litet förundrade sig; ty de ansågo icke detta ställe så beskaffadt, att en god sångare derstädes skulle uppehålla sig; och ehuru det säges, att i skogar och på fälten herdar kunna finnas, som äga förtjusande röster, så är dock detta mera en poëtisk dikt än sanning, och de tvenne vännerne fingo så mycket större skäl att tvifla på denna sägen, som verserna, hvilka de nu hörde sjungas, omöjligen kunde vara författade af en simpel herde, utan af en snillrik och högre bildad man. Detta bekräftades äfven, då de sedermera fingo läsa följande verser, hvilka de nu blott hörde:

Hvad störde min sällhet med härjande makt?
Ett kallt förakt.
Hvad ökar min sorg i min ensliga dal?
Ett svartsjukt qval.

Hvad

Hvad pröfvar mitt tålamod hårdare än?
Frånvarolsen.
Så hvarje dag, till plåga vaknad,
Jag fåfängt väntar hoppets stund;
Mig döda, i ett grymt förbund,
Förakt och svartsjuka och saknad.

Och hvilken har skänkt min bedröfliga lott?
Ack! kärlek blott.
Hvem vållde mitt lifs och min äras förtryck?
Jo, lyckans nyck.
Hvem ökar min smärta och billigar den?
Sjelf himmelen.
Hur lätt en dödlig så förtrycka
Och döda honom alla dar;
Ty, hvarest finner han försvar
Mot himmel, kärlek, och mot lycka?

Men, hvad kan mig frälsa utur denna nöd?
Jo, blott min död.
Hvad hindrar i kärleken allt svärmeri?
Att trolös bli.
Och sedan, hvad bortjagar all dess förtret?
Vansinnighet.
Ack nej! Passioner ge ej vika
För andra läkemedels tvång;
Här nämnas alla på en gång:
Död, otro, galenskap tillika.

Tiden och stunden, ensligheten, rösten, och färdigheten hos den sjungande, väckte både förundran och nöje hos de tvenne åhörarne, som förblefvo tysta och stillasittande, under förhoppning att få höra ännu mera; men då

de

de förmärkte att tystnaden sedermera fortfor, beslöto de att stiga upp för att uppsöka sångaren, hvars röst var så angenäm; och under det de verkställde detta sitt uppsåt, förmådde dem samma röst att åter hålla sig stilla, emedan den på nytt fägnade deras öron, sjungande följande:

Sonnett.

Du rena vänskap! uppå lätta vingar
Du redan lemnat jordens låga klot,
I himmelen man tagit dig emot
Bland Saliga, der Cherubsharpan klingar.

Och sänd från dig den ljufva Friden bringar
Skönt ombeslöjad tröst vid qvalens hot;
Men ofta ligger afund vid dess fot,
Och mången suck från ädla hjertan tvingar.

O Vänskap! kom från himmelen tillbaka
Och jaga bort ett fräckt bedrägeri,
Som i din drägt till vårt förderf ses vaka.

Om ej din styrka vill dess välde skaka,
Skall verlden, fjettrad af dess tyranni,
Och sänkt i tvedrägt, aldrig lugnet smaka.

Sången slutades med en djup suck, och de två vännerne väntade ännu med uppmärksamhet, i hopp att mera skulle sjungas; men då de förmärkte, att denna musik förvandlades till jämmer och klagande utrop, öfverenskommo de att utröna hvilken den sorgsne var, hvars röst var likaså skön i sången som rörande

under

under sin klagan; och de hade icke gått långt förrän de, vid stigens krökning omkring en klippa, sågo en man af samma växt och utseende som *Sancho* beskrifvit för dem, då han berättade *Cardenios* historia. Då denne mannen såg dem, förblef han dock oförändrad i sin sorgsna ställning med hufvudet nedsänkt emot bröstet, likasom fördjupad i tankar, och utan att sedan upplyfta ögonen eller vidare se på dem än då han först oförmodadt blef dem varse. Prästen, som var en mycket pratsam man, och redan af alla kännetecken kunde sluta till *Cardenios* olyckliga belägenhet, gick fram till honom, samt sökte öfvertala honom med korta men kraftiga skäl, att öfvergifva detta olyckliga lefnadssätt, på det han icke måtte alldeles förgås deruti, hvilket kunde anses för den största olycka af alla. *Cardenio* befann sig just nu vid sitt fulla förstånd, fri från hvarje anfall af raseri, som så ofta satte honom alldeles utom sig; och då han således såg dessa tvenne, annorlunda klädda än de menniskor han vanligen träffade i dessa ödemarker, förundrade han sig icke litet deröfver, men ännu mera, då han hörde dem tala om hans tillstånd såsom en väl bekant sak, hvilket han tydligt fann af hvad Prästen redan sagt honom, och derföre svarade han således: ”Hvilka J må vara, mina Herrar, ser jag dock väl, att himlen, som drager omsorg för de goda, ja äfven många gånger för de elaka, har utan min förtjenst sändt till dessa aflägsna och ödsliga trakter, som sakna nästan alla spår af menniskor, sådana männer, som söka öfverty-

ga mig, med förnuft och skäl, att jag bör slita mig lös ifrån detta lefnadssätt och söka forvärfva mig en bättre lott; men, J veten icke hvad jag vet, och att jag, öfvergifvande detta mitt tillstånd, må hända faller uti ett värre; hvarföre man torde anse mig för en menniska, som icke vet hvad han säger, eller, hvad som är ännu mera, för en vanvettig person, och jag skulle ej förundra mig öfver sådant; ty jag känner ganska väl, att den lifliga föreställningen af mina missöden har en sådan makt öfver mig, och verkar så mycket till mitt förderf, att jag ofta icke mera äger mig sjelf, utan beröfvas till och med all känsla och sans, lik en sten. Jag finner således sanningen af hvad som berättas om mig, helst då man med säkra kännetecken bevisar allt hvad jag företagit under det ett sådant rysligt anfall bemäktigar sig hela min varelse; min enda tillflykt är sedermera en onyttig klagan, och att utan ändamål förbanna mitt olycksöde, samt till ursäkt för min vansinnighet omtala mitt lidande för alla dem som åstunda höra det, på det att, då förnuftiga menniskor erfara orsaken till allt detta, de icke må förundra sig öfver verkningarne, och att, om de ej kunna förskaffa mig hjelpemedel deremot, de åtminstone icke må anse mig straffbar, utan all förtrytelse öfver mitt raseri i stället förvandlas till medlidande öfver min olycka. Om således J, gode Herrar, kommen hit i samma afsigt som andra, så anhåller jag hos Er, innan J fortfaren med edra förnuftiga föreställningar, att höra den berättelse jag vill göra för Er om mina missöden,

och

och sedan J hört den, skolen J kan hända finna Er möda fåfäng att mildra ett lidande, som alldeles icke kan mildras." De två vännerne, som ingen högre önskan hade, än att af hans egen mun förnimma orsaken till hans svårmodighet, begärde nu att han täcktes berätta den, och försäkrade tillika, att de ej ärnade meddela honom andra råd eller annan tröst, än hvad som kunde öfverensstämma med hans egen önskan.

Den sorgsne Riddaren började nu sin bedröfliga historia, och framställde den ungefär med samma ord och uttryck, som han redan gjort för *Don Quixote* och Getvaktaren några dagar förut, då, med den anledning Mästar *Elisabat* gaf, samt genom *Don Quixotes* grannlagenhet i afseende på Ridderskapets helgd, berättelsen blef afbruten, såsom ofvanföre är omtaladt. Nu deremot fogade en blid lycka det sålunda, att intet anfall af vansinnighet kom imellan, utan *Cardenio* fortsatte sin berättelse ända till slutet. Då han kom till det ställe, hvarest *Don Fernando* fann brefvet uti *Amadis af Gallien*, sade den berättande att han kunde detta bref utantill, och uppläste det derföre på följande sätt:

Lucinda till Cardenio.

"Hvarje dag upptäcker jag nya förtjenster "hos Er, hvilka förbinda och nästan tvinga mig "att värdera Er ännu högre; och om Ni önskar att befria mig från denna skuld, utan "att min ära lider något dervid, så kan Ni lätt "göra det. Jag har en far som känner Er och

"älskar mig mycket, och hvilken, utan att tvin-"gå min fria vilja, skall uppfylla allt hvad Ni "rättvist kan önska, om Ni verkeligen värde-"rar mig så högt som Ni sjelf säger, och jag "äfven vågar tro."

"Detta bref förmådde mig, såsom redan är sagdt, att begära *Lucinda* till maka, och detsamma styrkte äfven *Fernando* i hans tro, att *Lucinda* var ett af de mest dygdiga och förnuftiga fruntimmer på sin tid; äfven väcktes härigenom hos honom den längtan, att alldeles förderfva mig innan jag uppnådde min önskan. Jag anförtrodde åt *Fernando* hvad *Lucindas* far sagt mig, nämligen, att min far borde anhålla om henne; men att jag ej vågade säga detta åt min far, af fruktan att han ej skulle instämma deruti; icke derföre, att han var okunnig om *Lucindas* stora egenskaper, godhet, dygd och skönhet, och att hon, i afseende på sin börd, skulle göra förbindelsen ärofull för hvilken förnäm Spansk famille som helst; utan jag insåg rätt väl, att han icke så hastigt åstundade ett ägtenskap för mig, emedan han först ville afbida hvad Hertig *Ricardo* ärnade göra till min fördel. I afseende häruppå sade jag *Fernando*, att jag ej vågade tala derom med min far, så väl för denna som flera andra orsakers skull, utan att jag just kunde uttrycka hvilka de voro; men det likasom anade mig, att jag aldrig i sjelfva verket skulle hinna uppfyllandet af min mest innerliga önskan. *Don Fernando* svarade på allt detta, att han ville åtaga sig att tala med min far, och förmå honom att föredraga ärendet

för

för *Lucindas* far. O äregirige *Marius!* grymme *Catilina!* lastfulle *Sylla!* bedräglige *Galalon!* falske *Vellido!* hämndgirige *Julianus!* förrädiske *Judas!* listige, grymme bof! hvad ondt hade jag olycklige tillfogat dig, under det jag så oförställdt yppade för dig mitt hjertas hemligaste önskningar? hvad förbrytelse hade jag begått? hvad hade jag sagt dig, hvad råd hade jag å min sida gifvit dig, som icke åsyftade din ära och nytta? Men, hvaröfver beklagar jag mig, jag olycksalige, då det är en afgjord sak, att när stjernornas lopp medför olyckor, hvilka vältra sig öfver oss med våld, likasom ifrån höjden, så finnes ingen makt på jorden som kan afhålla dem, eller någon mensklig klokhet som förmår afböja dem. Hvilken kunde föreställa sig att *Don Fernando*, en så lysande Riddersman, som hade mycket förstånd, var mig förbunden för mina tjenster, och derjemte hade nog anseende för att ernå hvilken önskan som helst hans hjerta kunde göra, att, säger jag, han icke skulle gifva sig någon ro förr, än han, att jag må nyttja detta uttryck, beröfvat mig mitt enda lamm, som jag dessutom ännu icke fullt ägde! Men, jag lemnar alla dessa betraktelser såsom onyttiga och öfverflödiga, och återtager den afslitna tråden af min bedröfliga historia."

"Då *Fernando* fann min närvaro hinderlig för utförandet af sitt falska och elaka uppsåt, så beslöt han att sända mig till sin äldre bror, under förevändning att begära penningar af honom för att betala sex hästar, hvilka han inköpt endast i afsigt att kunna aflägsna mig,

och

och så mycket lättare dervid utföra sin gemena plan. Han köpte dessa hästar just samma dag då han erböd sig att tala med min far, och han fordrade att jag genast skulle afresa efter penningarne. Kunde jag väl afböja ett sådant bedrägeri? Kunde jag en gång ana det? Nej visserligen icke, utan med största nöje förklarade jag mig färdig att genast afresa, mycket nöjd med den goda handel han gjort. Följande natten talade jag med *Lucinda*, berättade henne mitt aftal med *Don Fernando*, och att jag hade god förhoppning att snart hinna målet för våra ifrigaste önskningar. Hon, likaså trygg som jag för allt bedrägeri på *Fernandos* sida, sade mig, att jag borde skynda mig tillbaka, emedan hon förmodade att intet vidare behöfdes till vår förbindelses fullbordan, än att min far talade med hennes far. Jag vet ej orsaken dertill, att under det hon sade mig detta, uppfylldes hennes ögon af tårar, och likasom storknad af gråt kunde hon ej säga mig ett ord mera, ehuru det föreföll mig som om hon ännu haft mycket att säga mig. Jag blef förundrad öfver detta hennes förhållande, som jag aldrig förr förmärkt, ty alla gånger som en blid lycka och min omsorg förskaffade oss sådana samtal, hade de alltid varit muntra och lifliga, utan att hvarken suckar, tårar, svartsjuka, misstankar eller fruktan blandat sig deruti. Jag prisade alltid himlen och min lycka, som förunnat mig henne till älskarinna; jag yttrade min förtjusning öfver hennes skönhet, hennes snille och förstånd, och till belöning derföre berömde hon, med den värma kärleken

ger,

ger, de egenskaper hos mig som syntes henne prisvärda. Derjemte berättade vi för hvarandra hundrade tusende lustiga händelser, som tilldragit sig ibland våra grannar och bekanta; och den största frihet jag tillät mig var, att jag med våld tog en af hennes sköna hvita händer, och tryckte den till min mun, emedan gallerverket, igenom hvilket vi talade med hvarandra, var så lågt att detta kunde ske. Men, som sagdt, natten före min bedröfliga afresa gret och suckade hon, och lemnade mig högst förvirrad och upprörd deröfver, att jag sett sådana prof af hennes ömhet och sorg. För att imedlertid icke sjelf förstöra mina ljufva förhoppningar, tillskref jag detta allt häftigheten af den ömhet hon hyste för mig, och den sorg skilljsmässan ifrån den man älskar alltid förorsakar. Sluteligen afreste jag sorgsen och tankfull, med själen uppfylld af grymma misstankar och föreställningar, utan att veta hvad jag egentligen misstänkte eller föreställde mig; men som dock utgjorde säkra bevis på det olycksfall, hvilket redan väntade mig. Jag anlände till stället, dit jag var sänd, lemnade brefvet till *Fernandos* bror, blef mycket väl emottagen, men ej så väl affärdad, emedan han, till mitt stora missnöje, befallte mig stanna qvar åtta dagar, och derjemte icke låta se mig af hans Herr far Hertigen, emedan hans bror skrifvit till honom, att han borde sända penningar utan att Hertigen visste det. Allt detta var imedlertid en uppfinning af den falske *Fernando;* ty penningar fattades icke hans bror, som derföre straxt kunnat affärda mig.

Den-

Denna befallning föreföll mig så förtretlig, att den nästan bragte mig derhän att icke lyda; ty det syntes mig omöjligt att uthärda så många dagar skilljd ifrån *Lucinda*, helst då jag lemnat henne i en så sorgsen belägenhet som jag redan omtalat. Imedlertid lydde jag ändock, såsom en trogen vän, ehuru jag insåg att det skedde på bekostnad af hela min välfärd. Då fyra dagar voro förflutna sedan min ankomst, anlände en man som sökte mig och lemnade mig ett bref, hvars utanskrift jag genast kände, ty den var af *Lucindas* hand. Förskräckt öppnade jag det, med den öfvertygelse, att blott en ganska vigtig orsak kunnat förmå henne att skrifva till mig under denna frånvarelse; ty äfven annars gjorde hon det högst sällan. Innan jag läste brefvet frågade jag mannen, hvilken som gifvit honom det, samt huru länge han varit på vägen? Han berättade mig, att då han middagsstunden gick en gata fram igenom staden, hade en mycket skön Dame ropat till honom genom ett fenster, och med tårfulla ögon hade hon mycket hastigt tilltalat honom sålunda: "Om Ni är en Christen, min vän, såsom det synes mig, så ber jag Er för Guds skull, att genast skaffa detta bref till den ort och den person, dit adressen lyder; ty han är rätt väl känd, och detta är ett godt verk som himlen skall belöna; tag derjemte det som ligger i denna näsduk, på det Ni mera beqvämt må kunna uträtta detta." — Sedan hon sagt detta, kastade hon en näsduk ut igenom fenstret, och i den voro etthundrade Realer inknutna, jemte denna guld-

ring

ring som jag bär på fingret, samt detta bref. Då jag nu såg mig så frikostigt belönad för mödan att framskaffa brefvet, och af utanskriften fann, att brefvet var ställdt till Er, min Herre, som jag rätt väl känner, samt dessutom var innerligt rörd af den sköna Damens tårar, så beslöt jag att icke anförtro detta ärende åt någon annan utan att sjelf gå åstad att öfverlemna brefvet. Ifrån den stunden äro sexton timmar förflutna, under hvilken tid jag tillryggalagt denna väg, hvilken, som Ni vet, utgör 17 till 18 mil. — Under det den erkänsamme mannen sålunda talade, stod jag och likasom uppslukade hvarje ord ifrån hans mun, och mina ben svigtade så att jag med möda kunde hålla mig upprätt. Omsider öppnade jag brefvet, och fann det af följande innehåll:

"Det löfte *Don Fernando* gifvit, att förmå "Er far att tala med min, har han uppfyllt "mera till sitt eget bästa än till Er fördel. "Vet då, min Herre, att han begärt mig till "maka, och min far, förbländad af det företrä"de han anser *Fernando* böra äga framför Er, "har gjort ett sådant alfvare af saken, att för"mälningen skall ske inom två dagar, och det "i sådan tysthet och med sådan hemlighet, att "blott himlen samt några personer i huset få "vara vittnen dertill. Ni kan föreställa Er "min belägenhet; om det är möjligt för Er, så "skynda hit, och utgången af allt detta skall "visa Er, om jag älskar Er eller icke. Him"len gifve, att detta bref måtte komma i Edra "händer, innan jag blifver tvungen att sträcka "mina emot honom, som så illa förstår att hålla "gifna löften."

"Det-

"Detta var ungefär brefvets innehåll, hvilket förmådde mig att genast begifva mig på väg, utan att afbida hvarken svar eller penningar; ty jag insåg nu tydligt, att icke upphandling af hästar, utan vällusten endast förmått *Don Fernando* att sända mig till sin bror. Mitt raseri emot *Fernando*, och fruktan att förlora den belöning jag trodde mig hafva förtjenat genom den uppmärksamhet och kärlek jag visat så många år, gåfvo mig nu vingar; ty utan att veta huru, var jag redan andra dagen på vanlig timme just på det ställe, der jag plägade tala med *Lucinda*. Jag gick dit i all tysthet, sedan jag lemnat min mulåsna hos den redlige mannen, som tillförde mig brefvet; och lyckan var mig så blid, att jag just träffade *Lucinda* vid gallerverket, som alltid varit vittne till vår ömhet. *Lucinda* såg och igenkände mig straxt, och jag äfven henne; men detta skedde ej på sådant sätt som vi bordt återse hvarandra. Hvilken dödlig kan väl berömma sig deraf, att han utforskat och lärt känna en qvinnas förvirrade tänkesätt och ostadiga lynne? säkert ingen. Så snart *Lucinda* såg mig, sade hon: "*Cardenio*, jag är klädd i bröllopsskrud, i salen vänta redan förrädaren *Don Fernando* och min äregirige fader, jemte några vittnen; men hvilka dock snarare skola der få afbida min död än min förmälning. Blif icke orolig, min vän, utan samla styrka för att vara närvarade vid denna offerfest; ty om min sinnesstyrka icke alldeles öfvergifver mig, skall denna gömda dolk förlama äfven det högsta våld, i det den gör ett slut på mitt

lif,

lif, och för dig ådagalägger den kärlek jag alltid hyst och ännu hyser för dig." Jag svarade hastigt och förvirradt, af fruktan att blifva hindrad att kunna säga min tanke: "Min älskade! låt dina gerningar svara emot dina ord; ty om du har en dolk, som kan förskaffa dig framgång, så har jag ett svärd, hvarmed jag antingen kan försvara dig eller mörda mig sjelf, om lyckan blifver omild emot oss." Jag tror icke att hon kunde höra hela mitt svar; ty hon ropades hastigt derifrån, emedan Brudgummen väntade. Härvid inbröt sorgens natt för mig, och min glädjes sol nedgick, mitt öga såg intet och mitt förnuft fattade intet. Jag gjorde ej något försök att gå in i huset; ty jag förmådde icke röra mig ifrån stället. Då jag omsider närmare öfvervägade huru nödvändig min närvaro kunde vara i afseende på någon inträffande händelse, så samlade jag åter mod så mycket jag förmådde, och gick in uti huset; och emedan jag väl kände alla ut- och ingångar, samt den hemlighetsfulla tystnad der herrskade tillika förorsakade att ingen gaf akt på mig, så blef jag ej sedd af någon, utan fann tillfälle att ställa mig bakom gardinen i ett fenster just uti bröllopssalen, der jag obemärkt kunde se allt hvad som föreföll. Huru skall jag måla de känslor som detta ögonblick bestormade mitt hjerta! de tankar som uppstego hos mig, de betraktelser jag anställde! de voro så mångfaldiga och olika, att jag nu alldeles icke förmår uttrycka dem. Omsider inträdde Brudgummen i salen, utan annan prydnad än sina vanliga kläder; honom åtfölj-

de

de en slägting till *Lucinda*, såsom vittne, och för öfrigt voro inga andra personer närvarande än husets tjenstfolk. Kort efter utkom *Lucinda* utur ett närbeläget rum, och hon åtföljdes af sin mor och tvenne unga fruntimmer. Hennes drägt var så lysande och präktig, som hennes stånd fordrade och hennes skönhet förtjenade, samt alldeles afpassad för det högtidliga tillfället. Min ångest och förvirring tillstadde mig icke att noga betrakta hennes klädsel, jag märkte blott att färgerna voro hvita och röda, och att hon bar en myckenhet juveler så väl i håret, som om hals, armar, och lif, hvarigenom glansen af hennes skönhet mera förhöjdes, och det hela utbredde ett skimmer, som täflade med de fyra stora ljusen, hvilka voro upptända i salen, och tycktes alldeles förblända ögonen. O minne! dödliga fiende till mitt lugn! hvartill tjenar det, att du nu framställer för mig min alltid dyrkansvärda oväns oförlikneliga skönhet? Vore det ej bättre att erinra mig om hvad hon då företog sig, på det harmen öfver en så uppenbar förbrytelse emot mig måtte förskaffa mig — icke hämnd öfver henne, men ett slut på mitt ömkeliga lif?"

"Jag ber Er, mina Herrar, att icke ledsna vid de afvikelser jag gör uti min berättelse; ty mitt lidande förekommer mig så utomordentligt och stort, att jag ej med få ord kan omtala det, utan hvarje omständighet synes mig förtjena ett långt tal." Prästen svarade, det de, långt ifrån att ledsna vid berättelsens afhörande, tvärtom funno dubbelt nöje uti alla

de

de små omständigheter han anförde, hvilka äfven förekommo dem så vigtiga, att de ej borde förtigas, utan ägnade de dem en likaså stor uppmärksamhet som sjelfva berättelsen.

"Då de nu alla befunno sig i salen, fortfor *Cardenio*, inträdde Prästen i församlingen, tog det unga parets händer och började ceremonien, i det han sade: "Vill Ni, Fröken *Lucinda*, hafva den härstädes närvarande *Don Fernando* till Er lagliga Gemål, såsom den heliga modren, kyrkan, stadgar?" Jag sträckte hufvud och hals utom gardinen, samt lyssnade med den mest spända uppmärksamhet och förvirrade själ, för att höra *Lucindas* svar, af hvilket berodde lif eller död för mig. Ack, om jag då i stället rusat fram och ropat högt: *Lucinda! Lucinda!* betänk hvad du gör, besinna hvad du är mig skylldig, påminn dig att du är min, och att du icke får tillhöra någon annan! Gif akt deruppå, att om du säger *Ja*, så beröfvar du mig lifvet i samma ögonblick. Ha! *Fernando*, du förrädare! min äras röfvare, min mördare! hvad vill du? hvad åstundar du? Besinna, att du såsom Christen icke kan ernå målet för dina önskningar, ty *Lucinda* är min maka, och jag är hennes man. Ack! jag dåre! Nu såsom frånvarande och aflägsnad ifrån faran omtalar jag hvad jag bordt göra, men icke gjorde; nu, sedan jag låtit min största skatt mig frånröfvas, förbannar jag röfvaren, på hvilken jag kunnat hämnas, om jag då haft ett lika modigt hjerta i mitt bröst, som jag nu har förmåga att beklaga mig; men, emedan jag då var en feg ovärdig varelse, så är det

ej

ej för mycket ondt mig vederfares, att jag nu såsom en landsstrykare dör i ånger och vansinnighet. Prästen afbidade *Lucindas* svar, hvilket hon en lång stund dröjde att gifva; men då jag nu förmodade att hon skulle blotta sin dolk, för att rättfärdiga sig, eller tala, för att till min fördel bekänna sanna förhållandet och röja bedrägeriet, så hörde jag, att hon i stället, med svag och darrande röst, sade: *Ja, jag vill.* *Don Fernando* sade detsamma, och ringen, som borde knyta det oupplösliga bandet, blef aflemnad. Brudgummen närmade sig för att omfamna sin brud, men hon lade handen på sitt hjerta, och sjönk i detsamma afdånad uti sin moders armar."

"Nu återstår att omtala hurudant mitt tillstånd var, sedan det *ja* jag hört på en gång förstört alla mina förhoppningar, framställt för mig hela falskheten af *Lucindas* ord och löften, och omöjligheten för mig att någonsin återfå den skatt, som jag inom ett ögonblick förlorat. Jag blef stående utan all besinning, såsom jag tyckte öfvergifven af himmelen, och såsom en fiende för den jord som bar mig; luften nekade att emottaga mina suckar och vattnet att fukta mina ögon; endast elden tilltog, så att jag hel och hållen brann af raseri och svartsjuka. Alla blefvo imedlertid förvirrade af *Lucindas* svimning, och modren öppnade klädningen framför *Lucindas* barm, för att skaffa henne luft, hvarvid hon upptäckte ett förségladt papper, hvilket *Don Fernando* genast tog och skyndade att läsa det vid ett af ljusen. Sedan han läst det, kastade han sig

i en

i en stol och satte handen under kinden, likasom fördjupad i tankar, utan att med hjelpemedel bispringa dem som bemödade sig att återgifva sansningen åt hans maka. Då jag såg alla menniskor i huset förvirrade af detta tumult, beslöt jag att gå derifrån, antingen man blef mig varse eller icke; likväl med den föresats, att om man upptäckte mig, skulle jag anställa en sådan olycka, att hela verlden skulle förnimma den billiga harm som lågade i mitt bröst till den falske *Fernandos* bestraffning, och öfver den besvimmade förräderskans ostadighet; men mitt öde, som sparat mig till större qval, så vida sådana kunde finnas, fogade det så, att jag samma ögonblick hade all den sansning qvar som sedermera fattats mig. Utan att således utkräfva hämnd af min största fiende, hvilket jag lätt kunnat verkställa, om jag icke varit nog fördjupad i tankar, beslöt jag att på mig sjelf verkställa det straff som de öfriga förtjenade; och detta gjorde jag äfven på ett mycket grymmare sätt än jag kunnat göra emot dem, om jag också mördat dem alla; ty ett sådant straff är snart förbi då döden kommer hastigt; men den som försmäktar under långsamma qval, mördar sig sjelf oupphörligt, utan att ändock få ett slut på sitt olyckliga lif."

"Korrt sagdt, jag gick utur huset, och begaf mig dit, hvarest jag lemnat min mulåsna, den jag fick sadlad, och satte mig upp utan att taga afsked, samt red utur staden, hvarvid jag, likasom en annan Loth, icke vågade se mig tillbaka. Då jag befann mig ensam på

fria

fria fältet, der nattens mörker betäckte mig; och dess stillhet likasom inbjöd mig till klagan, så upphäfde jag ett högt klagorop, obekymrad huruvida någon hörde mig eller icke; ifrån mina läppar gingo så många förbannelser öfver *Lucinda* och *Don Fernando*, likasom om jag genom dem kunnat godtgöra den oförrätt de tillfogat mig. Jag kallade henne grym, otacksam, falsk och nedrig, men i synnerhet fåfäng, emedan min oväns rikedom så starkt förbländat hennes ögon, att hon frivilligt öfvergifvit mig för att förbinda sig med en annan, emot hvilken lyckan visat sig mera frikostig och gynnande. Midt under loppet af dessa förbannelser och beskyllningar ursäktade jag henne dock å nyo, sägande: att hon såsom en flicka, ännu föga mera än barn, strängt hållen i sina föräldrars hus, och alltid genom vanan bunden till lydnad emot dem, hade sett sig tvungen att lämpa sig efter deras välbehag, i synnerhet då de bestämde henne till maka åt en så förnäm, rik och skön Cavailler, att om hon nekade dertill, skulle man tänka, att hon antingen icke hade sitt förstånd qvar, eller att hennes villja var fjettrad genom någon annan förbindelse: en sak, som mycket kunde skada hennes goda namn och rygte. Straxt derefter fördes jag på den tanken, att hon blott behöft bekänna det hon var förlofvad med mig, då de kunnat inse att hon ej gjort något elakt val, och ej haft orsak att klandra det; ty innan *Don Fernando* gjorde sitt anbud, kunde de sjelfva icke efterlängta en bättre gemål för deras dotter; och dessutom

hade

hade hon, förrän yttersta våld tvingade henne att bortskänka sin hand, kunnat säga, att hon redan gifvit densamma åt mig, samt förmoda, att jag skulle komma och bekräfta allt, hvad hon vid detta tillfälle funnit nödigt att uppdikta. Sluteligen fann jag mig öfvertygad, att föga kärlek, lika litet förstånd, men mycket högmod och begär efter höghet, bragt henne att glömma de löften med hvilka hon bedragit mig, och tillika fasthållit mig uti mina säkra förhoppningar och redliga önskningar. Under sådan klagan och med stor förvirring fortsatte jag min väg det öfriga af natten, och vid dagens gryning anlände jag till ingången af dessa berg, ibland hvilka jag vidare irrade omkring i trenne dagar utan någon väg eller stig, till dess jag kom ut på några ängar, belägna, jag vet ej på hvilken sida om bergen, och der frågade åtskillige Getvaktare efter den vildaste trakten här ibland klipporna. De visade mig just till denna nejd, och jag förfogade mig hit med den föresats att här sluta mitt lif. Då jag uppnådde denna ödemark, störtade min mulåsna död till marken af trötthet och hunger, eller, såsom jag snarare tror, för att afkasta en så onyttig börda som jag var. Jag blef således fotgångare, öfverlemnad åt naturens vildhet, och qvald af hunger; men utan att bemöda mig eller en gång tänka uppå att söka något till mitt uppehälle. Jag vet nu mera icke huru lång tid jag sedan låg utsträckt på marken, hvarefter jag åter uppreste mig utan att känna någon hunger, och befann mig då hos några Getvak-

tare, hvilka utan tvifvel tillfredsställt min naturs behof; ty de berättade mig, i hvilket tillstånd de funnit mig, och att jag pratat så många orimligheter och galenskaper, att detta tillräckligt öfvertygat dem, det jag förlorat förståndet. Sedermera har jag sjelf märkt, att jag icke är vid full sansning, utan så förvirrad och oregerlig att jag begår tusende dårskaper, sönderrifver mina kläder, ropar högt här i ödemarken, förbannar mitt öde, och upprepar förgäfves den emot mig fiendtliga flickans älskade namn, utan annan afsigt än att sluta mitt lif under det jag uttalar detsamma; och då jag återfår min sansning känner jag mig så utmattad och sönderbråkad, att jag knappt kan röra mig. Min vanliga boning är ett stort ihåligt korkträd, tillräckligt att gömma hela min usla kropp. Herdarne och Getvaktarne, som ströfva omkring i dessa bergen, känna sig rörda af medömkan, och framlägga föda åt mig på vägen eller på klipporna, hvarest de förmoda att jag skall gå fram och således finna den; och ehuru dervid ofta fattas mig sansning, drifves jag dock af naturbehofvet till födan; begäret efter densamma uppvaknar och förmår min villja att taga emot den. Herdarne säga mig, att jag vid andra tillfällen, då mitt förstånd är i full förvirring, och jag då träffar dem på vägen, öfverfaller dem och tager föda med våld, under det de framdrifva sina hjordar, ehuru de gerna godvilligt räcka mig näring. På detta sätt framsläpar jag mitt usla olycksaliga lif, till dess det behagar himlen att göra ett slut deruppå, eller så förändra mitt

min-

minne, att jag icke mera kan tänka på *Lucindas* skönhet och bedrägeri, eller *Don Fernandos* nedrighet; och skulle det sednare inträffa före min död, så vill jag vända mina tankar på något bättre ämne; men om så icke sker, så anropar jag blott himlen om barmhertighet för min fattiga själ; ty hos mig sjelf finner jag icke nog styrka eller förmåga att rycka min kropp ifrån detta elände, uti hvilket jag störtat mig sjelf af eget välbehag. Detta, mina Herrar, är mitt lidandes bedröfliga historia, och sägen mig nu om det icke är sådant, att det rättfärdigar de djupa känslor I finnen vara rådande hos mig? Gören Er således ingen möda att bistå och öfvertala mig med förnuftiga råd, hvilka synas Eder tjena mig till botemedel; ty de skola likaså litet gagna mig, som en berömd Läkares medicinska föreskrifter kunna gagna en sjuk, hvilken icke vill intaga dem. Jag önskar mig ingen förbättring utan *Lucinda*, och sedan hon utvalt en annan, då hon redan var eller skulle blifva min, så finner jag endast behag i min olycka, ehuru jag annars kunnat vara lycklig. Genom sin ostadighet gjorde hon mitt förderf beståndande; och då jag nu söker min egen undergång, uppfyller jag hennes villja, och blifver ett exempel för en framtid, huruledes jag alldeles saknat hvad som annars är öfrigt för alla olyckliga, hvilka beständigt trösta sig med sjelfva omöjligheten att ernå sina önskningars mål; men just detta väcker hos mig de bittraste känslor, så att jag icke en gång tror det de sluta sig med mitt lif.”

Här slutade *Cardenio* sin långa berättelse och sin bedröfliga kärlekshistoria; men just under det Prästen ärnade för honom framställa några förnuftiga skäl till tröst, afbröts han af en röst, hvilken kom dem alla för öronen, och sade med klagande ljud hvad som vidare följer.

XXVIII CAP.

Om det nya och angenäma äfventyr, som mötte Prästen och Barberaren uti samma bergstrakt.

Högst lyckligt och sällt var det tidehvarf, då verlden kunde berömma sig deraf att äga den ovanligt djerfve Riddaren *Don Quixote af Mancha;* ty i följd af hans ärofulla beslut, att tillbakakalla och åter upplifva den redan förlorade och likasom afledna vandrande Ridderskapets Orden, njuta vi nu i vår tid, som så väl behöfver ett muntrande tidsfördrif, icke allenast hela behaget af hans sannfärdiga historia, utan tillika berättelser och episoder, hvilka till en del äro äfvenså angenäma, konstrika och sanna, som sjelfva historien; och hvilken, under det hon följer den väl sammansnodda och afdelade tråden, berättar för oss, huruledes Prästen, då han beredde sig att intala mod och tröst hos *Cardenio*, blef hindrad af en röst som nådde hans öron, och med klagande ton sade följande:

"O, J Gudar! vore det väl möjligt att jag redan funnit den ort, som kan tjena till

en

en undangömd graf för denna min kropps tunga börda, hvilken jag emot min villja drager? Jo, så är det, så vida den enslighet dessa bergen synas erbjuda, icke bedrager mig. Ack, jag olyckliga! huru mycket angenämare sällskap, och med min afsigt enligt, gifva mig icke dessa klippor och bergspetsar (emedan de unna mig den tröst, att för himlen utgjuta min klagan), än någon mennisko-varelse; ty jag kan af ingen på jorden hoppas råd i min brydsamma ställning, tröst i bedröfvelsen och hjelp i nöden!"

Prästen, och de som åtföljde honom, hörde och fattade tydligt alla dessa orden, och det förekom dem, såsom det också verkeligen förhöll sig, som om detta sades helt nära dem; hvarföre de äfven stego upp att söka den klagande, och knappt hade de gått tjugu steg förrän de bakom en klippa, vid foten af en alm, sågo en yngling klädd i bondkläder, och som höll sitt ansigte nedlutadt, emedan han tvättade sina fötter i en förbiflytande bäck, hvarföre de icke närmare kunde beskåda honom; äfven hade de så varsamt smygt sig fram, att han icke märkte dem, och han gaf icke eller akt på något annat än sin sysselsättning att tvätta fötterna, hvilka voro hvita som tvenne stycken kristall, och syntes likasom framalstrade jemte de öfriga stenarterna i bäcken. Dessa fötters glans och skönhet satte dem i förundran, och de syntes alldeles icke danade att nakna trampa marken, eller gå bakom plogen och oxarna, såsom ynglingens drägt utvisade. Då de lyssnande således funno att de icke blefvo bemärk-

ta,

ta, gaf Prästen, som gick främst, ett tecken åt de två öfriga, att de skulle lägga sig ned på marken, eller gömma sig bakom en närbelägen klippa, och detta verkställde de alla, under det de med mycken uppmärksamhet sågo efter hvad ynglingen vidare skulle företaga. Han bar en grå tröja, som var tillbunden omkring lifvet med ett hvitt kläde; äfven hade han grå byxor och strumpor, samt på hufvudet en mössa af samma färg; strumporna, utan fötter, voro uppdragna på halfva benen, hvilka hade utseende som den hvitaste alabaster. Nu hade han slutat att tvätta sina vackra fötter, och torrkade dem med ett kläde, det han tog utur sin mössa; då han aftog densamma upplyftade han ansigtet, och de som stodo och betraktade honom sågo dervid en så oförliknelig skönhet, att *Cardenio* genast hviskade till Prästen: "emedan detta icke är *Lucinda*, så är det ej en mensklig, utan en gudomlig varelse." Ynglingen lade nu bort mössan och rörde hufvudet hit och dit, då ett så skönt och glänsande hår nedföll omkring hans skuldror, att Phoebus sjelf kunnat blifva afundsjuk deröfver. Häraf funno de, att den de ansett för en ung bonddräng var en flicka, och den mest utmärkta skönhet som någonsin kommit för deras ögon, *Cardenio* icke en gång undantagen, hvilken, oaktadt han känt och beundrat *Lucinda*, dock sedermera sjelf tillstod, att endast *Lucinda* kunde uti skönhet täfla med denna flickan. Hennes långa ljusa hår betäckte icke allenast skuldrorna, utan hängde så djupt ned på alla sidor, att man nästan icke kunde se mera af hela krop-

pen

pen än fötterna: en sådan längd och tjocklek hade hennes sköna lockar. I stället för kamm nyttjade hon nu sina händer; och om hennes fötter i vattnet liknat kristall, så syntes nu hennes händer i håret likasom bildade af snö, hvilket allt sammanlagt ökade de tre åskådarnas förundran, och längtan att få veta hvilken hon var. Af denna orsak beslöto de att visa sig, och vid den rörelse de gjorde för att gå fram, upplyfte den sköna flickan sitt hufvud, strök med bägge händer håret från pannan och ögonen, och såg dem som förorsakade bullret; men knappt hade hon upptäckt dem förrän hon sprang upp, och utan att påtaga sina skor eller sammanbinda håret, fattade hon i största hast uti ett litet knyte som låg bredvid henne och begaf sig på flyckten, uppfylld af förvirring och förskräckelse. Knappt hade hon sprungit sex steg, då hennes fina fötter icke längre kunde uthärda att trampa på de hårda och hvassa stenarne, utan hon nedsjönk till marken. När de tre sågo detta, skyndade de fram till henne, och Prästen började sålunda tala: "Vänta, min Nådiga, hvem Ni också må vara; ty de tre menniskor Ni ser här, hafva ingen annan afsigt än att tjena Er; således har Ni utan orsak sökt Er räddning uti en onödig flyckt, den hvarken Edra fötter kunna uthärda eller vi tillåta."

Häruppå svarade hon icke ett ord, utan syntes bestört och förvirrad. De tre gingo närmare, Prästen tog hennes hand och fortfor: "Hvad Er drägt, min Fröken, förnekar, har Edert hår upptäckt för oss: ett tydligt tecken,

att

att inga obetydliga orsaker förmått Er fördölja Er skönhet uti en så litet passande klädsel, och att öfverlemna Er åt en så ryslig ödemark som denna, uti hvilken en lycklig slump låtit oss finna Er; och om vi ej med något medel kunna afhjelpa Edra olyckor, villje vi åtmindstone gifva Er goda råd, emedan intet ondt är så tryckande, eller bringar så till det yttersta, under det lifvet ännu räcker, att man ju icke, om man vill, kan följa ett godt råd, som i välment afsigt gifves åt den, hvilken deraf är i behof. Således, min Fröken, eller Herre, eller huru Ni sjelf önskar nämnas, återhämta Er ifrån den förskräckelse, som åsyn af oss förorsakat Er, och berätta oss Er lycka eller olycka, emedan Ni så väl hos oss alla tillhopa, som hos en hvar för sig, skall finna ett deltagande i Edra missöden."

Under det Prästen framförde alla dessa tröstegrunder, stod den förklädda flickan likasom förstenad, och betraktade dem alla utan att öppna sin mun eller säga ett enda ord; alldeles såsom en oförfaren bondgosse, då ovanliga ting, dem han förut aldrig sett, komma för hans ögon. Men då Prästen å nyo började att anföra några förnuftsskäl, åsyftande samma ändamål, så drog hon en djup suck, och bröt sin tystnad sålunda: "Emedan dessa bergens ödslighet icke förmått undangömma mig, och mitt upplösta hår icke tillåter min tunga att framföra en osanning, så skulle det vara onyttigt att å nyo taga min tillflyckt till en förställning; ty det vore då mera af artighet än af något annat skäl, som Ni låtsade tro

mig.

mig. Då jag nu förutsätter allt detta, får jag säga Er, mina Herrar, att jag tackar Er för det gjorda anbudet, som förbinder mig att uppfylla hvad J begärt af mig, ehuru jag befarar att berättelsen om mina missöden skall väcka icke blott medlidande, utan äfven ovilja hos Er, emedan intet botemedel finnes att afhjelpa det onda, eller något råd, som kan vara mig till nytta. På det imedlertid, sedan J visat så goda afsigter emot mig, min ära icke må synas Er tvetydig, då J förmärkt att jag är en flicka, och J sett mig uti denna drägt ensam härstädes, hvilka saker tillsammanslagda, och äfven hvar för sig, skulle kunna göra om intet äfven det bästa ryckte, så vill jag omtala för Er hvad jag gerna önskade förtiga, om det stod i min förmåga." — Allt detta framställdes helt otvunget af denna person, som syntes vara en så skön qvinna, med en sådan lätthet och så ljuf röst, att de icke mindre beundrade hennes förstånd än hennes skönhet; och då de å nyo erbjödo henne bistånd, och anhöllo att hon måtte uppfylla hvad hon lofvat, lät hon icke längre bedja sig, utan påsatte sina skor med mycken anständighet, uppvecklade sitt hår och tog plats på ett stycke af en klippa; hvarefter de tre åhörarne satte sig omkring henne, och hon, bemödande sig att dölja några tårar, som uppstego i hennes vackra ögon, började med en stadig och klar röst sålunda berätta sin lefnadshistoria:

"Här uti Andalusien är en ort belägen, af hvilken en Hertig förer titel, och hvarigenom han är upphöjd till en af de så kallade

Gran-

Granderne af Spanien. Denne Hertig har tvenne söner, den äldre är arfvinge till hans område, och synes äfven vara det i afseende på goda egenskaper; deremot vet jag icke hvartill den yngre är arfvinge, om icke till en *Vellidos* förräderier och en *Galalons* falskhet. Mina föräldrar äro vasaller under dessa Herrar, och af ringa härkomst, men likväl så rika, att om naturen varit lika gynnande emot dem som lyckan, så skulle hvarken de hafva något öfrigt att önska, ej heller jag befinna mig i den olycka som nu omgifver mig; ty sannolikt härleder sig mitt hela missöde endast derifrån, att vi icke hafva en lysande börd. Sannt är väl dock, att vår slägt icke är så låg att den just behöfver blygas för sitt stånd; men icke eller så förnäm, att den kan betaga mig den inbillning jag har, det endast dess obetydlighet är ursprunget till min olycka. Korrt sagdt: mina föräldrar äro landtbruksfolk, redliga menniskor, och alldeles icke förblandade med någon illa beryktad slägt, utan, såsom man säger, gamla ärliga Christna, och så ärliga, att deras rikedom och kostsamma lefnadssätt i förening dermed väl omsider kunde förskaffa min far ett Adeligt sköldebref eller Riddare-titel; men likväl hafva mina föräldrar alltid ansett för deras största rikedom och bästa Adel att hafva mig till dotter; och emedan de ej äga någon annan arfvinge, hvaröfver de såsom föräldrar kunnat glädja sig, så har jag äfven varit så högt älskad af dem, som någonsin en dotter kunnat vara. Jag var alltid likasom en spegel uti hvilken de betraktade sig sjelfva;

deras

deras ålderdoms stöd och målet för alla deras önskningar; och emedan deras begär alltid voro fromma samt styrda af himmelens välbehag, så kan jag säga att jag i den punkten alldeles icke vek ifrån deras tänkesätt, och likasom jag beherrskade deras sinnen, hade jag äfven makt öfver all deras egendom; ty jag antog och förafskedade allt tjenstfolk; räkningarne öfver utsäde och skörd gingo igenom mina händer; jag höll räkenskap öfver olje-qvarnarna, vinprässarna, större och mindre hjordar, bikuporna; korrt sagdt, öfver allt hvad som hör till en så rik landtmans egendom, som min far; jag var på en gång hushållerska och fru i huset, med så mycken omsorg å min sida och till ett så stort nöje för min far, att jag förgäfves skulle bemöda mig omtala det. De stunder af dagen, som blefvo öfriga för mig, sedan jag besörjt om allt hvad hushållet och dessa särskilta förrättningar fordrade, använde jag till sådana öfningar som äro både nyttiga och nödvändiga för unga flickor, nämligen arbeten med nålen, vid min stickbåge, eller med spinnräcken; och om jag någon gång lemnade dessa yrken, för att vederqvicka mina sinnen, så bestod mitt nöje uti att antingen läsa någon gudelig bok, eller ock spelade jag harpa, emedan erfarenheten lärde mig, att musik samlar spridda tankar, och lindrar de sorger som trycka sinnet. Sådant var mitt lefnadssätt i mina föräldrars hus, och att jag berättar det så omständligt, sker icke för att skryta eller att gifva ett begrepp om vår rikedom, utan blott att visa Er, huruledes jag, utan mitt eget förvål-

lan-

lande, ifrån en så lycklig belägenhet råkat i det olycksaliga tillstånd, hvaruti jag nu befinner mig."

"Under sådana sysselsättningar tillbragte jag min tid, och förde en så inskränkt lefnad, att den kunde jemföras med vistandet i ett kloster, och härvid trodde jag mig icke sedd eller bemärkt af någon annan person än folket i vårt hus; ty de dagar jag bivistade mässan skedde det tidigt på morgonen, då jag åtföljdes af min mor och åtskilliga af husfolket, och dervid var jag så väl beslöjad och betäckt, att mina ögon knappt kunde se mera än den lilla jordfläck, på hvilken jag satte min fot; men icke dessmindre förmådde kärlekens eller snarare sysslolöshetens ögon, hvilka äro skarpare än Lokatts-ögon, att ådraga mig *Don Fernandos* uppmärksamhet, så heter yngre sonen till den Hertig jag omtalade."

Knappt hade hon under sin berättelse nämnt *Don Fernando*, förrän *Cardenio* skiftade färg och en ångestsvett frambröt så hos honom, att Prästen och Barberaren, som märkte det, befarade att ett anfall af den vansinnighet de hört omtalas nu åter skulle komma öfver honom; men *Cardenio* fortfor endast att svettas, satt alldeles stilla, och betraktade mycket noga den unga flickan, föreställande sig redan hvilken hon var. Hon deremot, utan att gifva akt på *Cardenios* rörelser, fortsatte sin berättelse sålunda:

"Knappt hade han sett mig förrän han, enligt hvad han sedermera sade mig, kände sig så intagen af kärlek till mig, som jag väl

kun-

kunde märka af hans framställningar. Men för att snart sluta denna berättelse, som icke innehåller annat än mina olyckor, vill jag med tystnad förbigå de bemödanden *Don Fernando* använde för att upptäcka för mig sina önskningar. Han mutade allt folket i vårt hus; han gaf och erböd skänker och gunstbetygelser åt alla mina anhöriga; alla dagar anställdes fester och nöjen för mig; ingen fick sofva om nätterna för sång och musik; billetterna, hvilka, jag vet icke huru, kommo i mina händer, voro oräkneliga, uppfyllda af de eldigaste kärleksförklaringar och stora anbud, samt nästan mera löften och eder än bokstäfver. Allt detta, långt ifrån att röra mig, förhärdade mig tvärtom på ett sådant sätt, som om han varit min dödsfiende, och alla hans företag att lämpa mig efter sin villja frambragte en alldeles motsatt verkan, icke derföre att *Don Fernandos* artighet misshagade mig, eller att jag fann hans bemödanden öfverdrifna, utan snarare var det mig ett nöje att se mig så älskad och ärad af en hög Herre, icke eller förtretade det mig att läsa mitt eget beröm i hans bref; ty, ehuru fula vi qvinnor också kunna vara, så tror jag likväl det alltid fägnar oss att blifva kallade sköna; men min egen hederskänsla, och de goda förmaningar jag beständigt emottog af mina föräldrar, sträfvade emot allt detta, emedan *Don Fernandos* afsigter icke kunde vara dem obekanta, då han ej bekymrade sig derom att hela verlden visste det. Mina föräldrar sade mig, att de öfverlemnade och anförtrodde både ära och ryckte endast åt min dygd

och

och hjertas godhet; att jag borde besinna olikheten imellan *Don Fernando* och mig, och deraf dömma att hans tankar, oaktadt han kunde säga helt annat, mera åsyftade hans eget nöje än min fördel. Om jag således önskade, att på något sätt lägga ett hinder i vägen för hans orättmätiga fordringar, så ville de hastigt gifta bort mig med den som mest behagade mig af de förnämsta manspersoner inom vår by eller ock i grannskapet, emedan de kunde hoppas allt af deras egen stora förmögenhet och mitt goda ryckte. Dessa säkra utsigter och sanningen af deras föreställningar stärkte mig uti min föresats, så att *Don Fernando* ej fick ett ord af mig till svar, som kunde gifva honom äfven den mest aflägsna förhoppning att någonsin ernå sin önskan. Denna förbehållsamhet, hvilken han ansåg såsom förakt, torde till äfventyrs ännu mera hafva uppeldat hans orena begär; ty endast detta namn kan jag gifva åt den önskan han yttrade, emedan jag nu icke behöft omtala den, så vida den varit hvad den bordt vara; ty egentliga orsaken till hela denna berättelse hade då icke funnits. Korrt sagdt: *Don Fernando* erfor huruledes mina föräldrar tänkte uppå att bortgifta mig, och betaga honom all förhoppning att få mig i sitt våld, eller att de åtmindstone icke kände något bättre sätt att vårda mig; och denna nyhet eller misstanke förmådde honom att företaga hvad J nu skolen höra."

"Då jag en natt befann mig i min kammare, blott i sällskap med en enda flicka, som passade upp mig, och dörrarna voro väl tillstäng-

stängda, af fruktan att en vårdslöshet möjligen kunde blottställa min ära för någon fara, såg jag, utan att kunna begripa huru det, i anseende till min försigtighet, var möjligt, i den stilla ensamhet och tystnad som omgåfvo mig, *Don Fernando* oförmodadt komma emot mig, och hans åsyn förskräckte mig så, att det svartnade för mina ögon, och jag förlorade min tungas bruk; således blef jag urståndsatt att ropa om hjelp, och jag tror icke eller att han tillåtit det; ty han skyndade hastigt till mig, slutade mig i sina armar (emedan jag, såsom redan är sagdt, uti mitt förvirrade tillstånd saknade krafter att försvara mig), och började säga mig så många orsaker till sitt förhållande, att jag omöjligt kan begripa huru man förstår ljuga med så mycken skicklighet, och sammansätta allt så, att det synes som den klaraste sanning. Den förrädaren ställde så till, att hans tårar beledsagade hans ord, och suckar bekräftade hans löften. Jag stackars barn, uppväxt endast inom min familie, och illa öfvad för sådana händelser, började, jag vet icke på hvad sätt, att anse dessa falska uttryck för verkelig sanning; men dock icke så, att mitt medlidande, i afseende på hans suckar och tårar, sträckte sig för långt. Sedermera, då min första förskräckelse gifvit vika, började jag åter samla mina förvirrade sinnen, och med mera mod, än han tilläfventyrs tilltrodde mig, sade jag åt honom: "Om jag, min Herre, på samma sätt som jag nu befinner mig i Edra armar, fallit i ett grymt lejons klor, och jag kunde frälsa mig derigenom, att jag gjorde el-

ler

ler sade något, som kunde skada min ära, så vore det lika omöjligt för mig att göra eller säga det, som att icke mera förblifva hvad jag hittills varit. Lika så fast, som Ni nu håller min kropp sluten i Edra armar, är min själ omgifven af dygd och oskuld, och huru olika mina tänkesätt äro med Edra, skall Ni förnimma om Ni vill försöka att med våld gå ännu vidare. Jag är väl Er undersåte, men icke Er slafvinna, och Ert ädla blod gifver Er ingen rättighet att vanära eller förakta mitt, såsom ringa; ty såsom en simpel landtflicka och dotter af en jordbrukare, värderar jag mig sjelf likaså högt, som Ni värderar Er såsom Herre och Riddare; Er makt har ingen verkan på mig, Er rikedom förbländar mig icke, Edra ord kunna ej bedraga mig, Edra suckar och tårar röra mig icke. Finner jag deremot något af alla dessa ting hos den mannen, som mina föräldrar bestämt till min maka, så skall min villja lämpa sig efter hans och uti intet skillja sig ifrån densamma; om jag således med äran, ehuru icke med välbehag, kan tillhöra Er, så gifver jag Er, Herre, godvilligt det som Ni nu med våld velat förskaffa Er. Allt detta har jag nu sagt Er, på det Ni icke måtte anse såsom en möjlighet, att den kan erhålla något af mig, som icke är min lagliga Gemål."

"Om du icke fordrar något annat än detta, skönaste *Dorothea* — detta är denna olyckligas namn — sade den trolöse Riddaren, så gifver jag dig här min hand deruppå, att jag skall blifva din, och till vittnen kallar jag him-

himlen, för hvilken intet är fördoldt, samt denna bild af den Heliga Jungfrun, som du här har inne hos dig.”

Då *Cardenio* hörde henne säga, att hon hette *Dorothea*, blef han å nyo mycket upprörd, och ansåg nu sin första tanke om henne såsom fullkomligt bekräftad; men han ville icke afbryta berättelsen, för att höra om den icke närmare upplyste hvad han redan visste; derföre sade han endast: ”således, min Jungfru, är Ert namn *Dorothea?* Jag har förut hört någon omtalas med samma namn, och som haft lika missöden som Ni; men fortfar nu, och då tid blifver skall jag säga Er saker, som på en gång skola förvåna och bedröfva Er.”

Dorothea betraktade *Cardenio*, hvars ord samt besynnerliga och usla klädsel satte henne i lika förundran, och hon bad honom, att om han kände något som angick henne, han då genast ville säga det; ty om en blidare lycka ännu lemnat henne något öfrigt, vore det endast det mod hon kände, att bära hvad missöde som helst, hvilket ännu kunde träffa henne, emedan det förekom henne, som om hennes olycka nått en sådan höjd, att den ej mera kunde ökas. ”Jag skall icke underlåta, återtog *Cardenio*, att säga hvad jag tänker, så vida den föreställning jag gör mig är sann; men ännu är ej tjenligt att säga det, och länder icke Er till någon nytta att veta det.”

”Det må vara hvad som helst, svarade *Dorothea;* men jag återtager min berättelse. *Don Fernando* fattade uti den Gudsmodersbilden, som befanns i mitt rum, kallade den till

vittne vid vår förmälning, med de mest kraftiga uttryck och dyraste eder, samt gaf mig löfte att blifva min man; men innan han slutade sitt tal, bad jag honom förut väl betänka hvad han gjorde, och påminna sig hvad harm det skulle blifva för hans Herr far, att se honom gift med en bondflicka, som var hans undersåte; min skönhet, huru stor den ock kunde vara, skulle dock icke förblinda Hertigen, ty den saknade i alla fall förmåga att ursäkta hans sons förseelse. Om han således af kärlek till mig uppriktigt önskade min välgång, så borde han tillåta mig att förena mitt öde med en sådan person, som vore mig jemnlik i stånd och egenskaper, emedan dylika med hvarandra icke öfverensstämmande ägtenskap alldrig lyckades, eller länge bibehöllo samma välbehag och nöje hvarmed de började. Alla dessa skäl framställde jag för honom, och äfven många andra, dem jag nu icke kan påminna mig; men de kunde alldeles icke förmå honom att afstå från sin föresats, hvaruti han liknade en, som aldrig ärnar betala, och derföre vid köpets afslutande icke gör afseende på vilkoren. Vid detta tillfälle höll jag ett korrt samtal med mig sjelf, och sade då till mig: att jag väl icke vore den första som genom ägtenskap uppstigit ifrån ett ringa till ett högt stånd, icke eller vore *Don, Fernando* den förste, som genom skönhet och en förblindande böjelse (hvilken borde anses såsom rätta driffjädern), blifvit hänförd att välja sig en gemål, icke svarande emot hans höga rang; då jag således derigenom hvarken danade en ny

verld

verld eller en ny plägsed, så vore det ju billigt, att jag emottog den ära som lyckan tillböd mig; och om äfven den ömhet han nu visade mig ej skulle räcka längre än till dess hans önskan blifvit uppfylld, så måste jag i alla fall inför Gud vara hans rättmätiga gemål. Skulle jag deremot afvisa honom med förakt, så kunde jag i hast få se honom uppretad göra hvad han ej borde, nämligen nyttja sin styrka, då jag skulle blifva vanärad, och ej finna någon ursäkt för den brottslighet mig tillades af en hvar, som ej kunde fatta huruledes jag oskylldigtvis kommit i en sådan belägenhet; ty hvilka skäl kunde jag väl anföra för mina föräldrar och andra menniskor, nog kraftiga att öfvertyga dem, det denne Herrn inkommit uti min kammare utan mitt bifall? Alla dessa frågor och svar gingo inom ett ögonblick igenom min hjerna; men hvad som mest öfverväldigade mig var, att *Don Fernando* hade, utan att jag tänkte deruppå, till mitt förderf, genom sina eder, de vittnen han påkallade, de tårar han utgöt, och sluteligen genom sitt intagande väsende och älskvärda utseende, hvilket allt ännu mera förhöjdes genom de många prof han ådagalagt af en uppriktig kärlek, gjort ett sådant intryck hos mig, som väl kunnat besegra hvarje annat hjerta, likaså fritt och tvekande som mitt var. Jag tillkallade min piga, på det jordiska vittnen äfven måtte förenas med de himmelska. *Don Fernando* började då upprepa och bekräfta sina eder, lade nya Helgon till dem han redan åberopat, och tillönskade sig sjelf alla möjliga

framtida olyckor, om han icke uppfyllde allt hvad han nu lofvade mig, hvarjemte hans ögon fuktades af tårar och hans suckar fördubblades; mera innerligt tryckte han mig i sina armar, utur hvilka han intet ögonblick släppt mig; och nu, då min piga lemnade mitt rum, upphörde jag att vara Jungfru, och han blef en fullkomlig bedragare och menedare."

"Dagen, som följde på denna min olycksnatt, kom ändtligen; men säkert icke så fort som jag förmodar att *Don Fernando* önskade; ty sedan vällustens begär äro uppfyllda, återstår ingen mera angenäm önskan än att begifva sig ifrån det ställe dit lustan lockat. Detta säger jag, emedan *Don Fernando* skyndade så hastigt ifrån mig, och med tillhjelp af samma flicka, som släppt honom in, befann han sig på gatan innan det dagades. Under det han tog afsked af mig, sade han, ehuru icke med så mycken värma och häftighet som då han kom, att jag kunde förlita mig på hans trohet och att hans eder voro fasta och sanna, hvarjemte han, till bekräftelse på sina ord, drog en dyrbar ring af sitt finger och satte den på min hand; hvarefter han gick bort, och jag stannade qvar utan att jag just visste om jag var sorgsen eller glad; endast det kan jag säga, att jag var förvirrad och tankfull, emedan denna oförmodade händelse bragt mig alldeles utom mig sjelf; hvarföre jag äfven saknade mod eller snarare alldeles glömde att förebrå min piga det förräderi hon begått, då hon instängt *Don Fernando* i min kammare; ty ännu kunde jag icke rätt fatta, om det som händt mig

skul-

skulle lända till min lycka eller olycka. Vid *Don Fernandos* bortgång sade jag åt honom, att emedan jag nu tillhörde honom, så kunde han på samma sätt träffa mig flera nätter, till dess han fann för godt att göra saken allmänt bekant; men utom följande natten återkom han icke mera, och under en hel månad återsåg jag honom icke hvarken på gatan eller i kyrkan, utan bemödade mig förgäfves att åter träffa honom, ehuru jag visste att han var i byn och nästan dagligen gick på jagt: ett nöje, som han mycket älskade. Jag påminner mig alltför lifligt, huru bittra och olycksaliga dessa dagar och timmar voro för mig, och att jag under den tiden började tvifla, samt icke mera trodde på *Don Fernandos* försäkran; äfven måste min piga nu efteråt höra de förebråelser hon förut undsluppit för sitt förräderi. Jag fann mig också tvungen att återhålla mina tårar, samt att förställa hela mitt ansigte och utseende, för att ej gifva mina föräldrar anledning till åtskilliga frågor, och derigenom nödga mig att taga min tillflyckt till osanningar. Allt detta slutades imedlertid i ett ögonblick, hvars annalkande förstörde alla betänkligheter, satte all blygsamhet å sido, beröfvade mig tålamodet och på en gång yppade mina hemligaste tankar; detta var, att man sedan några dagar börjat i orten omtala, huruledes *Don Fernando*, i en nästgränsande stad, förmält sig med en Fröken af ovanlig skönhet; att hon hade förnäma föräldrar, men icke så rik hemgift att hon kunnat göra anspråk på en så hög förbindelse; man sade att hon hette *Lucinda*,

och

och att på hennes bröllopsdag åtskilliga saker förefallit, som varit rätt märkvärdiga."

Då *Cardenio* hörde namnet *Lucinda*, gjorde han intet vidare än drog på axlarne, bet sig i läpparne, rynkade pannan, och en mängd tårar störtade snart ifrån hans ögon. *Dorothea* upphörde dock icke med sin berättelse, utan fortfor: "Denna sorgliga nyhet kom för mina öron; och i stället för att mitt hjerta dervid bordt stelna af skräck, upptändes deruti en sådan vrede och ett så vildt raseri, att föga fattades det jag sprungit omkring på alla gator och med hög röst förkunnat den trolöshet och det bedrägeri man utöfvat emot mig; men för denna gång dämpade jag min bittra harm, emedan jag tänkte uppå att följande natten verkställa ett fattadt beslut, som bestod deruti att påkläda mig denna drägt, hvilken jag fick af en Herde, som var i min fars tjenst, och för hvilken jag upptäckte hela min olycka, och bad honom följa mig till den staden, hvarest min fiende vistades. Sedan Herden först klandrat mitt företag, och sökt rätta min djerfhet, men likväl såg mig oföränderlig uti mitt beslut, så erböd han sig att följa mig, som han sade, till verldens ände; hvarföre jag genast uti ett linnekläde inpackade en fruntimmersklädning, jemte några juveler samt penningar, i beredskap för hvad som kunde hända; och utan att lemna någon underrättelse åt min trolösa piga, gick jag, under nattens stillhet, ifrån vårt hus, åtföljd af Herden, och med inbillningen uppfylld af tusende föreställningar, samt begaf mig till fots på vägen till den omtalade

talade staden, hvarvid jag liksom bevingades af längtan att finna *Don Fernando;* och om jag ej kunde förhindra det jag ansåg redan vara gjordt, ville jag åtmindstone fråga den trolöse, huru han haft mod att företaga sådant."

"På två och en half dag anlände jag till stället, och sedan jag inkommit i staden, efterfrågade jag *Lucindas* föräldrars hus, då den förste, till hvilken jag vände mig med denna fråga, svarade mera än jag önskade höra; han visade mig huset, och berättade allt som tilldragit sig på dottrens bröllop derstädes: en sak, som var så allmänt bekant i staden, att man talade derom uti hvarje gathörn. Han sade mig, att om aftonen då *Don Fernando* förmälte sig med *Lucinda*, sedan hon sagt ja, dertill att blifva hans maka, hade hon hastigt fallit i en svimning, och då brudgummen skyndat fram för att öppna klädningen framför hennes bröst, på det hon måtte andas mera fritt, hade han funnit ett papper, uppå hvilket *Lucinda* med egen hand skrifteligen förklarat, att hon ej kunde blifva *Don Fernandos* maka, emedan hon förut tillhörde *Cardenio;* och den mannen, som berättade detta, var en mycket betydande Herre, boende i samma stad. Han tillade, att det ja hon gaf *Fernando* framtvingades endast af lydnad för hennes föräldrar. Korrt sagdt, enligt hans berättelse innehöll papperet sådana uttryck, som tydeligen visade, att hon fattat det beslut att döda sig sjelf under det ceremonien fullbordades, och tillika anfördes orsakerna hvarföre hon ville beröfva sig lifvet, hvilket allt bekräftades genom en

dolk,

dolk, den man fann gömd i hennes klädning. Då *Don Fernando* såg allt detta, och deraf trodde att *Lucinda* bedragit och föraktat honom, sprang han fram till henne, innan hon ännu återkommit från sin svimning, och med samma dolk som han funnit ärnade han genomborra hennes bröst, hvilket han äfven verkställt, så framt icke hennes föräldrar, och de öfriga som voro närvarande, förhindrat honom. Vidare sades, att *Don Fernando* genast aflägsnat sig, och att *Lucinda* ej förr än följande dagen återfått sin sansning, samt då berättat för sina föräldrar, att hon verkeligen var den omtalade *Cardenios* trolofvade brud; äfven visste man, att denne *Cardenio* varit närvarande vid förmälningen, och då han sett *Lucinda* sålunda bortgifven, hvilket han aldrig kunnat förmoda, hade han förtviflad begifvit sig ifrån staden, sedan han qvarlemnat en skrift, uti hvilken han beklagade sig öfver den otrohet *Lucinda* begått mot honom, samt tillika förklarat, att han ärnade gå dit, hvarest ingen menniska mera skulle återfinna honom. Allt detta var allmänt bekant i hela staden, och alla talade derom; men ännu mera pratades om händelsen, sedan man fått förspörja, att *Lucinda* öfvergifvit sina föräldrars hus och sjelfva staden, emedan man icke kunde återfinna henne derstädes, och hvaröfver hennes föräldrar nästan förlorat förståndet, samt visste nu alldeles icke hvad medel de skulle betjena sig utaf för att få henne åter. Då jag erfor allt detta, lifvades mitt hopp på nytt, och mig syntes vida bättre att jag icke funnit *Don Fer-*

nan-

nando; ty emedan han egenteligen icke var förmäld, föreföll det mig som om vägen till räddning för mig icke var alldeles tillstängd, och jag föreställde mig, att himlen till äfventyrs lagt detta hinder emot hans andra giftermål, för att förmå honom besinna det första löfte han gifvit, och påminna honom det han var en Christen, samt att han borde bära mera omsorg om sin själ än om alla verldsliga förhållanden. Alla dessa saker framställde sig för min inbillning, och tröstade mig utan att jag kunde finna skäl till denna tröst; jag diktade mig vidsträckta och lysande förhoppningar, för att uppehålla ett lif som jag nu hatar."

"Under det jag ännu vistades i staden, utan att veta hvad jag hade att uträtta der, emedan jag icke fann *Don Fernando*, kom för mina öron en offentelig kungörelse, uti hvilken en stor belöning utlofvades åt den som kunde återfinna mig, och tillika beskrefvos min ålder samt klädsel såsom kännetecken. Äfven hörde jag sägas huru man trodde, att den unga Herden, som följde mig, bortfört mig ifrån mina föräldrars hus: en sak, som gick mig nära till hjertat, emedan jag deraf fann huru djupt mitt anseende fallit, då man icke åtnöjt sig med att kungöra min flyckt, utan äfven omtalat min följeslagare: ett föremål, som var så lågt och ovärdigt för min böjelse. Sedan jag förnummit denna kungörelse, begaf jag mig utur staden, åtföljd af min dräng, som redan började gifva mig prof deraf, att han var vacklande uti den trohet han lofvat mig, och samma natt inträngde vi ibland

dessa

dessa bergen, af fruktan att man skulle ertappa oss; men, som man plägar säga, att en olycka sällan är ensam, och att slutet på ett lidande vanligen är början till ett annat, ofta ännu större, så inträffade detta äfven för mig; ty min dräng, som hittills varit trogen och pålitlig, hade knappt kommit till denna ödsliga trakt med mig, förrän han, mera uppretad af sitt eget onda begär än af min skönhet, ville betjena sig af det tillfälle dessa ödemarker syntes erbjuda honom, och med åsidosättande af all ärbarhet, gudsfruktan, och aktning för mig, gjorde han mig sin kärleksförklaring; men då han erfor att jag med kraftiga och stränga ord afvisade hans oförskämda anbud, upphörde han att längre använda böner, hvarigenom han först trodde sig vinna sin önskan, och började att i stället nyttja våld; dock, den rättvisa himmelen, som sällan eller aldrig underlåter att understödja goda afsigter, bistod äfven mig på sådant sätt, att jag, med mina ringa krafter och föga möda, störtade honom utföre en brant höjd, der han äfven blef qvarliggande, jag vet icke om lefvande eller död; hvarefter jag med all den skyndsamhet, som min förskräckelse och mitt afmattade tillstånd kunde tillåta, begaf mig längre in ibland dessa bergen, utan annan tanke eller afsigt, än att härstädes gömma mig, samt undfly min far och alla dem, som på hans vägnar kunna eftersöka mig. Med denna föresats tillbragte jag härstädes några månader, då jag fann en Getvaktare, hvilken tog mig såsom dräng hem med sig till en by, belägen midt ibland dessa klip-

klippor, och hos honom har jag en lång tid tjenat såsom Getvaktare, hvarvid jag alltid bemödat mig att mest vistas ute på marken, för att dölja detta långa hår, som i dag förrådt mig, utan att jag tänkt deruppå; men all min möda och försigtighet användes dock förgäfves; ty min husbonde märkte sluteligen, att jag icke var en gosse, och då alstrades hos honom samma elaka begär som förut hos min dräng; och emedan lyckan icke alltid, jemte motgången, äfven sänder hjelp, torde jag kanske vid ett dylikt tillfälle ej å nyo hafva funnit en brant höjd, utföre hvilken jag kunnat stöta min husbonde, såsom jag förut gjorde med drängen. Jag ansåg derföre bättre att öfvergifva honom, och att åter dölja mig i dessa ödemarker, än att emot honom försöka min styrka eller öfvertygande skäl. I denna afsigt begaf jag mig hit, för att uppsöka en vrå, hvarest jag utan hinder kunde med suckar och tårar anropa himlens bistånd till lindring i min olycka, och att antingen finna något medel, hvarigenom jag kunde komma ur detta elände, eller också att få dö i denna ödemark, på det intet minne måtte blifva öfrigt af den olycksaliga, som, utan eget förvållande, blifvit ett ämne för allmänna omdömet och smädelsen, så väl i sin egen födelsebygd, som på andra ställen."

XXIX CAP.

Om det artiga och sinnrika påfund man använde, för att locka den förälskade Riddaren ifrån den svåra botöfning han ålagt sig sjelf.

"Detta, mina Herrar, är den sannfärdiga historien om mina olyckor; öfvervägen och dömmen nu sjelfva, om de suckar J förnummit, de ord J hört, och de tårar J sett flyta från mina ögon, icke hafva tillräckliga orsaker? Om J rätt betrakten beskaffenheten af mitt missöde, så skolen J finna att hvarje tröst är fåfäng, emedan ingen hjelp finnes deremot. Endast derom vill jag bedja Er (och hvilket J både kunnen och bören med lätthet verkställa), att råda mig hvarest jag kan söka tillflyckt för min återstående lefnad, utan att vara blottställd för beständig ångest att återfinnas af dem, som söka mig: ty ehuru jag äfven vet, att den innerliga kärlek mina föräldrar hysa för mig, säkert skulle beveka dem att åter väl emottaga mig, så är dock blygseln, endast vid den tanken att framträda för deras ögon i ett annat tillstånd än de föreställa sig, så stark, att det synes mig vida bättre att härstädes för alltid dölja mig undan deras åsyn, än att återse dem under den misstanken att jag handlat tvärtemot den goda mening de hyst om min dygd."

Nu tystnade *Dorothea*, och hennes kinder betäcktes af en rodnad, hvilken tydligen visade den djupa känsla af blygsel, som intog hela hennes själ. Hennes åhörares sinnen voro på en gång uppfyllda af beundran och

med-

medlidande, och ehuru Prästen önskade att genast gifva henne råd och tröst, tog dock *Cardenio* henne först i handen, och sade: "Således, min Jungfru, är Ni den sköna *Dorothea*, den rika *Clenardos* dotter?" — *Dorothea* blef förundrad, då hon hörde sin fars namn nämnas af en man, som hade ett så dåligt utseende; ty det är redan omtaladt, hvilken trasig drägt *Cardenio* nu bar; hon sade derföre: "hvilken är Ni, min vän, som vet min fars namn? ty om mitt minne icke bedrager mig, har jag, under hela berättelsen om mina olyckor, ingen gång nämnt det." — "Jag är, svarade *Cardenio*, den olycklige, hvilken, enligt Er berättelse, *Lucinda* nämnt såsom sin gemål; jag är den förlorade *Cardenio*, som genom samma mans elakhet, hvilken bragt Er i olyckan, blifvit försatt i det tillstånd Ni nu ser mig, trasig, nästan naken, beröfvad all mensklig tröst, och, hvad som är värre än allt annat, i saknad af förståndet; ty jag äger det ej oftare än de få ögonblick himlens godhet förunnar mig dess återfående. Det är jag, *Dorothea*, som var närvarande vittne till *Don Fernandos* trolöshet, och som fick höra det jaord *Lucinda* gaf att blifva hans maka; det är jag, som ej hade tillräckligt mod att afbida slutet på hennes afdåning, eller att höra innehållet af det papper man fann i hennes barm, emedan min själ icke förmådde uthärda åsynen af så många sammanstötande olyckor; således, då tålamodet öfvergaf mig, öfvergaf jag huset, och efterlemnade ett bref hos en af mina vänner, den jag bad förskaffa det i *Lu-*

cindas

cindas egna händer; och sedan flydde jag till dessa ödemarker, med full föresats att härstädes sluta mitt lif, det jag från samma ögonblick afskytt såsom min dödligaste fiende; men, ödet har ej velat beröfva mig det, utan åtnöjt sig med att fråntaga mig förståndet, kanske för att spara mig till den lyckliga händelsen, som ännu förbehölls mig, att träffa Er: ty om allt hvad Ni nu berättat är sanning, såsom jag verkeligen tror, så kan väl hända att himlen unnar oss bägge en bättre utgång på våra olyckor än vi väntat oss; emedan, om det förutsättes att *Lucinda* icke kan förmäla sig med *Don Fernando*, af orsak att hon förut tillhör mig, och *Don Fernando* ej kan gifta sig med henne emedan han är Er trolofvade, och då *Lucinda* derjemte så uppenbarligen förklarat sig, så kunna vi hoppas att himlen återgifver oss hvad som med rätta tillhör oss; ty ännu finnes ju allt i sitt förra skick, och är hvarken bortskänkt eller förstördt. Då således denna tröst ännu är öfrig för oss, och hvarken grundar sig på en fåfäng förhoppning eller en flycktig inbillning, så ber jag Er, min Jungfru, att, i afseende på Edra dygdiga tänkesätt, taga ett annat beslut, hvilket jag, för min del, äfven vill göra, och bägge skola vi då bemöda oss att hoppas en blidare lycka. För öfrigt lofvar och svär jag heligt, vid en Christens och Riddares tro, att icke öfvergifva Er förr än jag ser Er vara *Don Fernandos* egendom, och om jag icke med skäl kan förmå honom erkänna hvad han är Er skylldig, så vill jag betjena mig af den rättighet mitt Riddarestånd medgif-

gifver, att ordentligen utmana honom och fordra ansvar för hans oförsvarliga förhållande emot Er, utan att dervid göra afseende på de oförrätter jag sjelf lidit, och hvilkas hämnande jag öfverlemnar åt himmelen, för att fullborda Er hämnd här på jorden."

Dorothea hörde med glad förundran på allt hvad *Cardenio* sade henne; och då hon ej visste på hvad sätt hon nog skulle tacka honom för anbudet af så stora tjenster, ville hon nedfalla för att kyssa hans fötter, hvilket *Cardenio* afböjde; och Licentiaten tog sedan ordet, hvarvid han billigade *Cardenios* ädla yttrande, samt framför allt bad och öfvertalade dem att följa med honom hem, hvarest de kunde förse sig med allt det som nu fattades för dem; och der kunde äfven anstalt fogas att uppsöka *Don Fernando* eller återlemna *Dorothea* åt sina föräldrar, eller i allmänhet handla så som man tyckte bäst vara. *Cardenio* och *Dorothea* tackade honom, samt antogo hans tillbudna tjenst. Barberaren, som ända hittills varit en tyst och uppmärksam åhörare, höll nu äfven ett grannt tal, uti hvilket han, med samma välvillja som Prästen, erböd sig att tjena dem på bästa sätt han förmådde. Derefter omtalade han i möjligaste korthet orsaken hvarföre de befunno sig der, jemte *Don Quixotes* besynnerliga galenskap, och huruledes de nu väntade på hans Vapendragare, som gått för att uppsöka sin Herre. *Cardenio* påminte sig, likasom en dröm, den tvist han haft med *Don Quixote*, och berättade den till en del, men han kunde icke uppgifva orsaken till denna stridighet. I det-

I detsamma hörde de ett rop, och märkte att detsamma kom ifrån *Sancho Panza*, hvilken, då han ej mera fann dem på stället der han lemnat dem, ropade med full hals. De gingo då emot honom, och frågade genast efter *Don Quixote*, hvarvid *Sancho* berättade, huru han funnit Riddaren halfnaken i blotta skjortan, hoptorrkad, gulblek och nästan död af hunger, endast suckande för sin *Dulcinea af Toboso;* hvarföre *Sancho* sagt honom, det hon sände honom den befallningen, att lemna detta ställe, och att han borde begifva sig till *Toboso*, hvarest hon väntade på honom. Häruppå hade han svarat, det han fast beslutat icke förr visa sig för hennes sköna ansigte, än han utfört sådana bragder, som gjorde honom värdig hennes ynnest. "Om, tillade *Sancho*, han vidare får fortfara i detta beslut, så löper han fara att icke blifva Kejsare, hvartill han dock förbundit sig, ja icke en gång Erke-Biskop, hvilket dock vore det mindsta han kunde blifva;" således borde de sjelfva tillse hvad vidare kunde uträttas för att draga honom ifrån detta ställe.

Licentiaten svarade, att *Sancho* ej behöfde bekymra sig, emedan de ärnade förlossa Riddaren från det qval, hvaruti han nu befann sig. Tillika berättade han för *Cardenio* och *Dorothea*, hvad medel de påfunnit att hjelpa *Don Quixote*, och åtmindstone föra honom hem till sitt hus. *Dorothea* sade då, att hon bättre än Barberaren kunde föreställa den nödlidande Fröken, som behöfdes, i synnerhet som hon hade kläder med sig, för att naturligt spela

sin

sin rôl, hvarföre man endast åt henne kunde öfverlemna detta besvär, och att verkställa allt som fordrades för att bringa Riddaren från sin galna föresats; ty hon hade läst många Riddare-Romaner, och kände rätt väl det språk förtryckta Jungfrur borde nyttja, då de begärde någon ynnest af en vandrande Riddare. — "Således, sade Prästen, fordras ingen ting vidare än att genast lägga hand vid verket, och utan tvifvel skall lyckan härvid gynna oss, då den icke blott så oförmodadt öppnat en dörr till fräJsning från Ert missöde, utan äfven lättat vårt företag genom Ert biträde."

Dorothea framtog genast ur sitt knyte en klädning af ett mycket dyrbart tyg, en präktig grön mantel, samt ett halssmycke och åtskilliga andra dyrbarheter, dem hon medförde i en liten ask, med hvilket allt hon inom få ögonblick så prydde sig, att hon hade utseende af en rik och förnäm Dame. Hon sade, att hon medtagit allt detta och ännu mera hemifrån, för att vid inträffande tillfälle kunna nyttja det; men hittills hade hon ej haft någon lägenhet att betjena sig deraf. - Alla blefvo förtjusade af hennes ovanliga behag, skönhet och värdighet, och stärktes i sina tankar om *Don Fernandos* känslolöshet, då han kunnat förskjuta en så intagande flicka; men den som mest förvånades var *Sancho Panza*, ty honom förekom det (hvilket äfven var sannt), som om han aldrig under sin lefnad hade sett en så skön varelse; han bad derföre Prästen med mycken ifver att han skulle säga hvilken denna sköna Damen var, och hvad hon egentligen

gen sökte i dessa ödemarker. — "Denna sköna Dame, broder *Sancho*, svarade Prästen, är hvad man icke alla dagar ser, nämligen på manliga linien arfvinge till det stora Konungariket Micomicon, och hon har kommit hit att söka Er Herre och begära en ynnest af honom, nämligen, att han skall bestraffa ett ofog eller förolämpning, som hon lidit af en elak jätte; och i anledning af det stora ryckte Er Herre har, såsom en tapper Riddare, hvilket är utbredt öfver hela den kända verlden, har Prinsessan kommit hit ifrån Guinéa för att uppsöka honom." — "Nu kan man säga, att lyckan råkar man, svarade *Sancho*, och i synnerhet om min Herre är nog lycklig att kunna hämnas den lidna oförrätten och jämnka det som är i oordning, nämligen, att han slår ihjäl den der gemena jätten Ers Vördighet omtalat, och han dödar honom säkert blott han finner honom, så framt han icke är ett spöke, ty öfver spöken har min nådige Herre alldeles ingen makt. Likväl vill jag be Ers Vördighet, Herr Licentiaten, om en sak ibland andra, nämligen att då det alldeles icke passar sig för min Herre att blifva Erke-Biskop, hvilket jag mycket fruktar, Ers Vördighet täcktes råda honom att han genast gifter sig med denna Prinsessan, hvarigenom det blifver omöjligt för honom att antaga Erke-Biskops-värdigheten, utan då skall han lätt komma i besittning af sitt Kejsaredöme, och jag äfven hinna målet för mina önskningar; ty jag har nu noga öfvervägat saken, och funnit för min del, att det alldeles icke är nyttigt för mig, att min

Her-

Herre blifver Erke-Biskop, emedan jag, såsom gift, är alldeles oduglig för kyrkan, och att söka dispensation, då jag redan har hustru och barn, för att få njuta inkomster af kyrkan, är något som drager alltför långt på tiden. Således, min bästa Herre, är det sjelfva hufvudpunkten, att min Herre genast måste gifta sig med denna Dame, hvars hela herrlighet jag ännu icke känner, och kan således icke nämna henne vid sitt namn." — Prästen svarade: "hon heter Prinsessan *Micomicona*; ty då riket kallas Micomicon, är det klart att hon måste heta så." — "Utan tvifvel förhåller det sig sålunda, återtog *Sancho*; ty jag har känt många, som tagit sig namn och titel af den by eller ort der de blifvit födda, såsom *Pedro af Alcala*, *Juan af Ubeda* och *Diègo af Valladolid*, och samma plägsed torde väl också iakttagas i Guinéa, att Drottningar och Prinsessor bära namn af sina Konungariken." — "Visserligen är det så, sade Prästen; och hvad nu angår Er Herres förmälning, så vill jag dertill bidraga hvad jag förmår." Härvid blef *Sancho* så glad, att Prästen ej nog kunde förundra sig öfver hans enfald, och insåg tydligen, att hans inbillning var uppfylld af samma galenskaper som hans Herres; ty *Sancho* tycktes nu icke tvifla derom, att Riddaren skulle blifva Kejsare.

Imedlertid hade *Dorothea* redan satt sig på Prästens mulåsna, och Barberaren hade prydt sin haka med kosvans-skägget; hvarefter de begärde af *Sancho*, att han måtte föra dem till stället, hvarest *Don Quixote* uppehöll sig,

och tillika åtvarnade de honom, att icke låta märka det han kände Licentiaten och Barberaren; ty deraf, att de förblefvo okända, berodde helt och hållet, huruvida hans Herre kunde blifva Kejsare eller icke; derjemte beslutades, att Prästen och *Cardenio* icke skulle följa med, på det *Don Quixote* ej måtte återkalla i minnet den tvist han haft med *Cardenio*, och hvad Prästen angick, var hans närvaro icke nödig i början; således fingo de öfriga aftåga förut, och de tvenne andra följde efter med makliga steg. Prästen glömde icke att ännu en gång påminna *Dorothea*, hvad hon härvid hade att göra, hvaruppå hon svarade, att de kunde vara utan fruktan, ty härvid skulle ej det minsta fattas af det som vanligen förekommer uti Riddare-Romaner vid sådana tillfällen.

Då de framtågat ungefär tre fjerdedels mil, blefvo de varse *Don Quixote* imellan flera på hvarandra sammanhopade klippor, och han var redan klädd men ännu icke beväpnad. Så snart *Dorothea* såg honom, och af *Sancho* blef underrättad att det var hans Herre, piskade hon på sin mulåsna, och den välbeskäggade Barberaren följde henne noga. Då hon kommit tillräckligt nära, sprang hennes Vapendragare af sin åsna och emottog i sina armar den sköna Fröken, som med mycken värdighet afsteg, nedföll på knä för *Don Quixote*, och ehuru mycket han bemödade sig att resa upp henne, förblef hon dock i samma ställning, och började sålunda tala: "Jag ärnar icke uppstiga från detta ställe, tappre och väldige Riddare! förrän Er godhet och artighet bevilljat

mig

mig en ynnest, hvilken skall lända så väl till ära och beröm för Er person, som till välgång för den mest tröstlösa och olyckliga Jungfru solen någonsin har bestrålat; och om Er väldiga arms tapperhet svarar emot ljudet af Ert odödliga rykte, så är Ni förpligtad att bistå den olyckliga, som genom dunsten af Ert berömda namn blifvit hitlockad ifrån aflägsna länder, för att hos Er söka tröst i sin bedröfvelse."

"Jag svarar Er icke ett ord, sköna Dame, inföll *Don Quixote*, och vill icke höra något af Ert åliggande, förr än Ni uppstigit ifrån marken." — "Nej, Herre, jag uppstiger icke, svarade den bedröfvade Jungfrun, så framt icke Er artighet förut bevilljar mig den ynnest jag begär." — "Nå väl, jag bevilljar och lofvar den, återtog Riddaren, så framt den icke medför någon missfirmelse emot min Konung, mitt fädernesland, eller henne, som har nyckeln till mitt hjerta och min frihet." — "Den skall icke lända någon af dem Ni nämnt till minsta harm, min värdaste Herre," svarade den sorgsna Damen; och härvid närmade sig *Sancho Panza* till sin Herre, och hviskade i hans öra: "Hans Nåd kan utan betänkande bevillja den gunst hon begär, ty hela saken består blott deruti, att slå ihjäl en gemen jätte; och hon, som beder derom, är den höga Prinsessan *Micomicona*, Drottning af det stora riket Micomicon uti Æthiopien." — "Det må vara hvad som helst, svarade *Don Quixote*, så ärnar jag göra hvad min pligt bjuder och mitt samvete yrkar, enligt den Orden, till hvil-

ken

ken jag räknar mig." Derefter vände han sig till Damen, och sade: "Min sköna Fröken täcktes nu stiga upp; ty den ynnest Ni ärnar begära är redan bevilljad."

"Således är min bön, sade Jungfrun, att Er ädla tappra person genast följer mig hvarthän jag vill föra Er, och lofvar mig tillika att icke företaga något annat äfventyr, eller uppfylla någons begäran förr, än Ni hämnats mig uppå en förrädare, hvilken, emot all både gudomlig och mensklig rätt, röfvat till sig mitt Konungarike." — "Jag säger, att jag vill uppfylla det, svarade *Don Quixote;* och således, min Herrskarinna, kan Ni ifrån denna stund förjaga allt bekymmer som ännu trycker Er, samt låta Ert nedslagna hopp med ny styrka upplifvas; ty med himlens bistånd och min arms styrka skall Ni snart se Er åter insatt uti Ert Konungarike, och intaga Ert urgamla mäktiga lands thron, till trotts och hån för alla de skurkar som våga emotsäga det; således må vi straxt gripa verket an, ty uppskof i fara är det värsta af allt."

Den nödställda Jungfrun gjorde sig mycken möda att få kyssa hans händer, men *Don Quixote*, som uti allt var en höflig och belefvad Riddare, medgaf det alldeles icke, utan upplyfte och omfamnade henne med mycken artighet och anständighet; hvarefter han befallte *Sancho* sadla *Rozinante* och sedan straxt beväpna honom sjelf. *Sancho* nedtog sin Herres vapen, hvilka voro upphängda i ett träd, likasom en trophé, sadlade hästen, och väpnade inom få ögonblick Riddaren, hvilken, då

han

han åter såg sig uti sin rustning, sade: "Låtom oss i Herrans namn draga härifrån, för att vara denna höga Dame till tjenst."

Barberaren låg ännu på sina knän, och hade mycken möda att afhålla sig ifrån skratt, för att icke med detsamma tappa sitt lösa skägg: en förlust, som kanske gjort hela detta goda uppsåt om intet; men då han märkte att den sökta gunsten var bevilljad, och att *Don Quixote* med mycken ifver gjorde sig färdig att uppfylla sitt löfte, så steg han upp, tog sin Dame i den andra handen, och hjelpte henne, med Riddarens biträde, att stiga på mulåsnan. *Don Quixote* svängde sig genast upp på *Rozinante*, Barberaren satte sig på sitt ök, och *Sancho* förblef fotgångare, hvarvid smärtan öfver förlusten af åsnan å nyo upplifvades hos honom; men icke dess mindre, gick han rätt hurtigt med, emedan han ansåg säkert, att hans Herre nu var på god väg att blifva Kejsare; ty han tviflade alldeles icke om giftermålet med Prinsessan, då Riddaren åtmindstone borde blifva Konung uti Micomicon. Det enda som väckte hans bekymmer var, att detta rike måste vara ett Negerland, och att följakteligen alla hans tillkommande underhafvande skulle vara svarta; men hans inbillningskraft ingaf honom snart ett godt medel emot denna olägenhet, och han sade för sig sjelf: "hvad angår det mig, om mina underhafvande äro Negrer? Jag kan ju sammanpacka hela skeppsladdningar af dem, föra dem till Spanien och der sälja dem; man skall betala dem väl, och för dessa penningar kan jag sedan köpa mig en titel eller

en

en tjenst, hvarmed jag kan tillbringa mina öfriga dagar i all maklighet. Jag är hvarken en drömmare eller ett pundhufvud, och mig fattas hvarken förstånd eller skicklighet att ställa mina saker rätt, samt sälja 20- eller 30,000 undersåtare så fort som man vänder en hand. Ja, i sanning ärnar jag sälja dem både stort och smått, eller så godt jag kan, och så svarta de äro skall jag förvandla dem till hvita eller gula penningar, så att jag kan slicka fingren derefter."

Under dessa tankar fortsatte han vägen så glad och nöjd, att han glömde hela besvärligheten af att gå. Prästen och *Cardenio* hade imedlertid, genom öppningen imellan några klippor, beskådat allt, och visste icke huru de skulle ställa till för att kunna förena sig med de öfriga; men Prästen, som hade god uppfinningsgåfva, hittade snart på en utväg, som genast nyttjades. Med en sax, som han hade hos sig, afklippte han mycket nätt *Cardenios* skägg, klädde på honom en grå råck, den han sjelf förut bar, och hängde öfver honom sin svarta kappa, hvarefter hans egen drägt blott bestod i en kort tröja och byxor; men genom denna omklädning blef *Cardenios* utseende så förändradt, att han knappt igenkännt sig sjelf om han sett sig i en spegel. Sedan detta var gjordt, så, ehuru de öfriga fortsatt sin väg under allt detta Prästens bestyr, kunde dock de tvenne fotgångarne mycket lätt hinna till stora vägen före det öfriga sällskapet, emedan den svåra stig, som måste ridas framåt på många omvägar i denna vilda trakt, ej tillät dem

kom-

komma så fort som de gående. I sjelfva verket vunno de sednare också försprång, samt ställde sig på slätten vid ingången till bergstrakten; och så snart *Don Quixote* med sina följeslagare kom fram emot dem, började Prästen betrakta dem en stund mycket noga samt gifva tecken att han igenkände dem; dock förblef han ännu några ögonblick likasom förundrad qvarstående, men sprang omsider med öppna armar emot Riddaren, och ropade högt: "Huru lyckligt för mig att här återfinna Ridderskapets spegel och min goda landsman *Don Quixote af Mancha*, sjelfva artighetens blomma och prydnad, alla nödlidandes hjelp och stöd, samt sjelfva kärnan af alla vandrande Riddare!" Under dessa orden omfattade han *Don Quixotes* vänstra knä, och Riddaren, förvånad öfver denna syn samt det han hörde mannen säga, betraktade honom med mycken uppmärksamhet till dess han sluteligen igenkände honom; och alldeles utom sig deröfver att se honom här, gjorde han sig all möda att komma ned af hästen, men Prästen samtyckte icke dertill, hvarföre *Don Quixote* sade: "Släpp mig, Herr Licentiat; det är icke billigt att jag sitter till häst, och att en så utmärkt man, som Ers Vördighet, är till fots." — "Jag samtycker ej på något sätt härtill, svarade Prästen, utan Hans Höghet måste sitta qvar på sin häst, emedan Hans Höghet till häst utfört de härligaste bedrifter och äfventyr, som vårt tidehvarf har sett. Hvad mig, ovärdiga Prästman, angår, är det nog för mig att få rida bakom sadeln uppå någon af mulåsnorna hos dessa personer,

som

som äro i Hans Nåds sällskap, så framt de ej upptaga det illa; och jag har ändock orsak att tro, det jag dervid njuter en större ära än om jag red på Pegasus, Zebra, eller på den väldiga stridshäst, uppå hvilken den namnkunnige Mohren *Muzaraque* satt, och som ännu i denna dag ligger förtrollad på det höga berget Zulema, icke långt ifrån det stora Complute." — "Häruppå tänkte jag alldeles icke, Herr Licentiat, svarade *Don Quixote;* men jag vet att Hennes Höghet Prinsessan för min skull har den godheten och befaller sin Vapendragare lemna sin plats på mulåsnan åt Ers Vördighet, då han kan sätta sig bakpå, så vida annars mulåsnan tål det." — "Jag tror visst den tål det, svarade Prinsessan, och jag vet äfven, att jag icke behöfver befalla min Vapendragare detta; ty han är för mycket Hofman att kunna tillåta, det en andelig man går, då tillfälle finnes att rida." — "Så förhåller det sig äfven," inföll Barberaren, som i samma ögonblick afsteg och lemnade platsen i sadeln åt Prästen, hvilken intog densamma utan att mycket låta bedja sig.

Det värsta härvid var, att då Barberaren skulle sätta sig bakpå, gjorde mulåsnan, som var lejd, hvilket vill säga, att den föga dugde, en dugtig sats, och slog både fram och bak högt upp i luften, så att om dessa slag träffat Barberaren på bröstet eller i hufvudet, hade han haft skäl att önska denna färd efter *Don Quixote* för tusan pocker. Hans förskräckelse verkade imedlertid så, att han föll till marken, hvarvid han så litet kunde akta sitt lösskägg

att

att han tappade det, och då han märkte denna förlust, fann han i hast ingen annan utväg än att betäcka sitt ansigte med bägge händren och högt jämra sig, att mulåsnan krossat hans kindben. Då *Don Quixote* såg denna skäggklump, utan att haka och kindben följt med, och utan att blodet rann, ligga skilljd från Vapendragarens ansigte, ropade han: "Himmel, hvilket underverk är icke detta! skägget har lossnat och blifvit skilljdt ifrån ansigtet, som vore det skett med en knif." Prästen hade knappt blifvit varse den fara, hvaruti hela hans påfund sväfvade, att i hast upptäckas, förrän han skyndade ur sadeln att taga upp skägget, och gick dermed till Mästar *Niclas*, som ännu låg och jämrade sig, lyfte upp hans hufvud, stödde det emot sitt bröst, och satte åter fast skägget, under det han för sig sjelf mumlade några ord; hvarefter han sade, att detta var ett kraftigt språk för att åter sätta fast skägg, såsom man snart skulle få se; och då han fann allt i sitt rätta skick, lemnade han Vapendragaren, hvilken åter befann sig lika skäggig och frisk som förut, hvaröfver *Don Quixote* öfvermåttan förundrade sig, och bad Prästen vid första tillfälle lära honom detta kraftiga språk, emedan han förmodade att dess verkan sträckte sig vida längre än att fästa skägg; ty det vore ju klart, att då skägget lossnade, måste ju hud och kött äfven följa med och skadas, men då allt nu åter var helt, kunde samma språk nyttjas till mera än skägget. "Så förhåller det sig äfven," sade Prästen, och lofvade att lära *Don Quixote* hemligheten vid

första

första tillfälle. Derefter öfverenskommo de, att Prästen nu skulle rida, men att *Cardenio* och Barberaren stundtals skulle byta om med honom, till dess de uppnått närmaste värdshus, som var beläget två mil derifrån.

Under det nu de tre ridande, *Don Quixote*, Prinsessan och Prästen, och de tre fotgångarne, *Cardenio*, Barberaren och *Sancho Panza*, fortsatte vägen, sade *Don Quixote* till Damen: "Hennes Höghet, min nådiga Fru, må nu föra mig hvarthelst henne behagar" — men innan hon svarade, inföll Licentiaten hastigt: "Till hvilket rike ärnar Hennes Höghet sig? Om jag ej misstager mig, lärer det vara till Micomicon?" — Hon, som genast förstod Prästens mening, visste också hvad hon borde svara, och således sade hon: "Ja, min Herre, jag ärnar taga vägen till detta rike." — "Om så är, fortfor Prästen, så går vägen just igenom min socken, hvarifrån Ers Höghet vidare kan resa till Carthagena, och derstädes med god framgång inskeppa sig, hvarefter, om vinden är gynnande och hafvet ej alltför stormigt, Ni inom något mindre än nio år kan hinna till den stora Meotiska sjön, hvarifrån vägen ej är längre än något öfver hundrade dagsresor till Ers Höghets rike." — "Häruti irrar Ers Vördighet sig något, svarade hon, ty tvenne år äro ännu icke förflutna sedan jag afreste, och jag har i sanning icke alltid haft vackert väder; men icke dess mindre har jag ändock fått se hvad jag så mycket efterlängtat, nämligen den store *Don Quixote af Mancha*, hvars bragder jag genast hörde omtalas så snart jag satte min fot

på

på Spansk jord, och detta förmådde mig att uppsöka honom, anförtro mig åt hans ädelmod, och öfverlemna min rättvisa sak åt hans oöfvervinnerliga arm?" — "Icke vidare, jag måste undanbedja mig så stora loford, inföll *Don Quixote*, ty jag är en fiende till allt slags smicker; och ehuru detta ej bör anses så, finner jag dock mina kyska öron sårade af sådana loftal. Allt hvad jag kan säga Er, min nådiga Herrskarinna, är, att, jag må hafva tapperhet eller icke, så skall dock all den förmåga jag äger användas till Er tjenst, så länge jag är vid lif. Imedlertid må vi spara allt detta till sinom tid, och i stället vill jag be Herr Licentiaten säga mig, hvilken orsak fört honom till dessa ödemarker, så utan någon dräng och så lätt klädd, att jag deröfver billigt måste förundra mig."

"Häruppå vill jag i korthet svara, sade Prästen; således må min nådige Herr *Don Quixote* veta, att jag och vår vän Barberaren, Mästar *Niclas*, gingo till Sevilla att afhämta en penningesumma, hvilken en slägting, som många år vistats uti Indien, sändt till mig, och det var ingen småsak, utan en sextiotusende Riksdaler; men då vi i går gingo igenom dessa trakter, öfverföllo oss fyra stråtröfvare, hvilka så utplundrade oss, att de ej lemnade något annat öfrigt än våra skägg, ja det gick till och med så illa för Barberaren, att han såg sig tvungen att förskaffa sig ett lösskägg; och den unge mannen Ni ser der (pekande på *Cardenio*) afklädde de alldeles naken. Det besynnerligaste är dock, att rycktet öfver-

öfverallt förljuder, det de, som plundrade oss, voro Galer-slafvar, hvilka just i denna trakt skola blifvit försatta i frihet af en man, som varit så tapper, att han ensam förjagat både Commissarien och hela vakten; men utan tvifvel måste den mannen antingen förlorat förståndet eller också varit en likaså stor skälm som de, eller en menniska utan känsla och samvete, då han på detta sätt kunnat släppa vargen ibland fåren, räfven ibland hönsen, och flugan i honingen; ty att störa rättvisan i sin utöfning är att sätta sig emot sin Konung och beherrskare, emedan man sålunda handlar emot hans lagliga befallningar, beröfvar galererna deras besättningar, och sprider förvirring ibland det Heliga Brödraskapet, som under så många år haft ett fredligt yrke; korrt att säga: han har begått en gerning, hvarigenom han skadat sin själ utan att han gagnat sin kropp."

Sancho hade förut berättat för Prästen och Barberaren äfventyret med Galer-slafvarne, hvarigenom hans Herre inlagt så mycken ära; och af denna orsak uppfann Prästen denna röfvarehistoria, för att se hvad *Don Quixote* skulle företaga eller säga dervid; men denne skiftade färg vid hvarje ord, och vågade icke omtala att det var han, som försatt det hederliga folket i frihet. "Dessa menniskor, fortfor Prästen, voro de som plundrade oss; och må himlen, efter sin barmhertighet, förlåta den, som ej ville tillåta att de öfverlemnades åt ett välförtjent straff."

XXX

XXX CAP.

Handlar om den sköna DOROTHEAS *förstånd, jemte åtskilliga andra angenäma och lustiga saker.*

Prästen hade knappt slutat, förrän *Sancho* sade: "På min heder, Herr Licentiat, försäkrar jag, att den, som utförde detta storverk, var just min Herre, hvarvid jag dock icke försummade att förut förmana och varna honom, att väl se sig före hvad han gjorde, samt hvilken synd det var att gifva dessa menniskor friheten, emedan de alla, såsom stora spetsbofvar, sändes till galererna." — "Du dumhufvud! ropade *Don Quixote*, det angår icke vandrande Riddare, ej heller böra de bekymra sig derom, huruvida de bedröfvade, fängslade och förtryckta, som möta dem på vägen och föras på sådant sätt, antingen för sina brott eller sina förtjenster, kommit uti en så svår belägenhet; det åligger dem endast att hjelpa sådana menniskor såsom stadda i nöd, och endast betrakta deras lidande, men icke deras bofstycken. Jag mötte en hop olyckliga, sammanhäftade i en kedja, och företog med dem hvad Religionen bjuder, utan att bry mig om det öfriga; och den som anser sådant vara illa gjordt (med all aktning för Herr Licentiatens heliga värdighet och hans hedervärda person), den säger jag förstår alltför litet af Riddare-väsendet, samt ljuger som en skurk och usel menniska, hvilket jag vill bevisa honom med mitt svärd, när och hvarest han det åstundar." Vid dessa orden tryckte han sig fastare i stegböglarne,

larne, och drog sin gamla stormhatt längre ned i pannan, emedan Barberare-bäckenet, som efter hans uträkning var *Mambrinos* hjelm, låg fastbundit bakom hans sadel, allt ifrån den tid Galer-slafvarne handterade den så illa.

Dorothea, som var både förståndig och qvick, samt redan kände *Don Quixotes* förvridna sinnen, och märkte tillika, att alla, utom *Sancho Panza*, gäckades med honom, ville icke eller efterskänka detta nöje; och derföre, då hon såg honom uppretad, sade hon: "Herr Riddare! Ni påminner Er väl den ynnest Ni lofvat mig, och enligt detta löfte får Ni ej företaga något annat äfventyr, ehuru nödvändigt det också må synas. Stilla således Ert tappra hjerta; ty om Herr Licentiaten vetat att Er oöfvervinneliga arm befriat galer-slafvarne, hade han förr tre gånger slagit sig sjelf på munnen och tre gånger bitit sig i tungan, innan han sagt ett ord som kunnat förolämpa nådig Herrn." — "Ja, deruppå vill jag heligt svärja, inföll Prästen, om också skälmarne ryckt hela skägget af mig." — "Jag tiger, min Fru, sade *Don Quixote*, och vill dämpa den billiga vrede som redan uppstigit i min barm; äfven skall jag lugnt och fredligt framtåga ända till dess jag uppfyllt hvad jag lofvat; men till belöning för denna min goda föresats ber jag Er säga mig, så vida det ej smärtar Er för mycket, hvaruti Ert bekymmer egenteligen består, samt huru många, hvilka, och af hvad beskaffenhet de personer äro, dem jag åtagit mig att bestraffa för att fullgöra Er hämndlystnad?" — "Det vill jag gerna göra, svarade *Dorothea*,

så

så framt det icke faller Er besvärligt att höra sorgliga händelser och olyckor." — "Det skall visst icke besvära mig, min Fru," återtog Riddaren. — "Om så är, fortfor *Dorothea*, så utber jag mig nådig Herrns uppmärksamhet." Knappt hade hon sagt detta, förrän *Cardenio* och Barberaren skyndade fram till henne, af nyfikenhet att höra, huruledes den kloka *Dorothea* skulle uppdikta sin historia; detsamma gjorde äfven *Sancho*, hvilken härvid var lika bedragen som hans Herre. Sedan den vackra Damen rättat sig något i sadeln, hostat en och annan gång, och gjort andra dylika förberedelser, började hon mycket prydligt på följande sätt:

"Först önskade jag, att mina värda Herrar följeslagare måtte veta hvad jag heter" - - - Här afbröt hon genast sitt tal, emedan hon glömt det namn Prästen gifvit henne; men han skyndade genast till hjelp, emedan han gissade orsaken till denna pause, och derföre sade han: "Det är icke underligt, min Nådiga, att Ers Höghet råkar i förvirring och förlägenhet vid berättelsen om sina olyckor; ty ofta äro de sådana, att de borttaga minnet hos den som varit deras offer; hvaraf händer, att den olyckliga till och med icke kan påminna sig sitt eget namn, just som det nu har händt Ers Höghet, då hon förgätit att hon är Prinsessan *Micomicona*, laglig thronarfvinge uti det stora riket Micomicon; genom denna påminnelse kan Ers Höghet nu lätt uti sitt sorgsna minne återkalla allt som skulle berättas."

”Så förhåller det sig verkeligen, svarade Damen, och nu tror jag mig, utan vidare påminnelse, med lätthet kunna berätta min sannfärdiga historia, hvilken lyder sålunda: ”Konungen, min Herr fader, som hette *Tinacrio* den Vise, var mycket kunnig i den så kallade konsten att trolla, och igenom den erfor han, att min mor, Drottning *Xamarilla*, skulle dö före honom, men att äfven han sjelf korrt efter skulle lemna detta lifvet, och efterlemna mig fader- och moderlös. Likväl sade han, att detta ej bekymrade honom så mycket som något annat, hvilket alldeles förbryllade honom, emedan han visste det mycket säkert, att nämligen en ofantlig Jätte, herrskare öfver en stor Ö, som gränsade till vårt Rike, och hvilken hette *Pandafilando* med de skefva ögonen (ty det är verkelig sanning, att ehuru ögonen sutto ganska rätt på sina ställen, så blängde han ändock på sned, likasom han varit skefögd, hvilket han gjorde af elakhet, för att injaga fruktan och ångest hos dem som sågo på honom). Min far sade således, det han visste huruledes denne Jätte skulle erfara att jag blef fader- och moderlös, hvarföre han, med stor öfvermakt, skulle anfalla mitt Rike och tvinga mig att alldeles fly derifrån, utan att qvarlemna åt mig en enda koja till gömställe: men, att jag äfven kunde undvika denna min olycka och undergång, om jag ville beqväma mig att ingå ägtenskap med honom; dock visste han tillika, huruledes det alldrig kunde falla mig i sinnet att ingå ett så olika giftermål, och deruti hade han mycket rätt; ty det har alldrig varit min

tanke

tanke att gifta mig med någon Jätte, ehuru ofantlig och stark han också kunde vara. Min far sade mig tillika, att sedan han var död, och jag märkte att *Pandafilando* började anfalla Riket, så borde jag icke tänka uppå att försvara mig, emedan det skulle lända till min undergång; utan jag skulle frivilligt öfverlemna Riket åt honom, så framt jag ville förekomma alla mina goda och trogna undersåtares död och förderf, emedan det vore omöjligt för mig att kämpa emot Jättens djefvulska styrka. I stället borde jag genast, jemte några mina trognaste vänner, begifva mig på vägen till Spanien; ty der skulle jag finna hjelp i min olycka, nämligen en vandrande Riddare, hvars rykte vid samma tid sträckte sig öfver hela detta Rike, och hvilken, om jag mins rätt, skulle heta *Don Azote* eller *Don Gigote*." — "*Don Quixote* har han väl sagt, min Fru, inföll *Sancho Panza*, eller, med sitt andra namn: *Riddaren af den sorgliga skepnaden*." — "Just så var det, återtog *Dorothea;* derjemte sade han, att samme Riddare skulle hafva en reslig växt, ett torrt magert ansigte, samt att han, på högra sidan, under vänstra skuldran eller deromkring, skulle hafva ett brunt födelse-märke, beväxt med några borstlika hår."

Då *Don Quixote* hörde detta, sade han till sin Vapendragare: "kom hit, min son *Sancho*, och hjelp mig att kläda af mig, på det jag må röna, om jag är den Riddaren, som den vise Konungen omtalat." — "Hvarföre vill nådig Herrn kläda af sig?" frågade *Dorothea.* — "För att få veta, om jag har det födelse-

märke Er far nämnt," svarade Riddaren. — "Det är icke nödigt, att Herrn kläder af sig, återtog *Sancho*, ty jag vet att Hans Nåd, midt på ryggen, har ett sådant födelse-märke, hvilket betecknar en tapper man." — "Det är nog, sade *Dorothea;* ty vänner böra ej fråga efter småsaker, och det betyder föga, om märket sitter på skuldran eller ryggen, utan det gör tillfyllest att märket finnes; ty allt är ändock samma kött, och min goda fader har utan tvifvel i det hela träffat ganska rätt, samt jag likaledes, i det jag anbefallt mig åt Herr *Don Quixotes* beskydd, viss att han är densamme min far omtalat, helst hans ansigtsdrag noga öfverensstämma med det goda ryckte denne Riddare har om sig, icke blott i Spanien, utan i hela Mancha; ty knappt hade jag landstigit i Ossuna, förr än jag hörde så mycket talas om hans bragder, att mitt hjerta genast sade mig, det han var densamme jag borde uppsöka." — "Men, inföll *Don Quixote*, huru kunde Ers Höghet landstiga uti Ossuna, då der ej finnes någon hamn?" — Innan *Dorothea* hann svara, tog Prästen henne i handen och yttrade sig: "Prinsessan ärnade väl säga, att, sedan hon landstigit i Mallaga, så var Ossuna det första ställe hvarest hon hörde ryktet om Hans Nåd." — "Just så ville jag säga," återtog *Dorothea*. — "Alldeles riktigt, sade Prästen, och nu täcktes Ers Höghet fortfara." — "Jag har nu ingen ting vidare att säga, fortfor *Dorothea*, än att ödet varit så gynnande för mig, att jag funnit den tappre Riddaren *Don Quixote*, och att jag således redan åter anser mig

för

för Drottning och Herrskarinna öfver mitt Rike, sedan hans godhet och artighet lofvat mig den gunsten, att han ville följa mig hvarthän jag ärnade föra honom, och det blifver icke annorstädes än till strid emot *Pandafilando* den skefögde, på det han må slå ihjäl Jätten och återgifva mig hvad denne så orättvist beröfvat mig; hvilket allt säkert ordagrannt skall inträffa, ty så har min gode far, *Tinacrio* den Vise, förutspått, samt äfven efterlemnat det åt mig skrifteligen med Chaldaiska eller Grekiska bokstäfver, dem jag icke kan läsa: att om denne i spådomen omtalade Riddare, sedan han huggit hufvudet af Jätten, vill förmäla sig med mig, så måste jag, utan minsta motsägelse, öfverlemna mig åt honom såsom laglig Gemål, samt sätta honom i besittning så väl af mitt rike som min person."

"Hvad synes dig härom, min vän *Sancho?* inföll nu *Don Quixote;* hör du hvad som förefaller? Har jag ej förut sagt dig detta? Se till nu, om vi ej hafva Konungariken att beherrska och Drottningar att gifta oss med." — "Jo, det försäkrar jag, svarade *Sancho;* men en skälm är den som också icke genast förmäler sig, sedan han huggit nacken af Herr *Pantalanfado.* Se bara hvilken läckerbit den Drottningen är; jag skulle önska, att hvarje loppa i min säng förvandlade sig i en sådan; ty hon är vackrare än en nyfödd gris." Sedan han sagt detta, gjorde han, i sitt hjertas glädje, tvenne höga luftsprång, hvarefter han fattade uti *Dorotheas* mulåsnas betsel, höll öket stilla, kastade sig på knä för Damen, och bad henne

räcka

räcka sin hand till honom, att han måtte få kyssa den, till ett tecken att han hyllade henne såsom sin Drottning och herrskarinna. Hvilken af de närvarande hade väl nu kunnat hålla sig ifrån skratt, i afseende på Herrns galenskap och tjenarens dumhet? — *Dorothea* räckte honom verkeligen sin hand, och lofvade att göra honom till en stor Herre i sitt rike, så snart himlen varit så nådig och låtit henne åter komma i fredlig besittning af detsamma. *Sancho* tackade i sådana ordalag, som på nytt väckte allas löje.

"Detta, mina Herrar, fortfor *Darothea*, är min historia, och nu återstår blott att säga, det jag, af alla de personer som åtföljde mig, ej har någon mera öfrig än denne min gode välbeskäggade vapendragare; ty alla de öfriga omkommo vid en häftig storm, som öfverföll oss just i åsyn af sjelfva hamnen, hvarvid jag och han likasom genom ett underverk kommo i land på tvenne bräder; och således är hela min lefnad ett underverk och en hemlighet, såsom J, gode Herrar, utan tvifvel redan märkt; men om jag vid denna berättelse antingen varit för vidlöftig, eller ock på sina ställen icke nog säker, så må det, enligt den anmärkning Herr Licentiaten gjorde vid början af min historia, tillskrifvas mina oupphörliga mödor och bekymmer, hvilka äfven kunna förtaga minnet hos dem som äro deras offer." — "Deremot skall mitt minne icke svika, o höga mäktiga Prinsessa! ropade *Don Quixote*, ehuru stora och aldrig förut sedda de faror må blifva, som kunna möta under

det

det jag tjenar Er; och således bekräftar jag nu på nytt den ynnest jag lofvat Er, samt försäkrar att följa Er till verldens ände, för att träffa Er stolta fiende, hvars öfvermodiga hufvud jag med himlens och min arms biträde ärnar afhugga, medelst äggen på detta, jag vågar ej säga, goda svärd; tack vare den skälmen, *Gines de Pasamonte*, som borttog mitt egenteliga svärd *)." Det sista frammumlade han imellan tändren, och fortfor sedan sålunda: "Då jag på detta sätt ihjälslagit Jätten, och satt Er, min Prinsessa, i rolig besittning af Edra stater, så öfverlemnar jag åt Er egen villja, att göra med Er person huru Er bäst synes; ty så länge mitt minne är uppfylldt, min villja fjettrad, och mitt förstånd alldeles förloradt för hennes skull - - - jag säger icke mera, men det är mig icke möjligt att besluta eller tänka på en förmälning med någon annan, om det också vore sjelfva fogeln Phoenix."

Sancho fattade sådant misshag till sin Herres sista ord, att han ej ville gifta sig, så att han med hög röst ropade: "Jag svär heligt deruppå, att Hans Nåd, Herr *Don Quixote*, icke har så mycket förstånd, som en häst; ty huru är det väl möjligt, att nådig Herrn kan tveka att gifta sig med en så hög Prinsessa, som denna? Tror Herrn då, att lyckan skall låta Herrn finna bakom hvarje buske ett sådant tillfälle, som nu erbjudes? Är väl nådig Frun *Dulcinea* skönare? nej alldeles icke, ej en gång till hälften, och jag vågar säga, att hon ej för-

*) Detta omtalas ej förut, icke eller hvarest Riddaren fått det svärd han nu bar.

förtjenar upplösa skoremmarna på denna Damen? Om Hans Nåd föresätter sig att rifva håret af den skallige, så lärer jag icke intill dommedag erhålla det Grefskap jag så länge kikat efter. Nej, gift sig, gift sig, för tusan pocker, och emottag Konungariken som flyga i munnen på Herrn likasom stekta dufvor; och sedan Herrn blifvit Konung, så gör mig till Marggrefve eller Fältmarskalk, och sedan må hin onde efter behag taga allt det öfriga."

Då *Don Quixote* hörde sådana smädelser uttalas emot sin herrskarinna *Dulcinea*, kunde han omöjligt fördraga det, hvarföre han, utan att säga ett ord åt *Sancho*, eller förut ropa: akta dig! upplyfte sin lans, och gaf sin vapendragare tvenne så dugtiga slag, att denne genast störtade till marken, och denna gång hade han säkert dödat honom, om icke *Dorothea* vänligt bedt den uppretade att hålla upp. "Tänker du väl, ropade Riddaren sluteligen, du grofva bondlurk, att jag beständigt, med händerna i korss, skall höra på dig? att du alltid skall få förolämpa mig, och jag endast förlåta det? Men jag skall lära dig tänka annat, din bannlysta skurk; ty bannlyst är du ostridigt från denna stund, sedan din tunga vågat smäda den oförlikneliga *Dulcinea*. Vet du då icke, din slyngel, tiggare och grobian, att om det ej vore hon som ingöt styrka i min arm, så förmådde jag icke dräpa en loppa? Säg då, din ormtungade bof, hvilken tror du har vunnit detta Konungarike, klufvit hufvudet på denne Jätte, och gjort dig till Marquis (ty allt detta anser jag såsom redan verkställdt

och

och som redan förbigångna saker), om icke den kraft *Dulcinea* ger, och som nyttjar min arm till instrument för alla sina bragder? Hon strider igenom mig, segrar igenom mig; jag lefver och andas igenom henne, och blott af henne uppehålles min varelse. Men du byting-sunge, du otacksamme gök, som ser dig upplyftad ur stoftet på jorden till en hög och förnäm Herre, svarar emot sådana välgerningar endast dermed, att säga smädelser emot den som åstadkommit desamma."

Sancho var ej så illa misshandlad, att han icke hörde allt hvad hans Herre sade, hvarföre han hastigt reste sig upp och kröp bakom *Dorotheas* mulåsna, hvarefter han sålunda talade till sin Herre: "Säg mig dock, nådige Herre, om det ej är sannt, att om Herrn beslutat icke gifta sig med denna höga Prinsessa, så är det ju tydligt, att Riket tillhör henne och icke Herrn, och hvilka belöningar kan Herrn då gifva mig? Detta är ju saken, hvaröfver jag beklagar mig. Således, Hans Nåd, gift sig en gång för alla med denna Drottning, hvilken kommit till oss här, likasom fallen ur skyarna, och sedermera kan Herrn återvända till Fru *Dulcinea;* ty i hela verlden hafva Konungar funnits som haft sina sötungar derjemte. Jag vill icke mera tvista om skönheten; ty bägge Damerna förekomma mig, att säga hvad sannt är, rätt vackra, ehuru jag aldrig i min lefnad sett Fru *Dulcinea.*" — "Hvad säger du, din dubbla förrädare, ropade *Don Quixote*, har du ej sett henne, då du likväl nyligen bringat en hälsning från henne till mig?" — "Jag

säger

säger blott, återtog *Sancho*, att jag ej sett henne så nära, att jag noga och styckevis kunnat betrakta hela hennes skönhet; men så der på långt håll föreföll hon mig hygglig." — "Nu vill jag förlåta dig, sade Riddaren, och ursäkta äfven du den förtret jag tillfogat dig; ty menniskor kunna aldrig styra sina första sinnesrörelser." — "Det inser jag nog, svarade *Sancho*, och således är alltid den första sinnesrörelsen hos mig att villja prata, hvarföre jag också aldrig kan underlåta att säga ut hvad som kommer mig på tungan." — "Men med allt detta, min kära *Sancho*, återtog *Don Quixote*, så se dig före hvad du pratar; ty krukan går så länge efter vatten - - - jag säger icke mera." — "Godt, sade *Sancho*, det finnes någon i himmelen, som ser allt, och han må dömma hvilken handlar mera illa, jag som ej talar allt hvad som passar, eller Hans Nåd som handlar ännu sämre.".

"Nu icke vidare härom, sade *Dorothea*, utan gå, *Sancho*, kyss Er Herres hand, bed om förlåtelse, var hädanefter mera försigtig både i beröm och taddel, och säg aldrig något ondt om nådig Frun af Toboso, den jag väl icke känner, men dock önskar att kunna vara till hennes tjenst; och om Ni blott förtröstar på himlens bistånd, skall Ni säkert komma uti en sådan ställning, att Ni kan lefva som en Prins." — *Sancho* framsmög, med nedböjdt hufvud, och bad om sin Herres hand, hvilken denne räckte honom med mycken värdighet, och sedan *Sancho* kysst den, gaf Riddaren honom sin välsignelse, och sade honom sedan,

att

att de bägge skulle skillja sig något från sällskapet, emedan Riddaren hade mycket att fråga honom, och ärnade med honom afgöra saker af högsta vigt.

Sancho gjorde så, och bägge begåfvo sig nu något afsides, då *Don Quixote* sade: "Sedan du återkommit, har jag ej haft hvarken tid eller tjenligt ställe för att fråga dig om åtskilliga omständigheter, så väl i afseende på din beskickning, som det svar du återförde till mig; men nu, då lyckan unnar oss både tid och ställe till samtal, så neka mig ej längre den sällhet du kan skänka mig, genom dina goda nyheter." — "Hans Nåd kan fråga mig hvad han vill, svarade *Sancho*, och jag skall söka reda mig ut likaså väl, som jag kommit in i saken. Men nu vill jag bedja Hans Nåd, att hädanefter icke vara så hämndgirig." — "Hvarföre säger du det, *Sancho*," frågade *Don Quixote*. — "Jo, svarade denne, jag säger det, emedan de slängar jag nyss bekom, mera härledde sig ifrån den tvist hin onde tillställde imellan oss förleden natt, än ifrån det jag sade om Hennes Nåd *Dulcinea*, hvilken jag älskar och vördar som en helgedom (ehuru något sådant väl icke finnes hos henne), mest likväl för Hans Nåds skull." — "Börja ej på nytt med sådant prat, så framt du vill lefva, *Sancho*, sade Riddaren; ty det gör mig förargelse. Jag har en gång förlåtit dig; men du känner väl regeln, att på nya synder, följer nytt straff."

Under det de sålunda samtalade, sågo de på samma väg en man komma emot dem, ridande på en åsna, och då han hunnit närmare,

syn-

syntes han vara en Ziguenare; men *Sancho*, hvars ögon fylldes af tårar, och hvars själ bedröfvades, så snart han såg åsnor, hade knappt skådat denne mannen, förrän han uti honom igenkände *Gines de Pasamonte* samt sin egen åsna, den hela Ziguener-rustningen ej kunde dölja; och så förhöll det sig äfven; ty just på densamma kom *Gines* nu ridande, och hade, för att ej blifva igenkänd, samt för att kunna sälja åsnan, förklädt sig till Ziguenare, emedan han kunde tala Ziguener-språket och många andra språk likaså färdigt, som om han lärt dem från barndomen. *Sancho*, som sagdt är, såg och igenkände honom, och knappt var det gjort, förrän han helt högt ropade: "Ha ha! du spetsbof *Ginesillo!* återlemna genast min bästa skatt, mitt lif; beröfva mig icke längre mitt enda stöd, gif igen min åsna, mitt hjertas älskling, du skurk och stråtröfvare! Spring för tusan pocker; men återställ först hvad som ej tillhör dig." Hela detta skrik och alla dessa skällsord voro föga nödvändiga; ty vid första ordet, hoppade *Gines* straxt ned på marken, och började springa, som om en kapplöpning varit i fråga, och inom få ögonblick var han ur bägges åsyn. *Sancho* gick till sin åsna, omfamnade den, och sade: "huru har du mått, min käraste klenod, mina ögons fägnad och trogna stallbroder?" Härunder kysste och smekte han åsnan, som om det varit en menniska. Åsnan stod stilla, och emottog *Sanchos* ömhetsbetygelser utan att svara ett ord. Alla samlades omsider på stället, och lyckönskade honom till åsnans återfående; men i synnerhet

Don

Don Quixote, som tillika yttrade, att förskrifningen på de tre unga åsnorna ändock skulle gälla, för hvilket *Sancho* hjerteligen tackade.

Under det Herrn och Vapendragaren språkade sig imellan, sade Prästen till *Dorothea*, att hon ådagalagt mycket förstånd i sin berättelse, så väl i afseende på kortheten, som likheten med dylika historier i Riddar-Romanerna. Hon svarade, att hon ofta roat sig med sådana böckers läsning; men att hon icke väl kände provinserna och sjöhamnarna, hvarföre hon af okunnighet sagt, att hon landstigit i Ossuna. — "Jag märkte detta straxt, fortfor Prästen, och derföre skyndade jag Er till hjelp, då allt åter blef bra. Men är det icke en besynnerlig sak, att se huru lätt denne olycklige ädlingen tror alla dessa dikter och osanningar, endast för det de äro af samma stil och hafva samma stämpel, som galenskaperna i Riddare-Romanerna." — "Det är så sällsamt och oerhördt, sade *Cardenio*, att jag icke vet om det mest skarpsinniga hufvud kunde uppfinna något mera fabelaktigt." — "Men härvid bör man också märka, yttrade Prästen, att oaktadt alla de dårskaper denne gode Riddare frambringar, då frågan är om hans förryckta vurm, talar han likväl ganska grundligt i alla andra saker, samt visar ett klart och moget förstånd uti allt, så att, om hans Ridderskap aldrig kom i fråga, skulle en hvar anse honom för en mycket klok man."

Då dessa personer sålunda språkade, fortsatte *Don Quixote* imedlertid sitt samtal med *Sancho*, och sade: "Hör, min vän *Sancho*, låt

nu

nu alla våra tvister vara likasom kastade i haf-vet, och säg mig nu, utan minsta agg eller förtrytelse, hvarest, huru och när du träffade *Dulcinea?* Hvad hon gjorde, hvad hon sade åt dig? hvad svar hon sände till mig? hvad mine hon hade då hon läste mitt bref? hvilken som afskref det åt dig? Med ett ord: säg mig allt hvad du finner nödigt för mig att veta, utan att du tillägger eller uppfinner något för att fägna mig, eller utesluter något, för att slippa väl ifrån mig." — "Nådige Herre, svarade *Sancho*, att säga hvad sannt är, så har ingen menniska afskrifvit brefvet, emedan jag ej hade något bref med mig." — "Det förhåller sig alldeles som du säger, fortfor *Don Quixote;* ty straxt efter din afresa fann jag hos mig plånboken, i hvilken jag skref; hvarföre jag blef mycket bekymrad öfver hvad du kunde företaga dig, då du märkte att du icke hade brefvet, och jag trodde derföre att du genast skulle vända om för att hämta det." — "Det hade jag också gjort, sade *Sancho*, så framt jag icke så väl behållit det i minnet, sedan Herrn uppläst det för mig; hvarföre jag också dicterade det för en Klockare, som afskref det ord för ord, och sade mig, att ehuru många Bannlysningsbref han i sin lifstid läst, hade han dock aldrig sett eller läst ett så rörande bref som detta." — "Har du det då ännu helt i minnet?" frågade *Don Quixote.* — "Nej, Herre, svarade *Sancho;* ty så snart jag fann, att jag icke längre kunde hafva någon nytta af att minnas det, lemnade jag det genast åt glömskan; och allt hvad jag ännu påminner mig

deraf

deraf är början: *Fullmäktiga* — nej, *Stormäktiga Fru* ville jag säga; samt slutet: *Er intill döden, Riddaren af den sorgliga skepnaden*, och imellan dessa rader funnos väl mera än trehundrade själar, lif, ögon och hjertan."

XXXI CAP.

Innehåller det förnuftiga samtal, som ägde rum imellan Don Quixote *och* Sancho Panza, *hans Vapendragare, jemte åtskilliga händelser.*

"Allt detta är ej oangenämt för mig; men fortfar nu vidare, sade *Don Quixote*: Hvad gjorde denna Skönhetens Drottning, då du kom? Säkert fann du henne, då hon radade perlor eller med guldtråd sydde en Devise för sin fångne Riddare?" — "Jag fann henne på gården, der hon stod och sållade en tunna ärter," sade *Sancho*. — "Du kan vara öfvertygad derom, fortfor Riddaren, att dessa ärter uti hennes händer förvandlades till perlor; och om du gifvit noga akt på saken, min vän, så var det kanske ris." — "Nej, stora bruna ärter," sade *Sancho*. — "Imedlertid försäkrar jag dig, *Sancho*, att dessa ärter, vidrörda af hennes händer, skola vid kokningen frambringa den skönaste risgrynsgröt; men gå nu vidare: då du gaf henne mitt bref, såg du väl om hon kysste det, tryckte det emot sitt hjerta *), eller företog nå-

*) I Originalet står: *ladè det på sitt hufvud* — en ceremonie, som synes något ovanlig för oss.

någon annan ceremonie, värdig ett sådant bref? eller huru gjorde hon?" — "Då jag framräckte brefvet, svarade *Sancho*, stod hon insvept i en sky af damm, från en hop ärter hon just då hade i sitt såll, och derföre sade hon åt mig: "kära vän, lägg brefvet på den säcken som står der, ty jag får ej tid att läsa det förr än jag slutat sålla hela tunnan." — "Hvilken förståndig Dame! sade *Don Quixote*: hon ville först hafva godt rådrum, för att med nöje kunna läsa det; men vidare, *Sancho*, hvad samtal hade du med henne, under det hon förblef vid sitt göromål? Hvad frågade hon om mig, och hvad svarade du henne? Berätta mig nu allt, utan att förbigå en enda bokstaf." — "Hon frågade mig alldeles intet, fortfor *Sancho;* men jag sade henne på hvad sätt Hans Nåd gjorde en botöfning för hennes skull; huru Herrn gick naken till medjan, och sprang imellan klipporna härstädes såsom en Vild, sof på bara marken, åt icke bröd på utbredd duk, putsade icke sitt skägg, samt begret och förbannade sitt öde." — "Det var orätt sagdt af dig, att jag förbannade mitt öde, inföll *Don Quixote;* ty jag har välsignat det, och skall äfven välsigna detsamma under hela min lefnad, emedan det gjort mig värdig att älska en så hög Dame, som *Dulcinea af Toboso* är." — "Ja, hon är så hög, sade *Sancho*, det kan jag försäkra på min heder, att jag icke en gång räcker henne till axlarne." — "Huru, *Sancho?* frågade Riddaren, har du då mätt dig med henne?" — "Jag mätte mig med henne på följande sätt, fortfor *Sancho*, nämligen, att jag hjelpte henne lyfta

en

en säck hvete upp på en åsna, och då stodo vi så nära hvarandra, att jag såg tydligt, det hon var en half aln längre än jag.” — ”Imedlertid är det sant, sade *Don Quixote*, att denna hennes storlek är prydd och åtföljd med millioner själsskönheter. Men en sak kan du väl ej förneka, *Sancho*, nämligen, att då du stod bredvid henne, så kände du väl en vällukt, en aromatisk utdunstning, med ett ord, något förträffligt, som jag icke en gång kan gifva ett namn, ett angenämt doftande, ett välbehag, ungefär som då man inträder hos en som handlar med luktvatten?” *) — ”Hvad jag kan säga derom, svarade *Sancho*, är att jag kände en tämmeligen stark menniskolukt, hvilket sannolikt kom deraf, att hon hade en så stark rörelse, som utprässade svetten hos henne.” — ”Det är icke möjligt, återtog *Don Quixote*, utan du har antingen en stark snufva, eller ock kände du lukten af dig sjelf; ty jag känner ganska väl lukten af denna rosen ibland törnen, denna lillja på fältet, och denna upplösta Ambra.” — ”Det kan väl hända, sade *Sancho*, att mången gång den lukten kommit ifrån mig sjelf, som jag trodde härleda sig ifrån Fru *Dulcinea;* men man bör ej förundra sig deröfver, att en ond ande liknar den andra.” — ”Nå väl, fortfor Riddaren, sedan hon slutat att sålla ärter, och sedan hon sändt en säck hvete till qvarnen, hvad gjorde hon under det hon läste mitt bref?” — ”Hon läste icke brefvet, yttrade *Sancho*, emedan hon för-

*) Originalet har: *hos en konstrik Handskmakare.* Välluktande handskar äro främmande för oss.

förklarade, att hon hvarken kunde läsa eller skrifva; utan hon sönderref det i hundrade små bitar, sägande, att hon icke ville det någon annan skulle läsa det, så att hennes hemligheter icke måtte utspridas der på stället; och att hon åtnöjde sig med hvad jag munteligen sagt henne om den kärlek Hans Nåd hyser för henne, samt om den ovanliga botöfning Herrn för hennes skull ålagt sig sjelf; och sluteligen tillade hon, det jag skulle säga Hans Nåd, att hon kysste hans händer, och att hon mera längtade se Herrn än att skrifva till Herrn; hvarjemte hon både bönföll hos Herrn och befallte Herrn, att han genast, efter emottagandet af hennes munteliga beskickning, skulle lemna sin ödsliga vistelseort, upphöra med företagandet af flere galenskaper, och begifva sig på vägen till Toboso, så framt icke någon sak af mera vigt kom imellan, emedan hon obeskrifligt längtade att se Hans Nåd. Jag trodde hon skulle spricka af skratt, då jag berättade henne, att Hans Nåd kallade sig *Riddaren af den sorgliga skepnaden.* Äfven frågade jag om Biscayern varit hos henne? hvartill hon svarade ja, och att det var en rätt hygglig karl; vidare frågade jag, om galerslafvarna; men hon försäkrade, att hon hittills ej sett någon af dem."

"Hittills har allt gått bra, sade *Don Quixote;* men säg mig nu, hvilken dyrbar klenod hon vid afskedet gaf dig, för de underrättelser du medförde ifrån mig? emedan det är ett vanligt och uråldrigt bruk hos vandrande Riddare och deras Damer, att gifva vapen-

dra-

dragare, jungfrur eller dvärgar, som bringa budskap imellan dem, dyrbara smycken, till erkänsla för hvad de emottagit." — "Det torde väl så förhålla sig, och jag anser det för en god plägsed, återtog *Sancho;* men den måste endast varit iakttagen i fordna dar; ty nu inskränker den sig endast till att gifva ett stycke ost och bröd, hvilket var det som Hennes Nåd *Dulcinea* stack åt mig igenom staketet omkring gården, då jag skulle gå min väg, och på köpet märkte jag sluteligen, att det var fårost." — "Hon är ovanligt frikostig, sade *Don Quixote*, och att hon ej gaf dig ett gyllne smycke härrörde utan tvifvel derifrån, att hon just då icke hade något sådant till hands; men den väntar ej för länge, som väntar något godt; jag skall återse henne, och då kommer belöningen. Men vet du, *Sancho*, hvaröfver jag mest förundrar mig? Jo, det synes mig, som om du återkommit igenom luften, emedan du icke behöft mera än tre dagar att färdas fram och tillbaka imellan detta ställe och Toboso, hvilket dock utgör en väg af mera än 30 mil, och således drager jag deraf den slutsats, att någon vis häxmästare, som gynnar mina företag och är min vän (ty säkert har jag en sådan, emedan jag i annat fall icke vore en vandrande Riddare), att, säger jag, en sådan måste hafva befordrat skyndsamheten på din resa, utan att du sjelf märkt det; emedan jag vet, huruledes sådana öfverkloka häxmästare rest bort med en vandrande Riddare, under det han ännu legat och sofvit i sin säng, så att denne, utan att begripa huru det tillgått,

 vak-

vaknat följande dagen på mera än tusende mils afstånd ifrån den ort, hvarest han insomnat; och om sådant icke hände, kunde icke vandrande Riddare bistå hvarandra vid de faror som möta, hvilket dock sker vid hvarje steg; ty det kan, till exempel, väl inträffa, att en sådan Riddare uti Armeniens berg kämpar emot en grym drake, eller något annat odjur, kan hända äfven emot en annan Riddare, hvarvid striden tager en elak vändning, så att han redan är nära döden; men just då han ej mera finner någon räddning, så nedstiger oförmodadt ifrån en sky eller en brinnande vagn en annan Riddare, som är hans vän, och som korrt förut befunnit sig i England; han hjelper nu den nödställde och frälsar honom ifrån döden, hvarefter den resande, innan natten inträffar, åter befinner sig hemma, och spisar sin aftonmåltid med god smak; men icke dessmindre kunna dessa länder vara belägna två eller tretusende mil ifrån hvarandra; och detta allt verkställes genom de förut omtalade öfverkloka häxmästarnas vishet, hvilka alltid taga tappra Riddare under sin vård, hvarföre jag äfven, min kära *Sancho*, icke finner svårt att tro, det du på en så kort tid verkeligen farit fram och tillbaka härimellan och Toboso; ty, såsom sagdt är, någon vis och mäktig vän har fört dig likasom flygande igenom luften, utan att du kunnat förnimma det." — "Så torde det äfven vara, sade *Sancho;* ty jag försäkrar att *Rozinante* sprang som en Ziguener-åsna, med qvicksilfver i öronen." — "Han har icke blott blifvit drifven af qvicksilfver, inföll Riddaren,

daren, utan på köpet af en legion tjensteandar; ty dessa häxmästare resa sjelfva, och låta äfven andra resa, då det så behagar dem, utan att någon trötthet förspörjes."

"Men nu till något annat. Hvad synes dig nu att jag bör göra i afseende deruppå, att min herrskarinna befallt mig komma till sig? ty ehuru jag finner mig förbunden att uppfylla hennes befallning, så vet jag äfven huru det nu är omöjligt, sedan jag lofvat den Prinsessa, som reser med oss, en ynnest, och Ridderskapets lagar tvinga mig att uppfylla mitt löfte, innan jag tänker på mitt eget nöje. På en sida drifves jag af längtan att se min herrskarinna; på den andra åter uppmanas och kallas jag af mitt gifna hedersord, samt den ära som vid detta tillfälle kan inläggas. Min mening är imedlertid att göra således: först begifver jag mig skyndsamt på väg till stället, hvarest jätten uppehåller sig, och sedan jag hunnit dit, klyfver jag hans hufvud och sätter Prinsessan åter i rolig besittning af sina stater; men i samma ögonblick återvänder jag också till den strålande Skönheten, som upplifvar hela min själ; och då ärnar jag så väl urskulda mig, att hon sjelf skall gilla mitt dröjsmål, emedan hon bör inse, att allt sker till förökande af hennes ära och ryckte; ty allt det lof jag för mina segrande vapen, under hela min lefnad, förvärfvat, ännu skördar och framdeles tänker skörda, härleder sig endast ifrån hennes ynnest och den lyckan jag njuter att alldeles tillhöra henne." — "Ack! ropade *Sancho*, huru intagen Hans Nåd är af alla dessa

saker!

saker! Men säg mig dock, nådige Herre, ärnar då Herrn göra denna långa resa förgäfves, och alldeles släppa ur händerna ett så rikt och förnämt giftermål, som detta, hvarvid ett Konungarike medföljer såsom hemgift, hvilket, såsom jag i sanning hört sägas, har mera än tjugutusen mil i omkrets, äger det största öfverflöd på alla saker som äro nödvändiga till menniskolifvets uppehälle, samt är större och härligare än Portugal och Castilien tillhopa? Tig således för Guds skull, och blygs öfver hvad Herrn redan har sagt; förlåt min fritalighet, men följ mitt goda råd, och gift Er genast på det första ställe hvarest en Präst finnes, eller betjena Er dervid af vår vän Licentiaten, som nog skall fullborda den saken väl. Besinna blott, att jag är gammal nog för att gifva råd, att den som gifver dem talar få ord med godt besked, och att en fogel i handen är bättre än tio i skogen; ty man bör aldrig försaka lyckan, emedan lycka och glas snart gå i kras."

"Nog inser jag, min kära *Sancho*, svarade *Don Quixote*, att du endast för den orsaken råder mig till giftermål, på det jag, straxt efter sedan jag dödat jätten, må blifva Konung och dervid få tillfälle att gifva dig den utlofvade belöningen; men du bör veta det jag, äfven utan att gifta mig, kan mycket lätt uppfylla din önskan; ty innan jag börjar striden, ärnar jag göra det till ett villkor, att sedan jag kommit segrande derifrån och icke vill gifta mig, så skall Drottningen åt mig öfverlemna en del af Riket, det jag då kan bortskänka åt hvem jag vill; och sedan jag fått det,

åt

åt hvilken tror du väl jag skall gifva det, om icke åt dig?" — "Det låter höra sig, svarade *Sancho;* men Hans Nåd bör likväl se till, att min bestämda andel är belägen vid hafvet, så att, i händelse lefnadssättet derstädes icke behagar mig, jag må kunna inskeppa mina svarta undersåtare, och göra med dem som jag förut har sagt. Imedlertid bör Hans Nåd icke vidare tänka på att resa till Hennes Nåd *Dulcinea*, utan drag nu åstad och slå ihjäl jätten, så att vi må fullborda hela detta värf, ty jag svär vid himlen att Herrn dervid skördar både stor ära och mycken fördel." — "Jag säger dig, *Sancho*, återtog Riddaren, att du har rätt, och att jag ärnar lyda ditt råd, och först följa Prinsessan innan jag går att återse *Dulcinea;* men säg nu icke ett ord åt någon menniska, ej en gång åt dem som utgöra vårt resesällskap, om hvad vi nu beslutat; ty emedan *Dulcinea* är så förbehållsam, att hon ej vill det någon skall veta hennes tankar, så vore det icke bra om jag eller någon annan på mina vägnar upptäckte dem." — "Om så är, sade *Sancho*, hvarföre gör Hans Nåd då den anstalt, att alla dem Herrns väldiga arm besegrar måste gå och presentera sig för Hennes Nåd *Dulcinea*, hvilket synes vara en uppenbar bekännelse, att Herrn älskar henne? Och då Herrn med våld ålägger de besegrade att gå och knäfalla för henne, samt tillika säga att de blifvit ditsända af Hans Nåd, för att betyga henne deras undergifvenhet, huru är det då möjligt, att Herrns och hennes tankar kunna hållas hemliga?" — "O, hvilken dum och korrtsynt karl

du

du är! ropade *Don Quixote;* inser du då icke, *Sancho*, att detta allt länder till så mycket större beröm för henne? Du bör veta, att enligt den ton som råder hos vårt Ridderskap, är det en stor ära för en Dame, att hafva många vandrande Riddare som tjena henne, utan att de sträcka sina tankar vidare än att blott vara hennes undergifna slafvar, för det att hon är en Dame, och utan att hoppas någon annan belöning för sina många och stora tjenster, än att hon bevärdigar dem med den äran att räknas ibland hennes Riddare." — "Jag har hört predikas i vår kyrka, inföll *Sancho*, att man på detta sätt endast bör älska vår Herre, och att intet hopp om belöning, ingen fruktan för straff, böra beveka oss dertill, ehuru jag för min del vill älska och tjena honom för hans makts skull." — "Men för tusan, hvilken klok bonde du är! ropade *Don Quixote;* mången gång skulle man af ditt förnuftiga tal kunna föras på den tanken, att du verkeligen studerat." — "Likväl försäkrar jag på min heder, svarade *Sancho*, att jag icke kan läsa."

Under detta ropade Mästar *Niclas* åt dem, att de skulle hålla stilla något litet, emedan de alla ärnade dricka utur en liten källa, som de funnit härstädes. *Don Quixote* vände då om, till icke liten fägnad för *Sancho*, som redan var trött vid att längre ljuga, och beständigt fruktade att hans Herre slutligen skulle märka det; ty ehuru han visste att *Dulcinea* var en bondflicka i Toboso, så hade han dock aldrig i sin lefnad sett henne. *Cardenio* hade

imed-

imedlertid påtagit sig de kläder *Dorothea* bar då de träffade henne, hvilka, ehuru de ej voro mycket goda, likväl vida öfverträffade hans förra trasiga klädnad. Hela sällskapet satte sig nu tillhopa vid källan, och med det matförråd Prästen medtagit ifrån värdshuset, stillade de till någon del den hunger, som plågade dem alla. Under detta förehafvande gick en bondgosse förbi på vägen, och han stannade här samt betraktade mycket uppmärksamt alla dessa resande, som sutto omkring källan, hvarefter han i hast sprang fram till *Don Quixote*, omfamnade hans knän och började häftigt gråta, under det han sade: "Ack, nådige Herre! känner Ni igen mig? se noga på mig, jag är den stackars gossen *Andrés*, och det var mig Hans Nåd befriade från trädet der jag stod bunden." *Don Quixote* igenkände honom, tog honom i handen, och vände sig till de öfriga närvarande, sägande: "På det J alla, mina hedervärda reskamrater, måtte se och röna af huru mycken vigt det är, att hafva vandrande Riddare i verlden, hvilka kunna afböja de oförrätter och det våld som utöfvas af tilltagsna och elaka menniskor härstädes, så vill jag låta Er veta, att då jag, för någon liten tid sedan, passerade förbi en skog, hörde jag ett häftigt skri och höga jämmerrop, hvilka tycktes komma ifrån en högst olycklig och nödställd person. Kallad af min pligt skyndade jag genast till den trakt, hvarifrån jag förmodade de klagande ljuden komma, och der fann jag denne gossen, som nu är här närvarande, bunden vid en ek, hvaröfver jag nu hjerteligen fägnar mig,

eme-

emedan han sjelf kan intyga, att jag ej säger ett ord osanning. Han var, som sagdt, bunden vid en ek, afklädd ända till medjan, och uthärdade en mängd grymma slag, dem en bonde gaf honom med en läder-rem. Enligt hvad jag sedan erfor, var denne mannen hans husbonde, och så snart jag fick se honom, frågade jag honom om orsaken till denna ohyggliga medfart. Den skurken svarade, att han piskade gossen för det denne var i hans tjenst, och hade begått åtskilliga vårdslösheter, hvilka härrörde mera ifrån elakhet än dumhet; hvarvid denne gossen yttrade sig: "Nådige Herre! han slår mig endast derföre att jag begärt min lön." Bonden började då göra några ursäkter, dem jag väl hörde, men alldeles icke gillade; korrt sagdt: jag befallte honom lösa gossen, och tog en ed af honom, att han skulle taga gossen med sig hem och betala honom, hvad han hade att fordra, i rena blanka Realer. Är icke allt detta sannt, min son *Andrés?* Märkte du icke med hvilken myndighet jag gaf denna befallning, och huru ödmjukt han lofvade att fullgöra allt hvad jag ålagt honom? — Svara nu, och var ej blyg eller tvekande, utan berätta allt hvad som hände för dessa Herrar, på det de må inse och röna huru fördelaktigt det är att hafva vandrande Riddare, som ströfva omkring på vägarne."

"Allt hvad Hans Nåd nu berättat är mycket sannt, svarade gossen; men utgången på hela denna händelse blef mycket olika emot hvad nådig Herrn föreställt sig." — "Huru, olika? ropade *Don Quixote:* Bonden betalade

dig

dig således icke straxt?" — "Ej nog dermed, att han icke betalade mig, återtog gossen; utan så snart nådig Herrn ridit bort och vi åter voro allena, tog han och band mig åter fast vid samma ek, och gaf mig på nytt så många hårda slängar, att jag sluteligen alldeles liknade en flådd *St. Bartholomæus;* och vid hvarje rapp han tilldelade mig sade han tillika så många stickord och infall, för att göra narr af Hans Nåd, att om jag ej kännt så mycken smärta, hade jag ej kunnat afhålla mig ifrån att skratta derât. Korrt sagdt, han behandlade mig så grymt, att jag ifrån den dagen ända tills nu varit på ett Hospital, för att blifva läkt från alla de sår den elaka bonden gaf mig. Till allt detta är nu Hans Nåd orsaken; ty om Herrn i all ro farit sin väg fram och icke kommit dit ingen kallade Herrn, eller blandat sig i andras göromål, så hade min husbonde åtnöjt sig med att gifva mig ett eller två dussin slängar, hvarefter han släppt mig, och betalt hvad han var mig skylldig; men då nådig Herrn således, utan att det behöfdes, skymfade honom och sade honom så många smädelser, upptändes hans vrede häftigare, och emedan han icke kunde hämnas på Hans Nåd, så utbrast ovädret öfver mig, då han såg sig ensam, och det på sådant sätt, att jag ej tror det jag blifver menniska mera i min lifstid." — "Felet består deruti, sade *Don Quixote*, att jag begaf mig derifrån; ty jag hade ej bordt lemna stället förr än han betalat dig, helst en lång erfarenhet synes böra lärt mig, att en gemen menniska aldrig håller gif-

na

na löften, i synnerhet om den ser sin fördel uti att bryta dem; men du bör också påminna dig, min kära *Andrés*, huru jag svor heligt, att om han icke betalade dig, skulle jag uppsöka honom, och äfven finna honom, om han också gömde sig i en valfiskbuk." — "Det är väl sannt, svarade *Andrés;* men det tjenar till intet." — "Nu skall du röna, om det tjenar till något!" ropade *Don Quixote*, som vid dessa orden hastigt reste sig upp, och befallte *Sancho* betsla *Rozinante*, som betade under det sällskapet spisade. *Dorothea* frågade, hvad han hade i sinnet? Riddaren svarade, att han ärnade uppsöka bonden, bestraffa honom för sitt elaka förhållande, och tvinga honom att betala *Andrés* till sista runstycket, till trotts för alla bönder i verlden. *Dorothea* bad honom då påminna sig den gunst han lofvat henne, och enligt hvilket löfte han ej kunde få inlåta sig i något annat företag, innan han fullbordat hennes begäran; och emedan han sjelf kände detta vida bättre än någon annan, borde han stilla sitt upprörda sinne till dess han återkommit ifrån hennes Konungarike.

"Detta är alldeles sannt, svarade *Don Quixote*, och det är en nödtvungen sak att *Andrés* har tålamod till min återkomst, såsom Ni, min Nådiga, säger; imedlertid lofvar och svär jag heligt på nytt, att icke hvila förr än jag utkräft hämnd och betalning af bonden." — "Jag tror alldeles icke på dessa eder, svarade *Andrés;* heldre skulle jag önska mig en liten gåfva, hvarmed jag kunde hjelpa mig fram till Sevilla, hvilket jag för närvarande skattar

hö-

högre än all den hämnd som i hela verlden kan utöfvas. Gif mig derföre heldre, om Ni behagar, något att äta, så att jag kan gå min väg, och sedan anbefaller jag Hans Nåd samt alla vandrande Riddare i himlens beskydd, önskande att deras kringstrykande måtte bekomma dem likaså väl som det nu bekommit mig."

Sancho framtog nu ur sin matsäck ett stycke bröd och ost, det han gaf gossen med dessa orden: "Se här har du, bror *Andrés*, emedan din olycka till en del träffar oss alla." — "Huru kan den till en del träffa dig?" frågade *Andrés*. — "Genom detta stycke bröd och denna ostbit, som jag nu ger dig, sade *Sancho*; ty Gud vet om jag icke kommer att sakna denna gåfva. Du bör veta, min vän, att vandrande Riddares Vapendragare äro blottställda för mycken hunger och många andra missöden, hvilka bättre kännas än de kunna beskrifvas." *Andrés* emottog brödet och osten, och då han såg att ingen gaf honom något mera, slokade han sitt hufvud, och tog, som man säger, sin själ i sin hand. Men innan han gick, sade han dock åt *Don Quixote*: "För Guds skull, Herr vandrande Riddare, ber jag Er, att om Ni ännu en gång återfinner mig, och äfven ser att man hugger mig i stycken, så kom icke för att hjelpa mig, utan öfverlemna mig åt min olycka; ty så stor kan den aldrig blifva, att jag icke ändock befinner mig bättre i densamma, än om nådig Herrns bistånd kommer dertill: och härmed önskar jag ve och förbannelse både öfver nådig Herrn och alla vandrande Riddare, som varit till i verlden."

Don

Don Quixote ville nu uppstiga för att aga gossen; men han började springa så fort sin väg, att ingen kunde hinna honom. Riddaren var halfrasande öfver hvad *Andrés* nu sagt; men de närvarande måste noga afhålla sig ifrån skratt, för att icke väcka Riddarens hela raseri.

XXXII CAP.

Handlar om hvad som tilldrog sig på värdshuset med DON QUIXOTES *hela sällskap.*

Sedan den härliga måltiden var väl slutad bröt hela sällskapet åter upp, och utan att något, värdt att omtalas, hände, kommo de följande dagen till samma värdshus, hvilket ännu uppfyllde *Sanchos* hjerta med skräck och fasa, och ehuru han önskade slippa allt inträde derstädes, kunde han dock icke hindra det. Värden, värdinnan, deras dotter och *Maritornes*, som sågo *Don Quixote* och *Sancho* anlända, sprungo ut och emottogo dem med mycken glättighet, då deras hälsning af Riddaren besvarades med en sträng värdighet och ett skyddande bifall; hvarjemte han sade dem, att de åt honom borde tillaga en säng, bättre än den han förra gången innehade. Värdinnan svarade, att om han betalade bättre nu än förra gången, skulle han få en furstelig säng. *Don Quixote* lofvade göra det, och derefter bereddes åt honom en tämmeligen hygglig säng i samma foderlada, der han sist hvilade; han

lade

lade sig genast, ty han var mycket utmattad både till kropp och själ.

Knappt hade Riddaren begifvit sig till hvila, förrän värdinnan gaf sig i färd med Barberaren, fattade honom i skägget, och ropade: "Så sannt jag lefver, tillåter jag icke längre att Ni nyttjar min kosvans till skägg; gif mig igen densamma, säger jag, ty det är skam att se huru min mans saker bortkomma i saknad af kosvansen, emedan hans plägsed är att uti den sätta sina kammar." Barberaren hade icke lust att aflemna sitt skägg, ehuru mycket hon drog på detsamma, till dess Licentiaten bad honom göra det, emedan man nu icke mera behöfde denna förklädning; ty för närvarande kunde han upptäcka sig och visa sig i sin verkeliga gestalt, och säga åt *Don Quixote*, att sedan de blifvit plundrade af galerslafvarne, hade han tagit sin tillflyckt till detta värdshus. Om Riddaren sedan frågade efter Prinsessans vapendragare, så skulle de svara, att hon sändt honom förut att underrätta hennes undersåtare, det hon vore i antågande och förde med sig allas befriare. På denna anmaning återlemnade Barberaren godvilligt kosvansen åt värdinnan; hvarjemte de äfven gåfvo tillbaka allt annat som hon lånat dem, till fullbordande af *Don Quixotes* befrielse från botöfningen.

Alla menniskor på värdshuset förundrade sig öfver *Dorotheas* skönhet och öfver den herdeklädde *Cardenios* ädla gestalt. Prästen föranstaltade om en måltid, så god som detta värdshus kunde åstadkomma den, och värden,

i för-

i förhoppning om bättre betalning, bemödade sig med mycken ifver att göra denna måltid någorlunda dräglig. Under allt detta sof *Don Quixote*, och de ansågo icke tjenligt att väcka honom, emedan han för denna gång hade mera behof af sömn än mat. Under måltiden talades, i närvaro af värden, hans hustru och dotter, *Maritornes*, samt alla resande, om *Don Quixotes* besynnerliga galenskap. Värdinnan berättade hvad som tilldrog sig imellan Riddaren och Mulåsnedrifvaren, och sedan hon sett sig omkring, för att utröna om *Sancho* var närvarande, men märkte att han icke fanns hos dem, berättade hon hela hans luftfärds-äfventyr, hvilket de hörde med icke ringa nöje. Prästen yttrade nu, att de Riddare-Romaner *Don Quixote* läst alldeles förvridit hans förstånd; hvaruppå värden svarade: "Jag vet alldeles icke, huru det kan förhålla sig så; ty att säga sannt synes mig, efter hvad jag förstår, att ingen mera härlig läsning finnes i verlden, och jag sjelf äger äfven två eller tre sådana böcker, jemte åtskilliga andra papper, hvilka i sanning förljufvat lifvet icke blott för mig, utan äfven för många andra. Således har det händt, att vid skördetiden, då många arbetare komma hit, har alltid någon funnits ibland dem som kunnat läsa, och den har då tagit en af dessa böcker i händerna; vi öfriga, ofta mera än trettio personer till antalet, hafva satt oss omkring honom och hört hans föreläsning med sådant nöje, att vi gamla dervid kunnat blifva unga på nytt. Åtminstone säger jag för min del, att när jag hör berättas om de stora förfärliga

hugg,

hugg, som Riddarne utdelat, intager mig en brinnande åtrå att sjelf försöka något dylikt, och jag önskar att natt och dag få sitta och endast höra på sådana saker." — "Min önskan innefattar ingen ting mera och ingen ting mindre, sade värdinnan; ty jag har ingen rätt fred här i huset oftare, än du hör på en sådan läsning, emedan du då är så intagen deraf, att du alldeles förgäter din vanliga trätgirighet." — "Det har sin fulla riktighet, inföll *Maritornes;* och jag försäkrar på min ära, att jag med mycket nöje hör dessa saker läsas, emedan de äro så sockersöta, i synnerhet då det berättas, huru en Dame sitter under ett orangeträd och håller sin Riddare i famnen, då imedlertid en tärna, nästan halfdöd utaf afund och fruktan, håller vakt öfver dem. Korrt sagdt: dessa äfventyr äro angenämare än honing."— "Hvad synes då Er om dem, min lilla Jungfru?" sade Prästen, i det han vände sig till värdens dotter. — "Jag kan i sanning icke säga det, svarade hon; jag hör deruppå, och ehuru jag icke förstår det, finner jag dock nöje uti att höra sådant. Likväl är jag alldeles icke road af de stora hugg, som så mycket behaga min far, utan mera af den klagan Riddarne utgjuta, då de äro aflägsnade ifrån sina Damer, hvaraf jag åtskilliga gånger blifvit rörd ända till tårar." — "Ni skulle således snart villja trösta dem, om de greto för Er skull, min lilla Jungfru?" frågade *Dorothea.* — "Jag vet just icke hvad jag i sådant fall gjorde, svarade flickan; men det vet jag, att några af dessa Damer äro så grymma, att deras Riddare

kalla dem tigrar, lejon, och andra lika obehagliga saker. Ack, himmel! jag begriper alldeles icke huru menniskor kunna finnas så utan hjerta och samvete, att de ej det minsta bry sig om en hederlig man, utan låta honom dö eller blifva galen; icke eller förstår jag, hvarföre man så skall göra sig till, då en karl tänker hederligt och uppriktigt; det är ju då bäst att gifta sig, så är hvarje önskan uppfylld." — "Tig barn! sade värdinnan, du synes veta mycket om sådana saker; men det passar sig ej för unga flickor att hvarken veta eller tala något derom." — "Då Herrn frågade mig, återtog flickan, så kunde jag väl icke underlåta att svara honom." — "Hör, Herr Värd, sade Prästen, gif mig fram dessa böcker; ty jag hade väl lust att se dem." — "Alltför gerna," svarade han; hvarefter han gick i sitt rum och hämtade en gammal kappsäck, som var tillsluten med en liten kedja; han öppnade den och framtog tre stora böcker, samt några handskrifter, som hade sköna tydliga bokstäfver. Den första boken Prästen slog upp var *Don Cirongilio af Thracien*, den andra *Felix Marte af Hircanien*, och den tredje *Den store Fältherren Gonsalvo Hernandez af Cordovas historia*, jemte *Diego Garcias af Peredes lefverne*. Sedan Prästen läst de bägge första titlarne, vände han sig till Barberaren, och sade: "Här fattas nu icke mera än vår väns Hushållerska och Systerdotter." — "De behöfvas alldeles icke, svarade Barberaren; ty jag sjelf kan bära ned dem på gården, eller kasta dem här i spiseln, hvarest just nu en härlig brasa brinner."

"Ers

"Ers Vördighet ärnar väl icke bränna upp mina böcker?" frågade värden. — "Icke mera än dessa tvänne *Don Cirongilio* och *Felix Marte*," svarade Prästen. — "Men, fortfor värden, äro då dessa böcker kätterska eller phlegmatiska, efter Herrn vill bränna dem?" — "Schismatiska ville Ni säga, min vän, icke phlegmatiska," inföll Barberaren. — "Nå väl, sade värden, om Ni vill bränna något, så bör sådant drabba den store Fältherren och *Diego Garcia;* men förr ville jag låta uppbränna min egen son än någon af de tvenne andra." — "Kära vän, återtog Prästen, de tvenne Ni omtalar äro osanna, samt uppfyllda af galna och förvrängda saker; men den store Fältherrens historia är sann och innehåller *Gonsalvo Hernandez af Cordovas* bedrifter: en man, som genom sina många och stora bragder gjort sig förtjent, att han öfver hela verlden kallas *Den store Fältherren*: ett lysande tillnamn, som i afseende på hans stora ryktbarhet med rätta tillhör honom; och denne *Diego Garcia de Paredes* var en utmärkt Riddare, född i staden Truxillo uti Estremadura; en den tappraste krigare, och hans kroppsstyrka var så stor, att han med ett finger kunde hålla tillbaka ett qvarnhjul, då det var i sin häftigaste fart; äfven ställde han sig med ett stort svärd vid ändan på en bro, och hindrade ensam en hel krigshär att gå öfver densamma. Dessutom utförde han många andra värf af lika beskaffenhet, dem han sjelf berättat med all den blygsamhet som tillhör en Riddersman, hvilken skrifver sin egen historia; men om dess författande blifvit anförtrodt åt

någon annan, som fritt fått utarbeta den, så skulle denne hjeltes värf hafva fördunklat både *Hectors*, *Achillis* och *Rolands* bragder."

"Ack, du himmel! ropade värden, skall man blifva så förvånad öfver en som håller ett qvarnhjul; Ers Vördighet lärer då icke, såsom jag, hafva läst om *Felix Marte af Hircanien*, hvilken med ett enda hugg klöf fem stora jättar midt i tu, som om de varit sammansatta af smör, eller liknat de sockerfigurer med hvilka barn roa sig. En annan gång gaf han sig i färd med en den största och förfärligaste krigshär, bestående af mera än en million sexhundrade tusende soldater, alla klädda i harnesk från hufvud till fot, och han jagade dem alla på flyckten, som om han blott haft en fårhjord för sig. Hvad skall man säga om den gode *Don Cirongilio af Thracien*, som varit så stark och modig, enligt hvad man läser i boken om honom, att då han en gång for öfver en flod, och midt utur densamma uppkom en eldsprutande drake, blef han knappt varse den besten, förrän han störtade sig öfver densamma och satte sig ridande på hans fjällbetäckta rygg, hvarefter han med händerna så våldsamt sammantryckte drakens strupe, att denne, då han märkte sig qväfvas, ej fann annat räddningsmedel än att dyka ned till botten af floden och taga med sig Riddaren, som alldeles icke ville släppa honom; och då de kommo ned, befann Riddaren sig midt ibland så präktiga slott och trädgårdar, att det var alldeles förundransvärdt. Genast förvandlade sig draken till en gammal gubbe, och sade

Rid-

Riddaren så många sköna saker, att man alldrig kunde få höra något bättre. Tyst bara, vördige Herre! om Ni skulle få veta allt, kunde Ni blifva förryckt af bara glädje; således, hvad skada på den stora Fältherren och *Don Garcia*, som Herrn omtalar!"

Då *Dorothea* hörde detta, hviskade hon åt *Cardenio*: "Föga fattas, att icke vår värd utgör en ny upplaga af *Don Quixote*." — "Så tror äfven jag, svarade *Cardenio*; ty enligt hvad han tillkännagifvit, synes han taga för afgjordt, att allt hvad som berättas i dessa böcker alldeles så tilldragit sig som det beskrifves, och alla Munkar i verlden äro knappast i stånd att öfvertyga honom om annat." — "Betänk, min vän, började nu Prästen, att hvarken *Felix Marte af Hircanien*, eller *Don Cirongilio af Thracien*, eller några andra dylika Riddare, dem dessa Romaner omtala, någonsin varit till i verlden, emedan allt är dikt och uppfinning af sysslolösa hufvuden, som sammansatt dessa saker endast till tidsfördrif och att roa folk, såsom Ni omtalat att det förhållit sig med Edra arbetare; således kan jag heligt försäkra Er, och svärja deruppå, att sådana Riddare aldrig lefvat på jorden, och att alla deras bedrifter och galenskaper, som berättas, äro lögner." — "Detta kan Ni inbilla en annan, om Ni så vill, svarade värden, likasom om jag icke visste att två och tre göra fem, eller hvarest min egen sko klämmer mig. Ers Vördighet må icke tro, att han sålunda kan smörja mig om munnen; ty, himlen vare tack, jag föddes icke i går; således är det lustigt nog, att Vördig

Herrn

Herrn vill öfvertyga mig, det allt hvad dessa böcker innehålla äro bara osanningar och dårskaper, då de likväl äro tryckta med Kongl. Rådets bifall, likasom vore Konungens Rådsherrar sådant folk, som kunde låta trycka och utsprida ibland allmänheten så mycket osanningar, som alla dessa batailler och förtrollningar, hvilka nästan förvrida alla menniskors förstånd." — "Jag har ju redan sagt Er, min vän, återtog Prästen, att alltsammans är gjordt för att roa lediga sinnen; och likasom man i väl inrättade Stater tillåter schach- och käggelspel, billard och mera dylikt, för sådana personer som äro lediga från arbete, eller icke kunna göra något, så låter man äfven trycka sådana böcker, hvarvid man verkeligen föreställer sig, att ingen kan vara så okunnig och anse dessa orimliga historier för sanningar; och om det nu passade sig, samt mina åhörare skulle önska det, kunde jag säga många saker derom, huru Riddare-Romaner måste vara skrifna och sammansatta, för att anses såsom goda, hvilket kanske kunde vara både nyttigt och angenämt för många; men jag hoppas finna tillfälle att meddela sådant åt dem, som kunna draga verkelig fördel deraf. Imedlertid, Herr Värd, kan Ni nu tro på mina ord; tag derföre bort Edra böcker, de må nu innehålla sanningar eller lögner, efter Ert eget välbehag. Lycka till med dem; men himlen gifve att Ni genom dem icke blifver lam på samma ben, som Er gäst *Don Quixote*." — "Alldeles icke, svarade värden; ty jag blifver aldrig så galen, att jag låter göra mig till en

van-

vandrande Riddare, emedan jag väl känner, att samma plagsed icke herrskar nu som fordom, då dessa berömda Riddare drogo omkring i verlden."

Midt under detta samtal infann sig *Sancho*, och han blef mycket förvirrad och tankfull då han hörde, att vandrande Riddare icke mera voro i bruk, samt att alla Riddare-Romaner innehöllo galenskaper och osanningar; således beslöt han inom sig sjelf, att afbida utgången på den resa hans Herre skulle företaga; och om den icke blef så lycklig som han tänkte, beslöt han öfvergifva honom, och återvända till sin hustru, sina barn och sitt arbete.

Värden tog kappsäcken och böckerna; men Prästen ropade: "Vänta litet; jag önskade att något närmare beskåda de granna handskrifterna." Värden framtog dem och öfverlemnade dem till läsning; den första bestod af ungefär åtta ark, och titeln, skrifven med stora bokstäfver, var: *Berättelse om den otidigt nyfikne.* Prästen läste tre eller fyra rader för sig sjelf, och sade: "Titeln på denna berättelse synes mig lofva något, och jag hade väl lust att läsa piecen hel och hållen." — Värden svarade: "Ers Vördighet kan väl läsa den; ty jag skall berätta, att flere af mina gäster läst densamma, och funnit sig rätt roade deraf, hvarföre de äfven begärt den af mig; men jag har ej velat släppa den ifrån mig, emedan jag vill återställa den till ägaren, som härstädes glömt qvar denna kappsäck med böckerna och handskrif-

ter-

terna: ty det kan väl hända att den mannen någon gång återkommer, och ehuru förlusten af dessa böcker verkeligen kostar på mig, då jag måste återgifva dem, är jag dock, fastän Värdshusvärd, så god Christen som någon annan." — "Ni har ganska rätt, min vän, sade Prästen; men oaktadt allt detta, tillåter Ni mig väl att göra en afskrift, i händelse berättelsen behagar mig?" — "Mycket gerna," svarade Värden. Under det de sålunda talade, hade *Cardenio* tagit handskriften och börjat läsa den; och emedan han var af samma tanke som Prästen, bad han honom läsa den högt, så att alla kunde få höra den. "Det vill jag göra, svarade Prästen, så vida man ej finner bättre att tillbringa denna tiden med sömn än med läsning." — "Hvad mig angår, sade *Dorothea*, önskar jag heldre att tiden måtte förkortas genom åhörandet af en berättelse, emedan jag icke har nog lugna sinnen för att kunna sofva, ehuru nödvändigt det kunde vara för mig." — "Om så är, återtog Prästen, vill jag af nyfikenhet läsa den, och till äfventyrs gör den oss alla ett nöje." Mästar *Niclas* och *Sancho* instämde i samma begäran, och då Prästen märkte att han dermed kunde roa både sig sjelf och de öfriga, sade han: "Nå väl då, varen alla uppmärksamma; berättelsen börjas sålunda:"

XXXIII

XXXIII CAP.

Innehåller berättelser om den otidigt nyfikne.

Uti Florentz, en rik och namnkunnig stad uti Italien och Provinsen Toscana, lefde tvenne rika och förnäma Riddersmän, *Anselmo* och *Lotario*, hvilka voro så goda vänner, att de, i anseende till denna öfverensstämmelse, af alla som kände dem endast kallades *De bägge vännerne*. Bägge voro ungkarlar och af samma ålder samt lefnadssätt, hvilket allt var en verkande orsak till den innerliga vänskap, som herrskade imellan dem. *Anselmo* var väl vida mera böjd för kärleksäfventyr än *Lotario*, hvilken åter fann mera nöje uti jagt; men då tillfället medgaf, uppoffrade *Anselmo* gerna sin böjelse, för att lämpa sig efter *Lotarios* smak; äfvensom *Lotario* lemnade sina nöjen, för att följa *Anselmo*, hvarigenom deras villja sluteligen så öfverensstämde, att tvenne ur aldrig kunna ställas så lika.

Anselmo hade blifvit häftigt kär uti en skön Fröken, vid namn *Camilla*, och som bodde i samma stad; hennes föräldrar voro mycket ansedda, och hon sjelf hade så mycket beröm om sig, att han, efter öfverläggning med sin vän *Lotario*, utan hvars råd han ingen ting företog, beslöt af föräldrarna begära henne till maka, hvilket han äfven gjorde. *Lotario* var härvid hans ombud, och han utförde äfven sitt värf så till sin väns nöje, att *Anselmo* inom kort tid var i besittning af hvad han så innerligt efterlängtade; hvarjemte *Camilla* skattade sig så lycklig, sedan hon blifvit

An-

Anselmos maka, att hon oupphörligt tackade himlen och *Lotario* för den sällhet som nu tillfallit henne. Under de första dagarne efter bröllopet, då, såsom vanligt, mycken munterhet herrskade, besökte *Lotario*, likasom förr, sin väns hus, hvarvid han bidrog att göra alla dessa högtidligheter så glada och lysande som möjligt; men sedan alla fester voro slutade, samt den mängd besök och lyckönskningar hos de nygifta, som höra till sådana tillfällen, äfven förbigått, började *Lotario*, af ren och vänskaplig försigtighet, förminska sina påhälsningar hos sin vän, emedan han, likasom hvarje förnuftig man, var af den tanken, att man ej lika fritt och ofta bör besöka sin gifta vän, som förut då han var ungkarl; ty ehuru en ren och uppriktig vänskap hvarken kan eller bör misstänkas af någon, är dock ägta ståndets ära så ömtålig, att den synes kunna lida af umgänget med bröder, ännu mera af vänners trägna besök. *Anselmo* märkte snart huru *Lotario* drog sig tillbaka, och beklagade sig mycket deröfver, sägande: att om han kunnat förmoda det ägtenskapet medfört en inskränkning i deras umgänge, så hade han aldrig ingått det, och då den nära öfverensstämmelse, som förenade dem under det han ännu var ungkarl, allmänt förvärfvat dem det ljufva namnet: *de tvenne vännerne*, så kunde han icke tillåta att blott för ett dylikt afseendes skull, utan någon annan orsak, en så ryktbar och angenäm benämning skulle gå förlorad; hvarföre han utbad sig såsom en ynnest af sin *Lotario* (om annars detta sätt att uttrycka

sig

sig borde äga rum imellan dem), att han åter måtte anse sig såsom Herre i sin väns hus, samt gå ut och in derstädes som förut, och derjemte försäkrade han honom, att hans gemål *Camilla* icke hade något annat nöje eller någon annan villja än i öfverensstämmelse med sin man, och sedan hon erfarit huru innerligt de bägge vännerne älskade hvarandra, så var hon nu orolig deröfver, att märka en sådan kallsinnighet hos *Lotario*.

På dessa och många andra föreställningar, som *Anselmo* gjorde sin vän, för att öfvertala honom att, som förut, umgås i huset, svarade *Lotario* med så mycken försigtighet, klokhet och öfvertygande kraft, att *Anselmo* blef tillfredsställd öfver sin väns goda afsigt, och derefter gjorde de öfverenskommelse, att *Lotario* skulle spisa hos *Anselmo* tvenne dagar i veckan samt alla helgedagar; men ehuru detta var aftaladt imellan dem bägge, föresatte sig dock *Lotario* att icke nyttja detta tillfälle oftare, än i den mån han fann det mest öfverensstämma med sin väns heder, hvars anseende han mera värderade än sitt eget. Ty, sade han, och det med skäl, den ägta man, åt hvilken himlen förunnat en skön fru, bör med likaså mycken omsorg välja de vänner han inför i huset, som tillse med hvilka Damer hans fru umgås; emedan sådana öfverenskommelser, som ej kunna göras på allmänna platser, i kyrkor, vid stora fester eller under aftonsången (helst en gift man ej alltid kan neka sin hustru att vid sådana tillfällen vara med), ske så mycket lättare hos en Dame af den förtroliga umgänges-

kret-

kretsen, eller hos en slägtinge, med hvilken man knutit vänskapsband. Likväl var *Lotario* af den tanken, att de gifta nödvändigt borde hafva hvar sin vän, att göra dem uppmärksamma på alla de små obetänksamheter, som kunde insmyga sig i deras förhållanden, emedan det lätt kunde hända, att den innerliga kärlek man och hustru hyste för hvarandra, hindrade dem bägge att märka allt eller att utsäga det, af fruktan att oroa den älskade med föreskrifter om hvad som länder till ära eller skam, passar eller icke passar; men hvilket allt lätt kunde verkställas af en vän. Imedlertid, hvarest finner man väl en så förnuftig, trofast och sann vän, som kunde uppfylla *Lotarios* önskan? Jag vet det sannerligen icke; men åt *Lotario* ensam var den lott beskärd, att vaka med så mycken omsorg och uppmärksamhet för sin väns ära, så att han, med ädel uppoffring, till och med inskränkte de dagar, då han, efter öfverenskommelse, borde besöka sin väns hus, på det sysslolöst folk samt kringstrykande illasinnade nyhetskrämare ej måtte dömma illa deröfver, att en ung man, med rikedom, börd, och andra goda egenskaper, dem han med skäl trodde sig äga, ofta gjorde besök hos en så skön fru som *Camilla* var; ty oaktadt hennes dygd och ädla tänkesätt kunde lägga tygel på alla smädetungor, så ville han dock för ingen del sätta hvarken hennes eller hennes mans goda ryckte på spel. Af denna orsak sysselsatte han sig just på de dagarne, då han borde besöka *Anselmo*, med andra göromål, dem han föregaf sig alldeles icke kunna komma ifrån;

och

och på detta sätt förflöto flera sådana dagar, under klagomål på den ena sidan och ursäkter på den andra. Imedlertid hände det sig, att de bägge vännerne en dag spatserade öfver en äng, tämmeligen långt ifrån staden, då *Anselmo* sålunda yttrade sig till *Lotario*:

"Du tänker väl, min vän *Lotario*, att jag, i afseende på all den nåd himlen visat mig, då han låtit mig födas af sådana föräldrar som mina äro, och skänkt mig med icke knapp hand allt godt, både hvad man kallar naturs gåfvor och lyckans håfvor, icke nog bör kunna ådagalägga min tacksamhet för alla dessa skänker; men i synnerhet för det han gifvit mig dig till vän och *Camilla* till maka: tvenne nådebetyg, dem jag obeskrifligt värderar, ehuru kanske dock icke så högt, som jag borde göra? — Men, med alla dessa fördelar, som vanligen äro tillräckliga att göra menniskor lyckliga och nöjda, finner jag mig dock vara den mest betryckta och olyckliga man i hela verlden; ty jag vet icke sjelf hvilken högst sällsam och qväljande önskan nu några dagar börjat oroa mig, och hvilken är så aflägsnad ifrån alla andra vanliga saker, att jag verkeligen förundrar mig öfver mig sjelf, förebrår mig sjelf min underliga nyck, och söker att dölja mig för mina egna tankar; men jag har funnit det omöjligt att gömma denna hemlighet; utan det förekommer mig, som om jag längtade att upptäcka den för hela verlden, och då den således i alla fall måste fram, så önskar jag att få nedlägga den i ditt trogna bröst, med den säkra förtröstan, att din uppriktiga vänskap

skall

skall hastigt uppfinna ett botemedel för detta mitt qval, så att jag ser mig befriad derifrån, och genom din åtgärd skall glädjen efter hand åter intaga sin plats hos mig, likasom missnöjet nu beständigt tilltagit hos mig genom denna min galenskap."

Anselmos ord väckte den största uppmärksamhet hos *Lotario*, emedan han ej kunde begripa hvarthän detta långa företal skulle leda; och ehuru han använde hela sin inbillningskraft, för att utgrunda hvaruti den längtan kunde bestå, som så mycket plågade hans vän, blef han dock alltid mycket aflägsnad från sanningen; och för att i hast befrias från det bekymmer, hvaruti denna ovisshet försatte honom, yttrade han, det hans vänskap mycket kränktes derigenom, att *Anselmo* nyttjade så många omvägar, för att säga honom äfven sina mest förborgade tankar, emedan det vore säkert, att en vän hos honom skulle finna antingen råd i en brydsam ställning, eller botemedel emot det onda som besvärade. "Derom är jag mycket öfvertygad, svarade *Anselmo*, och med denna förtröstan låter jag dig nu veta, min vän *Lotario*, att den önskan som plågar mig är att få en tillräcklig öfvertygelse, det min gemål *Camilla* är så dygdig och fullkomlig som jag föreställer mig henne, och detta kan ej ske utan att jag underkastar henne en pröfning på sådant sätt, att densamma tydligt uppenbarar ägtheten af hennes goda egenskaper, lika som guldet pröfvas genom elden; ty min mening, bästa vän, är att en qvinna, som ej är blottställd för någon frestelse, är alldeles icke bättre

än

än hvilken qvinna som helst, och att endast den är trofast, som ej kan röras af sina älskares böner, skänker, tårar och oupphörliga bemödanden. Kan således den hustru kallas dygdig, som saknar tillfälle att icke vara det? Hvad bevisar det, att vara återhållsam och försigtig, då tillfälle saknas att följa tygellösa böjelser, eller ock om hon har den öfvertygelsen, att hennes man, vid första bevis om hennes otro, skulle beröfva henne lifvet? Således förtjenar, efter min tanke, den, som endast af fruktan, eller af brist på tillfälle, är dygdig, icke att så högt värderas, som den, hvilken, beständigt omgifven af faror, likväl bär segrens krans derifrån. Af dessa och många andra skäl, som jag kunde säga dig, för att gifva den tanke jag hyser all möjlig vigt, är min önskan, att min gemål *Camilla* blottställes för dylika svårigheter, och genom kärlekens eld luttras och pröfvas, hvilket bör verkställas af någon som har nog eget värde för att kunna sträcka sina begär till henne. Om hon då, såsom jag tror, kommer segrande ur en sådan strid, så anser jag mig hafva uppnått höjden af min lycka; då kan jag säga, att mina önskningar äro uppfyllda, och att en qvinna fallit på min lott, om hvilken en vis man sagt: *hvilken har funnit henne?* Skulle deremot detta utfalla annorlunda än jag tänker, så måste dock det nöje jag har deraf, att se min mening stadfästad, förjaga den smärta jag med skäl bör känna öfver en så dyrköpt erfarenhet. Om vi således i förhand antage, att ingen ting af allt hvad du kan säga mig, för att afböja detta

mitt

mitt företag, förmår hindra mig att lägga hand vid verket, så ber jag, i följd deraf, dig, min vän *Lotario*, det du åtager dig att vara redskapen till utförandet af mitt förehafvande enligt min önskan, och jag sjelf vill bereda dig tillfälle att företaga allt hvad som kan vara nödigt, för att göra ett dygdigt, ärbart, aktadt och oegennyttigt fruntimmer vacklande i sin trohet. Hvad som framför annat förmår mig att uppdraga åt dig detta vigtiga företag, är min öfvertygelse, att om *Camilla* besegras af dig, så begagnar du dig icke i det yttersta af din seger, utan anser det såsom redan gjordt, hvilket på goda skäl bör blifva ogjordt, och således blifver jag ej kränkt genom annat än hennes goda villja, och den oförrätt jag lidit förblifver genom din tystlåtenhet för alltid förborgad, emedan jag vet att den, i afseende på allt hvad som rör mig, är stumm såsom döden. Om du således vill, att jag skall njuta hvad man egenteligen kallar lifvet, så måste du straxt begifva dig i denna kärleksstrid, och det får ej ske med trängtan och omvägar, utan med den ifver och flit som jag önskar, och med all den uppriktighet hvarom din vänskap försäkrar mig."

Så sade *Anselmo* till *Lotario*, och denne lyssnade så uppmärksamt dertill, att han, med undantag af hvad han redan sagt, icke öppnade sin mun förr än hans vän slutat. Då han märkte att *Anselmo* ej hade något mera att säga, betraktade han honom en god stund, likasom hade han haft ett föremål framför sig det han aldrig förr sett, och som på en gång

väckte

väckte skräck och förundran hos honom, hvarefter han yttrade sig: "Jag kan icke öfvertyga mig om annat, min vän *Anselmo*, än att allt hvad du nu sagt mig är skämt; ty om jag trott det vara alfvare, så hade jag ej tillåtit dig fortfara så länge, utan förekommit alltsammans derigenom, att jag ej vidare hört på dig. Jag inbillar mig, att du antingen icke känner mig, eller att jag icke känner dig; men likväl vet jag, att du är *Anselmo* och jag *Lotario;* hvarföre jag tror skillnaden vara den, att du ej är samme *Anselmo* som du plägar vara, och du bör äfven förmoda mig icke vara samme *Lotario* som förut, emedan de saker du nu sagt mig hvarken kunna uttalas af min vän *Anselmo*, eller det du fordrar af mig möjligen fordras af den *Lotario* du känner; ty, såsom en Poët har sagt, böra vänner visa sin varma tillgifvenhet för hvarandra *usque ad aras*, hvilket vill säga, att de ej böra utsträcka denna vänskap till något som är Gud emot. När nu en hedning tänkt så om vänskapen, huru mycket mera anstår icke denna tanke en Christen, som känner, att han för ingen jordisk kärleks skull bör förlora kärleken till Gud? Och om en vän går så långt i sina företag, att han åsidosätter all vördnad för himmelen blott för att visa sitt nit för en annan vän, så bör sådant icke ske för saker af ringa betydenhet, utan blott då frågan är om lif och ära. Säg mig nu, *Anselmo*, hvilketdera af dessa är i fara, efter jag skulle våga åtaga mig ett så afskyvärdt värf, som det du nu fordrat af mig? Säkert intetdera. Men om jag rätt fattat din me-

mening, så fordrar du af mig, att jag skall göra mig den mödan och skillja dig både ifrån ära och lif, och att göra detsamma emot mig sjelf; ty om jag beröfvar dig din ära, så är det tydligt att jag äfven beröfvar dig lifvet, emedan det är olyckligare att vara ärelös än att dö; och om jag, efter din önskan, blifver upphofsmannen till din ofärd, är jag då icke sjelf vanärad och beröfvad lifvet? Hör mig således till slut, min vän *Anselmo*, och haf nog tålamod för att icke svara eller afbryta mig, förr än jag hunnit säga dig allt hvad som kommer mig i sinnet i afseende på hvad du begärt af mig, och sedan har du tillräcklig tid att svara, och jag att höra." — "Alltför gerna, svarade *Anselmo*, och säg nu allt hvad du vill."

"O, min vän *Anselmo*, fortfor *Lotario*, mig synes att ditt sinne för närvarande alldeles liknar Mohrernas, hvilka man med anföranden ur den Heliga Skrift alldeles icke kan öfvertyga om villfarelsen af deras Sect, och icke eller med skäl hämtade ifrån sunda förnuftet, eller med grunder som stödja sig på Tros-artiklarne; utan man måste framställa för dem påtagliga, lätta och tydliga exempel, som kunna genom Mathematik bevisas, och dem de ej kunna förneka, såsom då man säger: *om tvenne lika stora delar borttagas ifrån tvenne lika stora delar, så äro de återstående tvenne delarne lika stora;* och om de ej förstå detta efter ordalydelsen, såsom de verkeligen icke göra, så måste man visa dem det med händerna och ställa det för deras ögon; men likväl har än-

nu

nu ingen af dem kunnat öfvertygas om våra heliga Religions-sanningar. Samma bevisningssätt synes äfven tjenligt att använda med dig; ty den önskan som uppstått hos dig är så långt afskiljd ifrån allt hvad som har en skugga af förnuft, att jag anser den tid alldeles förspild, som användes dertill att betaga dig din dårskap: något annat namn kan jag ej gifva detta ditt företag; och således borde jag öfverlemna dig åt hela vådan af denna din vansinniga önskan. Likväl kan min ömma vänskap för dig ej tillåta mig nyttja denna stränghet, eller medgifva att du störtar dig i denna fara, som tydeligen bereder din undergång; och på det du må klarligen inse det, så säg mig nu, *Anselmo*, om du icke sagt mig, att jag skulle bönfalla hos en sedig hustru, söka öfvertala en dygdig, göra anbud åt en oegennyttig, och uppvakta en förnuftig? allt detta har du sagt mig. Då du således vet, att du har en sedig, dygdig, oegennyttig och förnuftig hustru, hvad söker du vidare? Och om du tror att hon segrande skall bestå emot alla mina anfall, hvilket utan tvifvel inträffar, hvilka skönare titlar ärnar du sedermera gifva henne än dem hon redan äger? eller kan hon sedermera blifva annat än hvad hon redan är? Således är hon antingen icke hvad du säger henne vara, eller också vet du icke sjelf hvad du åstundar. Om du icke anser henne vara hvad du sagt, så pröfva henne icke; ty derigenom kunde hon just förmås att företaga hvad som kanske annars alldrig varit hennes böjelse. Är hon deremot så ädelsinnad, som du

trör, så är det en otidig nyfikenhet af dig att förvärfva en ny erfarenhet om en och samma sanning, emedan, sedan du erhållit den, du ändock stannar vid samma högaktning du förut haft för henne. Den egenteliga slutsatsen häraf är, att ett försök, hvarigenom uppenbarligen åstadkommes mera skada än gagn, kan endast företagas af oförståndiga eller rent af galna menniskor, i synnerhet då sådant sker utan något nödtvång, hvadan således detta, redan på afstånd betraktadt, röjer en uppenbar galenskap. Svåra saker företagas: antingen till himlens välbehag, eller för jordiska fördelar, eller ock för begge tillhopa; de förstnämnda äro, hvad Heliga Män företagit sig, då de bemödat sig, att, i trotts af sina svaga menskliga kroppar, lefva som änglar på jorden; de sistnämnda åter, som hafva afseende på jordiska förmåner, företagas af sådana, hvilka igenomsegla ett ofanteligt haf, lära känna så många olika klimat och så aflägsna folkslag, blott att förvärfva hvad man kallar lyckans goda; de som företaga saker, hörande på en gång till himlen och denna verlden, äro tappra soldater, hvilka på en fiendtelig mur knappt upptäcka ett hål, så stort som en kula kunnat göra det, förrän de, med åsidosättande af all fruktan, utan öfverläggning, och utan att tänka på den uppenbara fara som hotar, framrusa, bevingade af sin ifver, att våga allt för sin tro, sitt fosterland och sin Konung, och störta sig midt ibland tusende dödar, som vänta dem. Dessa saker äro sådana som kunna försökas, och som medföra ära, rycktbarhet och

för-

fördelar, ehuru de äro förbundna med mångfaldiga mödor och faror. Det försök deremot, som du ärnar företaga, är hvarken för himlens skull, för lyckans fördelar, eller för ryktbarhet ibland menniskor; ty om det också lyckas, enligt din önskan, så blifver du derigenom hvarken mera nöjd, mera rik eller mera aktad, än du redan är; om det åter går dig emot, så befinner du dig försatt i ett större elände, än man kan föreställa sig, och då har du ingen förmån af den tanken, att ingen vet utaf den olycka som drabbat dig, emedan det är nog till din egen plåga att du vet det sjelf. För att bekräfta denna sanning för dig, vill jag uppläsa en Stance, som finnes hos den ryktbara Skalden *Luis Tansilo*, vid slutet af första delen utaf hans arbete: *Den helige Petri tårar*, och den lyder således:

"Hos *Petrus* sorg och blygsel sig förena
Blott till hans qval, då dagen nyfödd ler:
Han måste rodna fast han är allena;
Ty att han syndat han med ånger ser.

En man med ädelt hjerta blygsel känner,
Då ingen blick än forskar om hans brott;
Ty, om han brutit, ångren honom bränner,
Fast jord och himmel skåda honom blott."

"Således skall du aldrig kunna fördölja din smärta, ehuru hemlig du håller den; i stället skall du oupphörligt gråta, och om du dervid ej utgjuter ögats tår, skall du utgjuta hjertats blodiga tårar, likasom den enfalldiga Doctorn vår Poët omtalar, huruledes han gjorde

de ett prof med glaskärlet, men hvilket den klokare *Rinaldo* aktade sig att göra *); och låtom oss äfven antaga, att detta endast är en Poëtisk dikt; men i alla fall innehåller den dock en moralisk läxa, som väl förtjenar att anmärkas, begrundas och följas, så mycket mera, som jag, genom hvad jag ytterligare ärnar säga dig, vill förmå dig att erkänna den stora villfarelse, uti hvilken du sväfvar. Säg mig således, *Anselmo*: Om himlen, eller en blid lycka, gjort dig till laglig ägare af den mest dyrbara diamant, om hvars äkthet och goda egenskaper alla Juvelhandlare, som sågo den, voro fullkomligt öfvertygade, så att alla, likasom med en röst, försäkrade, att den, i anseende till sin skönhet och finhet, uppnådde hvad naturen i den delen framalstrat, och du sjelf äfven trodde det, utan att veta något att deremot invända; skulle det då vara klokt af dig att falla på den tanken att taga denna diamant, lägga honom imellan städ och hammare, och sedan, med all den kraft din arm ägde, slå på honom, för att försöka om den vore så hård och fin som man sagt dig? Ännu mera, om du verkställde detta, och det hände sig att stenen emotstod ditt dåraktiga prof, hade den derigenom vunnit mera styrka eller större ryckbarhet? eller om den gick sönder, hvilket också kunde hända, vore då icke allt förloradt? helt säkert; och alla skulle sedan anse ägaren för

*) Den här omtalade Poëten är *Ariosto*, författare till *Orlando Furioso*, och händelsen, som *Cervantes* åsyftar, angår en man, som anställde ett glasprof, för att utröna huruvida hans hustru var trogen under hans frånvaro.

för en dåre. Besinna således, min vän *Anselmo*, att *Camilla* är den finaste diamant, så väl efter ditt som andras omdöme, och att det icke är förnuftigt att utsätta henne för en fara, i hvilken hon kunde duka under; ty antag, att denna diamant kom oskadad ifrån profvet, den skulle dock derigenom ej få högre värde än den förut har; och om hon ej kunde emotstå ett försök, så betänk i hvilken ställning du skulle komma igenom en sådan förlust, och, hvad stort skäl du hade att anklaga dig sjelf, emedan du beredt både hennes och din egen undergång. Betänk, att ingen juvel i verlden har så mycket värde, som en kysk och dygdig hustru, och att qvinnors hela ära beror af det goda ryckte de hafva om sig; och emedan din makas anseende, såsom du sjelf vet, hunnit sin fullkomliga höjd, af hvad skäl vill du draga denna sanning i tvifvelsmål? Kom ihog, min vän, att qvinnan är ett svagt käril, och att, långt ifrån att lägga stötestenar i vägen, öfver hvilka hon kan stupa, böra vi i stället med all omsorg undanrödja dem, och rensa vägen ifrån alla hinder, så att hon utan bryderi och lätt må hinna den fullkomlighet som fattas, nämligen att blifva dygdig. Naturkunnige berätta oss, att Hermelinen är ett djur med ett det hvitaste skinn, och att jägarne, för att fånga det, nyttja följande list: de känna nämligen de ställen, öfver hvilka djuret springer, för att komma undan, och dem bestryka de med smuts, hvarefter de drifva djuret till samma ställen, och då Hermelinen nalkas denna smuts, stannar han, och låter heldre

fån-

fånga sig än han går öfver detta ställe, för att icke nedsöla och förderfva sitt hvita skinn, hvilket han mera värderar än både frihet och lif. En dygdig och kysk hustru är en Hermelin, emedan dygd och ärbarhet äro renare och hvitare än snö, och den som önskar att icke förlora dem, utan att bibehålla och bevara dem, måste använda ett helt annat sätt än det som nyttjas med Hermelinen; ty man bör ej lägga i vägen enträgna älskares smicker och gåfvor, emedan det kan hända, att hon ej har så stor dygd eller naturlig ståndaktighet, att hon endast igenom dem kan öfvervinna alla svårigheter; således är det nödvändigt att undanrödja dem, och endast ställa henne för ögonen dygdens renhet samt hela skönheten af ett obefläckadt namn och ryckte. En dygdig hustru liknar äfven en klar kristall-spegel, som lätt kan fördunklas endast af deras andedrägt, hvilka komma för nära densamma; således måste man behandla en dygdig fru såsom en relique, tillbedja den utan att vidröra densamma. Man bör vårda och värdera en dygdig hustru såsom man vårdar en skön trädgård, hvilken är uppfylld af blommor, och hvars ägare ej tillåter någon inträda derstädes och vidröra något, utan blott att igenom jerngallren, som omgifva den, betrakta densamma och njuta med syn och lukt dess skönhet och doftande angenäma ångor. Sluteligen vill jag uppläsa för dig ännu några verser, hvilka falla mig i minnet, och dem jag hört i en ny Comedie, emedan de synas mig passande till det ämne vi nu afhandlat. En gammal klok man

gif-

gifver en vän, som har en ung vacker dotter, det rådet, att hålla henne strängt och noga bevaka henne, och ibland andra skäl dertill anför han äfven följande:

Undfly alla pröfningssätt,
Ty af glas är hvarje flicka:
Det kan hålla, det kan spricka;
Händer ömsom lika lätt.

Mest det sednare tycks hota,
Och den mannen är ett ök,
Som vill göra ett försök
Med hvad, som han ej kan bota.

Allmänt känd den satsen är,
Grundad väl, och värd att minnas:
Att om Danaër blott finnas,
Guldrägn aldrig fattas plär.

"Hvad jag hittills sagt dig, *Anselmo*, är endast sådant som angått dig; men nu vill jag äfven säga något som rör mig sjelf. Om jag är för vidlyftig, så förlåt mig; ty den labyrinh, uti hvilken du förvillat dig, och hvarifrån jag vill hjelpa dig ut, gör detta nödvändigt. Du anser mig för din vän, och vill likväl beröfva mig äran, hvilket strider emot all vänskap; men detta är icke det enda du fordrar, utan äfven att jag skall skillja dig ifrån din ära. Att du vill utöfva detta emot mig, är tydligt derigenom, att då *Camilla* märker det jag börjar besvära henne med kärlek, enligt din önskan, så måste hon anse mig för en ärelös, illa sinnad menniska, emedan jag företager något, som är så långt aflägsnadt ifrån hvad min egen

he-

heder och din vänskap bjuda. Att du äfven önskar, det jag skall beröfva dig äran, är likaså tydligt; ty då *Camilla* ser, att jag gör sådana anfall emot henne, måste hon förmoda att jag hos henne upptäckt någon lättsinnighet, som gifvit mig anledning att förklara min onda böjelse; och om hon dervid anser sig vanärad, så drabbar detsamma äfven dig. Härifrån härleder det sig, att en man, som har en trolös hustru, utan att han sjelf gifvit någon anledning dertill, antingen igenom oaktsamhet eller andra förseelser, alltid ändock blifver öfverhopad med smädefulla namn, och anses på visst sätt med förakt, endast för sin hustrus förbrytelses skull, då han i stället borde ömkas, emedan alla känna, att han ej genom sitt eget förvållande, utan igenom sin trolösa makas utsväfningar kommit i en sådan olycka. Nu vill jag äfven säga dig orsaken, hvarföre en trolös hustrus man med skäl förlorar sin ära, ehuru han icke en gång vet att hon är så beskaffad, eller har någon del deruti, eller gifvit någon anledning dertill; men du må icke tröttna att höra mig, emedan allt åsyftar ditt eget bästa. Då Gud skapade vår förste Stamfader uti det jordiska Paradiset, omtalar den Heliga Skrift att Gud lät komma en sömn öfver *Adam*, och att han under denna sömn tog ett refben ur *Adams* vänstra sida, hvaraf han danade vår moder *Eva*. Då *Adam* vaknade och såg henne, sade han: *detta är kött af mitt kött och ben af mina ben;* och Gud sade: *för henne skall mannen öfvergifva fader och moder, och de skola bägge vara ett kött;* således stiftades

då

då det heliga ägtenskapet med sådana band, att endast döden kan upplösa dem. Detta förundransvärda Sacrament*) har sådan kraft och dygd, att det gör tvenne serskilta personer till en enda; ja, det verkar ännu mera uti lyckliga ägtenskap, ty ehuru de tvenne makarne hafva tvenne själar, så hafva de dock blott en villja; och härifrån härleder det sig, att då mannens' och hustruns kött utgöra ett helt, så måste äfven de fläckar hon får, eller de fel hon begår, tillika falla på mannens lott, om han också, som jag redan sagt, ej gifvit någon anledning till olyckan; ty likasom smärta i foten, eller någon annan lem hos menniskan, kännes uti hela kroppen, emedan allt är samma kött, och hufvudet således förnimmer det sår man får i hälen, ehuru det icke förorsakat samma sår, så måste mannen äfven dela qvinnans vanära, emedan han är ett och samma väsende med henne; och likasom kyskhet och okyskhet här i verlden endast härleda sig från kött och blod, samt en utsväfvande qvinnas vanära just består deruti, så följer nödvändigt, att en del deraf återfaller på mannen, och att han äfven bör anses vanärad, om han också icke vet deraf. Vidare, min bästa *Anselmo*, bör du betänka den fara, för hvilken du blottställer dig, då du vill störa det lugn som nu omgifver din maka, samt för hvilka dåraktiga grillers skull du vill väcka de passioner, som ännu stilla slumra i din kyska gemåls bröst. Tag i öfvervägande, att hvad du kan vinna är obetydligt, men hvad du kan förlora är så stort, att jag icke

*) Ägtenskapet räknas hos Catholikerne ibland Sacramenten.

icke en gång kan utsäga det, emedan ord och uttryck dertill fattas mig. Men om nu allt hvad jag sagt icke förmår afvända dig ifrån din elaka föresats, så må du söka dig ett annat verktyg till din vanära och olycka; ty jag vill icke vara det, om också förlusten af din vänskap följer deruppå, hvilket likväl är det värsta jag kan föreställa mig."

Härvid tystnade den dygdige och förnuftige *Lotario*, och *Anselmo* stod så förvirrad och tankfull, att han på en god stund icke kunde svara ett ord; men sluteligen sade han: "Du har sett, min vän, med hvilken uppmärksamhet jag hört på allt hvad du sagt mig, och i dina skäl, exempel och liknelser har jag märkt så väl ditt stora förstånd, som den uppriktiga och ovanliga vänskap du bär för mig; tillika inser och bekänner jag, att om jag ej följer ditt råd, utan förblifver vid mitt beslut, så viker jag ifrån det goda och skyndar till det onda. Men, härvid bör du besinna, att jag nu är anfallen af den sjukdom en del fruntimmer hafva, då nämligen de känna ett oemotståndeligt begär att äta jord, krita, kol och flera dylika otjenliga saker, som äro svåra att påse, men ännu värre att äta; således måste någon list nyttjas för att bota mig, och det verkställes med mycken lätthet, blott du vill göra en obetydlig början att fjäsa för *Camilla;* ty dervid fordras ej så mycken ifver, som om du vid första anfallet ärnade öfvervinna hennes dygd. Jag vill åtnöja mig blott med en sådan liten början, och dermed uppfyller du din pligt såsom vän; ty du räddar icke blott

mitt

mitt lif, utan öfvertygar mig äfven derom, att jag aldrig kan se mig vanärad. En enda orsak förbinder dig att göra det, och hvilken är, att då mitt beslut står fast att företaga detta prof, bör du ej tillåta att jag anförtror denna min dårskap åt någon annan person, hvarigenom jag kunde komma i fara att förlora den ära du så gerna vill bibehålla åt mig. Och hvad som angår den punkten, att din ära kunde lida i *Camillas* omdöme, i anseende till de snarór du utlägger för henne, så betyder det föga eller intet; ty sedan vi funnit hos henne det motstånd vi hoppas, kunna vi uppriktigt omtala för henne vår list, och då skall hennes aktning för dig blifva lika stor som förut. Då du derföre äfventyrar så litet för att göra mig nöjd, så underlåt icke att verkställa min föresats, om äfven flera betänkligheter skulle uppstå hos dig; ty, som jag redan sagt, blott du gör början, skall jag anse hela saken såsom slutad."

Då *Lotario* märkte *Anselmos* fasta villja, och att hans beslut på intet sätt kunde rubbas, samt han sjelf icke eller visste flera skäl att anföra emot detsamma, för att slippa gifva efter, och tillika hörde hans hotelse, att anförtro sin förvridna önskan åt någon annan: så beslöt han, för att förekomma ett värre ondt, att tillfredsställa honom medelst uppfyllande af hans begäran, likväl med föresats att leda detta företag på ett sådant sätt, att han kunde göra *Anselmo* nöjd utan att förolämpa *Camilla;* hvarföre han svarade, att *Anselmo* ej borde anförtro denna sak åt någon annan; ty han sjelf

ville

ville nu åtaga sig hela mödan, och göra början dermed så snart han fann det för godt. *Anselmo* omfamnade sin vän med största ömhet, och tackade honom för hans anbud, som om han bevisat honom den största välgerning; hvarefter de gjorde aftal, att *Lotario* redan följande dagen skulle börja sitt värf, då *Anselmo* ville bereda honom tillfälle att i enslighet tala med *Camilla*; hvarjemte han ärnade lemna honom penningar och juveler, dem han borde erbjuda henne. Äfven rådde han honom att föranstalta om musik, samt att skrifva verser till hennes beröm, dem han sjelf ville författa, om *Anselmo* ej fann för godt att bemöda sig dermed. *Lotario* visade sig färdig till allt, men i helt annan afsigt än hans vän föreställde sig; och efter denna öfverenskommelse gingo de tillbaka till *Anselmos* hus, hvarest de funno *Camilla* med oro väntande på sin man, emedan han den dagen varit längre ute än vanligt. *Lotario* gick genast hem och lemnade *Anselmo*, hvilken nu var likaså nöjd som *Lotario* var tankfull, emedan han icke visste något sätt att väl komma ifrån detta förhatliga värf; men under natten upptänkte han ett medel att bedraga *Anselmo*, utan att förolämpa *Camilla*, och följande dagen gick han till sin vän för att spisa, och blef väl emottagen af *Camilla*, som alltid visade honom mycken välvillja, i anseende till den vänskap som rådde imellan honom och hennes man. Sedan de slutat spisa, och allt var borttagit, sade *Anselmo* åt *Lotario*, att han borde stanna qvar hos *Camilla*, emedan han sjelf måste gå

och

och uträtta ett angeläget göromål, hvarefter han om ungefär halfannan timmes förlopp skulle återkomma. *Camilla* bad honom icke gå bort, och *Lotario* erböd sig att följa honom; men *Anselmo* afslog det, och tvingade *Lotario* att qvarblifva för att afbida hans återkomst; ty han ville sedermera tala med honom i ett vigtigt ämne. Derjemte tillsade han äfven *Camilla*, att hon borde hålla *Lotario* sällskap till dess han sjelf återkom. Han förstod verkeligen att så väl framställa nödvändigheten af sin bortgång, att man ej kunde märka hans förställning.

Anselmo gick, och lemnade *Lotario* ensam med *Camilla*, emedan allt husfolket gått att spisa middag. *Lotario* befann sig således nu på den stridsplats hans vän föranstaltat åt honom, och såg för sig en fiende, som blott med sin skönhet kunnat besegra en hel escadron väpnade Riddare, hvarföre äfven *Lotario* icke utan skäl var rädd; men imedlertid företog han sig icke annat, än att han stödde sin armbåge emot stolkarmen, satte handen under kinden, och bad *Camilla* om förlåtelse för sin oartighet, emedan han önskade sofva litet på maten till dess *Anselmo* återkom. *Camilla* svarade, att han bättre kunde hvila på canapén än på en stol, hvarföre hon bad honom sätta sig der. *Lotario* ville icke göra det, utan satt qvar på sin stol sofvande, till dess *Anselmo* återkom, hvilken, då han fann *Camilla* i hennes kammare, och *Lotario* sofvande, trodde att då han dröjt så länge ute, hade de haft tillfälle nog att tala med hvarandra, och äfven

tid

tid öfrig att sofva, hvarföre han med otålighet afbidade den stund då *Lotario* skulle uppvakna, för att gå ut med honom och efterfråga hvad lycka han gjort. Allt skedde efter hans önskan; *Lotario* uppvaknade, och bägge gingo genast ut, då *Anselmo* frågade om det han så mycket efterlängtade att få veta; men *Lotario* svarade, att han icke ansett det nog klokt, att första gången alldeles upptäcka sitt åliggande, hvarföre han inskränkt sig till att berömma *Camillas* skönhet, och sagt, att i hela staden icke talades om annat än hennes behag och förstånd, hvilket i hans tanke var den bästa början som kunde göras för att fästa hennes uppmärksamhet, och förmå henne att en annan gång med välbehag höra på honom. Han hade härvid nyttjat samma list som den onde anden, hvilken, då han söker bedraga någon som är på sin vakt, visar sig såsom en ljusets ängel, ehuru han tillhör mörkret, och alltid framställer goda afsigter, till dess han sluteligen upptäcker hvem han är och hvad han egentligen åsyftar, så framt hans bedrägeri icke straxt i början uppdagas. *Anselmo* var mycket nöjd med allt detta, och sade, att han ville förskaffa sin vän samma tillfälle hvarje dag, om han sjelf också icke gick ut, emedan han ville sysselsätta sig med sådana saker, att *Camilla* icke skulle få någon kunskap om hans list.

Flera dagar förflöto imedlertid, då *Lotario* ej talade ett ord med *Camilla*, men likväl sade åt *Anselmo*, att han fortfor med sina bemödanden, hvarvid han dock ej sett minsta tecken dertill, att hon möjligen skulle låta sig

beveka

beveka till något afsteg, ej heller hade han fått någon skugga af förhoppning. Sedermera försäkrade han, att hon hotat honom med anklägelse hos sin man, om han ej ville afstå ifrån sina oanständiga tänkesätt. "Det är bra, sade *Anselmo;* då *Camilla* nu emotstått dina böner, skola vi se om hon kan göra detsamma i afseende på dina handlingar. Jag vill i morgon gifva dig 2000 dukater, hvilka du skall erbjuda henne, och sedan en dubbelt så stor summa, för hvilken du skall köpa dyrbara smycken att dermed snärja henne; ty qvinnor hafva mycken böjelse för sådana saker, och det så mycket mera ju skönare de äro, samt i trotts af all kyskhet; ty de villja gerna kläda sig dyrbart och göra uppseende. Om hon nu äfven emotstår denna frestelse, så vill jag vara nöjd, och icke göra dig vidare besvär."

Lotario svarade, att det han börjat ville han äfven föra till slut, emedan han vore öfvertygad att han sjelf skulle blifva den besegrade. Följande dagen fick han 4000 dukater och med dem likaså många bekymmer; ty han visste ej hvilken ny osanning han nu skulle frambringa. Imedlertid beslöt han säga, att *Camilla* lika kraftigt emotstått hans skänker och löften som hans ord; och att det vore onödigt att vidare bemöda sig, emedan tiden endast dermed onyttigt förspilldes. Men ödet, som ledde sakerna på annat sätt, fogade så, att sedan *Anselmo* lemnat *Lotario* och *Camilla* allena tillhopa, såsom han ofta plägade göra, instängde han sig i ett närbeläget rum, hvarest han genom nyckelhålet ville se och höra hvad

de bägge företogo, och dervid märkte han, att *Lotario*, under mera än en half timmes tid, ej talade ett ord med *Camilla*, och syntes ej ärna göra det, om de också skulle vara allena ett helt århundrade, hvaraf *Anselmo* förstod, att alla de svar från *Camilla* hans vän omtalat för honom endast varit dikter och osanningar. För att imedlertid blifva fullt öfvertygad derom, gick han ur rummet, kallade *Lotario* afsides, frågade honom hvad nytt han nu hade att säga, och huru *Camilla* nu uppförde sig? *Lotario* svarade, att han icke ärnade gå längre i detta företag, emedan hon tilltalat honom så hårdt och eftertryckligt, att han saknade allt mod att säga henne något vidare. "Ack, *Lotario!* ropade *Anselmo*, huru illa uppfyller icke du din vänskapsplikt, och huru litet svarar icke du emot det förtroende jag lemnat dig! Jag har lyssnat på dig i detta rum härintill, och förnummit, att du ej talat ett ord med *Camilla*, hvaraf jag kan förstå, att den första förklaringen ifrån dig ännu i denna stund fattas; och om så är, hvaruppå jag icke tviflar, hvarföre bedrager du mig, och hvarföre vill du med ditt svek beröfva mig alla medel jag kunde påfinna att vinna min önskan?" *Anselmo* sade icke mera, men hvad han sagt var nog för att göra *Lotario* flat och förvirrad, hvarjemte han ansåg sin heder sårad derigenom, att han blifvit öfvertygad det han ljugit; således lofvade han nu *Anselmo* med ed, att han ifrån detta ögonblick ville göra det till sin största omsorg att uppfylla sins väns önskan, och icke vidare tala osanning, hvilket

Anselmo sjelf skulle få röna, om han uppmärksamt ville följa hans företag; dessutom behöfde saken nu icke påskyndas, emedan hans handlingar hädanefter skulle befria honom ifrån alla misstankar.

Anselmo trodde nu på honom; men på det tillfället måtte blifva mera säkert, och fruktan för all öfverraskning försvinna, beslöt han att resa bort på åtta dagar, och under den tiden vistas hos en vän, som bodde på en landtegendom icke långt ifrån staden. Med denne vän gjorde han aftal, att han mycket enträget skulle bjuda honom till sig, emedan han på detta sätt ville betaga *Camilla* alla misstankar i afseende på denna resa. Olycklige, oförsigtige *Anselmo!* hvad gör du? hvad ärnar du företaga? Betänk att du handlar alldeles emot dig sjelf, arbetar på din egen vanära och föranstaltar om ditt förderf. Din maka *Camilla* är dygdig, du är i lugn besittning af henne, ingen ting stör din sällhet, hennes tankar sträcka sig icke utom väggarna i ditt hus, du utgör hennes himmel på jorden, målet för hennes önskningar, hennes lifs glädje, och är herrskare öfver hennes villja, den hon alltid lämpar efter himlens och ditt välbehag: men då nu hela denna skatt af dygd, skönhet, och ärbarhet öfverlemnas åt dig, utan vidare möda på din sida, och uppfyller alla dina önskningar: hvarföre vill du då, med sökande efter nya skatter, ännu okända för dig, sätta dig i fara att förlora allt, då detta endast hvilar på det bräckliga stödet af qvinnans ståndaktighet? Besinna, att den som söker det omöjliga, med

fullkomlig rättvisa förlorar det möjliga, hvilket en Poët bättre uttryckt, då han sagt:

Jag i döden ville lifvet vinna,
Uti sjukdom helsans sanna väl,
Ville uti bojor frihet hinna,
Genom lås och galler utgång finna,
Sökte trohet hos en trolös själ.

Men helt annat ödet mig beskärde,
Obevekligt är dess hårda skick;
Himlen mig sin straffdom känna lärde:
Jag det icke möjliga begärde,
Och det möjliga jag icke fick.

Följande dagen reste *Anselmo* ut på landet, hvarvid han tillsade *Camilla*, att under den tid han var frånvarande skulle *Lotario* infinna sig, efterse hans hus samt spisa hos henne, och dervid borde hon behandla honom så, som vore han Herrn i huset. *Camilla*, såsom en dygdig och förståndig fru, blef bedröfvad öfver den befallning hennes man gaf, och svarade, att han borde besinna huruledes det ej passade bra, att någon under hans frånvaro intog husbondsätet. Om han gjorde detta af brist på förtroende till henne att sköta huset, så kunde han blott göra ett försök för denna gång, och han skulle af erfarenheten röna det hon väl kunnat bära större omsorger. *Anselmo* återtog, att detta nu var hans villja, och att hon dervid ej hade vidare att göra än att tiga och lyda. *Camilla* lofvade att fullgöra hans befallning, ehuru den var alldeles emot hennes böjelse. *Anselmo* afreste, som sagdt, och

 der-

derefter inställde sig *Lotario*, samt blef artigt emottagen af *Camilla*. Hon hade dervid föranstaltat så, att hon aldrig kunde blifva ensam med honom; ty hon var beständigt omgifven af en skara tjenare och tjenarinnor; men i synnerhet var en flicka, vid namn *Leonela*, alltid hos henne, den hon mycket värderade, emedan de bägge från barndomen uppväxt tillhopa i *Camillas* föräldrars hus, och vid sitt giftermål med *Anselmo* tog hon henne med sig. Under de tre första dagarne sade *Lotario* intet, ehuru tillfälle kunnat yppa sig, sedan man borttagit taffeln och all betjeningen aflägsnat sig, för att i största hast spisa; ty *Camilla* hade så befallt; derjemte hade hon väl gifvit *Leonela* befallning att äta förut, på det hon sedan icke måtte behöfva gå ifrån sin fru; men flickan hade rigtat sina tankar på andra saker, som hörde till hennes egna nöjen, hvarföre hon behöfde dessa timmar att tillfredsställa sina önskningar, och uppfyllde derföre icke alltid sin frus befallning, utan lemnade *Lotario* och henne allena, just som om det varit så beställdt; men *Camillas* ädla utseende, alfvarsamma mine, och den personliga värdighet hon iakttog, lade alltid tygel på *Lotarios* tunga. Detta blef imedlertid skadligt för dem bägge; ty då tungan teg, hade tankarne så mycket friare lopp, samt tillfälle att drag för drag öfverväga *Camillas* förträfflighet och skönhet, hvilka väl kunnat väcka ömma känslor hos en marmorbild, och huru mycket lättare i ett menniskohjerta. *Lotario* betraktade henne under den tid då han i stället bordt tala med henne,

och

och tänkte endast uppå huru älskvärd hon var; men dessa tankar började småningom förminska den aktning han hade för *Anselmo*, och tusende gånger föresatte han sig att lemna staden, samt begifva sig så långt bort att *Anselmo* aldrig skulle få återse honom, eller han återse *Camilla*; men han qvarhölls alltid af det nöje han hade uti hennes beskådande. Han samlade all sin styrka och kämpade emot sig sjelf, för att kufva detta nöje, ansåg sitt förehafvande för en galenskap och sig sjelf för en trolös vän samt en ännu mera trolös Christen. Derefter anställde han jemförelser imellan sig och *Anselmo*; men allt syntes dervid säga honom, att hans väns dårskap och blinda förtroende vida öfverträffade hans egen trolöshet, och att han skulle finna ursäkt både hos Gud och menniskor för sitt företag, hvilket ej förtjenade något straff. Korrt sagdt: *Camillas* skönhet och öfriga fullkomligheter, i förening med det tillfälle den okloke mannen sjelf lemnat i hans händer, besegrade alldeles *Lotarios* rättsinnighet; och utan att nu gifva akt på något annat än sin egen böjelse, började han, sedan tre dagar förflutit ifrån *Anselmos* bortresa, och under hvilken tid han oupphörligt kämpat emot sina begär, att anfalla *Camilla* med så mycken förvirring, men tillika så ömma kärleksförklaringar, att *Camilla* blef försatt i högsta förundran; men härvid gjorde hon intet annat än att hon steg upp, och utan att svara ett ord stängde hon in sig uti sitt cabinett. Detta nedslog dock icke *Lotarios* förhoppning, emedan den alltid födes i förening

med

hed kärleken, utan derigenom tilltog snarare hans begär till *Camilla*, hvilken, då hon fann ett uppförande hos *Lotario*, som hon aldrig kunnat förmoda, icke visste hvad hon skulle företaga; dock syntes det henne hvarken säkert eller välbetänkt att lemna honom nytt tillfälle till samtal, utan hon beslöt att följande natten afsända en betjent med ett bref till *Anselmo*; hvilket hon äfven verkställde, och dervid skref hon sålunda:

XXXIV CAP.

Fortsättning af berättelsen om den otidigt nyfikne.

"Man brukar säga: att en krigshär utan General och en fästning utan Commendant befinna sig rätt illa; men jag säger, att en ung "gift fru, utan sin man, befinner sig ännu "värre, så framt icke de mest angelägna värf "tvinga honom att vara borta. Jag är utan "dig i en så svår belägenhet, och anser det så "omöjligt att uthärda din frånvaro, att om du "icke skyndsamt återkommer, begifver jag mig "till mina föräldrars hus, ehuru jag dervid "måste lemna ditt utan all eftersyn; ty den du "satt till uppsyningsman deröfver, så vida han "förtjenar denna benämning, synes mera betänkt "på sitt eget nöje än på ditt; och emedan du "har tillräckligt förstånd, behöfver jag icke säga "dig mera, ej eller vore det nyttigt att göra "det."

Då *Anselmo* emottagit detta bref, förstod han deraf att *Lotario* redan börjat sitt företag, och märkte att *Camilla* svarat efter hans önskan; hvarföre han, mycket glad öfver dessa underrättelser, sände muntelig hälsning till *Camilla*, att hon för ingen del skulle lemna huset, emedan han ofördröjligen ärnade komma hem. *Camilla* blef mycket bestört öfver detta *Anselmos* svar, hvilket satte henne i mera bryderi än förut; ty nu vågade hon hvarken stanna qvar hemma eller begifva sig till sina föräldrar, emedan hennes ära stod i fara om hon blef i huset, och hennes mans befallning öfverträddes om hon öfvergaf det. Omsider beslöt hon välja det värsta, nämligen att förblifva der hon var, med den föresats att icke undvika *Lotario*, för att ej gifva husfolket någon anledning till prat; ja, hon ångrade äfven att hon skrifvit till *Anselmo*, emedan hon befarade det han måtte föreställa sig att *Lotario* märkt någon tvetydighet i hennes uppförande, hvarigenom han fått anledning att åsidosätta vördnaden för henne. Likväl, förlitande sig på sin dygd, anförtrodde hon sig åt himlen och sina egna ädla tänkesätt, hvarmed hon hoppades kunna emotstå allt hvad *Lotario* sade eller företog sig, utan att mera behöfva klaga hos sin man, för att ej inveckla honom i tvister och förargelser; ja hon sökte till och med uppfinna något sätt att urskulda *Lotario* hos *Anselmo*, då han började fråga henne om anledningen till det bref hon skrifvit.

Under dessa tankar, som voro mera dygdiga än säkra och nyttiga, åhörde hon följande

da-

dagen *Lotario*, hvilken nu anföll henne på sådant sätt, att *Camillas* ståndaktighet började vackla, och hon måste kalla blygsamheten till hjelp för sina blickar, på det de icke måtte röja ett kärleksfullt medlidande, det hans tårar och förklaringar väckt i hennes bröst. Allt detta bemärktes af *Lotario*, som derigenom ännu mera upptändes; och omsider syntes honom angeläget att han borde nyttja det rådrum och tillfälle som *Anselmos* frånvaro lemnade, för att fullkomligt omringa denna fästning, och derföre bestormade han hennes fåfänga med de mest smickrande loford öfver hennes skönhet, emedan ingen ting så hastigt nedbryter fåfänglighetens förskansningar omkring en skönhet, som just denna fåfänga, retad igenom smickrets tunga. Korrt sagdt: *Lotario* underminerade så ifrigt hennes dygds klippa, att hon sett sig tvungen att gifva sig om hon också varit af bronze. Han gret, bad, bedyrade, och uppdiktade så många ömma känslor, hvilka syntes fullkomligt sanna, att han, i trotts af all *Camillas* försigtighet, vann en fullkomlig seger, då han minst väntade och mest önskade det. Hon gaf sig således, den kyska *Camilla?* — Men, bör man förundra sig deröfver, då äfven *Lotarios* vänskap gaf vika? Ett tydligt exempel, som visar oss, att kärlek endast kan besegras genom flyckt och aflägsenhet, och att ingen bör gifva sig i kamp emot en så väldig fiende, emedan en Gudastyrka fordras att besegra sina egna böjelser. Endast *Leonela* var kunnig om sin frus svaghet, emedan dessa tvenne trolösa vänner och nyss förbundna äl-

skan-

skande icke kunnat dölja sig för henne. *Lotario* fann ej godt att anförtro åt *Camilla* det uppdrag *Anselmo* gifvit honom, eller att hennes egen man bidragit till den framgång han nu haft, på det hon ej måtte twifla om hans kärlek, eller tänka att han händelsevis och utan alfvarligt bemödande sökt hennes ynnest.

Få dagar efter återkom *Anselmo* hem, utan att han kunde märka det han nu förlorat hvad han mest skattade, men likväl minst vårdat. Han gick genast till *Lotario* och fann honom hemma; de omfamnade hvarandra hjerteligen, och *Anselmo* frågade strakt, om han hade lif eller död att förkunna honom? "De nyheter jag kan berätta dig, min vän *Anselmo*, svarade *Lotario*, är, att du har en maka, hvilken bör änses såsom en kröna och ett exempel för alla dygdiga hustrur; allt hvad jag sagt henne har förflugit med vinden: mina försäkringar har hon alldeles icke trott, mina skänker har hon förkastat, och mina förställda tårar har hon bemött med gäckeri. Korrt sagdt: likasom *Camilla* är en hufvudsumma af alla behag, äro äfven kyskhet, belefvenhet, återhållsamhet och alla qvinliga dygder djupt inplantade i hennes barm. Kom nu och återtag dina penningar, min vän, dem jag haft i mitt förvar utan att jag ansett nödigt röra dem, emedan *Camillas* ömhet icke är fal för så ringa ting, som gåfvor och löften. Var nu nöjd, *Anselmo*, och önska ej flera prof än du redan rönt; och emedan du torrskodd kommit igenom dina svårigheters och misstankars haf, dit du vågade dig för att pröfva fruntimmers trohet, så bjud icke till

att

att å nyo gifva dig ut i tviflets afgrundssvall, och låt ingen annan styrman förskaffa dig en ny erfarenhet om godheten och styrkan af det skepp, som himlen låtit falla på din lott, för att dermed genomsegla detta lifvets haf; utan var öfvertygad att du är i en säker hamn, utkasta förtroendets fasta ankare och ligg stilla här, till dess den skuld utkräfves af dig, som ingen menniska kan undvika att betala."

Anselmo var mycket nöjd med hvad *Lotario* nu sade, och trodde deruppå, som om han hört det ifrån ett orakel; men likväl bad han sin vän att ändock icke alldeles öfvergifva sitt företag, om det också endast vore för ett tidsfördrifs skull, och ehuru han för framtiden ej önskade så mycken ifver i hans försök som hittills; likväl ville han gerna att *Lotario* författade några verser till hennes ära, under namnet *Cloris*, då han borde säga *Camilla* att han vore kär i en Dame åt hvilken han gifvit detta namn, på det han måtte kunna besjunga henne med all den värdighet som hennes dygd fordrade; och om *Lotario* ej ville åtaga sig den mödan att författa dem, så skulle han sjelf göra det. — "Det behöfs alldeles icke, sade *Lotario;* ty Sånggudinnorna äro icke så fiendtliga emot mig, att de icke några gånger om året besöka mig; och om du nu säger *Camilla* några ord om min diktade kärlek, så omtala tillika för henne, att i händelse de verser jag skrifver icke äro alldeles värdiga den person de åsyfta, så äro de åtminstone de bästa jag kan göra." Vid detta aftal stannade nu den nyfikne och hans trolöse vän, och

An-

Anselmo gick hem, samt frågade *Camilla* om det hon till sin förundran ännu icke hört honom nämna, nämligen, om orsaken hvarföre hon skrifvit det omtalade brefvet. *Camilla* svarade, att det förekommit henne som om *Lotario* betraktat henne med vänligare ögon än då *Anselmo* var hemma; men att hon sedermera funnit sitt misstag, och trodde att det endast varit en inbillning hos henne, emedan *Lotario* nu undvek alla tillfällen att se henne och vara ensam med henne. *Anselmo* fortfor, att hon kunde vara trygg i afseende på denna misstanke, emedan han visste att *Lotario* var kär i en viss Fröken der i staden, hvilken han firade under namnet *Cloris;* och om så äfven icke vore, så kunde hon ändock vara utan all fruktan i afseende på den uppriktiga vänskap som rådde imellan honom och *Lotario*. Om *Camilla* nu icke redan vetat att denna kärlek till *Cloris* var uppdiktad af *Lotario*, på det han måtte få tillfälle att understundom säga henne artigheter på vers, så hade hon kunnat invecklas i en grym svartsjuka; men emedan hon i förhand var underrättad derom, så förorsakade detta henne ej det minsta bekymmer.

Följande dagen, då de alla tre spisade tillhopa, bad *Anselmo Lotario* uppläsa något som han skrifvit om sin älskade *Cloris;* ty då *Camilla* icke kände henne, så kunde han med trygghet läsa hvad han ville. — "Om hon också kände henne, svarade *Lotario*, så skulle jag ändock ingen ting dölja; ty att en älskare prisar sin älskarinnas skönhet, och omtalar hennes hårdhet, sätter ingen fläck på den älskades

goda

goda namn och ryckte. Men detta må nu vara huru som helst, så vill jag säga att jag redan författat en Sonnet öfver den otacksamhet *Cloris* visat mig, och den lyder sålunda:

Sonnet.

Då under tysta nattens dunkelhet
Sig slumret ljuft utöfver verlden sprider,
Jag ensam klagar vid det qval jag lider:
Det endast himlen och min *Cloris* vet.

Då solen uppå himlens blå tapet
Fram ifrån österns rosenportar tågar,
Uti min barm densamma tvedrägt lågar,
Som dömt min dag till suckar och förtret.

Och när sig solens stråle lodrätt sänker
Från gyllne Charen ned uppå vår jord,
Skall man min klagan blott förnyad höra.

Snart nattens Drottning blek i rymden blänker,
Jag suckar, klagar; men för hvarje ord
Är himlen döf; och *Cloris* utan öra.

Camilla tyckte mycket om denna Sonnet, men *Anselmo* ännu mera, hvarföre han berömde den, och sade: att den Damen måste vara ovanligt hårdhjertad, som ej rördes af så sannt uttryckta känslor. *Camilla* frågade då: "månne allt är sanning, som kärleksrusiga Poëter framställa?" — "Icke i det afseendet att de äro Poëter, svarade *Lotario*, utan såsom älskare, i hvilket fall de alltid säga sannt, och alltid för litet." — "Derom är ingen tvifvel," inföll *Anselmo*, för att gifva *Lotarios* tankar mera vigt hos *Camilla*, hvilken var äfvenså liknöjd i an-

 seen-

seende till *Anselmos* konstgrep, som hon var kär i *Lotario*. Då således dessa verser vunno hennes välbehag, emedan hon väl visste att de åsyftade hennes beröm, helst hon med skäl ansåg sig vara den *Cloris*, åt hvilken både hans tankar och skrifter ägnades, bad hon honom derföre uppläsa flera verser, om han hade några i minnet. — "Nog mins jag ännu en Sonnet, svarade *Lotario*; men jag tror ej den är så god som den första, eller, rättare sagdt: den är ännu sämre; hör således och döm sjelf:

Sonnet.

Jag dör, det vet jag, hårda älskarinna!
Du vågar intet, för att frälsa mig;
Men, för din fot jag döden förr vill finna
Än jag skall ångra att jag älskar dig.

Snart jag till skuggors dystra hem skall hinna,
Der glädje, ryckte, lof förlora sig;
Men, ur mitt bröst din bild ej skall försvinna,
Nej, den mig följer öfver Lethens stig.

Jag, som en helgedom vill den förvara
Uppå den skumma väg jag tågar än;
Ty all din köld min trohet ej försvagar.

Ett okändt haf min julle ses befara
Vid stormars ras, och uppå himmelen
Ej någon stjerna mig i hamn ledsagar.

Anselmo berömde denna Sonnet lika högt som den första, och på detta sätt häftade han sjelf länk vid länk på den kedja han sammanfogat till sin egen vanära; ty då *Lotario* som mest vanhedrade honom, sade han sig vara

mest hedrad, och hvarje steg *Camilla* gjorde djupare ned till medelpunkten af det skändeliga, lyftade henne, enligt den bedragne mannens tanke, närmare upp till spetsen af dygd och godt ryckte. Några dagar derefter var hon som vanligt ensam med sin trogna Jungfru, och sade då till henne: "Jag blygs öfver mig sjelf, min bästa *Leonela*, då jag ser huru litet värde jag förstått sätta på mig sjelf, och ej låtit *Lotario* försmäkta en tid innan han kom i full besittning af min kärlek, den jag alltför hastigt och godvilligt skänkte honom. Jag befarar att han omsider skall förakta mig såsom lösaktig och lättsinnig, utan att besinna det jag alldeles icke kunde emotstå styrkan af hans anfall." — "Oroa Er icke deröfver, min nådiga Fru, svarade *Leonela*; ty jag finner intet skäl att aktningen skall minskas derigenom, att man hastigt gifver hvad man i alla fall ärnar gifva, så vida gåfvan har ett verkeligt värde, och ordspråket säger ju: att den som ger straxt, ger två gånger." — "Men man plägar också säga, återtog *Camilla*, att det som kostar litet, värderas litet." — "Detta passar alldeles icke hit, fortfor *Leonela*, emedan kärleken, såsom jag hört sägas, en gång flyger och en annan gång går; med en springer han i galopp, och med en annan spatserar han helt sakta; en gör han ljum, en annan sätter han i låga; en sårar han, och en annan dödar han; i ett ögonblick börjar en sin åtrås bana, och hinner målet innan han väntar det; fästningen omringas om morgonen, och om aftonen gifver den sig, af brist på styrka att göra mot-

stånd.

stånd. Då det nu sålunda förhåller sig, hvarföre oroar Ni Er då, eller hvad fruktar Ni, emedan detsamma just händt *Lotario*, då han nyttjat kärleken till sin medlare, för att under Herrns frånvaro besegra Frun? Det var ju nödvändigt, att under denna frånvaro det som kärleken beslutat äfven afgjordes, utan att draga ut på tiden till dess *Anselmo* återkom, att genom sin närvaro förderfva hela saken, emedan kärleken ej har någon bättre tjenare till sina önskningars utförande än tillfället, af hvilket han drager nytta vid alla sina företag, i synnerhet i början. Allt detta känner jag mera af erfarenhet än af hvad andra sagt mig, och en vacker dag skall jag väl säga Er, min Fru, att jag äfven är en flicka som har kött och blod; och jag skulle ej talat något om allt detta, så framt jag icke af *Lotarios* blickar, suckar, tal, försäkringar och skänker kunnat bana mig väg att läsa i hans själ, derigenom upptäcka alla hans goda egenskaper, och finna, huru värdig han är att älskas. Då allt detta nu kan anses säkert, så upprör icke Er inbillningskraft med sådana tviflande och plågande föreställningar; utan var öfvertygad att *Lotario* lika högt värderar Er som Ni honom, och lef lugn samt förnöjd vid den tanken, att då Ni en gång invecklat Er i kärlekens garn, har det åtminstone skett genom värde och förtjenster; ty *Lotario* har icke blott de fyra *S* *), dem man säger att en värdig älskare bör hafva, utan äfven ett helt alphabet af fullkomligheter;

*) Spaniorerne säga att en älskare bör vara: *Sensato* (känslofull), *Secreto* (tystlåten), *Sobrepusado* (öfverträffande), *Senzero* (uppriktig).

heter; vill Ni blott höra, så skall jag utantill uppläsa alltsammans. Efter mitt omdöme, och så vidt jag kan se, är han: *artig*, *beständig*, *cavalier*, *dugtig*, *erkänsam*, *from*, *glättig*, *hederlig*, *ihärdig*, *klok*, *lärd*, *medlidsam*, *nyckter*, *ordhållig*, *praktfull*, *qvick*, *rik*, derefter följa de fyra *S*, och sedermera: *tapper*, *ung*, *vacker*, — *x* är för hård bokstaf att passa hit, — *ypperlig* är han i allt, och i stället för *z*, tillägger jag, att han är högst nitisk för Ert väl."

Camilla smålog öfver detta sin Jungfrus A B C, och hon fann henne mera erfaren i kärlekssaker än hon kunnat föreställa sig; också bekände hon nu för sin Fru, att hon stod i en kärlig förbindelse med en väl uppfostrad yngling der i staden, hvaröfver *Camilla* mycket oroade sig, emedan hon befarade, att hennes egen ära kunde lida något derigenom. Hon forskade derföre, om saken kommit vidare imellan dem än blott till samtal? hvaruppå flickan, med föga blygsel men mycken fräckhet, svarade: att de ingått större förtroende; ty det är en afgjord sak, att fruars oförsigtighet borttager all skam ifrån deras pigor, som, sedan frun gjort ett felsteg, icke vidare fråga efter att dölja det de också fela. *Camilla* kunde härvid ej göra annat än bedja *Leonela* ej nämna ett ord för sin älskare om det förhållande, hvaruti hennes fru befann sig, samt dessutom hålla sitt eget äfventyr så hemligt, att hvarken *Anselmo* eller *Lotario* måtte upptäcka det. *Leonela* svarade, att hon ville så göra; men hon uppfyllde det på sådant sätt, att hon stärkte *Camilla* i sin fruktan, det hon för denna flic-

kans skull omsider kunde förlora sitt goda namn och ryckte; ty den fräcka och ärelösa *Leonela*, då hon såg sin frus uppförande ej vara som det borde, hade den djerfheten att smyga sin älskare in i huset och gömma honom der, i den förtröstan, att om också hennes fru upptäckte det, skulle hon ej våga säga något derom. Således medföra fruars förbrytelser, jemte annat, äfven den olägenheten, att de blifva sitt eget tjenstefolks slafvar, och måste anse sig tvungna att dölja sina pigors skamliga uppförande, såsom det nu hände *Camilla*, hvilken, ehuru hon flera gånger såg att *Leonela* hade sin älskare hos sig i ett rum uti huset, vågade hon ej förebrå henne det, utan, hvad som mera var, hon måste sjelf skaffa sin Jungfru tillfälle att gömma honom, och undanrödja alla svårigheter, så att hennes man ej sjelf måtte upptäcka det. Imedlertid kunde hon ej förhindra *Lotario* att en gång se den unge mannen vid dagens gryning gå utur huset; och emedan han ej kände honom, trodde han i början att han såg ett spöke, men då han märkte mannen fortsätta sin väg, samt insvepa sig i kappan och gömma ansigtet med mycken sorgfällighet, så leddes han ifrån sin första dåraktiga tanke och föll på en annan, som hade medfört allas förderf, så framt ej *Camilla* uppfunnit ett medel deremot. *Lotario* kunde nämligen minst föreställa sig, att den mannen han sett så tidigt komma ur *Anselmos* hus, ingått derstädes för *Leonelas* skull; han tänkte ej en gång deruppå, att en *Leonela* fanns i verlden; i stället trodde han, att då *Camilla*

varit

varit så eftergifven och lättsinnig emot honom, torde hon äfven vara det emot en annan; ty sådana följder medföra en trolös qvinnas dåliga uppförande, att hon till och med förlorar förtroendet hos den, på hvars böner och försäkringar hon låtit förföra sig, emedan denne tror att hon ännu lättare öfverlemnar sig åt andra, och således antager hvarje misstanke för en ren sanning. Det syntes derföre, som om *Lotario* samma ögonblick förlorat allt sitt förstånd, och som hvarje förnuftig öfverläggning vidare blifvit honom omöjlig; ty utan att förut tänka närmare på saken, sprang han genast till *Anselmo*, som ännu icke stigit upp, och hänförd af det blinda raseri som sönderslet hans barm, samt brinnande af begär att hämnas på *Camilla*, som likväl ej förbrutit sig emot honom, sade han till sin vän: "Vet, *Anselmo*, att jag redan flera dagar varit i strid med mig sjelf, ja alldeles gjort våld på mig, för att ej säga dig det, som nu hvarken möjligen eller billigen längre bör förtigas för dig; jag vill således berätta, att *Camillas* dygd är besegrad, och att det nu står i min makt att med henne göra allt hvad jag behagar; och orsaken, hvarföre jag så länge dröjt att säga dig det, är den, att jag först ville se om det verkeligen var en lättfärdighet af henne, eller om hon endast velat pröfva mig, för att utröna huruvida de förklaringar jag efter din önskan gjort henne varit alfvarliga eller icke. Nu tror jag, att om hon varit hvad hon bordt vara, och hvad vi bägge ansett henne vara, så hade hon redan för dig upptäckt mina be-

mödanden; men då jag ser att hon dröjer, så finner jag att de löften hon gifvit mig äro alfvarliga, nämligen att hon, då du åter är borta, vill tala med mig i ditt garderobs-rum (och det var verkeligen sannt att han der plägade tala med *Camilla*); men jag önskar blott att du ej förhastar dig att taga hämnd; ty då hon ännu ej gått längre än att hysa brottsliga tankar, så kunde det hända att hon imedlertid, innan verkställigheten inträffar, förändrar sig, och att ångren kommer i stället. Hittills har du, om icke fullt, åtminstone till en del, följt mina råd, således ber jag dig äfven följa det jag nu ger dig, på det du, utan att bedraga dig sjelf eller öfverila dig, må kunna göra hvad dig bäst synes. Föregif en resa för två eller tre dagar, såsom du förut gjort, men ställ så till, att du kan gömma dig i den omtalade garderoben, hvartill lägenhet finnes medelst de tapeter som hänga der, jemte många andra saker, och då kan du så väl som jag med egna ögon öfvertyga dig om hvad *Camilla* företager; om hon då visar sig brottsligt sinnad, såsom vi befara, så kan du i all stillhet och med förstånd bestraffa henne för den vanära hon ärnat dig."

Anselmo blef på en gång bestört, förvirrad och nedslagen öfver dessa *Lotarios* ord, helst han hörde dem på en tid då han minst väntade det, emedan han ansåg *Camilla* såsom den der med seger gått ifrån *Lotarios* förställda anfall, och således hade han redan börjat njuta hela behaget af denna öfvertygelse. Han stod tigande en god stund, stirrande med ö-

gonen

gonen emot golfvet, utan att en gång blinka; men sluteligen sade han: "*Lotario*, du har handlat så som jag väntat det af din vänskap; jag har i allt följt dina råd, gör således nu hvad du vill; men förvara den hemlighet med hvilken du öfverraskat mig." *Lotario* lofvade det; men sedan han gått ifrån *Anselmo*, ångrade han allt hvad han sagt, emedan han såg hur dåraktigt han handlat, helst han kunnat hämnas på *Camilla* utan att nyttja en så grym och vanhedrande utväg. Han förbannade sitt oförstånd, lastade sitt lättsinniga beslut, och visste icke hvad medel han skulle påfinna för att förbättra hvad han gjort, eller komma ifrån saken på lämpligt sätt. Omsider fick han det infallet att berätta allt för *Camilla*, hvartill han ej saknade tillfälle; ty han fann henne redan samma dag allena, och så snart hon såg att hon kunde tala förtroligt med honom, började hon sålunda: "min bästa *Lotario!* jag har ett stort bekymmer på mitt hjerta, hvilket plågar mig så, att det synes mig som om mitt bröst deraf ville sönderbrista, och det vore ett underverk om så icke skedde. *Leonelas* oblyghet har gått så långt, att hon hvarje natt tager sin älskare in i huset till sig, och släpper honom ifrån sig först vid dagningen, hvilket är sårande för min egen ära, som nödvändigt måste misstänkas af den, som händelsevis får se en karl på så ovanlig tid gå ur mitt hus. Hvad som mest smärtar mig är, att jag hvarken vågar bestraffa henne eller säga ett ord derom, emedan hon har förtroende om vår kärlek, och derigenom har hon lagt ett sådant band

på

på min tunga, att jag måste tiga, ehuru jag fruktar att en olycka derigenom kan drabba oss."

Vid början af detta *Camillas* tal trodde *Lotario*, att detta blott var en list, för att endast inbilla honom, att den mannen han sett, kommit ifrån *Leonela* och ej ifrån henne; men då han såg henne högst bedröfvad, och att hon började gråta och beklaga sig, samt bedja honom om bistånd, så trodde han henne omsider, och derigenom ökades hans förvirring och ånger ännu mera; men icke dess mindre svarade han *Camilla*, det han ej kände annat än vanliga medel att hämma *Leonelas* tilltagsenhet; derjemte berättade han henne hvad han, hänförd af sin svartsjukas raseri, sagt åt *Anselmo*, och huru de gjort aftal, att han borde gömma sig i garderoben, för att der sjelf tydligen se, huru liten trohet hon iakttog emot sin man; sedan bad han henne om förlåtelse för denna dårskap, och bönföll ytterligare att hon skulle uppfinna något godt råd, hvarigenom de kunde komma ur denna labyrinth, dit hans obetänksamma yttrande fört dem.

Camilla blef mycket förskräckt då hon hörde det *Lotario* nu omtalade, och öfverhopade honom med skarpa väl grundade förebråelser för dessa hans misstankar, samt det dåliga beslut han i anledning deraf fattat; men emedan qvinnan alltid af naturen har mera fintlighet än mannen, både i godt och ondt, ehuru den ofta nog kan fattas då hon som mest vill visa sig fintlig och förståndig, så uppfann *Camilla* nu äfven ett sätt att hjelpa denna sak, ehuru ohjelpelig den syntes vara,

och

och sade derföre åt *Lotario*, det han borde ställa så till, att *Anselmo* gömde sig följande dagen på det omtalade stället, emedan hon just derigenom ärnade vinna den fördelen, att framdeles utan all fara kunna träffa *Lotario* och tala med honom; och utan att vidare yppa för honom hela sitt beslut, tillsade hon honom endast att han borde uppehålla sig helt nära, på det han, sedan *Anselmo* gömt sig, måtte vara tillstädes då *Leonela* kallade honom, samt att han borde svara på alla de frågor hon gjorde honom, likasom visste han icke att *Anselmo* hörde på dem. *Lotario* yrkade, att hon borde närmare förklara hela sin afsigt, på det han med mera säkerhet och noggranhet måtte kunna iakttaga allt som var nödigt. Härvid, sade *Camilla*, är ingen ting vidare att iakttaga, än att svara på mina frågor; ty *Camilla* ville alldeles icke säga honom hvad hon ärnade företaga, emedan hon fruktade att han då ej så noga skulle följa hennes föresats, som syntes henne vara den bästa, utan att han i stället skulle svara något annat, som kanske icke var så lämpeligt.

Lotario gick, och *Anselmo*, under föregifvande att besöka en vän på landet, reste bort följande dagen, men återkom snart för att intaga det öfverenskomna gömstället, hvilket han med lätthet kunde verkställa, då *Camilla* och *Leonela* med flit lemnade rådrum dertill. *Anselmo* stod nu i sitt kryphål, i en så upprörd sinnesförfattning som man lätt kan föreställa sig, då han befarade att med egna ögon få se tydliga bevis på sin vanära, och

att

att förlora den ovärderliga skatt han trodde sig äga uti sin älskade *Camilla*.

Sedan *Camilla* och *Leonela* blifvit förvissade att *Anselmo* var gömd, inträdde de i rummet; men knappt hade *Camilla* satt foten inom dörren, förrän hon med en djup suck sade: "Ack, min bästa *Leonela!* vore det icke bättre, innan jag verkställer det, som jag icke en gång vill du skall veta, att jag ej må blifva hindrad deruti, att du tog *Anselmos* dolk, som jag begärt af dig, och genomborrade detta nedriga bröst? Men nej, du skall icke göra det, ty det vore orättvist att jag led straff för andras brott. Först önskar jag veta, hvad *Lotarios* djerfva och okyska ögon sett hos mig, som kunnat gifva honom anledning till den oblygheten att upptäcka för mig sina onda lustar, genom hvilka han förolämpar sin vän och vanärar mig. Ställ dig der borta vid fenstret, *Leonela*, och ropa honom hit upp; ty jag förmodar att han uppehåller sig här på gatan, för att verkställa sitt elaka uppsåt; men först skall mitt likaså grymma som ärofulla beslut fullbordas." — "Ack, min fru! svarade den listiga väl underrättade *Leonela*, hvad ärnar Ni väl företaga med denna dolk? Är väl Er mening, att dermed beröfva Er sjelf eller *Lotario* lifvet? Bägge delarne, hvilkendera af dem Ni väljer, tjena att förspilla Er ära samt Ert goda namn och ryckte. Det är bättre, att Ni döljer denna förolämpning, och icke gifver den elake karlen tillfälle att komma in i huset nu, då vi äro allena; betänk, min Fru, att vi endast äro svaga qvinnor och han en tilltagsen man, som

nu kommer i ett ondt uppsåt och förblindad af sin passion, hvarföre han, kanske innan Ni hunnit verkställa Ert beslut, i stället tillfogar Er en skymf, värre än förlusten af Ert lif. Ve öfver min husbonde *Anselmo*, som lemnat denne skurk ett sådant insteg i sitt hus! Men, min fru, om Ni nu också mördar den djerfve, hvilket jag nästan tror vara Er föresats, hvarest skole vi sedan gömma hans döda kropp?" — "Den låta vi ligga, svarade *Camilla*, och öfverlemna hans begrafning åt *Anselmo;* emedan det är billigt, att han njuter en vederqvickelse af den mödan att skaffa sin egen vanära under jorden. Men, ropa nu straxt åt *Lotario*, ty all den tid jag dröjer att hämnas den skymf han tillfogat mig, anser jag mig kränka den trohet jag är skylldig min man."

Anselmo hörde allt detta, och hans tankar förändrades vid hvarje ord *Camilla* sade; men då han märkte hennes uppsåt vara att mörda *Lotario*, ärnade han springa fram och visa sig, för att hindra det, om han ej blifvit tillbakahållen af begäret att se slutet på detta likaså besynnerliga som ärofulla företag; dock var hans föresats att träda fram i så god tid, att han kunde afböja all olycka. Imedlertid föll *Camilla* i en stark dåning, och sjönk dervid ned på en nära stående säng, hvarvid *Leonela* började häftigt gråta, och ropade: "ack, jag olyckliga! skall jag nu hafva det missödet att denna den skönaste blomma af all dygd, som finnes i verlden, måste dö i mina armar, hon som är alla trogna makars krona och kyskhetens exempel" - - jemte många andra uttryck,

hon

hon nyttjade, hvilka borde öfvertyga en hvar, som hörde på henne, att hon var den mest känslofulla och trogna piga i verlden, och att hennes fru var en ny förföljd *Penelope.* Det dröjde något litet innan *Camilla* åter uppvaknade ifrån sin svimning, och sedan hon åter sansat sig, sade hon: "hvarföre går du icke, *Leonela*, att hitkalla den trolösaste af vänner, som solen sett och nattens mörker betäckt? Fort, skynda dig, spring, flyg, på det den vredes låga jag känner ej måtte utsläckas genom ditt dröjsmål, och den rättvisa hämnd jag hoppas få utöfva icke måtte upplösa sig i blotta hotelser och förbannelser." — "Jag vill ropa honom, min fru, svarade *Leonela*, men gif mig först denna dolk, på det Ni ej under min frånvaro måtte företaga något, som kan komma alla dem, hvilka älska Er, att för alltid få utgjuta tårar." — "Gå trygg, *Leonela*, återtog *Camilla*, sådant verkställer jag icke; ty om du också finner att jag är djerf och dåraktig vid min äras försvar, vill jag dock icke blifva en ny *Lucretia*, hvilken säges hafva mördat sig sjelf innan hon ännu begått något afsteg, och utan att i stället mörda den, som var upphofvet till hennes olycka. Sedan han är död, vill jag äfven dö; men förut vill jag sjelf utkräfva en billig hämnd af den, som förmått mig komma på detta ställe att begråta en skymf, till hvilken jag ej gifvit anledning."

Leonela lät mycket bedja sig innan hon gick att kalla *Lotario;* men sluteligen gick hon, och innan hon återkom, sade *Camilla*, likasom talande för sig sjelf: "Ack himmel! hade det

icke

icke varit bättre och säkrare, att genast afvisa *Lotario*, såsom jag flera gånger gjort, än att gifva honom anledning att anse mig för nedrigt sinnad och lättfärdig, som nödvändigt måste inträffa under tiden då jag afbidar ögonblicket att betaga honom denna inbillning? Utan tvifvel hade det varit bättre; men då hade hvarken jag blifvit hämnad, eller min mans förolämpande heder tillfredsställd, om förrädaren med obefläckade händer och säkra steg fått återvända från det ställe, dit hans onda lustar fört honom; nej, med sitt lif må han betala hvad han med en så okysk böjelse eftersträfvat, och verlden må förnimma (om den annars bryr sig om hela saken), att *Camilla* icke blott vårdat sin trohet emot sin gemål, utan äfven bestraffat den, som vågat förbryta sig emot densamma. Men, med allt detta tror jag dock det varit bättre att berätta saken för *Anselmo;* likväl har jag redan vidrört detta ämne i det bref jag tillsände honom då han var på landet, och derföre tror jag, att då han ej följt den vink jag gifvit honom, att påfinna ett medel emot faran, bör sådant endast tillskrifvas hans ädla hjerta, som aldrig kan föreställa sig eller misstänka, att i en så trofast väns bröst skulle uppstå en enda tanke emot hans heder, och jag sjelf har flera dagar icke en gång trott det, och skulle ej tro det ännu, så framt icke hans djerfhet gått så långt, samt hans många skänker, varma försäkringar och oupphörliga tårar bekräftat det. Men, hvartill tjenar nu att hålla detta tal? Behöfver väl ett ädelt beslut någon vidare rådplägning?

vis-

visserligen icke! Nej, förrädare! hämndens stund må inbryta! Nalkas hit du falska, trolösa skurk, skynda dig för att dö, och deruppå må följa hvad som helst. Ren och obefläckad kom jag i hans armar, som himlen bestämde till min gemål, lika ren skall jag gå utur dem, ehuru bestänkt med mitt eget kyska, samt det orena blodet af den trolösaste vän verlden sett." Under det hon sade detta, gick hon upp och ned i rummet med dragen dolk, så häftiga och yrande steg, och så rysliga åtbörder, att man skulle trott henne hafva mistat förståndet, och hon syntes ej mera vara ett känslofullt älskvärdt fruntimmer, utan en förtviflad mörderska.

Anselmo såg och hörde allt detta, der han stod gömd bakom några lösa hängande tapeter; han blef alldeles förvånad, och honom förekom det, som om hvad han redan sett och hört varit tillräckligt att utplåna ännu starkare misstankar; hvarföre han också önskade att *Lotario* måtte uteblifva, emedan han befarade ännu värre följder af allt detta. Redan stod han färdig att träda fram, omfamna sin maka och draga henne ur sin villfarelse; men han förblef der han var, då han såg *Leonela* återkomma, ledande *Lotario* vid handen. Så snart *Camilla* såg honom stiga in, gjorde hon ett långt strek på golfvet framför sig med dolken, och sade: "*Lotario!* gif akt på hvad jag nu säger dig; om du vågar öfverskrida detta strek, som du ser, ja endast nalkas det, så var viss, att samma ögonblick jag märker det, genomborrar jag mitt bröst med denna dolk, som jag

har

har i min hand; och innan du svarar mig ett ord häruppå, skall du först höra hvad jag säger dig, och sedermera må du svara efter välbehag. Först önskar jag, att du *Lotario* säger mig, om du känner min man *Anselmo*, och hvad tanke du har om honom; och för det andra, om du känner mig? Svara mig nu på dessa frågor, utan förvirring och utan långt betänkande, ty de äro icke svåra."

Lotario var ej så enfalldig, att han icke skulle hafva märkt *Camillas* afsigt ifrån första ögonblicket, då hon bad honom föranstalta derom, att *Anselmo* måtte stå på lur, och derföre använde han så mycken finhet och förstånd, för att understödja henne, att de bägge gåfvo osanningen det mest skenbara utseende af ren sanning. Han svarade således *Camilla* på följande sätt: "Jag förmodade icke, sköna *Camilla*, att du låtit kalla mig, på det du skulle fråga mig sådana saker, som äro så långt aflägsna från det ändamål, hvarföre jag hitkommit; om du gör detta för att fördröja den ynnest du lofvat mig, så kan du uppskjuta ännu längre, för att låta mig känna det jag blifvit så mycket grymmare bedragen i den mån jag trott mig närmare mina önskningars mål; men på det du ej måtte säga, att jag icke besvarar dina frågor, så förklarar jag, att jag känner din man *Anselmo*, emedan vi bägge känna hvarandra ifrån barnaåren; dock vill jag ej upprepa hvad du redan vet om vår vänskap, på det jag icke sjelf må intyga den orättvisa kärleken tvingar mig att begå, hvilket dock är en tillräcklig ursäkt för ännu större förbrytel-

ser.

ser. Dig känner jag äfven, och skattar dig likaså högt som han, och mindre älskvärdhet än din skulle ej förmått leda mig ifrån mina pligter, bryta vänskapens heliga band, och underkasta mig en så mäktig fiendes herravälde som kärleken är.” — ”Du tillstår då detta, dödliga fiende till allt som rättvist förtjenar att älskas! återtog *Camilla;* men med hvilket ansigte vågar du då visa dig framför den vännen, hvars ögon du måste anse för en spegel, i hvilken du kan skåda all den oförrätt du tillfogat honom utan någon gifven anledning? Jag olyckliga har imedlertid felat, i det afseendet, att då du så litet iakttagit hvad du är skylldig dig sjelf, så måste det härröra från någon ovarsamhet å min sida, den jag dock icke vill kalla lättsinnighet, emedan jag alldeles icke med afsigt handlat sålunda, utan blott deraf, som understundom kan inträffa hos fruntimmer, att de handla utan öfverläggning, då de förmoda det de ej alltid behöfva så noga gifva akt på sig sjelfva. Om så icke är, säg mig då, förrädare, om jag någon gång med ett enda ord eller en mine besvarat dina böner på ett sätt, som kunnat gifva dig en skugga af hopp, att dina låga önskningar skulle uppfyllas? När blefvo dina kärleksförklaringar icke afslagna och bestraffade af mig med stränghet och köld? När blefvo dina många löften och ännu större skänker trodda eller emottagna af mig? Men, då det är klart, att någon icke längre tid kan framhärda i sina önskningar, om de icke understödjas af någon förhoppning, så vill jag åtaga mig sjelf hela

skul-

skulden för din oförvägenhet, emedan utan tvifvel någon obetänksamhet hos mig så länge förmått dig med denna ihärdighet fortsätta ditt bemödande, och derföre vill jag nu aga mig sjelf, och ålägga mig det straff ditt brott förtjenar; och på det du må inse, att jag omöjligen kan underlåta vara grym emot dig, då jag är det emot mig sjelf, så har jag låtit hitkalla dig, att vara ett vittne till det offer jag ärnar bringa min vördnadsvärde gemåls förolämpade ära, den du sårat så mycket som din förmåga tillåtit, och äfven jag derigenom, att jag ej med nog försigtighet undvikit all anledning (om jag verkeligen gifvit dig någon), som kunnat smickra och gynna dina elaka afsigter. Jag upprepar ännu en gång, att den misstanke jag hyser, att någon oförsigtighet af mig framalstrat dessa brottsliga tankar hos dig, är hvad som mest plågar mig, och den jag således önskar bestraffa med mina egna händer; ty om en annan gjorde det, skulle min förbrytelse derigenom blifva så mycket mera känd. Men innan detta sker, vill jag sjelf döende mörda och föra med mig den, som ensam kan uppfylla den åtrå jag har efter hämnd; och då skall han af en opartisk domare bestraffas för det han bragt mig till ett så förtvifladt beslut."

Vid dessa orden rusade hon emot *Lotario* med otrolig styrka och hastighet, upplyftande högt sin dolk, och nu bemödade hon sig att stöta den i hans bröst, så att han sjelf stannade i tvifvelsmål huruvida dessa hennes åtbörder voro gycklande eller sanna; ty han blef

nöd-

nödsakad använda all sin styrka och uppmärksamhet för att hålla *Camilla* ifrån sig, och hon förställde sig så väl i denna besynnerliga strid, att hon, för att gifva den fullkomlig stämpel af sanning, sökte besegla den med sitt eget blod. Då hon nämligen såg sig oförmögen, eller låtsade vara det, att kunna såra *Lotario*, sade hon: "emedan ödet icke tillåter mig att fullkomligt uppfylla min innerliga önskan, skall det åtminstone ej vara nog mäktigt att hindra mig tillfredsställa den till någon del. Derefter använde hon all sin styrka att få lös den hand i hvilken hon höll dolken, och den *Lotario* omfattat, hvilket lyckades för henne, då hon genast satte udden af dolken emot ett ställe, hvarest såret ej kunde blifva farligt, ty hon instötte den under vänstra armen nära axeln, och nedsjönk sedan såsom afdånad till golfvet. *Leonela* och *Lotario* stodo högst förvånade öfver denna utgång af saken, och bägge tvekade om detta var alfvare eller gyckel, då de sågo *Camilla* liggande på golfvet i sitt blod. *Lotario* sprang förskräckt till henne, och förlorade dervid nästan andedrägten, drog ut dolken, men såg genast huru obetydligt såret var, hvarföre han åter hämtade sig ifrån sin bestörtning, och föll i en ny förundran öfver den sköna *Camillas* skarpsinnighet och list. För att imedlertid understödja henne efter sin förmåga, upphäfde han ett högt klagorop, såsom om hon verkeligen varit död, och utöste tusende förbannelser öfver sig sjelf, samt den som gifvit anledning att bringa henne till denna ytterlighet; och emedan han visste att

hans

hans vän *Anselmo* lyssnade på honom, sade han sådana saker, att den som hörde deruppå nödvändigt måste finna sig mera olycklig än *Camilla*, om hon också kunnat anses för död. *Leonela* tog sin fru i sina armar och bar henne till sängen, under det hon bad *Lotario* skaffa någon som i hemlighet kunde läka såret; tillika rådfrågade hon honom om hvad man borde säga åt *Anselmo*, i anseende till fruns sår, i händelse han återkom innan hon ännu blifvit läkt? Han svarade: att man kunde säga hvad man behagade, emedan han var urståndsatt att gifva ett klokt råd; han bad henne blott se till att blodet kunde stillas, emedan han ärnade fly så långt, att ingen menniska mera skulle få se honom. Med alla tecken af högsta bedröfvelse och häftig sinnesrörelse gick han nu ur huset, och då han blef ensam och obemärkt, korssade han sig oupphörligt af förundran öfver *Camillas* list och *Leonelas* sluga förhållande dervid. Han föreställde sig huru innerligt förnöjd *Anselmo* nu borde vara deröfver, att han trodde sig äga en annan *Porcia* till gemål, och han längtade blott att träffa honom, på det de bägge måtte kunna prisa denna osanning, hvilken dock erhållit allt det utseende af sanning, som man möjligen kan föreställa sig.

Leonela bemödade sig imedlertid, som sagdt är, att stilla sin frus blod, hvilket dock ej flöt starkare än som behöfdes för att väl beslöja denna list. Hon tvättade såret med vin, och förband det så godt hon kunde, hvarjemte hon under hela denna förrättning talade så, att om

intet annat tilldragit sig, skulle det varit tillräckligt att öfvertyga *Anselmo*, det han i *Camilla* ägde sjelfva kyskheten. *Camilla* tillade åtskilliga saker till det *Leonela* sade, och kallade sig sjelf svag och feg, för det hon nu försummat ögonblicket att beröfva sig sjelf ett hatadt lif. Hon rådgjorde med sin trogna Jungfru, om hon skulle berätta allt detta för sin älskade gemål eller icke? och *Leonela* svarade, att hon icke borde omtala det, emedan han derigenom skulle blifva nödsakad att hämnas på *Lotario*, hvilket ej kunde ske utan att hon sjelf vågade mycket, och att en ädelsinnad hustru aldrig borde gifva sin man anledning att inveckla sig i stridigheter, utan tvärtom söka förekomma dem så mycket möjligt var. *Camilla* återtog, att detta råd syntes henne klokt och att hon ärnade följa det; men att man i alla fall måste upptänka något att säga *Anselmo*, i afseende på det sår hon gifvit sig, det man ej kunde undvika att låta honom se; hvaruppå *Leonela* svarade, att hon ej kunde ljuga, icke en gång på skämt. "Men hvad skall *jag* då påfinna, min bästa? fortfor *Camilla*, då jag ej har mod att framställa eller understödja en osanning, om det också gällde mitt lif. Om vi således icke kunna komma utur denna förlägenhet, så är det bättre att säga rena sanningen än att taga sin tillflykt till en uppdiktad berättelse." — "Oroa Er icke längre, min Fru, sade *Leonela*, ty ifrån nu tills i morgon skall jag tänka uppå hvad vi skole säga, och till äfventyrs torde Ni också kunna dölja Ert sår, så att Herr *Anselmo* ej ser det, hvarjemte jag

hop-

hoppas att himlen sjelf skall gynna våra rättmätiga och dygdiga tänkesätt. Stilla Er således, min Nådiga, och sök att komma utur denna sinnesrörelse, så att nådig Herrn ej må upptäcka den; öfverlemna allt det öfriga åt mig och himlen; ty goda föresatser vinna alltid himlens bifall."

Anselmo hade stått högst uppmärksam att höra och se på hela denna tragedie, hvars hufvudämne utgjorde hans äras död, och de spelande personerne uppförde den äfven med så liflig verkan, att hela dikten syntes förvandlad till ren sanning. Med otålighet afbidade han nattens ankomst, på det han måtte få tillfälle komma ur huset och återse sin redlige vän *Lotario*, för att jemte honom lyckönska sig sjelf till den dyrbara perla han ägde i sin gemål, sedan han blifvit så öfvertygad om hennes dygd. De tvenne fruntimren ställde så till, att han fick tillfälle komma derifrån; och han skyndade äfven ut att uppsöka *Lotario*, och då han fann honom, omfamnade han honom så ofta och hjerteligen, berättade så mycket om sin tillfredsställelse, och gaf *Camilla* sådana loford, att allt detta ej nog lifligt kan beskrifvas. *Lotario* hörde på allt hvad han sade, utan att låta märka den minsta fägnad; ty han påminte sig straxt uti hvilken stor förvillelse hans vän var, och huru orättvist han sjelf behandlade honom; men fastän *Anselmo* märkte att *Lotario* icke var nöjd, så trodde han dock enda orsaken dertill vara, att han lemnat *Camilla* sårad, och ansåg sig som orsaken dertill; hvarföre han, jemte annat, äfven sade ho-

nom, att han ej borde oroa sig i afseende på *Camilla*, och att hennes sår utan tvifvel var obetydligt, emedan han förnummit att hon ville dölja det för honom, hvarföre hans vän ej behöfde befara något, utan nu mera borde han dela den glädje han sjelf kände, då just han varit medlet att hjelpa honom upp till höjden af den sällhet han eftertraktat; af hvilket skäl han från denna stund ej ville företaga annat, än att med vers besjunga *Camilla*, på det hennes lof måtte sprida sig till kommande tidehvarf, och bibehållas i evigt minne. *Lotario* berömde hans goda föresats, och sade, att han för sin del äfven ville hjelpa till att uppresa en så skön minnesvård. *Anselmo* var således nu en på det mest angenäma sätt i verlden bedragen man; han sjelf återförde till sitt hus med egen hand den, hvilken han ansåg för upphofsmannen till sin ära, men som dock i sjelfva verket alldeles förstört densamma. *Camilla* emottog *Anselmos* vän med en rätt vred uppsyn, ehuru hon för sig sjelf hjerteligen log. Detta bedrägeri räckte några månader, till dess omsider lyckan omrullade sitt hjul, och hela den ondska upptäcktes som man hittills med så mycken konst förstått, att dölja, och *Anselmos* otidiga nyfikenhet kostade honom lifvet.

XXXV

XXXV CAP.

Om den berömvärda förfärliga strid, som Don Quixote *höll med några lädersäckar, uppfyllda af rödt vin; samt slutet af berättelsen om den otidigt nyfikne.*

Föga återstod ännu att läsa af berättelsen, då *Sancho Panza* med mycket larm kom utspringande ur kammaren, hvarest *Don Quixote* låg, och ropade med full hals: "Skynda Er, mina Herrar, att bistå min nådige Herre, som nu är invecklad i den mest hårdnackade och förfärliga strid jag med mina ögon sett. Så sannt jag lefver har han icke gifvit jätten, Prinsessan *Micomiconas* fiende, ett sådant hugg, att hans hufvud fallit af som om det setat på en kålstock." — "Hvad säger du, min vän? frågade Prästen, i det han afbröt läsningen af berättelsen; är du väl vid din fulla sansning? Huru, för tusan pocker, är detta väl möjligt, då jätten befinner sig 2000 mil härifrån?" — Derefter hörde de ett förfärligt larm uti rummet, samt huru *Don Quixote* ropade: "Vänta, din röfvare, spetsbof, skurk, nu har jag dig, och din stridsyxa skall icke hjelpa dig;" derjemte tycktes det, att han högg starka hugg emot väggarne, och *Sancho* sade: "det lönar ej mödan att så här stå och lyssna, utan träden in för att afgöra striden och bistå min Herre, ehuru det kanske ej mera behöfves; ty utan tvifvel är jätten redan död, och får göra räkenskap hos Gud för sin förflutna elaka lefnad; ty jag har sett hans blod strömma på golfvet, och hufvudet liggande på en sida, och det var

så

så ofanteligt som en stor lädersäck med vin." — "Jag ger mig hin onde i våld deruppå, ropade nu värdshusvärden, att *Don Quixote*, eller Don Satan, huggit uppå de stora vinlädersäckarne, som stå tätt invid hans hufvudgärd, och hvad detta dumhufvudet anser för blod är säkert intet annat än vin som utrunnit." Härvid steg värden in i rummet, åtföljd af de öfriga, der de funno *Don Quixote* i den mest besynnerliga ställning. Han stod i blotta skjortan, hvilken ej var så fullständig att den framtill kunde betäcka låren, och baktill var den ännu kortare; hans nakna ben voro långa och magra, hårbevexta och ej serdeles rena; på hufvudet bar han en nattmössa, som var mycket smutsig och tillhörde värden; om vänstra armen hade han vecklat sitt sängtäcke, för hvilket *Sancho* ännu ej utan skäl hade mycken fruktan; i högra handen hade han sitt blottade svärd, med hvilket han högg omkring sig åt alla sidor, och talade derjemte så, som hade han haft en verkelig strid med någon jätte. Det märkvärdigaste af allt var, att hans ögon voro tillslutna; ty han sof ännu, och drömde att han var i envig emot en jätte. Hans inbillning var så uppfylld af det äfventyr han skulle förètaga, att han tyckte sig redan vara uti Konungariket Micomicon, och i härnad emot sin fiende, hvarunder han på vinlädersäckarne gjort förfärliga hugg och trott sig gifva dem åt jätten, hvarföre också hela rummet var öfversvämmadt med vin. Då värdshusvärden såg detta blef han högst förtörnad, sprang på *Don Quixote*, och började så trumfa honom med

knyt-

knytnäfvarne, att om *Cardenio* och Prästen ej kommit imellan, hade han gjort ett bedröfligt slut på detta jättekrig. Af allt detta väcktes dock icke den stackars Riddaren, förrän Barberaren hämtade ett ämbare friskt vatten ur brunnen, och slog det på en gång öfver honom, hvarvid *Don Quixote* väl uppvaknade, men dock ej återfick så mycken sansning, att han kunde märka i hvilken ställning han var. Då *Dorothea* såg hans korta och tunna beklädnad, ville hon icke gå in och åskåda sin Beskyddares strid emot hennes fiende. *Sancho* sprang omkring, och sökte öfverallt på golfvet efter jättens hufvud, och då han icke fann det, sade han: "Jag vet redan förut, att hela detta huset är förtrolladt; ty just här på stället, hvarest jag nu står, fick jag förra gången, då jag var här, en mängd knuffar och örfilar, utan att jag visste hvilken som gaf mig dem eller såg någon; och nu synes på intet ställe det hufvudet, som jag dock med egna ögon sett rulla fram på golfvet, samt derjemte blodet frusta som ur en vattenkonst." — "Hvilket blod och hvilken vattenkonst omtalar du, Guds och alla Helgons fiende? frågade värden: ser du då icke, din skurk, att blod och vattenkonst här icke äro annat än dessa lädersäckar uppfyllda af vin, hvilka blifvit sönderhuggna, så att vinet flyter öfver hela rummet? och derföre önskade jag se hans själ flyta i afgrundens svafvellågor, som tillställt detta." — "Jag vet intet, svarade *Sancho*, men så mycket förstår jag blott, att jag är en olycksfogel; ty om jag ej återfinner jättens hufvud, så bort-

smäl-

smälter hela mitt Grefskap likasom salt i vatten."

Sancho, ehuru vaken, visade sig således galnare än hans Herre sofvande: så högst intagen var han af sin Herres löften. Värdshusvärden tycktes blifva ursinnig då han märkte Vapendragarens köld och Riddarens ogerning, och han svor dyrt deruppå, att *Don Quixote* ej skulle slippa så lätt som förra gången, då de bägge afreste utan att betala; men nu skulle Ridderskapets Privilegier icke frälsa dem någondera ifrån betalningen, så att de till och med skulle ersätta de lappar som måste sättas på de sönderhuggna vinsäckarne. Prästen höll *Don Quixote* i handen, och denne, som trodde att han nu fullbordat sitt äfventyr, samt att han befann sig framför Prinsessan *Micomicona*, kastade sig på knä för Prästen, och sade: "Nu mera, Ers Höghet, vidtfrägdade högtberömda Prinsessa, kan Ni lefva i trygghet, emedan denne elakartade best ej mera kan tillfoga Er något ondt; också är jag från denna stund befriad ifrån mitt gifna löfte, emedan jag genom himlens bistånd, och dens ynnest för hvilken jag lefver och andas, fullbordat alltsammans." — "Har jag då icke sagt det? ropade *Sancho*, då han hörde detta; jag var ju icke drucken, och såg tydligt huruledes min Herre tumlade om med jätten; således är mitt Grefskap nu i antågande." Hvilken skulle väl icke hafva skrattat åt bägge dessa personers, så väl Herrns som drängens galenskaper? Också skrattade alla, utom värden, som önskade sig sjelf i hin ondes våld; men omsider förmådde Barberaren,

Prä-

Prästen och *Cardenio*, ehuru icke utan mycken möda, att återföra *Don Quixote* i säng, hvarest han, såsom ganska trött, också snart insomnade. De lemnade honom sofvande, och gingo utom värdshusporten för att trösta *Sancho*, emedan han ej återfunnit jättens hufvud, och derjemte hade de ett ännu svårare göromål, att åter blidka värden, som var alldeles förtviflad öfver sina vinsäckars förstöring, och värdinnan ropade, under tjut och gråt: "hvilken olycksalig stund, då denne vandrande Riddare inträdde i detta hus! Jag önskar att mina ögon aldrig sett honom, då han bragt mig på en sådan kostnad! Sist reste han härifrån med betalningen för en aftonmåltid, säng, hö och hafre, för sig och vapendragare, en häst och en åsna, under påstående, att han var en äfventyrs-Riddare; och jag önskar att himlen måtte utgjuta alla olyckor öfver honom och alla äfventyrare i verlden! Så ville han inbilla mig, att han icke var förbunden att betala, emedan sådant ej föreskrefs i lagen för det vandrande Ridderskapet. Sedermera kommer, för hans skull, den der andre Herrn hit och borttager min svans, af hvilken jag återfått föga mera än fjerdedelen, och nu är den så förstörd att den ej mera duger för det ändamål hvartill min man vill nyttja honom; sluteligen äro mina vinsäckar sönderhuggna och mitt vin bortspilt, hvarföre jag önskar, att få se hans blod på samma sätt förspillas! Imedlertid må han ej tänka att slippa så lätt; ty jag svär vid min faders ben och min moders stoft, att han skall betala allt ända till sista runstycket; ty an-

annars vill jag ej bära mitt namn eller kallas min fars dotter."

Dessa och andra utlåtelser fälldes af värdinnan med mycken förbittring, och den munviga *Maritornes* bistod henne redeligen; dottren teg, samt smålog då och då för sig sjelf. Prästen tillfredsställde dem sluteligen, och lofvade att efter all förmåga ersätta hela skadan, så väl i afseende på lädersäckarne, som vinet, men i synnerhet för svansen, öfver hvilken hon så mycket jämrade sig. *Dorothea* tröstade *Sancho Panza*, och sade honom, att blott han säkert visste det hans Herre afhuggit jättens hufvud, så lofvade hon honom att, så snart hennes rike åter kommit i lugn, skulle hon skänka honom det bästa Grefskap som fanns uti detsamma. *Sancho* blef nu nöjd, och försäkrade Prinsessan att han verkeligen sett jättens hufvud, och såsom prof deraf omtalade han, att detta hufvud haft ett skägg som räckt till medjan; men om han nu ej kunde återfinna det, så härrörde det af den orsaken, att allt hvad som tilldrog sig i detta hus skedde genom trollkonst, såsom han nyligen erfarit då han legat qvar öfver natten. *Dorothea* sade, att hon trodde detsamma, och att han nu borde slå bort sina bekymmer, emedan allt skulle gå bra och utfalla efter hans önskan. Sedan således alla åter voro tillfredsställda, ville Prästen sluta läsningen af Berättelsen, emedan han såg att ganska litet återstod. *Cardenio*, *Dorothea* och de öfriga anhöllo derom, och han, så väl för att göra dem ett nöje, som att uppfylla sin egen längtan efter slutet, fortsatte läsningen sålunda:

En

En lång tid förflöt, under hvilken *Anselmo* lefde ett lyckligt och förnöjdt lif, genom den öfvertygelse han fått om *Camillas* dygd. Med fin list visade *Camilla* alltid en mulen uppsyn emot *Lotario*, på det *Anselmo* ej måtte upptäcka hennes egentliga förhållande; och att gifva mera vigt åt allt detta utbad sig *Lotario*, att han måtte ursäktas om han hädanefter sällan besökte sin väns hus, då han så tydeligen märkte med hvilken förtrytelse *Camilla* emottog honom; men den bedragne *Anselmo* förklarade, att detta på intet vis gick an, och sålunda blef *Anselmo* på detta och tusende andra sätt sin egen vanäras upphofsman, då han just trodde sig arbeta för sin sällhet. Imedlertid ansåg *Leonela* på sin sida sig berättigad att fortsätta sina kärleks-äfventyr, hvaruti hon gick så långt, att hon, utan att betänka följderna, gaf sina begär alldeles fria tyglar, samt förlitade sig deruppå, att hennes Fru skulle bistå henne till hemlighetens bibehållande, ja till och med undervisa henne på hvad sätt hon säkrast kunde verkställa sina företag.

En natt hörde *Anselmo* omsider någon röra sig i *Leonelas* kammare, och då han ville gå in dit att se hvad som föreföll, märkte han att dörren hölls igen innanföre. Detta ökade ännu mera hans lust att öppna dörren, hvarföre han stötte emot densamma så hårdt, att hon gick upp, och han inkom tidigt nog för att se en mansperson springa genom fenstret ut på gatan; och då han i största hast ville följa efter, för att taga fast honom, eller se hvilken han var, så kunde han ej verkställa

det,

det, emedan *Leonela* hängde sig fast om hans knän, sägande: "Herre, stilla Er blott och följ icke den som sprang ut, ty saken angår mig, emedan den mannen är min fästman." — *Anselmo* ville ej tro det, utan, förblindad af sin vrede, höll han sin dolk öfver henne, ropande att hon genast skulle bekänna sanningen eller också dö. Hon, uppfylld af förskräckelse, och utan att veta hvad hon sade, yttrade då: "mörda mig icke, min nådige Herre! så vill jag upptäcka för Er saker af större vigt än Ni kan föreställa Er." — "Säg då straxt, fortfor han, ty annars är du dödens barn." — "Nu är det omöjligt, svarade *Leonela*, ty min ångest är alltför stor, utan lemna mig tid tills i morgon bittida, så skall Ni få veta något som torde sätta Er i förundran; men var imedlertid öfvertygad derom, att den unge mannen, som sprang ut igenom fenstret, bor här i staden, och att han gifvit mig helig försäkran, att gifta sig med mig." *Anselmo* åtnöjde sig med detta, och lemnade henne det rådrum hon begärt, helst han mindst kunde föreställa sig att få höra något om *Camilla*, uppå hvars dygd han så mycket förlitade sig. Således gick han ur kammaren, uti hvilken han instängde *Leonela*, under det han sade henne, att hon ej skulle slippa ut förr än hon sagt honom allt hvad hon hade att berätta. Derefter skyndade han till *Camilla* och omtalade för henne allt hvad som händt med flickan, samt huru hon lofvat honom att upptäcka högst vigtiga saker. Man behöfver ej omtala huruvida *Camilla* blef förskräckt eller icke — hennes ångest, att *Leonela*

är-

ärnade för *Anselmo* omtala allt hvad hon visste, var så stor, att hon ej hade en gnista af hopp öfrig, det hennes föreställning möjligen kunde vara ogrundad; hvarföre hon också samma natt, sedan hon trodde *Anselmo* vara insomnad igen, tog sina bästa juveler jemte något penningar, och gick, utan att blifva sedd af någon, utur huset, begaf sig till *Lotario*, berättade allt för honom och bad honom gifva henne fristad, eller ock borde de bägge flyckta undan så långt, att de kunde vara säkra för *Anselmo*. Den förvirring, i hvilken *Lotario* blef försatt genom *Camilla*, var så häftig, att han ej kunde svara ett ord, ännu mindre visste han hvad han borde företaga. Omsider föreslog han att föra *Camilla* till ett kloster, hvarest hans syster var Abbedissa, hvartill *Camilla* samtyckte, och med den skyndsamhet saken fordrade, förde han henne till klostret och qvarlemnade henne derstädes; men han sjelf begaf sig ur staden, utan att derom underrätta någon menniska.

Så snart det dagades steg *Anselmo* upp, utan att gifva akt uppå att *Camilla* ej låg vid hans sida, gick genast till kammaren i hvilken han instängt *Leonela*, och var högst nyfiken att få höra hvad hon hade att berätta honom. Han öppnade och steg in, men fann ej *Leonela*; utan märkte i stället, af sammanknutna lakan som hängde utom fenstret, att hon den vägen begifvit sig på flykten. Sorgsen gick han tillbaka att omtala detta för *Camilla*; men då han ej fann henne hvarken i sängen eller i hela huset, stod han såsom förstelnad. Han frågade sin betjening; men ingen kunde upplysa ho-

nom.

nom. Då han ännu sökte *Camilla*, fann han hennes bureau öppen och märkte att största delen af juvelerna voro borta, hvarvid en fullkomlig öfvertygelse om hans olycka öfverraskade honom, och att *Leonela* ej var orsaken till densamma. Nu skyndade han, så oklädd han var, till sin vän *Lotario*, att berätta honom sin olyckshändelse; men då han ej eller fann honom, och hans betjenter sade, att deras Herre samma natt lemnat huset, samt medtagit alla sina penningar, trodde han det han genast skulle förlora förståndet. Då han sluteligen återkom till sitt eget hus, fann han det alldeles tomt, och ingen enda af manlig eller qvinlig betjening syntes mera. Nu visste han alldeles icke hvad han skulle säga, tänka eller göra, och småningom tycktes hans förstånd alldeles vika. Han såg sig i ett ögonblick öfvergifven af maka, vän och husfolk, tyckte sig förhånad af himmelen, som log öfver honom, och, det värrsta af allt, fullkomligt vanärad; ty uti *Camillas* flyckt märkte han hela sitt förderf. Omsider, efter långt betänkande, beslöt han att begifva sig till en vän på landet, densamme hos hvilken han uppehöll sig, då han arbetade på sin egen olycka; hvarföre han slog igen alla dörrar i huset, steg till häst, och, nästan utan att kunna andas, begaf sig på vägen; men knappt hade han tillryggalagt hälften deraf, förrän han, qvald af sina bekymmer, såg sig nödsakad att afstiga och hvila sig, då han band sin häst vid ett träd, och nedsönk sjelf vid trädets rot, under den häftigaste smärta, hvarest han blef liggande ända

till

till aftonen. Vid den tiden såg han en man till häst komma ifrån staden, och sedan han hälsat på honom, frågade han, hvad nytt hördes i Florenz? — "Den mest besynnerliga nyhet, svarade mannen, som på lång tid blifvit spord; ty det säges allmänt, att *Lotario*, den rike *Anselmos* trogne vän, har i natt tagit flykten jemte *Camilla*, *Anselmos* fru, och att man ej kan igenfinna honom. Allt detta är berättadt utaf en af *Camillas* pigor, den Ståthållaren låtit gripa, under det hon hissade sig ned på gatan ur ett fenster. Jag kan ej så noga säga huru hela denna historia förhåller sig; men hela staden är förvånad öfver händelsen; ty sådant hade man väl icke väntat af den vänskap som herrskade imellan de tvenne, hvilka man endast kallade *de bägge vännerne*." — "Vet Ni då icke händelsevis, hvilken väg *Lotario* och *Camilla* tagit?" frågade *Anselmo*. — "Ej det minsta, svarade den andre, ehuru Ståthållaren låtit använda all möda att uppsöka dem." — "Gud vare med Er, min Herre!" sade *Anselmo*. — "Jag önskar detsamma," svarade den andre, och red vidare.

Vid denna olyckstidning bragtes *Anselmo* stund ifrån stund så långt, att han icke blott förlorade förståndet, utan sluteligen äfven lifvet. Han steg upp så godt han kunde och uppnådde med mycken möda sin väns hus, och denne vän var alldeles okunnig om hans olycka; men då han såg honom blek, vanställd och nedslagen, gissade han straxt att något olycksfall träffat honom. *Anselmo* bad genast att man måtte gifva honom en säng samt skrifma-

materialier, hvilket man gjorde, och lemnade honom ensam liggande, emedan han uttryckligen befallt det, och tillika att man skulle igenstänga dörren. Då han nu befann sig allena, framkallade han för sig sjelf hela föreställningen af sin olycka med sådan liflighet, att han tydligen kände det hans lefnadsslut nalkades; således företog han sig att qvarlemna en underrättelse om orsaken till sin besynnerliga död, hvarföre han började skrifva; men innan han hunnit fullborda det efter önskan, borttog smärtan alldeles hans andedrägt, såsom genom slag, och hans otidiga nyfikenhet gaf honom döden. Då Herrn i huset märkte att det blef mycket sent på följande morgonen, och man ej hörde något af *Anselmo*, gick han in till honom att underrätta sig om hans tillstånd, och då fann han honom liggande på ansigtet emot skrifbordet, med halfva kroppen i sängen; framför honom på bordet låg ett papper, och ännu höll han pennan i handen. Hans vän ropade först åt honom; men då han icke svarade, tog han honom i handen, den han fann kall och stelnad, hvaraf han märkte att han var död. På en gång högst förvånad och förskräckt ropade han tillsammans allt husfolket, för att närmare kunna utröna hvad som händt *Anselmo*, och derefter läste han papperet, på hvilket *Anselmo* med egen hand skrifvit följande:

"En dåraktig och otidig nyfikenhet har beröfvat mig lifvet. Då underrättelsen om min död kommer till *Camillas* öron, må hon veta att jag förlåtit henne, emedan hon icke

var

var förbunden att göra underverk, och på min sida var jag icke eller tvungen att begära sådant af henne; och emedan jag således sjelf är upphofsmannen till min vanära, så är ej skäl att - - - -"

Så långt hade *Anselmo* skrifvit, hvaraf man kunde se att han blifvit öfverraskad af döden innan han hunnit sluta meningen. Följande dagen gaf Herrn i huset alla *Anselmos* anhöriga och bekanta underrättelse om hans död; men de kände redan hans olycka, och visste äfven i hvilket kloster *Camilla* vistades. Hon var nära att följa sin man i grafven, dock icke af sorg öfver hans död, utan öfver de underrättelser hon erhöll om *Lotario*. Man berättade, att ehuru hon nu var enka, ville hon hvarken lemna klostret eller emottaga doket som Nunna, till dess hon sluteligen försporde, att *Lotario* stupat i en drabbning imellan *Lautrec* och den store Fältherren *Gonzalvo de Cordova* uti Neapel, dit den för sent af ånger qvalde vännen begifvit sig. Då *Camilla* förnummit detta, gjorde hon klosterlöfte, och slutade korrt efter sitt bedröfliga lif, alldeles besegrad af sin sorg. Detta slut fingo alla dessa personer, såsom följd af ett så dåraktigt företag.

"Berättelsen synes mig artig, sade Prästen; men jag kan ej förmås att tro den vara sann. Om den åter är diktad, så har författaren gjort en dålig dikt; ty man kan aldrig föreställa sig en så galen man, som vill företaga ett sådant försök, som *Anselmo* gjorde. Om händelsen förefallit imellan en älskare och älskarinna, så

vore den icke så otrolig; men imellan man och hustru kan den aldrig äga rum. Hvad åter angår berättelsens stil, så misshagar den mig icke."

XXXVI CAP.

Innehåller andra mycket underbara händelser, som tilldrogo sig på värdshuset.

Imedlertid ropade värden, som stod i värdshusporten: "Se der kommer en skön skara af gäster; om de fara in här, så kunna vi ropa: *gaudeamus!*" — "Hvad slags folk är det?" frågade *Cardenio.* — "Fyra männer äro till häst, svarade värden, med korta stegböglar; alla väpnade med lansar och sköldar, samt bära svarta masquer för sina ansigten. Med dem följer ett fruntimmer i hvit klädning, och sittande uti en fruntimmerssadel; äfven hon har betäckt ansigte, och vidare följa tvenne karlar till fot." — "Äro de redan nära?" frågade Prästen. — "Så nära, fortfor värden, att de redan äro här." Då *Dorothea* hörde detta, betäckte hon sitt ansigte, och *Cardenio* gick in uti *Don Quixotes* rum; men knappt var detta gjordt, förr än alla de personer värden omtalat kommo in på värdshusets gård. De fyra Herrarne till häst, hvilka hade ett förnämt och fint utseende, stego af, och lyfte sedan Damen af hästen; en af dem tog henne i sina armar och förde henne in, samt satte henne på en stol, som stod nära intill dörren af rummet, hvarest *Cardenio* be-

fann

fann sig. Under allt detta tog hvarken hon eller Herrarne masquerna af, och ingen talade ett ord; endast Damen, som satt i stolen, drog en djup suck, och lät sina armar nedsjunka, såsom en, hvilken känner sig sjuk och vanmäktig. Karlarne, som kommit gående med dem, förde imedlertid hästarne in i stallet. Prästen, som såg allt detta, och var mycket nyfiken att få veta hvad folk detta var, hvilka reste i sådan rustning och iakttogo så mycken tystnad, gick efter de tvenne fotgångarne, och frågade en af dem om det han så gerna ville veta, hvaruppå han fick följande svar: "Jag vet på min själ och salighet icke, min Herre, hvilka dessa personer äro; endast det vet jag, att de äro mycket förnäma, i synnerhet den, som emottog i sina armar och lyfte af hästen den Damen Herrn såg; jag tror det af den orsaken, att de öfriga visa honom så mycken vördnad, och att ingen ting företages utan hans befallning." — "Hvilken är då Damen?" frågade Prästen. — "Det kan jag likaså litet säga, återtog den andre; ty under hela resan har jag ej sett hennes ansigte; jag har blott hört henne sucka flere gånger, och det så djupt, att jag hvarje gång trott hon skulle ge upp andan. Likväl bör man ej undra deröfver, att jag och min kamrat ej veta mycket att berätta om dem, emedan vi blott två dagar varit i deras sällskap; ty vi mötte dem på vägen, och de hafva öfvertalat oss att följa dem till Andalusien, hvarföre de ville betala oss hederligt." — "Har Ni icke eller hört namnet på någon af dem?" fortfort Prästen. — "Alldeles icke,

svarade drängen, utan de resa alla under en sådan tystnad, att det är förundransvärdt, och man hör intet annat ljud än suckar och snyftningar ifrån den sorgsna Damen, hvilket väckt hela vårt medlidande; också tror jag att hon tvingas resa dit hon måste, och att dömma af hennes klädsel måste hon antingen vara Nunna eller skall hon blifva det, hvilket sednare synes troligast; och till äfventyrs kommer hela hennes bedröfvelse deraf, att klosterväsendet icke behagar henne." — "Så kan det väl förhålla sig," återtog Prästen, och gick ifrån dem till *Dorothea*, hvilken, då hon hörde den beslöjade Damen oupphörligt sucka, blef rörd till innerligt medlidande, och gick till henne samt frågade: "Hvad fattas Er, min Fru? skulle det vara något, hvaruti ett fruntimmer kan bistå Er, så erbjuder jag nu af allt hjerta min tjenst." Den bedröfvade Damen svarade intet häruppå, och ehuru *Dorothea* tillade flera ännu artigare anbud, förblef hon ändock lika tyst; då omsider den masquerade Riddaren, om hvilken drängen sagt att de öfriga lydde honom, närmade sig, och sade åt *Dorothea*: "gör Er ingen möda, min Nådiga, att erbjuda detta fruntimmer någon tjenst; ty hon har den plägseden att ej visa någon tacksamhet för artigheter, och förmå henne icke eller att svara, om Ni ej genast vill höra en osanning ifrån hennes mun." — "Ännu har jag aldrig sagt någon sådan, ropade nu den hittills tigande Damen, utan endast derföre, att jag varit för mycket uppriktig och aldrig nyttjat osanningar, befinner jag mig nu i denna olycka, och dertill

åbe-

åberopar jag Er sjelf såsom vittne; ty just min uppriktighet har gjort Er falsk och förmått Er nyttja osanningar."

Cardenio hörde dessa orden helt tydligt, emedan han befann sig så nära de talande, ty endast dörren till *Don Quixotes* rum åtskiljde dem; och således utropade han nu helt högt: "Himmel, hvad hör jag? hvilken röst tränger till mina öron?" Vid detta rop vände Damen sig om helt förskräckt, och då hon ej såg någon, steg hon upp och ärnade gå in i rummet; men då Riddaren såg detta, qvarhöll han henne, och tillät henne icke göra ett enda steg. Förvirringen och förskräckelsen gjorde, att den sidenslöja, som betäckte hennes ansigte, föll af, och dervid upptäcktes en oförliknelig skönhet samt ett beundransvärdt ansigte, ehuru hon nu var blek och skrämd; ty hon rullade hastigt ögonen omkring åt alla sidor, så att man kunnat anse henne för en vansinnig person, hvarigenom så väl *Dorothea*, som alla de öfriga närvarande blefvo innerligt rörda. Med all styrka höll Riddaren henne vid axlarne tillbaka, och under denna sin sysselsättning kunde han ej hindra masquen falla ifrån sitt eget ansigte, hvilket också verkeligen skedde. Då härvid *Dorothea*, som höll Damen omfamnad, lyfte upp ögonen, såg hon, att den Riddaren, som jemte henne omfattat Damen, var *Don Fernando*, och knappt hade hon igenkänt honom, förrän hon framprässade ett smärtfullt ack! och nedsjönk afdånad, så att hon säkert fallit i golfvet, om Barberaren, som stod nära derintill, icke emottagit henne i sina armar. Prästen skyndade

dade genast fram och borttog hennes slöja, för att stänka vatten i hennes ansigte, och samma ögonblick igenkände äfven *Don Fernando* henne, samt blef stående likasom förstelnad vid denna syn; men han släppte dock icke lös *Lucinda*, den han höll i sina armar, och hon hade på rösten igenkänt *Cardenio*, likasom han henne. Äfven hade *Cardenio* hört *Dorotheas* utrop då hon dånade, och trodde det härröra ifrån *Lucinda*, hvarföre han förskräckt störtade fram ur *Don Quixotes* rum, och det första han såg var *Don Fernando*, som fasthöll *Lucinda*. *Fernando* igenkände också genast *Cardenio*, och alla tre, *Lucinda*, *Cardenio* och *Dorothea*, som återhämtat sig, stodo stumma och högst förvånade, likasom om de ej vetat hvad som händt dem. Alla tego en stund och betraktade hvarandra: *Dorothea Don Fernando*, denne *Cardenio*, och denne åter *Lucinda*. Den sistnämnda bröt omsider tystnaden, och tilltalade *Don Fernando* sålunda: "Släpp mig, *Don Fernando*, för Er egen skull, om Ni ej vill göra afseende på något annat förhållande, så att jag, lik murgrönsrankan, må fästa mig vid den muren dit jag hör, och hvarifrån alla Edra bemödanden, hotelser, löften och skänker icke förmå skillja mig. Se nu sjelf, huruledes himlen på underbara för oss obekanta vägar återfört mig till min rättmätiga gemål, och genom en tusenfalldig dyrköpt erfarenhet vet Ni ju redan, att endast döden kan utplåna honom utur mitt minne; jag upprepar detta ännu en gång, på det Ni (om Ni ej kan handla annorlunda) må förvandla Er kärlek i hat, Er böjelse i raseri,

och

och här på stället beröfva mig lifvet, hvilket jag med nöje undergår, då det sker här inför min älskade gemåls ögon; ty då skall min död öfvertyga honom om den trohet jag intill sista andedrägten bibehållit för honom." Imedlertid hade *Dorothea*, som sagdt är, återfått sansningen, samt hört allt hvad *Lucinda* sagt, hvaraf hon förstått hvilken hon var; men då hon nu såg att *Don Fernando* icke släppte henne ur sina armar eller svarade på hvad hon sagt, samlade hon all sin styrka, steg upp, kastade sig på knä för hans fötter, och under en flod af tårar, som ännu mera förhöjde hennes skönhet, började hon sålunda tala:

"Om icke, min nådige Herre, strålarne af den skönhets-sol Ni håller i Edra armar, förbländat Er och beröfvat Er all syn, så hade Ni redan sett, att hon, som nu ligger här för Edra fötter, är den stackars *Dorothea*, som är olycklig så länge Ni finner det för godt. Jag är densamma obetydliga landtflickan, som genom Er godhet och ömma böjelse upplyftades så högt, att hon vågade kalla sig Er egen; som, inskränkt inom dygdens och ärbarhetens gränsor, lefde lugn och nöjd, till dess hon, rörd af Edra bemödanden och, som det syntes, uppriktiga kärlek, öppnade dörren till sin ensliga boning, och uppoffrade åt Er hela sin frihet: en skänk, som Ni så föga värderat, hvilket tydeligt synes deraf, att Ni bragt mig i den belägenhet att vi återse hvarandra här på stället, och att jag dervid finner Er i en sådan ställning som den närvarande. Likväl må den tanken ej uppstiga hos Er, att jag på

ett

ett vanhederligt sätt kommit hit; nej, endast smärtan deröfver, att se mig glömd af Er, har fört mig så långt. Ni ville att jag skulle tillhöra Er, och ville det på ett sådant sätt, att om också denna Er villja nu mera upphört, måste Ni ändock vara min. Besinna, min Herre, om den skönhet och höga börd, för hvilkas skull Ni nu öfvergifver mig, kunna ersätta den innerliga kärlek jag hyser för Er. Ni kan ej tillhöra den sköna *Lucinda*, ty Ni är förut min, och hon kan ej blifva Er egendom, emedan hon tillhör *Cardenio;* huru mycket lättare är det icke således, om Ni gifver akt deruppå, att åter vända Ert hjerta till den som tillbeder Er, än att förmå den, som afskyr Er, till en motsvarande kärlek. Ni öfverraskade mitt oförvarade hjerta, Ni gjorde anfall på min dygd, och dervid var Ni ej okunnig om mitt låga stånd. Sjelf vet Ni bäst på hvad sätt Ni blef herrskare öfver min villja, och Ni har ej skäl att säga det Ni blef lockad eller bedragen af mig. Om det nu sålunda förhåller sig, såsom det verkeligen gör, och om Ni är en Christen lika visst som Ni är en Riddare, hvarföre då så många omvägar för att göra mig likaså lycklig vid slutet som jag var i början? Om Ni ej vill antaga mig för hvad jag är, nämligen Er verkeliga och lagliga Gemål, så tillåt åtmindstone att jag må blifva Er slafvinna; ty blott jag tillhör Er, känner jag mig lycklig och nöjd. Tillåt icke att jag, öfvergifven och ensam, blifver ett mål för smädelse och vanära. Ni bör icke bereda åt mina föräldrar en sorglig ålderdom, emedan

den

den trohet de visat Er såsom goda underhafvande icke förtjenar det; och om Ni tror Ert blod vanhedras genom en förbindelse med mig, så betänk blott, att någon ädel slägt kanske icke finnes i verlden, som förblifvit obeblandad, och att fruar icke medföra någon vanära inom en famille, helst som ett verkeligt adelskap blott består i dygden, och om denna fattas för Er, som bevises derigenom, att Ni nekar mig min lagliga rätt, så finner jag mig sjelf mera ädel än Ni någonsin kan blifva. Allt hvad jag således till ett slut kan säga Er, nådige Herre, är, att jag anser mig vara Er rättmätiga gemål, Ni må villja det eller icke, och till vittnesbörd åberopar jag Ert gifna löfte, som hvarken kan eller bör vara falskt, så vida nämligen Ni hos Er sjelf värderar den höghet, hvars brist hos mig förnedrar mig i Edra ögon. Det intygas af den ed Ni svurit mig, hvarvid Ni anropat sjelfva himlen till vittne; men ännu mera af Ert eget samvete, som ej lärer underlåta att, midt under Edra stojande nöjen, återkalla i Ert minne allt hvad jag nu sagt Er, samt dervid förbittra all Er glädje och alla Edra njutningar."

Detta och mycket annat yttrade nu den innerligt rörda *Dorothea*, med så mycken känsla och under så många tårar, att så väl de som åtföljde *Don Fernando*, som alla de öfriga närvarande, blandade sina tårar med hennes. *Fernando* hörde på henne utan att svara ett ord, till dess hon slutat, och dervid suckade och beklagade sig på ett så rörande sätt, att endast ett hjerta af sten kunde förblifva kallt

vid

vid uttrycket af så mycken smärta. *Lucinda* betraktade henne med likaså mycket medlidande öfver hennes olycka, som förundran öfver hennes skönhet och förstånd; men då hon ville nalkas för att trösta henne, qvarhölls hon dock på stället af *Fernando*, som ej släppte henne ur sina armar. Han, på en gång förvirrad och förundrad, betraktade länge *Dorothea* med mycken uppmärksamhet, öppnade sluteligen sina armar, släppte *Lucinda*, och ropade: "Du har segrat, sköna *Dorothea!* du har segrat, emedan det är omöjligt att emotstå så många förenade sanningars kraft."

Lucinda var så utmattad, att hon fallit till golfvet då *Don Fernando* släppte henne, om icke *Cardenio*, som ställt sig bakom *Fernando*, på det han ej måtte se honom, nu bortlagt all fruktan och gjort sig beredd på allt, hvarföre han också tog *Lucinda* uti sina armar, och sade: "Om den rättvisa himlen behagar frälsa dig ur din olycka, du min lagliga gemål, min sköna trofasta herrskarinna, så skall du på intet ställe hvila så säkert, som i denna famn, hvilken nu emottager dig, och som ytterligare skall emottaga dig, om den sällhet mig förunnas att kalla dig min." Vid dessa orden fästade *Lucinda* sina blickar på *Cardenio*, och likasom hon först igenkänt honom på rösten, igenkände hon honom nu fullkomligt till hela hans person, hvarföre hon med innerlig värma, och utan att göra afseende på någon ting, kastade sina armar omkring hans hals, kysste honom, och ropade: "Ja, Ni är min beherrskare och laglig Herre öfver mig, om ödet

ock-

också ännu hårdare ville sätta sig deremot, och ännu grymmare hota detta lif, som fullkomligt beror af Ert."

Detta var ett oväntadt skådespel för *Don Fernando* och alla de öfriga närvarande, som förundrade sig öfver denna händelse. *Dorothea* märkte att *Fernando* skiftade färg, och visade böjelse att hämnas på *Cardenio*, emedan hon såg honom lägga handen på svärdsfästet, och i denna förmodan kastade hon sig med största skyndsamhet för hans fötter, omfattade hans knän, dem hon tryckte intill sig, så att han ej kunde röra sig, och utan att hämma sina tårars lopp, sade hon till honom: "Hvad ärnar Ni väl företaga vid denna oförmodade händelse? O Ni, som utgör all min sällhet! Ni ser Er maka för Edra fötter, och den Ni eftersträfvade att äga befinner sig nu i sin mans armar; besinna om det passar sig, eller om det är möjligt för Er att ändra hvad himlen beslutat, och om det öfverensstämmer med billigheten att förena Er med den, som, i trotts af all motgång, samt med en allt besegrande ståndaktighet och trohet, nu inför Edra ögon utgjuter glädjens och kärlekens tårar invid sin rättmätiga gemåls bröst? Jag bönfaller således hos Er, för himlens och Er egen skull, att dessa tydliga kännetecken icke måtte väcka Er vrede, utan att den derigenom snarare måtte mildras på ett sådant sätt, att Ni med lugna sinnen täcktes tillåta dessa bägge älskande lefva tillhopa så länge himlen behagar, och att Ni sålunda ådagalägger det ädelmod Ert högsinta hjerta hyser, så att hela verlden måt-

te

te se, att förnuftet förmår mera öfver Er än passionen.”

Under det *Dorothea* sade detta, vände *Cardenio*, oaktadt han höll *Lucinda* i sina armar, icke sina ögon ifrån *Fernando*, med det fasta beslut, att om han såg honom göra den minsta förolämpande rörelse, ville han till det yttersta försvara sig emot honom och alla som kunde söka skada honom, om han också dervid skulle förlora lifvet; men nu nalkades så väl *Fernandos* följeslagare, som Prästen och Barberaren, hvilka beständigt varit närvarande, och alla, den goda *Sancho Panza* icke en gång undantagen, omgåfvo *Fernando*, samt bönföllo hos honom, att han måtte gifva akt på *Dorotheás* tårar, och icke låta henne blifva bedragen i sin förhoppning, så vida det hon sagt vore sannt, hvaruppå de icke eller tvifade. Han borde besinna, att icke blott en slump, utan försynens skickelse, fogat det så, att de alla träffat hvarandra på ett ställe, hvarest de minst förmodat det. Prästen tillade den anmärkningen, att han trodde det endast döden kunde åtskillja *Cardenio* och *Lucinda*, om också svärdet skulle afgöra tvisten, och i sin sista stund skulle de ändock skatta sig lyckliga: att i saker, som icke kunde ändras, vore största prof på vishet, att besegra sig sjelf och visa ett ädelt sinne, och således borde han af fri vilja bekräfta bägges lycka, den himlen sjelf redan skänkt dem. Tillika borde han fästa sina blickar på *Dorotheas* skönhet, med hvilken ingen, eller åtmindstone få, kunde jemföras, samt märka huru en ädel blygsamhet

var

var förenad med denna skönhet, och att hon för honom hyste den mest uppriktiga kärlek. Framför allt borde han öfverväga, att då han berömde sig af att vara en Christen och en Riddare, tillhörde honom också att uppfylla gifna löften, och då han gjort det, hade han äfven uppfyllt sin pligt emot Gud, samt vunnit bifall af alla ädelt tänkande menniskor, hvilka väl inse att skönheten, äfven tillhörande en lägre folkklass, då den förenas med dygden, med allt skäl vågar upplyfta sig till likhet med högheten, utan att den lider deraf, som upphöjer densamma ända till sig; och att, då man, intagen af kärlek, följer sin böjelse på ett ostraffligt sätt, sådant alldeles icke kan klandras. Alla de öfriga förenade sig att tillägga ännu flera skäl, af sådan vigt, att omsider *Don Fernandos* ädla hjerta deraf rördes och besegrades af sanningen, den han ej kunnat bestrida, om han också velat. Till bevis att han gaf vika, omfamnade han *Dorothea*, och sade: "Stig upp, min herrskarinna; ty det passar icke, att den jag bär i mitt hjerta ligger för mina fötter; och om jag hitintills visat mig annorlunda, så lärer det hafva skett efter himlens villja, på det jag måtte se med hvilken trofasthet Ni älskat mig, och jag måtte förstå värdera Er såsom Ni förtjenar. Hvad jag nu ber Er om, är, att Ni ej vill förebrå mig mitt elaka uppförande, emedan samma makt, som nu tvingar mig att erkänna Er för min, hittills hindrat mig att tillhöra Er; och om Ni vill röna hela sanningen deraf, så betrakta blott den lyckliga *Lucindas* ögon, och i

dem

dem skall Ni finna en ursäkt för alla mina förbrytelser. Då hon nu funnit och ernått allt hvad hon efterlängtade, och jag hos Er funnit målet för min sällhet, så önskar jag att hon trygg och lycklig må lefva många år med sin *Cardenio*, likasom jag anropar himlen att jag måtte få lefva med min *Dorothea*." Sedan han sagt detta, slöt han henne i sina armar, och kysste henne med sådan ömhet, att han måste göra våld på sig för att återhålla sina tårar, hvilka voro ett osvikeligt kännetecken på hans kärlek och ånger. Deremot tvingade sig icke *Cardenio* och *Lucinda*, samt alla de öfriga som voro närvarande, emedan de började gråta så häftigt, de förra öfver sin egen sällhet, de sednare af glädje, att det såg alldeles ut som om en ovanligt stor olycka kommit öfver dem alla; till och med *Sancho* gret, ehuru han sedermera tillstod, att hans tårar utprässades endast deraf, att icke *Dorothea*, såsom han förut trott, var Drottning i det Micomiconiska riket, af hvilken han väntat sig så stora belöningar. Allas tårar och beundran varade ännu en stund, hvarefter *Cardenio* och *Lucinda* föllo till *Don Fernandos* fötter, och tackade med så varma uttryck för hans godhet, att han icke kunde svara dem, utan upplyfte och omfamnade dem med största artighet. Sedermera bad han *Dorothea* säga honom huruledes hon kommit till detta från hennes hemort så aflägsna ställe. Hon berättade då i korthet hvad hon förut omtalat för *Cardenio*, och det på ett så klokt och nätt sätt, att *Fernando* och hans följeslagare deraf blefvo så intagna, att de gerna önskat

skat

skat det berättelsen varat längre. Sedan hon slutat, omtalade *Don Fernando* hvad som tilldragit sig i staden ifrån det ögonblick han fann papperet i *Lucindas* barm, och hvaruti hon förklarade, det hon ej kunde tillhöra honom; han tillade, att han ärnat mörda henne, och att han verkställt det, om han ej blifvit hindrad af hennes föräldrar, och derefter hade han, upptänd af raseri, lemnat huset, med den fasta föresats att hämnas. Följande dagen hade han försport, att *Lucinda* saknades i sina föräldrars hus, utan att någon kunnat säga hvart hon tagit vägen; men efter några månaders förlopp hade han erhållit den underrättelsen, att hon befann sig i ett kloster, med föresats att förblifva der hela sin öfriga lefnad, så vida hon ej kunde återfå *Cardenio*. Sedan han fått veta detta, hade han, jemte de trenne Riddersmän, som nu åtföljde honom, begifvit sig till *Lucindas* vistelseort, men icke sökt samtal med henne, af fruktan, att om man erfor hans närvaro, skulle man bevaka henne mera noggrannt; således hade han passat på en dag då porten var öppen, samt lemnat två af sina följeslagare till vakt derstädes, hvarefter han, jemte den tredje, sökt upp *Lucinda* i klostret, hvarest han i en korssgång funnit henne i samtal med en Nunna, och genast hade han bortfört henne utan att bry sig om någon ting, till dess de kommit med henne till ett ställe, hvarest allt var i beredskap att på ett beqvämare sätt föra henne med sig. Detta allt kunde de med fullkomlig trygghet verkställa, emedan klostret var beläget på fria

fältet,

fältet, långt ifrån andra menniskors boningar: Då *Lucinda* märkte att hon befann sig i hans våld, hade hon förlorat sansningen, och sedan hon återhämtat sig ur sin dåning, hade hon endast gråtit och suckat, utan att tala ett ord; under dessa hennes tårar och suckar samt beständiga tystnad hade de anländt till detta värdshus, hvilket af himlen syntes vara bestämdt till den ort, hvarest alla deras olyckor på en gång skulle slutas.

XXXVII CAP.

Hvaruti historien om den rycktbara Micomiconiska Prinsessan fortsättes, jemte andra artiga äfventyr.

Sancho hörde på allt detta med icke litet själaqval, emedan han förmärkte att alla hans förhoppningar om Grefskapet försvunno som rök, sedan den härliga Prinsessan *Micomicona* förvandlat sig till *Dorothea*, jätten till *Don Fernando*, och hans egen Herre, alldeles obekymrad om allt hvad här tilldrog sig, låg i en djup sömn. *Dorothea* kunde ännu icke förmå sig att tro, det hela hennes lycka var annat än en dröm; på samma sätt tänkte äfven *Cardenio* och *Lucinda*. *Don Fernando* tackade himlen, som hjelpt honom ur denna svåra labyrinth, i hvilken han varit i fara att förlora både lif och ära, och, korrt sagdt, alla, som voro tillstädes på värdshuset, befunno sig myc-

ket

ket nöjda öfver den lyckliga utgång alla dessa vedervärdigheter fått. Prästen, såsom en förståndig man, bragte allt i sitt rätta skick, och lyckönskade en hvar till det uppnådda målet. Värdinnan var dock mest glad, emedan Prästen och *Cardenio* lofvat henne att med renta ersätta all den skada hon lidit igenom *Don Quixote*.

Endast *Sancho*, som sagdt är, var bedröfvad och nedslagen, och under detta sitt elaka lynne gick han in i rummet till sin Herre, som nyss uppvaknat, samt tilltalade honom sålunda: "Nådige Herre af den sorgliga skepnaden! nu kan Ni sofva så länge Ni behagar, utan att bry Er om att slå ihjäl en jätte, eller att åter förhjelpa Prinsessan till sitt rike, emedan allt redan är fullbordadt." — "Det tror jag ganska väl, svarade *Don Quixote*, sedan jag haft den mest ovanliga och förfärliga strid med jätten, som jag i min lefnad kan påminna mig; men med ett hugg, knicks! låg hufvudet på golfvet, och en blodström framstörtade som vatten öfver all marken." — "Såsom rödt vin, skall Herrn säga, emedan det är rättare, återtog *Sancho;* ty nådig Herrn bör veta, om han ej vet det förut, att den dödade jätten är en lädersäck, uppfylld af vin, som blifvit genomstucken, och blodet består af tvåhundrade kannor rödt vin, som denna säck hade i sin mage; och det afhuggna hufvudet tog hin onde, så sannt jag är född af ägta säng." — "Hvad säger du, din galning? ropade *Don Quixote*, har du dina sinnen qvar?" — "Vill Hans Nåd blott stiga upp, fortfor *Sancho*, och se det härliga storverk han fullbordat, det vi

alla måste betala, samt huruledes Prinsessan förvandlat sig till ett vanligt fruntimmer, med namnet *Dorothea*, jemte åtskilliga andra händelser, hvilka, då Herrn erfar dem, skola väcka Herrns förundran." — "Jag kan ej förundra mig öfver något, svarade *Don Quixote;* ty om du påminner dig det, sade jag dig förra gången, då vi voro här, att allt hvad som tilldrog sig bestod af häxeri, och det är icke underligt om det nu förhåller sig på lika sätt." — "Allt detta skulle jag tro, sade *Sancho*, om min himmelsfärd på täcket varit af samma beskaffenhet; men så var det icke, utan allt tillgick sannt och naturligt: jag såg sjelf huru värden, som befinner sig här ännu i dag, höll uti ett horn af täcket, och med mycken glättighet skjutsade mig upp emot himmelen, hvarvid jag förmärkte både hans skratt och hans styrka; och då man således känner sjelfva personerna, så tänker jag för mig sjelf, ehuru jag är en enfalldig syndare, att sådant icke sker genom något trolleri, utan blott genom motgång och olycka." — "Nå väl, återtog *Don Quixote*, vår Herre skall väl hjelpa oss; gif mig mina kläder, på det jag må gå ut och se alla de händelser och förvandlingar du omtalar." *Sancho* åtlydde befallningen, och under det han hjelpte sin Herre, gjorde Prästen för *Don Fernando* och de öfriga en berättelse om *Don Quixotes* galenskaper, och om den list man nyttjat för att locka honom ifrån botöfningen, den han företagit sig i den inbillningen, att han blef föraktad af sin älskarinna. Derjemte omtalade han alla de äfventyr han hört *Sancho* berätta,

hvar-

hvaröfver de mycket skrattade och förundrade sig; ty de funno alla att detta var den mest besynnerliga galenskap, som kunde uppstiga i en menniskas hjerna. Prästen fortfor: att då nu en lycklig händelse hindrade Sennora *Dorothea* att fullfölja sin förra föresats, måste man upptänka något nytt, för att kunna förmå Riddaren att resa hem. *Cardenio* erböd sig att fullborda verket, och att låta *Lucinda* föreställa *Dorotheas* person. "Nej, sade *Don Fernando*, jag önskade heldre att *Dorothea* fortsatte sin egen uppfinning; ty då vi nu ej äro så långt aflägsnade ifrån den gode Riddarens hemvist, bör det vara oss ett nöje att bidraga till hans förbättring. Han bor endast två dagsresor härifrån; men om vägen också vore längre, ville jag med nöje resa den, blott för att fullborda denna goda gerning."

Korrt derefter inträdde *Don Quixote* i sin fulla rustning, med *Mambrinos* sönderslagna hjelm på hufvudet, sin sköld på armen, och stödjande sig på den stång han kallade sin lans. *Don Quixotes* besynnerliga utseende förvånade så väl *Don Fernando* som de öfriga, då de sågo hans magra bleka halfmilslånga ansigte, hans löjliga rustning och hans tacktmässiga förhållande, och alla tego för att höra hvad han ärnade säga. Han deremot, med ögonen fästade på den sköna *Dorothea*, tilltalade henne med mycken värdighet och alfvare sålunda:

"Sköna Fröken! af min Vapendragare har jag blifvit underrättad, huruledes Ers Höghet försvunnit och gjort sitt förra väsende till intet, sedan Ni ifrån en hittills varande Drott-

ning och Herrskarinna förvandlat Er till en vanlig Junggfru. Om sådant skett på den Kgl. Häxmästaren, Er Herr Fars, befallning, emedan han befarat att jag ej skulle förmå lemna Er det högst nödvändiga bistånd Ni begärt, så vill jag säga att han icke förstått halfqväden visa, och att han varit föga kunnig uti Ridderskapets historia; ty om han läst och begrundat den så väl och så länge som jag gjort, hade han visserligen funnit, huruledes andra Riddare, af vida mindre rycktbarhet än jag, fullbordat mycket svårare värf, helst det ej betyder stort att slå ihjäl en liten jätte, vore han än aldrig så högmodig; ty många timmar äro ej förflutna sedan jag såg denne framför mig, och - - - men, jag vill tiga, på det man icke må säga att jag ljuger; dock skall tiden, som upptäcker allt, äfven föra detta i dagsljuset, då man minst tänker deruppå." — "Ni såg framför Er tvenne vinsäckar, men ingen jätte," ropade härvid Värden; men *Don Fernando* befallte honom tiga, och på intet sätt falla Riddaren i talet, hvarföre *Don Quixote* fortfor: "Sluteligen säger jag, Stormäktiga, ifrån Er arfvedel uteslutna Prinsessa! att om Er Herr Far, af den orsak jag nämnt, gjort denna förvandling med Er person, så bör Ni alldeles icke tro på honom, emedan ingen fara finnes på jorden, genom hvilken mitt svärd icke kan bana sig en väg, och med detta svärd vill jag fälla Er fiendes hufvud till marken, samt inom få dagar sätta Ert rikes krona på Er hjessa."

Don

Don Quixote tystnade nu och afbidade Prinsessans svar, hvilken, då hon kände *Don Fernandos* beslut i saken, att hon nämligen borde fortsätta företaget, till dess man hunnit föra *Don Quixote* hem, svarade mycket prydligt och alfvarsamt: "Hvilken det ock må vara, som sagt Er, tappre Riddare af den sorgliga skepnaden, att jag aflagt och förvandlat mitt förra väsende, så har han ej talat sanning; ty jag är ännu i dag densamma jag var i går. Sannt är väl, att genom åtskilliga lyckliga tillfälligheter en viss förändring tilldragit sig med mig, hvarigenom jag kommit uti ett tillstånd som jag icke en gång kunnat önska mig; men det oaktadt har jag ej upphört vara hvad jag förut var, utan bibehåller ännu samma tanke att betjena mig af Er starka oöfvervinnerliga arms förmåga, såsom redan är sagdt. Således, min Herre! täcktes Ni åt min Far, som gifvit mig lifvet, återskänka Er förra aktning, och anse honom för en vis och erfaren man, emedan han genom sina insigter påfunnit en så lätt och riktig väg att afhjelpa mina olyckor, så att jag säkert tror, att om Ni, min Herre, ej varit till, hade jag aldrig uppnått den lyckan som nu tillfallit mig; och att detta är fullkomlig sanning kunna alla de Herrar, som här äro närvarande, såsom vittnen intyga. Hvad som nu återstår, är, att vi i morgon begifva oss på vägen, emedan vi i dag ej kunna resa långt; och hvad det öfriga af min lycka angår, så anförtror jag den åt himlen och Ert modiga hjerta."

Så

Så talade den kloka *Dorothea*, och sedan *Don Quixote* hört det, vände han sig till *Sancho*, och sade under en häftig vrede: "Nu säger jag dig, tjockhufvud *Sancho!* att du är den största skurk i hela Spanien. Säg mig nu, din landstrykare, om du icke berättat för mig nyligen, huruledes denna Prinsessa förvandlat sig till en Jungfru, med namnet *Dorothea?* att hin onde tagit det hufvud jag, enligt hvad jag sjelf vet, afhuggit jätten? jemte andra galenskaper, som satt mig i större bryderi än jag någonsin i min lefnad varit; men jag lofvar heligt - - - (här såg han emot höjden och sammanbet tänderna) att jag på dig skall stadga ett exempel, som skall tjena till varning för alla lögnaktiga Vapendragare, hvilka följa vandrande Riddare ifrån nu och till evig tid." — "Stilla Er, nådige Herre! svarade *Sancho;* ty det kan väl hända att en villfarelse ägt rum i afseende på den Högborna Micomiconiska Prinsessans förvandling; men hvad som angår jättens hufvud och vinsäckarnas sönderstickande, samt att blodet bestod af vin, derom är jag, så sannt jag lefver, icke uti någon villfarelse; ty ännu stå de genomstungna säckarna qvar vid Er hufvudgärd, och en hel sjö af rödt vin flödar uti rummet; och vill Herrn ej tro det, så skall det nog uppenbara sig när Hans Nåd Värden härstädes kommer och fordrar betalning för alltsammans. Hvad för öfrigt beträffar den saken, att Hennes Höga Nåd Prinsessan åter är hvad hon förut varit, så gläder det mig ända in i själen; ty jag får äfven min andel deraf, likasom hvarje annat menniskobarn."

barn." — "Men nu säger jag dig, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, att du är en dum gök, och dermed punkt."

"Det är också nog, inföll *Don Fernando*, och man behöfver ej tala mera härom: och emedan Prinsessan säger att resan bör fortsättas i morgon, då det i dag är för sent, så må det ske, och denna natt kunne vi tillbringa i muntert sällskap med hvarandra, hvarefter vi nästa dag alla skole beledsaga Herr *Don Quixote*, för att vara vittnen till hans manhaftiga aldrig förr sedda bedrifter, dem han ärnar utföra vid det stora värf han nu åtagit sig." — "Jag är den, svarade *Don Quixote*, som skall åtfölja och betjena Er, och jag är Er obeskrifligt förbunden för denna mig visade ynnest, samt för den goda tanke Ni hyser om mig, hvarföre jag också alltid skall bemöda mig att bekräfta den, om det ock skall kosta mitt lif eller om möjligt ännu mera."

Derefter växlades ännu en mängd artigheter och vänskapsbetygelser imellan *Don Quixote* och *Don Fernando*, hvilka omsider afbrötos genom en resandes ankomst, som anlände till värdshuset just under samtalet. Att dömma efter hans klädsel, syntes han vara en Christen, som nyss kommit ifrån Mohrerne; ty han bar en korrt blå klädeströja med korrta ärmar och utan krage, hans byxor voro af samma färg, äfvensom den mössa han hade på hufvudet; derjemte hade han bruna Turkiska halfstöflor, och en Mohrisk sabel i ett bälte omkring lifvet. Straxt efter honom följde, ridande på en åsna, ett fruntimmer i Mohrisk

drägt

drägt och med beslöjadt ansigte. Hon hade en gyllenduks-hufvudbonad, och en vidlöftig slöja hängde ifrån hufvudet ända ned till hennes fötter. Mannen var af stark växt och hade ett behagligt utseende, fastän hans ansigte var något brunt; han tycktes vara ungefär af 40 års ålder, med stora ögonbryn och ett vackert knollrigt skägg; hela hans väsende utvisade, att om han varit bättre klädd, skulle man ansett honom för en man af stånd. Då han kom in begärde han ett rum, och då man sade honom, att något sådant icke nu fanns ledigt, visade han sig något förtretad; han återvände sedan till den Mohriska Damen och hjelpte henne ned af åsnan, tagande henne i sina armar. *Lucinda*, *Dorothea*, Värdinnan och hennes dotter samt *Maritornes*, hvilka alla lockades af den främmande klädedrägten, omgåfvo Mohrinnan, och *Dorothea*, som alltid var artig, förekommande och förståndig, samt märkte att både hon och hennes följeslagare voro missnöjda i anseende till bristen på rum, sade derföre: "Var icke missnöjd deröfver, Sennora, att all beqvämlighet fattas här, emedan en sådan brist är tämmeligen vanlig på värdshus; men om Ni finner för godt att tillbringa natten med oss (visande på *Lucinda*), så torde Ni ändock få skäl att anse Er bättre herbergerad här än hittills under Er resa skett. Den beslöjade Damen svarade icke ett ord, utan steg upp, lade händerna i korss öfver bröstet, samt gjorde en bugande rörelse med hufvudet och hela kroppen, såsom ett tecken af sin tacksamhet; men i anseende till hennes stillatigande kun-

de de förstå, att hon var en Mohrinna, och kunde ännu icke tala något af de Christnas språk.

Hennes följeslagare, som imedlertid haft någon annan sysselsättning, närmade sig nu, och då han såg att alla omgåfvo den nyss ankomna Damen, som ej svarade på hvad de sade åt henne, yttrade han sig: "Mina Damer! denna flickan förstår ännu föga af vårt språk, emedan hon endast är van att tala sitt lands språk, och af denna orsak kan hon icke svara på hvad man frågar henne." — "Vi hafva ej frågat henne något, svarade *Lucinda*, utan vi hafve för denna natten erbjudit henne vårt sällskap och deltagande i vårt rum, samt i alla de beqvämligheter här kunna erhållas, emedan vi med nöje villje ådagalägga vårt nit att tjena främlingar, som kunna behöfva biträde, och i synnerhet då frågan är om vårt eget kön." — "Jag kysser Edra händer, mina Damer, både på hennes och mina vägnar, återtog den resande, och erkänner mig vara på det högsta förbunden för Eder visade godhet; ty jag finner häraf, att lyckan fört oss i sällskap med förnäma, ädelt tänkande fruntimmer." — "Säg mig nu, min Herre, inföll *Dorothea*, om denna Damen är Christen eller Mohrisk, emedan hennes drägt och den tystnad hon iakttager leda oss på den tanken, att hon är hvad vi önskade hon icke skulle vara?" — "Hon är Mohrinna till kropp och drägt, svarade den resande, men till sin själ är hon mycket Christen, emedan hon har den högsta åtrå att blifva det." — "Hon är då icke döpt?" frågade *Lucinda*. — "Dertill har icke varit tillfälle,

fort-

fortfor den resande, alltsedan vi lemnade hennes födelsebygd Algier, och hittills har hon ej befunnit sig i någon så stor lifsfara, att nöddop varit angeläget, innan hon ännu lärt känna alla de ceremonier vår heliga Moder kyrkan anbefaller; men med himlens bistånd skall hon nu snart blifva döpt med all den högtidlighet hennes stånd och personliga anseende kräfva, hvilka äro högre än både hennes och min drägt utvisa." Detta yttrande väckte mycken nyfikenhet hos alla de närvarande, att få veta hvilka denna Mohrinna och denne resande i slafdrägt voro; men ingen ville fråga honom, emedan han syntes vara i större behof af hvila än att berätta sitt lefnadslopp. *Dorothea* tog Mohrinnan i handen och förmådde henne sätta sig vid sin sida, hvarefter hon bad henne aftaga slöjan. Hon såg då på sin följeslagare, likasom för att fråga honom hvad man önskade hon skulle göra, och han sade henne på Arabiska, att man bad henne aftaga slöjan, och att hon borde göra det. Hon lydde genast, och framvisade dervid ett så skönt ansigte, att *Dorothea* fann henne skönare än *Lucinda*, och denne åter, att hon öfverträffade *Dorothea*, och alla närvarande erkände, att om någon kunde jemföras med bägge dessa Damer, så var det denna Mohrinna; några gåfvo henne till och med företrädet; och emedan skönhet har den förmågan att fängsla sinnen och kufva villjan, så täflade alla genast att vara den sköna Mohrinnan till tjenst och vinna hennes bifall. *Don Fernando* frågade den resande om hennes namn, och

han

han svarade, att hon hette *Lela Zorayda*, hvilket hon knappt hört förrän hon förstod hvarom frågan var, och derföre med mycken ifver och älskvärdhet ropade: "Nej, icke *Zorayda*, *Maria! Maria!*" hvarigenom hon ville låta förstå, att hon hette *Maria* och ej *Zorayda*. Dessa orden, och den ifver hvarmed Mohrinnan sade detta, rörde åtskilliga af de närvarande ända till tårar, särdeles Damerna, som af naturen äro mera ömhjertade. *Lucinda* omfamnade henne med ömmaste känsla, och sade: "Ja, ja, *María*, *Maria!*" Mohrinnan upprepade då namnet *Maria*, och tillade: *Zorayda macange*, hvilket betyder *icke Zorayda*.

Imedlertid var aftonen förhanden, och på deras föranstaltande, som åtföljde *Don Fernando*, hade värden med all sorgfällighet låtit tillreda en så god aftonmåltid, som han möjligen kunde åstadkomma. Då nu mattimmen kom, satte sig alla vid ett långt krogbord, emedan ett ordentligt matbord ej fanns på stället. Man gaf den förnämsta platsen åt *Don Quixote*, ehuru mycket han också nekade att emottaga den, och han ville hafva den Micomiconska Prinsessan vid sin sida, emedan han var hennes beskyddare. Dernäst satte sig *Lucinda* och *Zorayda*, och midt emot *Don Fernando* samt *Cardenio;* sedan den resande i slafdrägten och de öfrige Riddersmännen; Prästen och Barberaren näst efter fruntimren. De spisade nu med mycket nöje; men funno sig ännu mera roade då *Don Quixote* upphörde att äta, och, drifven af samma ande som kom öfver honom då han åt med Getvaktarne, började sålunda tala: "I san-

"I sanning, mine Herrar! om man rätt öfverväger det, så mötas de, som befatta sig med det vandrande Ridderskapets utöfning, af stora och otroliga händelser; ty hvilken dödlig i hela verlden, som nu inträdde inom detta slottets portar, och såg oss såsom vi nu sitta här, skulle väl tro att vi äro hvad vi verkeligen äro? Hvilken skulle väl kunna säga, att denna Dame, som sitter vid min sida, är den stora Drottning hvarföre vi alle erkänna henne, och att jag är den der Riddaren af sorgliga skepnaden, som ryktet bragt i allas munnar? Det är utan allt tvifvelsmål, att denna Ridderliga konst och öfning öfverträffar alla de öfriga som menniskor någonsin uppfunnit, och den bör så mycket högre värderas i den mån den är underkastad faror och mödor. Den må tiga, som framdeles vill säga, att vettenskaper öfverträffa vapen; ty hvilken han också må vara, så påstår jag, att han ej vet hvad han säger. De skäl man dervid vanligen åberopar, och på hvilka man mest stöder sig, äro, att själens arbeten öfverträffa kroppens, och att en krigares öfningar endast tillhöra kroppen, likasom vore denna öfning af samma beskaffenhet som en lastad pack-åsnas, hvilken ej behöfver annat än goda krafter, eller såsom skulle krigsståndet ej fordra annat än styrka, då det likväl i sin rätta utöfning fordrar ganska mycket förstånd; eller som den krigsmannen, åt hvilken man anförtrott att föra en armé eller försvara en befästad ort, icke behöfde arbeta likaså mycket med själen som med kroppen. Tror man då, att han endast med

sina

sina kroppskrafter kan utforska fiendens afsigter, uppgöra planer, använda krigslist, afböja hvarje olyckshändelse? Alla dessa förrättningar tillhöra ju förståndet, och kroppen kan icke deltaga uti dem. Om det nu förhåller sig så, att vapen fordra likaså mycken själ som vettenskaper, så villje vi nu undersöka, hvilkendera af de tvenne själarna, den lärdes eller krigarens, arbetar mest, och detta kan man bäst lära känna, om man betraktar bägges ändamål; ty afsigten bör skattas högre, ju ädlare ändamål den har. Vettenskapernas ändamål är (nu talar jag icke om dem som leda till gudomliga sanningar, och att föra själen till himmelen, ty intet ändamål är så stort och ädelt, att det dermed kan jämnföras), jag talar nu om verldsliga vettenskaper, hvilkas ändamål är att skipa rättvisa, gifva en hvar hvad honom tillkommer, och vaka öfver goda lagars efterlefnad: visserligen ett stort och ädelt mål, men som dock ej förtjenar ett lika lof som krigskonsten, hvars yttersta ändamål är fred, det högsta goda menniskor kunna önska sig här i lifvet; ty den första goda nyhet verlden och menniskorna fingo emottaga, var den som änglarne förkunnade om natten, då det blef dag för oss, då de nämligen sjöngo i luften: *ära vare Gud i höjden, och fred på jorden åt alla välsinnade menniskor;* samt den hälsning den Högste Herren i himmelen och på jorden lärde sina vänner och lärjungar, att, då de inträdde i ett hus, skulle de säga: *frid vare med detta hus!* och han sjelf sade ofta: *min frid gifver jag Er, min frid lemnar jag Er, min frid*

vare

vare med Er! Detta var en dyrbar skatt, som endast kunde efterlemnas af en sådan hand, och utan hvilken ingen glädje är till, hvarken i himlen eller på jorden; denna frid är krigets verkeliga ändamål; ty vapen och krig betyda alldeles det samma. Då denna sanning förutsätter att krigets ändamål är fred, hvaruti det således öfverträffar vettenskapernas ändamål, så villje vi nu betrakta kroppens mödor hos både den lärde och krigaren, för att se hvilkendera äro större."

Don Quixote fortsatte sitt tal på detta sätt och med så goda uttryck, att ingen af hans åhörare ansåg sig böra falla på den tanken, att han var galen; och då dessutom de fleste voro Riddersmän, hvilka ägnat sig åt vapenöfningar, så hörde de med så mycket större nöje på honom, och han fortfor: "Jag säger således, att de lärdas mödor äro följande: först och främst fattigdom, icke såsom skulle alla lärda vara fattiga; utan jag förutsätter denna belägenhet såsom varande den svåraste, och då jag säger, att en lärd lider af fattigdom, behöfver jag, efter min tanke, ej tillägga någon större motgång; ty den som är fattig, har intet annat godt att förvänta. Han lider således af denna fattigdom genom hunger, eller köld, eller nakenhet, eller i alla dessa delar på en gång; men dock går det ej så långt, att han icke får något att äta, ehuru det torde dröja längre dermed än vanligt, om måltiden också blott består af qvarlefvor från den rikes bord; ty det är en vettenskapskarls svåraste lidande, att han måste söka bröd hos andra; äfven kan

han

han finna en spisel hos en annan, der han kan få, om icke just värma sig, åtminstone lena upp sina stela lemmar, och omsider finner han äfven tak öfver hufvudet för natten. Jag vill ej omtala all öfrig brist, såsom brist på linne eller skor, utnötta kläder, som sällan förnyas, eller ock att man, drifven af ovanlig hunger, äter sig sjuk på ett kalas. På denna obanade och törnbeströdda väg, der man stundom stupar, stundom reser sig för att snart falla på nytt, uppstiga de lärde till den höjd de eftersträfva; och sålunda hafve vi sett många hinna upp, sedan de passerat sina sandöknar, sin *Scylla* och *Charybdis*, understödda af en blidare lycka; sedermera hafve vi sett dem ifrån sina ländstolar beherrska verlden, sedan de hunnit förvandla bristen till öfverflöd, kölden till hetta, nakenheten till prakt, sömnen på en stråmatta till maklig hvila på ejderdun: en belöning, som deras förtjenster med rätta skördat. Men, om vi nu jemföre dessa deras mödor med krigarens, så lärer man finna dem vara vida mindre, såsom jag straxt skall bevisa."

XXXVIII CAP.

Innehåller Don Quixotes *besynnerliga tal öfver vapen och vettenskaper.*

Don *Quixote* fortfor sålunda: "Sedan vi börjat tala om vettenskapsidkares fattigdom, med alla

dess

dess omständigheter, så skole vi nu undersöka om soldaten är mera rik, och då finna vi att sjelfva fattigdomen icke kan vara mera fattig, emedan han är bunden vid sin usla sold, hvilken utfaller sent och understundom aldrig; eller ock söker han göra byte på egen hand, med yttersta fara att förlora både lif och ära, samt på sitt samvetes bekostnad. Många gånger är han så naken, att ett sönderhugget köller måste tjena honom både till råck och skjorta; och midt under vintrens köld, då han står på fria fältet, har han intet annat, hvarmed han kan mildra luftens bisterhet, än sin egen andedrägt, hvilken dock kommer ifrån ett tomt rum, och således, tvärt emot naturens ordning, måste utpustas rätt kall. Imedlertid kan han åtminstone hoppas på den annalkande natten, för att, i den säng som väntar honom, vederqvicka sig efter alla dessa obeqvämligheter, och densamma kan aldrig vara för trång, om ej genom hans egen förseelse, emedan han kan utsträcka sig så vidt han behagar på marken, och der vältra sig både hit och dit, utan fruktan att skada sina lakan. Efter allt detta kommer imedlertid den dag och stund, då han skall undfå belöning för sina värf, det vill säga en bataille-dag, och då får han en linneduk om hufvudet, att förbinda det sår en kula gjort, som passerat derigenom, eller ock måste Fältskären aftaga en arm eller ett ben på honom; men om detta ej inträffar, utan en blid himmel vakar öfver honom, så att han förblifver lefvande och oskadad, så är dock ganska möjligt, att han befinner sig i samma fattigdoms-

tillstånd

tillstånd som förut, och derföre måste han uthärda ännu en eller flera drabbningar, och ur alla måste han återkomma såsom segrare, om han skall komma något högre; men sådana underverk inträffa sällan; ty sägen mig, mine Herrar, om J dervid besinnat huru litet deras antal är, som kriget belönar, emot deras, som deruti omkomma? Utan tvifvel skolen J härvid svara, att det ej tål någon jemförelse, att de dödas antal icke kan räknas, då deremot de lefvande och belönade kunna nämnas med tre siffror. Allt detta förhåller sig helt annorlunda i afseende på de lärda, som dock på ett eller annat sätt hafva nödig utkomst, hvarföre soldatens mödor äro vida större, men hans belöning vida mindre. Häruppå kunde man svara, att det är lättare belöna 2000 lärda än 30,000 soldater; ty man gifver de förra sysslor och ämbeten, som äro inrättade just för dem, och endast af dem kunna förvaltas; de sednare deremot kunna ej belönas annorlunda än af den Herrns egen förmögenhet, hvilken de tjena, och omöjligheten deraf har jag redan bevisat. Nu villje vi dock förbigå detta, emedan det är en labyrinth, ur hvilken man svårligen finner en utgång, och i stället betrakta det företräde vapen hafva framför vettenskaper: en sak, som hittills är oafgjord, i anseende till skälen å bägge sidor. Ibland annat säga vettenskaperna, att utan dem kunde vapnen ej äga bestånd, emedan kriget också har sina lagar och beror af dem; men dessa lagar voro icke till utan lärda personer och vettenskaper. Häruppå kunna vapnen svara:

att lagarne utan dem ej kunna bibehålla sig; ty med vapen försvaras Stater, upprätthållas Riken, beskyddas Städer, göras vägar säkra, och hafvet fritt ifrån sjöröfvare; korrt sagdt: om vapnen icke funnos, skulle Stater, Riken, Monarkier, Städer, och vägar, så till lands som på sjön, vara underkastade all möjlig oordning och förvirring, som kriget medför, då det herrskar utan att hafva några gränsor. Det är också en ostridig sanning, att hvad som kostar mest bör mest värderas. Att blifva en stor vettenskapsman kostar tid, nattvak, hunger, nakenhet, hufvudbråk, magens förderf, och många andra saker, härrörande af hvad jag redan nämnt; men att blifva en god soldat kostar allt hvad jag redan uppräknat i afseende på de lärda, och det i mycket högre beräkning, emedan det hvarje ögonblick äfven kan kosta lifvet. Betrycket af fattigdom och nöd kan hos en studerande person aldrig kännas så omildt som hos soldaten; då han till exempel är innesluten i en fästning, står på sin post, bevakar en ravelin eller en bastion, och märker att fienden underminerar marken ända till hans plats, får han alldeles icke begifva sig undan eller fly ifrån den honom nära hotande faran. Allt hvad han kan uträtta är, att lemna sin Befälhafvare underrättelse om det som sker, så att en contra-mina måtte kunna anläggas, hvarunder han imedlertid måste befara, att hvarje ögonblick hastigt uppsändas till himlen utan vingar, och störtas i afgrunden emot sin villja. Om nu denna fara anses obetydlig, så låtom oss betrakta om

den

den kan jemföras dermed, då tvenne krigsskepp stöta tillsammans med framstammarne i öppna sjön; de äntra hvarandra, och soldaten har icke en tums rum mera att röra sig uppå än ett par fot, då han ser midt emot sig så många dödens verktyg, särdeles kanonerne på fiendens fartyg, hvilka ligga få steg ifrån honom, och derjemte måste han vid minsta halkning befara att få besöka Neptuni djupa herradöme; men icke dess mindre måste han, med oförfäradt mod och upplifvad af äran, icke blott stå ett mål för emot honom rigtade kanoner, utan äfven tränga fram den smala vägen in uppå fiendens skepp; och hvad man mest bör beundra, är, att en härvid knappt fallit, för att icke uppstå förr än vid verldens slut, förr än en annan intager samma plats, och faller äfven han i hafvet, hvilket, likt en fiende, lurar på dem alla; så kommer en ny, och ännu en, så att sjelfva tiden knappast får rådrum att svälja sina offer; detta är en belägenhet, hvarvid högsta mod och tapperhet i faran kan ådagaläggas. Prisadt vare det lyckliga tidehvarf, som ännu icke var bekant med artilleriets ödeläggande mordinstrument, hvilkas uppfinnare säkert i helfvetet får belöning för sitt djefvulska fynd, och hvarigenom han tillställt så, att en feg usling kan beröfva den tappraste Riddare lifvet, då han, utan att veta huru eller hvarifrån, midt under den ifver som eldar hans tappra bröst, genomborras af en kula, kanske afskjuten af en, som sedan tagit flykten eller sjelf blifvit skrämd af blixten från sitt eget skott; och på sådant sätt slutas

då en persons lif, som förtjenat uppnå en hög ålder. Då jag besinnar detta, måste jag tillstå, att det kränker mig på det högsta, att jag, under närvarande afskyvärda tidehvarf, företagit mig en vandrande Riddares värf; ty om också ingen fara förmår injaga fruktan hos mig, tänker jag dock med förtrytelse deruppå, att krut och bly kunna i hast beröfva mig tillfället, att, medelst min arms styrka och mitt svärds ägg, göra mig beömd omkring hela den kända delen af jordklotet. Men, ske himlens villja! ty jag bör så mycket mera skattas och högaktas, då jag fullbordat min föresats i trotts af större faror, än dem som mött vandrande Riddare under förflutna tidehvarf."

Hela detta långa tal höll *Don Quixote* under det de öfriga spisade, och glömde dervid alldeles att äta en bit mera, ehuru *Sancho Panza* då och då påminte honom att äta, emedan han sedermera hade tid nog att säga allt hvad han ville. Hans åhörare beklagade sig imellan, att en man, som syntes så förståndig i alla öfriga saker, förlorade allt förnuft så snart han började tala om sitt olycksaliga Ridderskap. Prästen sade: att han hade rätt i allt hvad han påstått till krigskonstens fördel, och att han sjelf, ehuru en studerad man, som tagit graden, vore af samma tankar.

Måltiden var nu slutad, och under det värdinnan, hennes dotter och *Maritornes*, tillagade *Don Quixotes af Mancha* lilla kammare, hvarest fruntimmerna skulle hvila öfver natten, bad *Don Fernando* den resande i slafdrägten berätta sitt lefnadslopp, emedan det nöd-

vän-

vändigt måste vara besynnerligt och roande, hvilket man redan i förhand kunde sluta deraf, att han anländt i *Zoraydas* sällskap. Den resande svarade, att han gerna ville lyda denna befallning; men befarade blott det hans berättelse ej torde vara af den beskaffenhet, att den kunde skänka det nöje man väntade sig; men icke dess mindre vore han beredvillig att uppfylla sällskapets önskan. Prästen och de öfriga tackade honom derföre, och förnyade den gemensamma bönen; han svarade, i anledning deraf, att flera böner voro onödiga. "Hören nu uppmärksamt på mig, tillade han, för att förnimma en sann berättelse, med hvilken kanske de diktade icke kunna jemföras, ehuru besynnerlig och konstrik deras sammansättning också må vara." Härigenom förmådde han nu alla att sätta sig och iakttaga en djup tystnad; och då han märkte, att alla med stillatigande endast väntade uppå hvad han ärnade säga, började han med en stadig alfvarsam röst sålunda berätta.

XXXIX CAP.

Innehåller den befriade Slafvens lefverne och äfventyr.

"Min slägt har sitt ursprung ifrån en ort ibland de Leoniska bergen, emot hvilken ort naturen visat sig mera gifmild än lyckan; men oaktadt den rådande fattigdomen bland detta folk, hade min far dock fått anseende af att

vara

vara rik, och skulle verkeligen varit det, om han gjort sig likaså stor möda att bibehålla sin förmögenhet, som att skingra den. I sina yngre år hade han ägnat sig åt krigstjensten, hvarifrån han medfört lusten att vara frikostig och dela med sig åt andra; ty krigsståndet är en schola, hvarest den snåle lär sig blifva frikostig och den frikostige att blifva slösare, och om snåla krigsmän finnas, så äro de verkeliga vidunder, som sällan låta se sig. Min far öfverskred frikostighetens gränsor, och blef slösare: något som alldeles icke gagnar en gift man, hvilken har barn, som skola ärfva hans namn och hvad han för öfrigt äger. Vi voro tre söner, och alla vid den ålder, att en viss lefnadsbana af oss borde väljas. Då nu min far märkte, enligt sitt eget yttrande, att han alldeles icke kunde qväfva sin böjelse för slöseri, önskade han beröfva sig sjelf medlen att kunna vara frikostig, det vill säga, sin egendom, utan hvilken till och med en *Alexander* skulle blifva sparsam; och således kallade han oss alla tre en dag in uti sitt kabinet, hvarest han tilltalade oss ungefär sålunda: "Mina Barn! denna benämning bör vara tillräcklig för att öfvertyga Er, att jag önskar Er välgång; men för att gifva Er begrepp derom, att jag i stället arbetar på Er undergång, vill jag nu säga Er, det jag saknar all förmåga att väl förvalta Er tillkommande egendom; och på det J både nu och framdeles måtte inse, att jag älskar Er såsom far, och ej, såsom en styffader, önskar Ert förderf, vill jag nu företaga något med Er, hvilket jag redan länge påtänkt och noga öf-

ver-

vervägat. J ären redan vid den ålder, då Edra lefnadsyrken böra bestämmas, eller åtminstone ett visst värf utväljas, hvilket för en framtid kan medföra ära och fördel, och hvad jag i anledning deraf påtänkt, är att dela min ännu öfriga egendom i fyra delar, af hvilka jag vill gifva tre åt Er, lika mycket åt Er hvardera, och af den fjerde vill jag sedan lefva så länge himlen unnar mig det; men derjemte önskade jag, att, sedan en hvar fått sin egendomslott, han också måtte välja ett af de tre yrken jag nu ärnar föreslå. Vi hafve ett Spanskt ordspråk, som synes mig mycket riktigt, såsom vanligen de flesta ordspråk, hvilka utgöra korta lefnadsgrundsatser, hämtade ifrån en lång erfarenhet, och det jag nu vill anföra är följande: *Kyrkan, Hafvet och Konungens Slott* — hvilket betyder, att den som önskar vinna anseende eller rikedom, må antingen gå i Kyrkans tjenst, eller drifva handel, eller tjena sin Konung; ty man säger alltid, att Kronans kaka är dryg. Detta framställer jag nu för Er, emedan jag önskar att en af Er måtte ägna sig åt vettenskaper, den andra åt handeln och den tredje gå i Konungens tjenst såsom krigsman; ty det är svårt att få ett ämbete inom Konungens hof, och kriget skänker väl ingen rikedom, men dock tapperhet och ära. Inom åtta dagar skall en hvar få sin egendomsandel i reda penningar, utan att blifva bedragen på ett runstycke, såsom J skolen finna vid sakens verkställighet; och sägen mig nu, om J villjen följa mitt förslag samt de råd jag gifvit Er."

Derefter befallte han mig, såsom den äldste,

att

att först svara, då jag bad honom icke skillja sig ifrån sin egendom, utan att han måtte förvalta den efter sitt välbehag, emedan vi voro unga menniskor, som sjelfva kunde förvärfva oss något; och jag slutade med den förklaringen, att jag ärnade följa hans yttrade önskan samt göra vapen till mitt yrke, för att dermed tjena Gud och min Konung. Min andra bror yttrade sig likaledes, och sade: att han ville begifva sig till Indien, samt der använda hvad han ägde för att förvärfva mera. Den yngste af oss, och som jag tror den klokaste, sade att han ville tjena Kyrkan, eller begifva sig till Salamanca att fortsätta sina studier."

"Sedan vi sålunda öfverenskommit, och en hvar utvalt sitt vissa stånd, omfamnade vår far oss alla tre, och bragte äfven allt i verkställighet inom den korta tid han lofvat; han gaf en hvar af oss sin andel, hvilken, så myc-ket jag kan påminna mig, utgjorde tretusende dukater för oss hvardera i klingande mynt; ty en vår farbror köpte egendomen, på det den ej måtte gå ur slägten, och betalade på en gång hela summan. På en och samma dag togo vi alla tre afsked af vår far, och dervid förekom det mig omenskligt, att han, som redan var gammal, skulle inskränkas till en så ringa förmögenhet; hvarföre jag öfvertalade honom, att af min lott emottaga tvåtusende dukater, emedan återstoden var tillräcklig att förse mig med allt hvad jag såsom krigsman behöfde. Mina bägge bröder, bevekta af mitt exempel, gåfvo honom ettusende dukater hvardera, så att vår far nu, tillsammansräknadt med

sin

sin egen andel, hade 7000 dukater; ty hvad som återstod af egendomen, och det han ej ville föryttra, ansågs i värde uppgå till tretusende dukater. Vi togo, som sagdt är, afsked af vår far och äfven af vår farbror, hvilket ej aflopp utan mycken rörelse och många tårar, och de ålade oss, att vi, så ofta tillfälle yppades, skulle gifva dem underrättelse om vår framgång eller motgång; vi lofvade det, emottogo gubbarnas välsignelser, hvarefter en af oss reste till Salamanca, den andra till Sevilla och jag till Alicante, der jag förspordt ett Genuesiskt skepp ligga, som skulle föra ull till Genua. Tjugutvå år äro nu förflutna sedan jag lemnade min faders hus, och oaktadt jag några gånger skrifvit hem, har jag dock ej fått minsta underrättelse hvarken om min far eller mina bröder. Hvad som under tiden händt mig vill jag nu i korthet berätta."

"Jag steg om bord i Alicante på det Genuesiska skeppet och hade en lycklig resa till Genua. Derifrån begaf jag mig till Milano, hvarest jag utrustade mig med vapen och allt som behöfs för en krigsman, emedan min tanke var, att derifrån begifva mig till Piemont för att söka tjenst; men under vägen dit fick jag höra, att den namnkunnige Hertigen af Alba marcherade till Flandern. Jag ändrade då min föresats, åtföljde honom, bivistade alla hans fälttåg, och var närvarande vid Grefvarne *Egmonts* och *Horns* död. Sedermera tog jag tjenst som Fändrik hos den ryktbare Capitainen (Generalen) af Guadalaxara, hvars namn var *Diego de Urbina;* och sedan jag någon

gon tid vistats i Flandern, förspördes något om det förbund Hans Helighet Påfven *Pius V*, högstsalig i åminnelse, afslutat med Venedig och Spanien emot den gemensamma fienden Turken, som under samma tid, medelst sin flotta, bemäktigat sig den namnkunniga ön Cypern, hvilken förut hörde under Venedigs välde: en olycklig och beklagansvärd förlust! Jag hörde tillika säkert omtalas, att den Högborne Fursten *Don Juan* af Austria, vår gode Konung *Philips* naturlige Broder, vore detta förbundets General, och man omtalade tillika allmänt de stora krigsrustningar som gjordes, hvilket allt uppväckte hos mig ett brinnande begär att deltaga uti det förestående fälttåget; och ehuru jag redan hade förhoppning medelst säkra löften att blifva Capitaine vid den första sig yppande ledighet, lemnade jag dock gerna alltsammans och begaf mig till Italien. En blid lycka fogade så, att *Don Juan* af Austria vid samma tid anlände till Genua, hvarifrån han skulle begifva sig till Neapel, för att förena sig med den Venetianska flottan, hvilket dock sedermera skedde vid Messina. Korrt sagdt: jag uppnådde min önskan att få deltaga i detta lyckliga sjötåg, och fick en Capitains-beställning vid Infanteriet, för hvilken ärofulla plats jag mera hade att tacka lyckan än min egen förtjenst. På den dagen, som bör anses lycklig för hela Christenheten, emedan han skingrade den villfarelse uti hvilken verlden ännu befann sig, nämligen att Turkarne voro oöfvervinnerliga till sjöss; på den dagen, då den Ottomanniska stoltheten och trottsighe-

ten

ten blefvo nedslagna, var jag, ibland de många tusende lyckliga, som der voro med (ty jag anser de Christna, som der stupade, vida lyckligare än de lefvande som voro segrare), — ensam olycklig; ty i stället för den skeppskrona (Corona Navalis), som prydt min hjessa, i händelse jag lefvat i Romarnas tid, fick jag, under den natten som följde på den segerrika dagen, kedjor om händer och fötter, och detta skedde på följande sätt: *Uchali*, Konung uti Algier, en tapper och lycklig sjöröfvare, hade anfallit och eröfrat Chefsgaleren från Malta, på hvilken endast tre svårt sårade Riddare ännu lefde; det skepp *Andreas Doria* commenderade, och på hvilket jag med mitt compagnie befann mig, skyndade då till undsättning. Jag verkställde hvad jag borde vid ett sådant tillfälle, och sprang in i den fiendtliga galeren, hvilken i samma ögonblick gjorde sig lös från det fartyg den angripit, och derigenom hindrade mina soldater att följa mig, så att jag befann mig ensam ibland fiender, och kunde ej emotstå en sådan öfvermakt. Betäckt af sår måste jag gifva mig; och som J, gode Herrar, utan tvifvel hört berättas, kom *Uchali* med hela sin escadre lyckligt derifrån; och jag förblef i hans våld såsom fånge, den ende sorgsne ibland så många glada, och ensam fången ibland så många fria; ty på denna dagen erhöllo 15,000 fångna Christna åter friheten, emedan de voro roddare på de Turkiska galererna."

"Jag blef förd till Constantinopel, hvarest Stor-Sultan *Selim* gjorde min Herre till Stor-

Ami-

Amiral, emedan han under slaget fullgjort sin skylldighet, och, till bevis på sin tapperhet, medförde Maltheser-Ordens heliga fana. Följande året (1572) befann jag mig i Navarino, såsom slaf och roddare på galeren *de tre lycktor*. Der såg jag, huruledes man försummade tillfället att i hamnen bemäktiga sig hela den Turkiska flottan; ty alla Levantiska soldater och Janitscharer, som voro om bord på densamma, ansågo för säkert, att man uti samma hamn skulle angripa den, hvarföre de höllo sina rockar och skor i beredskap, för att genast flyckta i land, utan att våga en strid, så stor fruktan hade vår flotta redan injagat hos dem. Men himlen förordnade annorlunda, så att det ej bör anses för en försummelse eller feghet hos den Christna Befälhafvaren; utan för hela Christenhetens synders skull tillät Gud att detta plågoris ytterligare skulle finnas, att dermed tuckta oss. Omsider drog *Uchali* sig tillbaka till Modon: en ö, belägen nära Navarino, hvarest han landsatte sitt krigsfolk, befästade inloppet till hamnen, och förblef der till dess *Don Juan* seglade bort. Under denna färd borttogs en galer, kallad *Rofvet*, och hvars befälhafvare var en son af den rycktbare *Barbarossa*. En Neapolitansk galer, vid namn *Varginnan*, borttog densamma, och dess befälhafvare var krigets åskstråle, sina soldaters far, den lycklige oöfvervinnerlige Capitainen *Don Alvaro de Bazan*, Marquis af Santa Cruz; och härvid vill jag omtala hvad som tilldrog sig då detta *Rofvet* blef ett rof. *Barbarossas* son var så grym, och behandlade sina fångar så

illa,

illa, att då de, som sutto vid årorna, sågo huruledes galeren *Varginnan* satte efter och uppnådde dem, släppte alla genast årorna, och fattade uti sin Capitaine, som stod akterut samt skrek åt dem, att de skulle ro, kastade honom ifrån bänk till bänk, ända från aktern till framstammen af skeppet, och slogo honom tillika så grufligt, att innan han hunnit passera midten af skeppet, for hans grymma själ till afgrunden: ett så vildt hat hade hans grymhet uppväckt hos dem alla."

"Vi återvände till Constantinopel, och följande året (1573) förspordes derstädes, att *Don Juan* eröfrat Tunis, tagit detta land ifrån Turkarne och insatt *Muley Hamet* till Regent derstädes, hvarigenom all förhoppning betogs *Muley Hamida*, den mest grymme och tillika tappraste Mohr i verlden, att derstädes regera. Stor-Sultan kände denna förlust ganska djupt, hvarföre han använde den hela hans famille tillhörande slugheten, att sluta fred med Venetianerne, hvilka efterlängtade densamma mera än han sjelf; och följande året (1574) angrep han Goleta samt den till hälften blott färdiga fästning *Don Juan* anlagt vid Tunis. Under alla dessa händelser satt jag vid årorna, utan något hopp om frihet; åtmindstone ville jag icke erhålla den igenom lösen; ty jag hade fast beslutit, att ej gifva min far underrättelse om min olycka. Vi bortmistade sluteligen Goleta och fästningen, emedan 75,000 Turkiska soldater användes vid belägringen, jemte Mohrer och Araber ifrån hela Africa, till ett antal af mera än 400,000 man,

för-

försedda med så mycken ammunition och skans-korgar, och utgörande en sådan mängd arbetare, att de med blotta händerna kunnat alldeles betäcka både Goleta och fästningen med jord. Goleta, förut ansedd såsom oöfvervinnerligt, förlorades först; likväl gaf sig icke denna plats genom brist på mod hos sina försvarare, hvilka gjorde allt som var möjligt; utan erfarenheten lärde Turkarne, huru lätt tranchéer kunde göras i dessa sandiga ödemarker, hvarest, ehuru vatten kunde finnas på två fots djup, Turkarne dock icke funno det på två alnars djup; och således uppreste de med fyllda sandsäckar så höga vallar, att de öfverträffade fästningsmurarnas höjd, hvarefter de derifrån så beskjöto förskansningarna, att intet försvar vidare var möjligt. Den allmänna meningen var då, att våra troppar icke bordt innesluta sig i Goleta, utan afbida fienden vid landstigningen på fria fältet; men de som säga detta, betrakta saken på för långt håll, och hafva föga kunskap om dess verkeliga beskaffenhet; ty då hela styrkan i Goleta och fästningen sammanräknad blott utgjorde 7000 man, huru hade väl ett så ringa antal, äfven med all möjlig tapperhet, kunnat våga sig på fria fältet, och emotstå en så ofantelig fiendtlig öfvermakt? Huru kan i allmänhet en fästning hålla sig, som ej får undsättning, helst då fienderna äro oräkneliga, ihärdiga, och stå på sin egen jord? Många äro dock af den tanken, och så synes det äfven mig, att himlen bevisade Spanien en särdeles ynnest, då Goleta förlorades, emedan det endast var en tillflykts-

ort

ort för skälmar och en plantskola för allt ondt, ett afgrundssvalg, som uppslukade ofanteliga penningsummor, hvilka rent af bortkastades, utan att det tjenade till annat än att bibehålla minnet af den oöfvervinnerlige hjelten *Carl V*, likasom om hans oförgängliga namn behöft förvaras genom en sådan stenhop."

"Fästningen förlorades således äfven, ehuru Turkarne måste taga den steg för steg, emedan soldaterne, som försvarade den, stridde med så mycken tapperhet, att öfver 25,000 fiender stupade under de 22 särskilta stormningar de företogo. Af de trehundrade man, som vid fästningens intagande ännu lefde och blefvo fångna, var ingen utan sår: ett säkert och klart bevis på tappert förhållande, och huru väl de försvarat den plats, som blifvit dem anförtrodd. Utomdess uppgafs äfven en liten fästning eller torn, som var beläget midt uti sjön och stod under befäl af *Don Juan Zanoguera*, en Riddare från Valencia och berömd krigare. *Don Pedro Puertocarrero*, högste Befälhafvare i Goleta, blef fången, sedan han gjort sitt bästa till fästningens försvar, och dess förlust kränkte honom så djupt, att han dog af förtrytelse på vägen till Constantinopel, dit de förde honom. Äfven Befälhafvaren på fästningen blef fången, och han hette *Gabrio Cerbellon*, en Milanesisk ädling, som var en stor Ingenieur och tapper soldat. Många personer af stånd förlorade lifvet på dessa platser, och ibland dem befann sig *Pagar Doria*, Johanniter-Riddare och af ett ädelt hjerta, hvilket han bevisat genom sin ovanliga frikostighet emot

sin

sin bror, *Juan Andreas Doria*, som var så namnkunnig. Det ömkeligaste vid hans död var, att han dödades af några Araber, åt hvilka han anförtroft sig sedan fästningen var förlorad; de hade lofvat, att i Mohrisk drägt skaffa honom till Tabarka, en liten hamn, den Genuesiske Corall-fiskare nyttja der på kusten; desse Araber afhöggo hans hufvud och förde det till Turkiska flottans Befälhafvare, men som dock följde ordspråket: man älskar förräderiet, men afskyr förrädaren; ty Befälhafvaren lät hänga dem som tillförde honom denna skänk, emedan de ej lemnat fången lefvande. Ibland andra Christna, som tillfångatogos vid fästningens öfvergång, befann sig äfven en *Don Pedro de Aguilar*, härstammande ifrån jag vet ej hvilken ort i Andalusien, och han hade Fändrikspost vid garnisonen, samt var en utmärkt och klok krigare; derjemte älskade han mycket Skaldekonsten. Jag omtalar detta, emedan ödet förde honom på samma galer, ja äfven samma roddarebänk der jag satt, så att han blef min Herres slaf. Innan vi lemnade hamnen, författade han tvenne Sonnetter, innehållande ett slags grafskrift öfver Goleta och fästningen; jag skulle väl kunna uppläsa dem, emedan jag ännu mins dem utantill, och jag förmodar de skola väcka mera välbehag än ledsnad."

Då den resande i slafdrägten nämde *Don Pedro de Aguilar*, såg *Don Fernando* på sina reskamrater, och alla tre smålogo; och när Sonnetten omtalades, sade en af dem: "innan Ni fortfar, min Herre, så berätta mig huru det gått med denne *Don Pedro de Aguilar*." —

"Allt

"Allt hvad jag vet om honom, svarade Slafven, är, att han efter tvenne års förlopp, då han befann sig uti Constantinopel, flydde uti Arnautisk drägt, jemte en Grekisk Spion; men jag har mig icke bekant, om han dervid återvann sin frihet, likväl tror jag det; ty ett år derefter såg jag åter samme Grek i Constantinopel, men kunde ej fråga honom, huru resan aflopp." — "Denne *Don Pedro* är min bror, återtog Riddaren, samt vistas nu hos oss med helsa och välmåga, är gift och har tre barn." — "Himlen vare tack för det, fortfor slafven; ty enligt mitt begrepp finnes ingen större sällhet på jorden, än att återfå förlorad frihet." — "Jag känner äfven, inföll Riddaren, de tvenne Sonnetter min bror författade vid det omtalade tillfället." — "Var då så god och uppläs dem, sade Slafven; ty säkert kan Herrn dem bättre än jag." — "Alltför gerna, svarade Riddaren; den öfver Goleta lydde sålunda:

XL CAP.

Fortsättning af Slafvens berättelse.

Sonnett.

J goda själar! fria ifrån banden,
Med pris för bragder skynden J att hinna
Ur låga stoftet, att omsider vinna
Den högsta lön uti de sälla landen.

Af ädelt nit, då faran var för handen,
I stridens dån hvart hjerta märktes brinna,
Man sett det varma kämpablodet rinna
Bland hafvets vågor och på låga sanden.

Ert mod i sjelfva döden ej sågs vika,
Och först då lifvet flytt sig armen sänkte,
Besegrade J ändock vunnit striden.

Ert fall, så skönt och ärofullt tillika,
Imellan svärd och murar, åt Er skänkte
Vår verlds beundran, och i himlen friden."

"Just sådan är denna skaldedigt äfven bekant för mig," sade slafven. — "Den som är författad i afseende på fästningen, fortfor Riddaren, lyder sålunda:

"Från denna torra ofruktbara sand,
Der torns ruiner sig på marken röja,
Tretusen hjelte-själar stolt sig höja
Med evigt lof upp till ett bättre land.

Förgäfves sträcktes der en tapper hand
Att stridens utgång kämpande fördröja,
De få sågs mattighet till jorden böja,
Och skarpa svärdet afskar lifvets band.

Af tusen sorgsna minnen rycktbar vorden
Är denna plats nu och från fordna tider,
Det häfden säkert icke skall förtiga:

Men aldrig ännu på densamma jorden
Så tappra kämpar stupat uti strider,
Så ädla själar fått till himlen stiga."

Son-

Sonnetterne befunnos icke dåliga, och den resande fägnade sig mycket öfver de underrättelser han fick om sin förre olyckskamrat, hvarefter han således fortfor med sin berättelse:

"Sedan Goleta och fästningen gifvit sig, befallte Turkarne att Goleta skulle förstöras i grund, ty fästningen befann sig i sådant tillstånd, att man der ej hade något mera att nedrifva. För att verkställa detta lätt och hastigt, anlades tre särskilta minor; men de ställen som syntes svagast, kunde alldeles icke uppsprängas, emedan murarna voro gamla, då deremot allt hvad som var öfrigt af nyare fästningsverken, uppbyggda af *Fratin*, utan stor möda jämnades med marken. Den segrande flottan återvände nu triumferande till Constantinopel, hvarest, efter några månader, min Herre *Uchali* dog, annars vanligen kallad *Uchali Fartax*, hvilket, efter Turkiska språket, betyder den skabbige Renegaten, emedan han var så; och Turkarne hafva den plägseden att tillägga folk binamn, hämtade antingen ifrån något fel eller någon förträfflig egenskap; hvilket kommer deraf, att de blott hafva fyra famille-namn, som härleda sig ifrån Ottomanniska huset; alla de öfriga, såsom jag redan sagt, taga sig ett binamn, antingen af ett kroppsfel eller någon utmärkt egenskap. Denne *Uchali* den skabbige hade varit Stor-Sultans slaf, och tjenat honom öfver 14 år såsom Roddare; och vid 34 års ålder afföll han ifrån Christna läran, af harm deröfver, att en Turk gifvit honom en örfil, då han satt vid sin åra; och detta gjorde han blott för att kunna hämnas. Han var så ut-

märkt tapper, att han, utan att genomgå de vanlige lägre grader, dem till och med Stor-Sultans närmaste anhöriga måste vidkännas, blef Regent uti Algier och sedan Stor-Amiral, som är den tredje värdigheten i Riket. Han var född i Calabrien, och för öfrigt en man af goda egenskaper; ty han behandlade med mycken menskliget sina slafvar, hvilka han hade till ett antal öfver tretusen: i sitt testamente delade han dessa imellan Stor-Sultanen (som lagligen ärfver alla dem som dö, och delar qvarlåtenskapen lika med den afleddnes barn), samt de Renegater han hade i sin tjenst. Jag föll på en Venetiansk Renegats lott, som varit båtsman och blifvit *Uchalis* fånge, men älskades så af sin Herre, att han var en ibland hans första gunstlingar, men för öfrigt en af de grymmaste Renegater jag sett. Han hette *Azanaga*, blef mycket rik, och sedermera Regent i Algier, dit jag följde honom från Constantinopel, mycket glad deröfver att komma närmare Spanien; icke i den afsigt, att skrifteligen berätta min olycka, utan i den förhoppning, att lyckan der skulle mera gynna mig än i Constantinopel, hvarest jag på tusende sätt försökt att fly, utan att det någon gång velat lyckas. Nu tänkte jag uppå, att i Algier uppfinna andra medel för att omsider nå min önskan; ty jag uppgaf aldrig hoppet att återfå min frihet, och då det jag uppfunnit samt utfört ej svarade emot min önskan, tog jag, i stället för att förlora modet, min tillflyckt till nya uppfinningar, om de än voro aldrig så osäkra."

"Så-

"Således tillbragte jag min lefnad, innesluten i ett fängelse, eller ett hus det Turkarne kalla Banno (Bad), och hvarest de Christna slafvar inspärras, som tillhöra Regenten eller ock enskilta personer, samt de som kallas det allmännas slafvar, hvilka tjena staden med arbete i allmänhet, eller på annat sätt. Dessa sistnämda slafvar erhålla svårligen sin frihet; ty emedan de hafva många Herrar, och ej tillhöra en ensam, veta de icke med hvilken de skola underhandla om utlösen. Till dessa bad eller arrester sända, som sagdt är, många enskilta personer sina slafvar, i synnerhet då de skola utlösas; ty der hafva de dem säkert förvarade så länge och intill dess deras lösen utfallit. Regentens slafvar, som skola utlösas, gå icke med den öfriga hopen på arbete, så vida deras utlösen ej för länge uteblifver; ty då låter man dem arbeta, på det de så mycket ifrigare må bemöda sig att bekomma lösepenningen till sig, i synnerhet måste de med de öfriga anskaffa ved till bränsle, hvilket icke är ett lätt arbete. Jag var således en af dem som skulle utlösas, ty då man visste att jag var Capitaine, så hjelpte det föga att jag förebar min oförmåga, utan de satte mig ibland Riddersmännen och de öfriga som borde utlösas. Jag fick en kedja, mera såsom ett tecken att jag skulle utlösas, än för att hålla mig fjettrad; och således tillbragte jag mina dagar i Bad-arresten, i sällskap med många andra Riddare och utmärkta männer, hvilka alla blifvit ålagda att utlösa sig. Hunger och brist på kläder plågade oss ofta, ja nästan beständigt;

men

men intet qvalde oss så mycket, som att dageligen vara vittnen till de ovanliga grymheter min Herre föröfvade emot de Christna. Hvarje dag hängde han någon, spetsade en annan, afskar öronen på den tredje, och det för ganska obetydliga orsaker, ja ofta utan minsta skäl, så att Turkarne sjelfva funno att han gjorde detta blott som ett tidsfördrif, och emedan han var den mest blodtörstiga menniska jorden kunnat bära. Blott en Spansk krigare stod i ynnest hos honom, och hans namn var *de Saavedra*, hvilken företagit sådana saker, att de der på stället länge skola förblifva i menniskors minne, och det allt endast för att återfå sin frihet; men Regenten lät ändock aldrig afstraffa honom, ej eller sade han ett enda ondt ord åt honom, då vi likväl alla trodde, att han, för det minsta af dessa företag, kunnat blifva spetsad, såsom han sjelf mången gång befarade. Om tiden tillät det, kunde jag berätta mycket annat om honom och hans gerningar, hvilket skulle roa Er mera än berättelsen om mina egna öden."

"En rik och förnäm Mohrs hus hade fenstren belägna åt vårt fängelses gård; dessa voro, såsom vanligen hos Mohrerna, snarare gluggar än fenster, och dessutom förvarade med galler och gardiner. Det hände en gång, att då jag, jemte tre af mina kamrater, befann mig på en terrasse, framför vårt fängelse, hvarunder vi till tidsfördrif öfvade oss att springa med våra kedjor, och tillika voro allena, ty de öfriga slafvarne voro ute på arbete, så upplyfte jag ögonen, och såg, från en af dessa tillstängda

glug-

gluggar, en käpp framskjuta, på hvilken hängde en näsduk, hvilken rördes hit och dit, likasom man velat gifva oss ett tecken att komma och taga densamma. Vi betraktade detta, och en af kamraterne ställde sig under käppen, för att se om den skulle nedfalla, eller hvad vidare kunde hända; men då han närmade sig blef käppen upplyftad, samt gjorde en rörelse fram och tillbaka, såsom då man genom en rörelse med hufvudet säger nej. Så snart han gick derifrån kom käppen åter i sin förra ställning, och samma rörelser gjordes som nyss förut. En annan af mina följeslagare gick dit, och honom hände detsamma som den förre; den tredje gjorde sluteligen försök, och det lyckades lika litet som för de föregående. Då jag såg detta, kunde jag icke underlåta att äfven försöka min lycka, och just som jag ställde mig under käppen lät man den nedfalla, så att den stannade just vid mina fötter. Jag aflöste genast näsduken, som hade en knut, och uti den fann jag tio Mohriska guldmynt, af hvilka hvart och ett svarade i värde emot tio Spanska Realer. Jag behöfver väl icke nämna, att detta fynd fägnade mig, ty min glädje deröfver var lika så stor som min förundran, emedan jag ej kunde begripa, huruledes en sådan välgerning kunde tillfalla oss, och i synnerhet mig; ty att man endast för mig låtit käppen nedfalla bevisade tydligt, att hela denna ynnest var ärnad åt mig. Jag tog penningarne, sönderbröt käppen, och gick tillbaka till terrassen, hvarifrån jag såg åt fenstret, och upptäckte, att en mycket hvit hand öppnade

nade det; men åter hastigt tillslöt det. Häraf trodde vi oss finna, eller inbillade oss åtminstone, att något fruntimmer, som vistades i detta hus, visat oss denna välgerning, hvarföre vi på Mohriskt sätt uttryckte vår tacksamhet, gjorde en bugning med hufvudet och hela kroppen, samt lade händerna i korss öfver bröstet. Korrt derefter sågo vi uti samma fenster ett litet korss af rör, som hastigt framvisades, men åter drogs in. Detta tecken stadfästade vår förmodan, att någon Christen slafvinna måste befinna sig uti detta hus, och att hon visat denna godheten emot oss; men den hvita armen samt det dyrbara guldarmband vi sågo på densamma betogo oss denna tanke, utan vi trodde snarare att hon var en Christen Dame, som affallit från sin tro, och sedermera blifvit gift med en Mohr, emedan Mohrerne anse detta för en lycka, och värdera högre Christna fruntimmer än qvinnor af sin egen nation. Imedlertid voro alla våra gissningar vida ifrån sanningen; men från samma stund talade vi beständigt derom, och tittade upp till fenstret likasom till vår pol, hvarest vi sett den lyckliga stjernan uppgå; men mera än 14 dagar förflöto, hvarunder vi hvarken sågo någon käpp, eller hand, eller något annat tecken; och ehuru vi under samma tid gjorde oss all möjlig möda att få veta hvilken som bodde i detta hus, samt om någon från sin tro affallen Christen Dame vistader der, så kunde man dock ej säga oss något annat, än att husägaren var en förnäm och rik Mohr, vid namn *Agimorato*, som varit Alcaid (Befäl-

fälhafvare) i La Pata, hvilket hos dem är ett ämbete af mycket anseende. Men då vi minst tänkte deruppå, att flera guldstycken kunde rägna öfver oss, sågo vi åter käppen med näsduken, och en ännu större knut på densamma; detta skedde på en stund, då, likasom förra gången, ingen af slafvarne befann sig i badet. Vi förnyade vårt förra försök, nämligen att mina 3:ne kamrater nalkades förut, ty de voro desamma, men näsduken tycktes ej bestämd för någon annan än mig, ty så snart jag kom dit lät man den falla ned. Jag upplöste knuten, och fann 40 Spanska Guld-Pistoletter jemte ett bref på Arabiska, under hvilket ett korss var tecknadt. Jag kysste detta korss, gömde penningarne och återvände till terrassen, hvarifrån vi alla uttryckte vår tacksamhet; den hvita handen syntes åter, samt gjorde ett tecken att jag skulle läsa brefvet, hvarefter fenstret stängdes."

"Vi voro på en gång förundrade och glada öfver denna händelse; men då ingen af oss kunde Arabiska, var vår längtan att få veta brefvets innehåll likaså stor, som svårigheten att finna någon, åt hvilken läsningen kunde anförtros. Omsider beslöt jag att vända mig till en Renegat, som var född i Murcia, och alltid visat sig som en vän emot mig; hvarjemte han hade en underpant af mig, som förband honom att förvara den hemlighet jag anförtrodde honom; ty då Renegaterne hafva för afsigt att återvända till de Christna länderna, pläga de vanligen förse sig med ett vittnesbörd af ansedda fångna Trosförvandter, hvar-

ige-

igenom intygas, att den affallne är en hederlig man, och att han alltid uppfört sig väl emot de Christna, samt att han åstundar begifva sig på flyckten vid första tillfälle som yppas. Många förskaffa sig sådana betyg i redlig afsigt, andra åter betjena sig af dem på ett listigt sätt, och för vissa tillfällen; ty om de fara ut på ströftåg för att plundra i Christna länder, och dervid råka uti fångenskap, så uppvisa de sina betyg och säga, att man deraf bör kunna se afsigten med deras ankomst, som icke är någon annan, än att stanna qvar i ett Christeligt land, för hvilken orsaks skull de, jemte de öfriga Turkarne, företagit ett ströftåg. På detta sätt undvika de straff, och försona sig åter med kyrkan, utan att något ondt vederfares dem; och då de sedan finna ett tillfälle, återvända de till Barbariet, hvarest de förut voro. Andra åter, som äga sådana betyg, förskaffa sig dem i god afsigt, och för att, då tillfälle gifves, qvarblifva hos de Christna. En af dessa Renegater var, såsom jag redan sagt, min vän, och hade betyg af alla mina medfångar så väl som mig, uti hvilka han på det bästa recommenderades; men om Mohrerne kommit öfver dessa betyg, så hade de bränt honom lefvande. Jag visste att han väl förstod Arabiska språket, och att han kunde icke blott tala utan äfven skrifva det; men innan jag alldeles anförtrodde mig åt honom, bad jag honom läsa ett bref som jag händelsevis funnit i en vrå af fängelset. Han öppnade det, betraktade det en stund, och läste med uppmärksamhet länge, ehuru han

blott

blott mumlade halfhögt. Jag frågade, om han förstod det? — "Mycket väl, svarade han, och jag skall öfversätta det ord för ord, om jag får penna och bläck." Jag gaf honom det, hvarefter han öfversatte alltsammans, och sade sedan: "Här står nu på Spanska brefvets hela innehåll, utan att en stafvelse fattas; Ni bör blott veta, att *Lelu Maria* betyder den heliga Jungfrun *Maria*. Derefter läste vi papperet, som lydde således:

"Då jag ännu var barn hade min far en "slafvinna, hvilken på mitt eget språk berät-"tade mig mycket om Christna läran, samt om "*Lela Maria*. Denna slafvinnan dog, och jag "vet att hon icke kommit i elden, utan att "hon är hos Allah; ty jag har sedan sett hen-"ne två gånger, och hon har sagt, att jag bor-"de begifva mig till de Christna länderna, för "att se *Lela Maria*, som älskar mig mycket. "Jag vet icke huru jag skall komma dit; jag "har ifrån detta fenster redan sett många Christ-"na, men ingen mera än du synes mig vara "en Riddare. Jag är mycket ung och skön, "och har mycket penningar, som jag kan taga "med mig; upptänk derföre ett sätt, huru vi "kunna komma härifrån, så skall du få blifva "min man, om du vill; och om du icke vill, "så gör det mig lika mycket, ty *Lela Maria* "gifver mig nog en, med hvilken jag kan gif-"ta mig. Detta skrifver jag, men se dig före "åt hvilken du öfverlemnar läsningen deraf, "och anförtro den ej åt någon Mohr, ty de äro "alla skälmar. Hvad som mest bekymrar mig, "är, att du må akta dig väl att upptäcka detta-

"för

"för någon; ty om min far får veta det, kastar "han mig genast i en brunn och igenmurar "den med sten. Jag skall sätta ett snöre på "käppen, vid hvilket du kan fästa ditt svar; "och om du ej har någon, som kan skrifva det "åt dig på Arabiska, så säg mig din tanke ge- "nom tecken, ty *Lela Maria* hjelper mig nog "att förstå dig. Hon och Allah bevare dig, "och detta korss, hvilket jag ofta kysser, ty "det har slafvinnan befallt mig."

"Besinna nu, mine Herrar, om vi icke hade skäl att både förundra oss och glädja oss öfver detta bref; och detta yttrade vi äfven på ett sådant sätt, att Renegaten märkte det vi icke händelsevis funnit detta bref, utan att det måste vara skrifvit till en af oss; han bad oss derföre att, så vida hans förmodan vore sann, vi måtte anförtro oss åt honom och säga honom allt, ty han ville våga sitt lif för vår frihet. Vid dessa orden framtog han från sitt bröst ett crusifix af metall, och under många tårar svor han, vid den Gud som föreställdes genom denna bild, och på hvilken han, ehuru han var en elak syndig menniska, likväl fast trodde, att han skulle vara redlig emot oss, och hålla allt hvad vi ville anförtro honom hemligt; ty det syntes honom möjligt, och anade honom äfven, att genom hennes bemedlande, som skrifvit detta bref, skulle både han och vi alla återfå friheten, hvarigenom hans ifrigaste önskan uppfylldes, att få återvända till sin moders den heliga Kyrkans sköte, hvarifrån han, såsom en förderfvad lem, var afskuren och förkastad för sina synders och

sin

sin okunnighets skull. Detta sade Renegaten under så många tårar, och med så många tecken af en innerlig ånger, att vi alla enhälligt beslutade att säga honom hela sammanhanget, och derefter berättade vi allt, utan att förtiga något. Vi visade honom fenstret, från hvilket käppen blifvit utstucken; han bemärkte noga huset, och åtog sig att skaffa närmare underrättelser om, hvilken som bodde der. Äfven öfverenskommo vi derom, att det vore nyttigt att svara uppå Mohrinnans bref, och då vi nu hade den som kunde göra det, så skref Renegaten genast hvad jag dicterade för honom, och hvilket jag noga skall upprepa, emedan alla vigtiga omständigheter vid denna händelse ännu äro mig så i minnet, att jag aldrig under min lefnad kan förgäta dem. Mitt svar till Mohrinnan var af följande innehåll:

"Den sanne Allah, och den välsignade "*Maria*, som är den verkelige Guds moder, "beskydde dig, min herrskarinna! Hon har "ingjutit längtan i ditt hjerta, att komma till "de Christna länderna, emedan hon älskar dig. "Bed henne, att hon äfven undervisar dig huru "vi må kunna verkställa hvad hon befallt dig; "ty hon är så god, att hon säkert gör det. På "mina egna och alla de Christnas vägnar, som "äro här med mig, försäkrar jag, att vi för "din skull skole göra allt hvad vi förmå, till "och med våga våra lif. Underlåt ej att skrifva och säga mig hvad du ärnar göra; ty jag "skall alltid svara dig, emedan den store Allah "gifvit oss en Christen slaf, som väl kan tala

"och

"och skrifva ditt språk, såsom du kan inhämta "af detta bref. Således må du utan fruktan "gifva oss underrättelse om allt. Då du säger "att du vill blifva min hustru, sedan du kommit till Christenheten, så lofvar jag dig detta, "som en god Christen; och du vet, att de "Christne bättre hålla sina löften än Mohrerne. "Allah och hans Mor *Maria* beskydde dig "min beherrskarinna."

"Sedan detta bref var skrifvit och förseg- ladt, måste vi vänta i två dagar, till dess arresten åter som vanligt blef tom, då jag genast begaf mig till terrassen på den förra platsen, för att se om käppen skulle visa sig, hvilket också icke länge dröjde. När jag såg det, utan att dock kunna upptäcka hvilken som utstack den, visade jag papperet, för att tillkännagifva, att tråden borde fästas; men den satt redan på käppen, hvarföre jag fastband brefvet, och korrt efter uppgick åter vår lyckliga stjerna, medelst den hvita fredsfanan näsduken. Den nedföll, jag upptog den och fann en mängd guld- och silfvermynt, utgörande mera än 50 Pistoletter, hvarigenom vår glädje blef 50 gånger större, emedan hoppet om vår frihet nu bekräftades."

"Samma afton återkom vår Renegat, och sade oss, att en Mohr bodde i detta hus, såsom man redan omtalat; att han hette *Agimorato*, var ovanligt rik, samt hade en enda dotter, såsom arfvinge till all sin förmögenhet, och att hon, enligt allmänna tanken i hela staden, var den skönaste flicka i Barbariet, hvarföre redan många Vice-Konungar friat till

hen-

henne; men hon hade aldrig velat gifta sig; äfven hade han fått veta, att hon haft en Christen slafvinna, som nu vore död, hvilket allt öfverensstämde med brefvets innehåll. Vi rådplägade genast med Renegaten, hvad utvägar vi borde taga, för att kunna bortföra Mohrinnan och komma till Christenheten med henne, och sluteligen öfverenskommo vi derom, att vi borde afbida ännu ett bref ifrån *Zorayda* (ty så heter hon, fast hon nu kallar sig *Maria*), emedan vi väl insågo, att hon allena och ingen annan kunde gifva oss medel att besegra alla svårigheter. Sedan vi stannat härvid, försäkrade Renegaten ytterligare, att vi ej borde oroa oss i afseende på honom, och att han antingen ville förlora lifvet, eller ock förskaffa oss friheten. Under fyra dagar å rad var fängelset fullt af folk, hvarigenom käppen hindrades lika länge att visa sig från fenstret; men sluteligen, då den vanliga ensamheten inträffade för oss, kom käppen fram med en så väl uppfylld näsduk, att vi lofvade oss en lycklig fångst. Käppen och näsduken nedföllo till mig, och jag fann ett bref jemte 100 Pistoletter i guld, utan något annat mynt. Renegaten var på stället, jag gaf honom brefvet att läsa, och det innehöll följande:

"Jag vet ej, min Herre, huru vi skole "göra för att komma till Spanien; ty *Lela Maria* "har ingen ting sagt mig, ehuru mycket jag "bönfallit derom; hvad som kan verkställas, är, "att jag igenom detta fenster ger Er mycket "penningar, på det Ni må utlösa Er och Edra "vänner, då en af dem kan begifva sig till de

"Christ-

"Christna länderna, der köpa ett fartyg och "komma tillbaka för att afhämta de öfriga. "Mig skall han då finna i min fars trädgård, "belägen vid porten Babazon, helt nära hafvet, "emedan jag vistas der hela sommaren jemte "min far och allt vårt folk. Derifrån kunnen "J om natten afhämta mig utan fara, och bort- "fora mig med fartyget. Men Ni måste blifva "min man, ty annars ber jag *Lela Maria* straf- "fa Er. Om Ni ej vill anförtro någon annan "att köpa fartyget, så köp Er sjelf lös och gå "att skaffa det, emedan jag vet, att Ni säkrare "än någon annan kommer tillbaka, då Ni är "en Christen Riddare. Skaffa Er underrättelse "om trägården, och då jag ser Er komma ut "dit, der Ni nu är, förstår jag att Ni är en- "sam i fängelset, och då skall jag gifva Er "mycket penningar. Allah beskydde Er, min "Herre!"

"Detta var innehållet af det andra bref- vet, hvilket knappt var uppläst förrän en hvar erböd sig att köpa sig fri, med löfte att säkert komma tillbaka, och jag sjelf gjorde samma anbud. Renegaten emotsade oss alla, i det han förklarade, att han icke kunde tillåta det nå- gon skulle få fri resa derifrån, innan de alla på en gång kunde göra det; ty erfarenheten hade visat, huru sällan de befriade hållit sina löften, dem de gifvit under fångenskapen. Redan flera gånger hade förnäma fångar betjenat sig af detta medel, att lösköpa en, som borde resa till Valencia eller Majorca, för att der köpa ett fartyg, och utrusta det för deras räkning, som förskaffat honom friheten; men en sådan

utlöst

utlöst fånge hade aldrig återkommit, emedan den nyss förvärfvade friheten, och fruktan att åter förlora den, utplånat ur minnet alla förbindelser i verlden. Till bekräftelse häruppå, berättade han oss i korrthet en händelse, som nästan vid samma tid tilldragit sig med några Christna Riddare: en den mest besynnerliga händelse, som inträffat der på stället, hvarest dock de mest förunderliga äfventyr ofta förekomma. Hans tanke var, att man nu ej kunde företaga annat, än öfverlemna honom penningarne, som kunde användas till en fånges utlösen, och med dem ville han köpa ett fartyg i Algier, under förevändning, att han ärnade sig till Tetuan, för att drifva handel på kusten; och sedan han fått ett fartyg, vore det lätt för honom att hämta dem alla från fängelset och taga dem om bord, helst då Mohrinnan sjelf sagt, att hon hade penningar nog för att lösa dem alla; och sedan de blifvit fria, vore det den lättaste sak i verlden, att midt på ljusa dagen inskeppa dem. Största svårigheten bestod deruti, att Mohrerne ej tillåta Renegater hafva små fartyg, i synnerhet om en sådan är Spanior, emedan de befara, att han vill använda detsamma blott för att flyckta tillbaka till sitt land; men denna svårighet ville han öfvervinna derigenom, att han ärnade gå i compagni med en Tagarinsk Mohr i afseende på skeppet, handeln och vinsten, och på detta sätt skulle han nog förskaffa ett fartyg, hvarvid således det hufvudsakligaste vore uträttadt. Om också jag och mina kamrater funnit det bättre, att afsända en person till

Majorca, till fartygs uppköpande, såsom Mohrinnan föreslagit, så vågade vi nu dock icke emotsäga Renegaten, emedan vi befarade, att om vi ej rättade oss efter hans mening, så kunde han förråda oss och bringa oss i lifsfara, samt äfven upptäcka förbindelsen med *Zorayda*, för hvars lif vi mera sörjde än för våra egna; således beslöto vi att anförtro oss åt himlen och Renegaten. Vi svarade genast *Zorayda*, att vi ville verkställa allt enligt hennes önskan; ty hon hade gjordt en så god uppfinning, som om *Lela Maria* ingifvit henne densamma, och att det nu berodde blott på henne sjelf att antingen uppskjuta saken eller påskynda den. Jag lofvade henne ännu en gång att blifva hennes man, och följande dagen, då fängelset tillfälligtvis åter var tomt, gaf hon mig i flera omgångar, medelst käppen och näsduken, öfver 2000 Pistoletter i guld, jemte ett bref, hvaruti hon underrättade mig, att hon nästa Juma, som vill säga fredag, skulle begifva sig till sin faders trägård; men att hon förut ville gifva oss mera penningar, och om det ändock ej räckte, skulle vi anmäla det; ty hon ville gifva oss så mycket vi åstundade, emedan hennes far hade så mycket, att han ingen ting saknade deraf, och hon dessutom hade alla nycklar i förvar."

"Vi lemnade Renegaten femhundrade Pistoletter, för att köpa ett fartyg; med 800 dito utlöste jag mig, i det jag öfverlemnade dem åt en Valenciansk köpman, som då vistades i Algier, och lofvade att genast utbetala summan, så snart ett skepp anlände ifrån Valencia; ty

om

om han genast utgifvit penningarna, hade Regenten fattat misstankar, att min lösen redan länge varit i Algïer, och att köpmannen användt den till sin vinst; ty min Herre var så slug, att jag på intet sätt vågade låta penningarne genast utbetalas. Dagen före fredagen, då den sköna *Zorayda* skulle begifva sig till trägården, gaf hon mig ytterligare 1000 Pistoletter, samt underrättade oss om sin afresa, hvarjemte hon bad mig, att sedan jag utlöst mig skulle jag genast skaffa mig underrättelse om hennes fars trägård, och söka tillfälle att komma dit för att se henne. Jag svarade henne i korrthet, att jag skulle göra det, och att hon borde taga sin tillflyckt till *Lela Marïa*, samt läsa alla de böner slafvinnan lärt henne. Sedan detta var gjordt, fogade jag anstalt att äfven utlösa mina tre kamrater, på det vi alla lättare måtte komma ur fängelset, och de icke, då de sågo mig utlöst, men sig sjelfva ännu fångna, ehuru vi hade penningar, måtte uppretas, och låta förleda sig af hin onde, att företaga något som kunde skada *Zorayda*. I anseende till den kännedom jag hade om dem, var väl denna fruktan öfverflödig; men jag ville dock icke låta företaget bero af ett vågspel, hvarföre jag föranstaltade om deras utlösen på samma sätt som för mig sjelf, i det jag öfverlemnade hela summan åt köpmannen, på det han med säkerhet kunde afsluta denna handel; men för att ej blottställa oss för någon fara, upptäckte vi icke vår hemlighet för honom."

XLI CAP.

Hvaruti Slafvens berättelse fortsättes.

"Fjorton dagar voro icke förflutna förrän vår Renegat redan köpt sig ett mycket godt fartyg, som kunde inrymma mera än 30 personer, och för att dölja sitt egenteliga förehafvande, gjorde han verkeligen en resa till en plats, som hette Sargel, belägen 30 mil ifrån Algier, i trakten af Oran, hvarest drifves stor handel med torra fikon. Han gjorde denna resa två eller tre gånger, i sällskap med sin Tagarinske medbroder, som redan är omtalad. Mohrerne från Arragon kallas i Barbariet *Tagariner*, och de som äro från Granada *Mudexares;* i Konungariket Fez kallas dessa sednare *Elches*, och dem använder Konungen i synnerhet till krigstjenst. Hvarje gång Renegaten gick ut eller in med sitt fartyg, kastade han ankar i en liten bugt, belägen på ett mousquet-skotts afstånd från trädgården der *Zorayda* bodde, och i denna bugt lät han sina Mohrer ofta göra roddöfningar samt den så kallade skepps-saluten, nu endast för sitt nöjes skull, men hvaraf han sedan ärnade göra alfvare; hvarföre han också gick in i *Zoraydas* trägård och bad om frukt, det han äfven fick af hennes far, som ej kände honom; och ehuru han sökte att få tala med *Zorayda*, såsom han sedan berättade mig, för att säga henne, det han vore den mannen, som på mitt föranstaltande skulle föra henne till Christenheten, och att hon borde vara trygg och lugn samt forlita sig på honom, så var det dock aldrig möjligt för honom, emedan

Moh-

Mohrinnorna aldrig låta se sig af någon Mohr eller Turk, så framt en far eller äkta man icke uttryckeligen befaller det; men deremot få de Christna slafvarna både se och tala med dem, kanske mera än försigtigheten synes fordra. Jag skulle äfven blifvit bekymrad, om Renegaten verkeligen fått tala med henne; ty kanske hon blifvit förskräckt, då hon hört en Renegat tala om vårt förehafvande; men himlen fogade det annorlunda, och vår Renegat fann intet tillfälle att se sin önskan uppfylld. Han märkte nu, att han med trygghet kunde segla till och ifrån Sargel, samt kasta ankar hvarest och när han ville, och att hans medbroder i handeln, den Tagarinske Mohren, uti allt följde hans villja; äfven visste han, att jag redan var utlöst, och att det endast återstod att utvälja några Christna till roddare, hvarföre han tillsade mig, att jag, utom dem som voro utlösta, borde utsöka några, dem jag ville hafva med mig, och att de borde vara färdiga till följande fredag, hvilken han utsatt till vår afresa. Sedan jag förnummit detta, utvalde jag tolf Spaniorer, som alla voro starka roddare, och hade mesta frihet att gå utur staden. Det var en icke ringa fördel, att vid den tiden finna så många, emedan tjugu skepp utgått på röfveri, och medtagit alla personer som dugde att ro; och jag hade ej funnit dem, om icke deras ägare denna sommar qvarblifvit hemma, och, i stället för att gå ut på rof, arbetat att få en galer färdig. Jag sade ingen ting vidare åt dessa personer, än att de nästa fredag, en efter den andra, skulle i skymnin-

gen

gen smyga sig ut, församla sig på vägen till *Agimoratos* trägård, och der afbida min ankomst. Denna befallning gaf jag en hvar särskilt, med den tillsägelse derjemte, att om de på samlingsstället funno flera Christna, skulle de endast säga, att jag befallt dem vänta der. Sedan detta var gjordt, återstod ännu det vigtigaste för mig, nämligen att underrätta *Zorayda*, på hvilken punkt företaget stod, på det hon måtte vara beredd och icke förskräckas då vi i hast visade oss, och det mycket förr än hon kunde förmoda, att ett fartyg hunnit anlända ifrån de Christna länderna. Jag beslöt således att begifva mig till trägården, och söka tillfälle att tala med henne; hvarföre jag, under förevändning att plocka några örter, gick in dit dagen före vår afresa, och den första jag träffade var hennes far, hvilken tilltalade mig på det språk, som vanligen nyttjas i hela Barbariet, och äfven i Constantinopel, imellan Slafvar och Mohrer, och som hvarken är Mohriska eller Spanska, eller någon annan nations språk, utan en blandning af alla språk, och hvarigenom man förstår hvarandra. Jag vill således säga, att han på detta språk frågade mig, hvad jag sökte i hans trägård, och hvilken jag tillhörde? Jag svarade: att jag var Arnauten *Mamis* slaf, emedan jag säkert visste, att denne var hans förtroligaste vän, och att jag sökte växter till en sallat. Vidare frågade han mig, om jag var utlöst eller icke, och huru mycket min Herre begärde för mig? Under dessa frågor och svar kom den sköna *Zorayda*, som blifvit mig varse, ut ur huset

och

och i trägården; och då Mohrinnorna på intet sätt draga i betänkande att visa sig för de Christna, och icke undvika dem, såsom jag redan sagt, så kom hon nu till stället, hvarest jag befann mig med hennes far, och då denne såg henne på afstånd, ropade han åt henne, att hon skulle nalkas. Det skulle blifva vidlöftigt för mig, att nu beskrifva den ovanliga skönhet, den värdighet, den glans och rika prydnad, hvaruti min älskade *Zorayda* nu visade sig för mina ögon; jag vill endast säga, att flera perlor lyste omkring hennes hals, i hennes örón och hår, än hon hade hårstrån på sitt hufvud. Omkring fotknölarna, hvilka efter dervarande bruk äro bara, hade hon tvenne Carcaxes (så kallas dessa prydnader för benen på Mohriska språket) af finaste guld, besatta med en sådan mängd diamanter, att hon sedermera berättade mig, det hennes far värderade dem till 10,000 Dubbloner, och om handlederna bar hon smycken af lika värde. Perlorna voro oräkneliga och ovanligt sköna; ty Mohrinnorna älska så mycket denna prydnad med perlor, att de drifva den ända till dårskap; hvarföre också en större mängd perlor finnas hos Mohrerne än hos någon annan nation, och *Zoraydas* far var känd såsom den, hvilken hade den största och skönaste samling deraf i Algier, hvarjemte hans förmögenhet sades stiga till mera än 200,000 Spanska kronor, hvilket alltsammans tillhörde henne, som nu är min. Huruvida hon i all denna prydnad syntes skön, kan man ännu bedömma af hvad man ser för ögonen, oaktadt alla de besvär-

svärligheter hon utstått på resan; ty man vet, att fruntimmers skönhet ofta omväxlar efter omständigheterna, och visar sig i mer eller mindre glans; äfven är det naturligt, att passioner höja eller sänka den, ja till och med alldeles förstöra densamma. Hon kom då, som jag redan sagt, emot oss i den dubbla glansen af sin skönhet och sina rika prydnader, och mig förekom hon åtminstone såsom den skönaste jag ännu sett; tillika påminte mig hennes åsyn, huru mycken tacksamhet jag var henne skyldig, hvarföre jag ansåg henne såsom en himmelsk varelse, hvilken till min sällhet och frälsning nedstigit på jorden. Då hon hunnit fram till oss, sade hennes far till henne, i deras eget språk, att jag var Arnauten *Mamis* slaf, och att jag kommit för att plocka sallat. Hon började då tilltala mig på det blandade språk jag redan omnämnt, och frågade, om jag var en Riddare, och hvarföre jag icke utlöst mig? Jag svarade, att jag redan var utlöst, och att hon af lösen kunde bedömma, huru högt min Herre värderade mig, emedan jag betalat honom 1500 Sultaniner. — "I sanning, återtog hon, om du tillhört min far, hade jag ej tillåtit, att han för en dubbelt så stor summa frigifvit dig, emedan ni Christna alltid ljuga, och tala om er fattigdom blott för att bedraga Mohrerna." — "Det kan väl vara, Sennora, fortfor jag, men jag har handlat redligt emot min Herre, såsom jag gör emot alla menniskor." — "När reser du?" frågade *Zorayda*. — "Jag tror i morgon, svarade jag, emedan ett Franskt skepp

är

är här, som i morgon går under segel, och då ärnar jag följa med." — "Är det ej bättre, sade hon, att afbida ett Spanskt skepp och följa med det, än med ett Franskt, emedan Fransmännen icke äro Edra vänner?" — "Nej, svarade jag; om jag säkert visste, att ett Spanskt skepp anlände, så skulle jag vänta; men det är säkrare att resa i morgon, emedan min längtan att återse mitt fosterland och älskade anhöriga är så häftig, att jag ej kan afbida ett annat tillfälle, om det ock vore aldrig så godt." — "Utan tvifvel är du gift hemma, sade *Zorayda*, och derföre längtar du så mycket efter afresan, för att få återse din hustru." — "Jag är icke gift, återtog jag, men jag har gifvit löfte att gifta mig, så snart jag kommer i mitt land." — "Är hon skön den Damen, åt hvilken du gifvit detta löfte?" frågade *Zorayda*. — "Så skön, svarade jag, att om jag med sanning skall måla henne, får jag säga, att hon mycket liknar dig." *Zoraydas* far skrattade hjerteligen härvid, och sade: "I sanning, Christen, måste hon då vara mycket skön, om hon liknar min dotter, ty hon är den skönaste i detta rike; beskåda henne nu noga, och du skall finna att jag har rätt." Under detta samtal var *Zoraydas* far till det mesta vår tolk; ty ehuru hon tämmeligen väl talade detta oäkta språk, som derstädes är allmänt, så uttryckte hon sig dervid dock mera med tecken än med ord."

"Då vi sålunda språkade med hvarandra, kom en Mohr springande, och ropade med hög röst: att fyra Turkar stigit öfver trägårdsmuren, och refvo frukten af träden, ehuru

den

den ännu icke var mogen. Gubben blef förskräckt och äfven *Zorayda*, emedan Mohrerne i allmänhet hafva en naturlig fruktan för Turkarne, och i synnerhet för deras soldater, hvilka äro högst otidiga och taga sig ett sådant herravälde öfver Mohrerne, att de behandla dem, som om de voro deras slafvar. Fadren sade således till *Zorayda*: "Min dotter, gå in i huset, och stäng väl igen om dig, under det jag talar med dessa hundar; och du Christen, sök dina örter, lycklig resa, och må Allah ledsaga dig hem till ditt fädernesland." Jag bugade mig, och han gick för att uppsöka Turkarne, hvarvid han lemnade mig ensam med *Zorayda*, hvilken låtsade som hon skulle aflägsna sig, såsom hennes far befallt; men knappt var han bortskymd af träden, förrän hon återkom till mig med tårfulla ögon, och sade: "*Amexi*, Christen, *Amexi*, hvilket betyder: du går, Christen, du går. Jag svarade: "Ja, Sennora, men icke utan dig. Vänta mig således i morgon fredag, och blif ej förskräckt då du ser oss, ty vi ärna oss med full visshet till ett Christeligt land." Detta sade jag på ett sådant sätt, att hon väl förstod hvarje ord som framfördes af mig; och sedan hon kastat en af sina armar omkring min hals, började hon med vacklande steg begifva sig på vägen till sitt hus, hvarvid händelsen fogade så, att detta kunnat lända oss till den största olycka, om himlen ej annorlunda förordnat; ty under det hon i denna ställning, med sin arm hvilande omkring min hals, framskred vid min sida, återkom hennes far ifrån sitt göromål, att

jaga

jaga bort Turkarne, och såg oss helt tydligt, helst vi äfven märkte hans ankomst; men *Zorayda*, som var fintlig och klok, tog icke armen ifrån min hals, utan lutade sig ännu närmare intill mig, och lät sitt hufvud sjunka emot mitt bröst, under det hennes knän böjdes och svigtade, hvarigenom hon gaf alla tecken att hon var nära en svimning, och derföre låtsade äfven jag endast bjuda till att understödja henne. Gubben kom hastigt till oss, och då han såg sin dotter i denna belägenhet, frågade han, hvad som fattades henne? men då hon icke svarade, sade fadren: "utan tvifvel har hon blifvit så skrämd af dessa hundarnas ankomst, att hon svimnat. Han tog henne således ur mina armar och tryckte henne emot sitt bröst, men hon suckade, och med ögonen ännu uppfyllde af tårar, upprepade hon åter: "*amexi*, Christen, *amexi*." Fadren svarade: "det är ej nödigt, att denne Christen går, mitt barn; ty han har icke gjort dig något ondt, och Turkarne äro redan borta; frukta nu ingen ting, ty Turkarne hafva på min begäran åter gått bort samma väg de kommo." — "Utan tvifvel hafva de skrämt henne, som du sagt, Herre, inföll jag; men då hon vill, att jag skall gå, så ärnar jag icke eller vara henne till besvär; och om du tillåter, återkommer jag kanske till din trägård, om örter ytterligare skulle behöfvas; ty min Herre sade, att ingenstädes så god sallat växer som här." — "Du kan återkomma så ofta du vill, svarade *Agimorato*; ty min dotter har ej sagt detta, för det att du, eller någon af de Christna, äro

hen-

henne till besvär, utan hon ville säga, att Turkarne skulle gå, fast hon sade det åt dig; eller ock ville hon påminna dig, att det var tid att söka din sallat." Jag tog nu afsked af dem bägge, och hon, som det syntes, med bedröfvadt sinne, åtföljde sin far; hvarefter jag, under förevändning att söka tjenliga växter, genomvandrade hela trägården, efterság noga alla in- och utgångar, husets fasthet, samt alla de belägenheter, som kunde tjena att lätta vårt förehafvande."

"Sedan detta var gjordt, gick jag att gifva Renegaten och mina kamrater underrättelse om hvad som händt, och jag kunde knappt afbida den stund, då jag utan fruktan skulle se mig i besittning af den sköna *Zorayda*, som lyckan bestämdt åt mig. Tiden förflöt omsider, och den af oss så mycket efterlängtade dagen kom ändteligen, hvarvid vi uti allt följde den plan, som vi med mycken försigtighet och efter många rådplägningar utstakat, och vi funno allt gå efter vår önskan; ty dagen efter sedan jag talade med *Zorayda* i trägården, eller fredagen, gick Renegaten med sitt fartyg och lade det för ankar midt emot den sköna *Zoraydas* boning. De Christna, som jag antagit till roddare, hade på åtskilliga vägar från staden samlat sig, och väntade nu undangömda på min ankomst, samt längtade att få anfalla det skepp som låg framför deras ögon, emedan de icke visste något om min öfverenskommelse med Renegaten, utan de förmodade, det de med sina egna armars styrka borde eröfra friheten, och döda alla Mohrer som funnos på fartyget.

Imed-

Imedlertid så snart jag, jemte mina kamrater, visade mig, församlade sig alla de Christna, som hittills gömt sig här och der, omkring mig; stadsportarne voro vid samma tid stängda, och ingen menniska syntes utom oss i den trakt, der vi befunno oss. Sedan vi alla voro förenade, rådslogo vi om det skulle vara bättre att först begifva sig till *Zorayda*, eller också att innan dess bemäktiga sig alla Mohrer som voro roddare på fartyget; men under det vi voro i detta tvekande rådslag, kom vår Renegat till oss, sägande, det vi ej borde dröja, emedan tiden nu vore inne, då alla hans Mohrer voro fullkomligt trygga och flera af dem äfven sofvo. Jag berättade för honom hvarom vi rådplägade, och han svarade, att det vigtigaste vore, att först göra sig till Herrar öfver fartyget, som nu kunde ske mycket lätt och utan någon fara, hvarefter vi genast skulle begifva oss till *Zorayda*. Vi funno hans förslag godt, hvarföre vi utan längre dröjsmål, under hans anförande, begåfvo oss till skeppet, der han först steg om bord med sabeln i hand, och ropade på Mohriska språket: "ingen våge röra sig, ty det kostar lifvet!" hvarefter vi Christne alla inträngde på fartyget. Mohrerne, som hade föga mod och hörde sin anförare tala således, stodo förvånade, och innan de ännu hunnit gripa till vapen, hvarmed få af dem voro försedda, låto de, utan att säga ett ord, binda sig af oss, hvilket skedde i största hast, under hotelse till Mohrerna, att om de gjorde minsta larm, skulle de alla genast nedhuggas."

"Sedan

"Sedan detta var gjordt, qvarblef hälften af vårt folk till bevakning, och vi öfriga begåfvo oss, under Renegatens anförande, till *Agimoratos* trägård, då lyckan gynnade oss så, att porten med den lätthet kunde öppnas som om den icke varit stängd; och utan minsta larm kommo vi fram till huset; ty ingen märkte oss. Den sköna *Zorayda* väntade redan på oss i ett fenster, och då hon hörde folk nalkas, hviskade hon fram den frågan: om vi voro *Nazarener?* hvarmed hon menade Christna. — Jag svarade Ja, och bad henne komma ned. Då hon igenkände mig dröjde hon ej ett ögonblick, och utan att vidare säga ett ord steg hon ned, öppnade porten samt visade sig för oss, så skön och så rikt klädd, att det icke kan beskrifvas. Så snart jag såg henne, fattade jag hennes hand och kysste den, Renegaten och 2:ne mina kamrater gjorde detsamma, och de öfriga, som ej kände sammanhanget, följde vårt exempel, så att det alldeles såg ut, som om vi för henne yttrat vår gemensamma tacksamhet, samt erkänt henne för upphofvet till vår frihet. Renegaten frågade henne på Mohriska, om hennes far var i trägården? Hon svarade ja, och att han sof. — "Då måste vi väcka honom, återtog Renegaten, och taga honom med oss, jemte alla dyrbarheter som finnas i denna sköna trägård." — "Nej, sade hon, Ni må ej på något sätt förgripa Er emot min far, och i detta hus finnes ej eller något annat, än hvad jag nu medtagit, hvilket är tillräckligt att göra Er alla rika och nöjda. Vänta litet, och J skolen snart erfara det."

Vid

Vid dessa orden gick hon åter in, och sade oss, att hon straxt skulle komma tillbaka, då vi imedlertid borde stå qvar och ej göra något buller." Jag frågade Renegaten, hvad han sagt henne, och han berättade det, då jag tillade, att han ej borde företaga något annat, än hvad *Zorayda* befallte. Hon återkom imedlertid med ett litet skrin, uppfylldt af guldmynt, och så tungt, att hon knappt kunde bära det. Olyckan fogade sedan så, att hennes far vaknade i detta ögonblick, och märkte något buller i trägården, hvarföre han visade sig i fenstret, och då han såg Christna i sin trägård, ropade han med hög röst på Arabiska: "Christna! Christna! röfvare! röfvare!" Genom detta rop befunno vi oss hastigt i största fara; men då Renegaten märkte det, och insåg vigten deraf, att utan larm komma derifrån, sprang han hastigt upp till *Agimorato*, då några af vårt folk följde honom; ty jag vågade ej lemna *Zorayda*, som låg halft besvimmad i mina armar. De som gingo upp till honom verkställde så fermt sitt företag, att de inom få ögonblick återkommo med *Agimorato* sjelf, hvars händer de bundit och hvars mun de tillstoppat med en näsduk, så att han ej kunde säga ett ord, hvarvid man hotade honom, att om han böd till att tala, skulle det kosta hans lif. Då hans dotter såg honom, betäckte hon sina ögon med sina händer, för att ej se honom, och fadren syntes högst förundrad, emedan han ej visste, att hon af fri villja befann sig ibland oss. Nu funno vi dock fötterna mest nödvändiga för oss, och skyndade således med

all

all möjlig ifver ned till fartyget, hvarest våra qvarlemnade kamrater väntade oss, och befarade, att någon olycka drabbat oss. Två timmar af natten voro knappt förbi, då vi redan alla voro om bord, och nu löste man händerna på *Zoraydas* far, samt tog näsduken ur hans mun; men Renegaten hotade honom på nytt, att om han sade ett ord skulle han mista lifvet. Då han fick se sin dotter, började han jämmerligen sucka, och hans qval ökades, då han märkte att jag höll henne innesluten i mina armar, utan att hon gjorde motstånd, klagade eller sökte draga sig utur dem, utan i stället satt helt stilla; men han teg ändock, på det Renegatens hotelser ej måtte uppfyllas. Imedlertid, när *Zorayda* såg att hon befann sig i fartyget, och att vi rustade oss till att ro, samt tillika blef varse sin far och de bundna Mohrerne, bad hon Renegaten anhålla hos mig, att Mohrerne måtte lösas och hennes far sättas på fri fot; ty hon ville heldre störta sig i hafvet än att se sin far för hennes skull fången, emedan hon alltid så innerligen älskat honom. Renegaten upprepade detta för mig, och jag svarade, att jag vore nöjd dermed, hvarvid han invände, att man ej kunde göra detta; ty om man qvarlemnade dem alla på stället, skulle de genast sätta både stad och land i allarm, och tillställa så, att man eftersatte oss med några lätta fartyg, samt omringade oss, så att vi omöjligt kunde komma undan; allt hvad man derföre kunde göra, var, att återskänka dem friheten så snart vi anländt till ett Christeligt land. Denna hans mening bi-

fölls

biföll af oss alla, och *Zorayda*, för hvilken vi förklarade orsaken, hvarföre vi ej kunde uppfylla hennes önskan, var äfven nöjd dermed, hvarefter alla, under tystnad och med friskt mod, grepo till årorna; vi anbefallte oss af allt hjerta i himlens beskydd, och började ro åt ön Majorca, som var det närmaste Christna land. Men nu begynte en stark vind blåsa emot oss, och hafvet blef så stormigt, att det ej var möjligt fortsätta kosan till Majorca, hvarföre vi blefvo nödsakade att ro fram längs efter kusten emot Oran, hvarvid vi ej litet fruktade att blifva upptäckta ifrån Sargel, som är beläget på samma kust 60 mil ifrån Algier; äfvensom vi befarade oupphörligt, att på denna väg möta en af galererna, som komma med köpmansgods ifrån Tetuan, ehuru vi alla trodde, att om vi mötte ett köpmansskepp, som ej var utrustadt för kaperi, skulle vi ej allenast kunna försvara oss, utan kanske äfven taga det, och sedan dermed mera säkert fortsätta vår resa. Imedlertid låg *Zorayda* beständigt med sitt ansigte emot mitt bröst, för att icke se sin far; och jag hörde att hon oupphörligt anropade *Lela Maria* om bistånd."

"Vi hade tillryggalagt ungefär 30 mil, då morgonen frambröt, och då sågo vi oss blott på tre mousquethålls afstånd ifrån land, men hela kusten var ödslig och ingen menniska syntes som kunnat förråda oss; likväl rodde vi med all makt längre utåt hafvet, som redan börjat lugna, och sedan vi åter rest två mil, föreslog jag, att vi skulle ro växelvis, för att kunna äta; ty vi hade väl försett oss med pro-

viant; men de, som voro vid årorna, sade: att ännu ingen tid var till hvila, hvarföre de, som ej rodde, kunde spisa, emedan roddarne ej ville släppa årorna ifrån sig. Härvid blef det, och nu började en stark vind blåsa, så att rodden måste slutas och seglen uppspännas, hvarefter vi vände oss till Oran, emedan hvarje annan kosa var omöjlig. Detta allt skedde i största hast, och så seglade vi på en timme åtta mil, utan någon annan fruktan än att möta en Corsar. Vi gåfvo Mohrerne mat, och Renegaten tröstade dem dermed, att de ej voro fångar, utan att de vid första tillfälle skulle återfå friheten. Han sade detsamma åt *Zoraydas* far, som svarade: "Christne! jag vill vänta allt annat af Ert ädelmod och goda hjertelag; men anse mig ej vara nog enfalldig att inbilla mig, det J för ingen annan orsak skulle blottställa Er för så mycken fara och beröfva mig friheten, än för att kunna återskänka mig den, helst då J veten, hvilken jag är, och att jag förmår återköpa den rätt dyrt; sägen mig endast priset, och jag vill gifva allt för mig samt denna min olyckliga dotter, eller ock för henne allena; ty hon är den största och bästa hälften af min själ." Vid dessa orden började han så bittert gråta, att han väckte medlidande hos oss alla, och *Zorayda* fann sig nödsakad att se på honom. Då hon nu märkte hans tårar, blef hon så rörd, att hon gick ifrån mig och omfamnade sin far; hon tryckte sitt ansigte emot hans, och bägge började nu så innerligen beklaga sig, att många af de närvarande äfven måste gråta. Då hennes far

sedan

sedan såg henne så högtidligt prydd, och att hon bar en myckenhet juveler, sade han till henne på Mohriska språket: "Hvad är detta, min dotter? I går, innan närvarande stora olycka träffade oss, såg jag dig i dina vanliga kläder, och nu, utan att du haft tid att kläda dig, och utan att en lycklig händelse gifvit anledning dertill att du skulle så pryda dig, ser jag dig i din mest präktiga skrud, den du endast bordt bära vid det mest högtidliga tillfälle. Förklara mig nu detta, hvilket sätter mig i mera förundran, än den olycka, i hvilken jag nu befinner mig." Renegaten tolkade för oss allt hvad Mohren sade till sin dotter, och hon svarade icke ett ord. Då han sedan i ett hörn fick se det lilla skrinet, i hvilket hon plägade gömma sina juveler, och det han förmodade vara qvarlemnadt i Algier, men icke medfördt till trägården, råkade han i ännu större förvirring, och frågade, huruledes skrinet kommit i våra händer? Renegaten, utan att lemna *Zorayda* tid att svara, inföll då: "Var lugn, Herre, och fråga ej din dotter så många saker; ty jag vill på en gång besvara allt. Vet således, att hon är en Christen, att hon brutit våra kedjor och skänkt oss friheten; hon följer oss af egen fri villja, och är nöjd med sitt närvarande tillstånd; ty hon kommer ifrån mörker till ljus, från döden till lifvet, och från sorg till glädje." — "Är det han säger sannt, min dotter?" frågade Mohren. — "Så är det," svarade *Zorayda*. — "Således är du verkeligen Christen, och har lemnat din far i sina fienders händer?" — "Det är sannt,

 åter-

återtog *Zorayda*, att jag är Christen; men jag har ej bragt dig i detta tillstånd; ty jag har aldrig önskat öfvergifva dig eller tillfoga dig något ondt, utan blott att befrämja mitt eget väl." — "Och på hvad sätt gör du det, mitt barn?" frågade fadren. — "Derom, svarade hon, kan du fråga *Lela Maria*, som bättre kan säga dig det än jag."

"Knappt hade gubben hört detta, förrän han med otrolig hast störtade sig hufvudstupa i hafvet, hvarest han säkert drunknat, om hans stora vida kläder ej en stund hållit honom uppe öfver vattnet. *Zorayda* skrek om hjelp, och vi sprungo genast fram alla; man fattade i hans öfverkläder, och han drogs sanslös in i fartyget, hvarvid *Zorayda* upphäfde ett sådant klagorop, som om han redan varit död. Vi vände honom upp och ned, och han gaf mycket vatten ifrån sig, hvarefter han inom tvenne timmar återfick sansningen, under hvilken tid vinden å nyo kastat om och dref oss emot landet, hvilket vi med stark rodd sökte afhjelpa. Ödet var oss imedlertid så gynnande, att vi kommo in i en liten vik, på sidan om ett utskjutande berg, det Mohrerne kalla *Cava Rumia*, som på vårt språk betyder *en elak Christen qvinna;* och hos Mohrerne går den sägen: att en *Cava* der ligger begrafven, för hvars skull de förlorat Spanien; ty *Cava* betyder på deras språk elak qvinna, och *Rumia* Christen. Äfven anse de det för ett elakt förebud, att der lägga sig för ankar, då nöden någon gång tvingar dem dertill; ty dessförutan göra de det aldrig; men för oss var denna plats ingen elak

qvin-

qvinna, utan en säker tillflyktsort, till dess hafvet stillat sig. Vi utsatte vakter på landet, och de öfriga släppte ej årorna ur händerna; vi spisade af det hvarmed Renegaten försett oss, samt anropade himlen och den heliga Jungfrun af allt hjerta om beskydd och bistånd i ett företag, som haft så lycklig början, och att det äfven måtte få ett lyckligt slut."

"På *Zoraydas* begäran satte vi hennes far och de öfriga bundna Mohrerna i land, emedan hennes ömma hjerta och ädla själ ej längre kunde fördraga, att se sin far bunden och jemte de öfriga bortförd ifrån sitt hemvist. Vid vår afresa hade vi äfven lofvat göra detta, och på detta ödsliga ställe kunde vi utan fara qvarlemna Mohrerne. Våra böner hade icke varit fåfänga, utan himlen hörde dem och en gynnande vind började blåsa, hafvet var mera stilla, och vi fattade det beslut, att med friskt mod fortsätta vår resa. Vi löste Mohrerne och landsatte dem man för man, hvaröfver de mycket förundrade sig; men då vi skulle föra *Zoraydas* far, som återfått sin sansning, i land, sade han: "Huru kunnen J tro, Christne, att denna elaka flicka önskar, det jag skall återfå friheten? Nej, visserligen icke, utan hon vill blott befrias ifrån det tvång min närvaro förorsakar henne, på det hon må kunna verkställa sitt onda uppsåt. Tron icke eller, att hon förändrar Religion blott af öfvertygelse att Er lära är bättre än vår, utan emedan hon vet, att man i Ert land kan, mera fritt föra ett vanhederligt lefnadssätt än hos oss." Derefter vände han sig till *Zorayda*, hvarvid dock jag

och

och en annan af oss fasthöllo honom vid bägge armarne, på det han ej måtte tillfoga henne något ondt, och då yttrade han: "Du ovärdiga flicka! oförståndiga barn! hvart ärnar du dig i sällskap med dessa hundar, som äro våra naturliga fiender? Förbannad vare den stund, då jag gaf dig lifvet; förbannad all den ömhet och omsorg, hvarmed jag uppfostrat dig!" Då jag märkte, att han ej ärnade sluta så hastigt, lät jag skyndsamt sätta honom i land, hvarifrån han högt ropande förföljde oss med sina förbannelser och jämmerrop, under det han anropade Allah och Mahometh, att de måtte bestraffa och i grund förstöra oss. Sedan vi seglat en sträcka och ej mera kunde höra hans rop, sågo vi dock hans åtbörder, huru han sönderslet skägg och hår, samt vältrade sig på marken; blott en gång höjde han så starkt sin röst, att vi kunde höra honom: "kom tillbaka, älskade barn! kom tillbaka, ty jag förlåter dig allt; lemna allt ditt guld åt dessa menniskor, och vänd om, för att trösta din olycklige far, som måste sluta sitt lif på denna ödsliga strand, om du öfvergifver honom!" *Zorayda* hörde allt detta, gret oupphörligt, och svarade således: "Bed Allah, min far, att *Lela Maria* tröstar dig, sedan hon förmått mig att blifva Christen. Allah vet, att jag ej kunde göra annorlunda än jag gjort, och att dessa Christna ej öfvertalat mig dertill; ty om jag också icke afrest med dem, utan qvarblifvit hemma, hade jag dock ej kunnat besegra den drift jag har i min själ, att verkställa hvad jag anser för så godt, men det du, älskade fa-

der,

der, kallar ett ondt." Så talade hon, då hennes far ej mera kunde höra henne, och vi redan förlorat honom ur vår åsyn. Jag tröstade *Zorayda*, och vi fortsatte vår resa, den en god vind gynnade, så att vi säkert trodde oss följande morgonen kunna hinna en Spansk strand. Då imedlertid sällan eller aldrig en ren och varaktig lycka tillfaller oss, utan gerna åtföljes af något ondt, som väcker nya bekymmer eller fruktan, så hände sig nu, antingen genom ödets skick, eller de förbannelser den gamle Mohren utgöt öfver sin dotter (ty en fars förbannelser äro alltid fruktansvärda), att under det vi sålunda fortseglade, och tre timmar af natten redan voro förflutna, seglen uppspända och årorna bortlagda, emedan en gynnande vind gjorde vår möda öfverflödig, sågo vi i det klara månskenet helt nära oss ett skepp, som med fulla segel strök så tätt förbi oss, att vi måste indraga våra segel, för att icke stöta emot; och detta skepp vek äfven undan, för att lemna oss fri väg. Man ropade åt oss från det främmande skeppet, och frågade, hvilka vi voro, hvarifrån vi kommo, och hvart vi ärnade oss? men då dessa frågor gjordes på Franska, sade Renegaten: "ingen får svara; ty de äro utan tvifvel Franska Corsarer, som gått ut att söka byte." Efter denna underrättelse gåfvo vi intet svar; men sedan vi seglat litet längre med förlig vind, aflossades hastigt tvenne kanoner, och, som det syntes, laddade med länkkulor; ty ett af skotten afslog vår mast, och kastade den med alla segel i hafvet, det andra skottet gick midt igenom vårt fartyg,

utan

utan att likväl skada någon man; men då vi märkte, att vi började sjunka, ropade vi högt om hjelp ifrån skeppet, emedan vi gingo i grund. Skeppet lade bi och utsatte en båt, i hvilken stego 12 Fransmän med mousqueter och brinnande luntor, och så kommo de till oss. Då de sågo vårt ringa antal samt huru vårt fartyg sjönk, emottogo de oss, samt sade tillika, att vi kunde tillräkna oss sjelfva denna olycka, i anseende till vår ohöflighet att ej svara. Renegaten tog skrinet med *Zoraydas* dyrbarheter och kastade det i hafvet, utan att någon märkte det. Vi ankommo nu alla till Fransmännen, som, sedan de fått veta hvilka vi voro, behandlade oss som fiender och ifråntogo oss allt hvad de funno, hvarvid de till och med bortröfvade de smycken *Zorayda* bar om sina ben; dock blef jag ej så bekymrad öfver denna *Zoraydas* förlust, att jag icke fruktade något värre, nämligen att de skulle frånröfva henne något vida dyrbarare, och som hon visserligen skattade högre än alla sina juveler; men dessa menniskors begär sträcka sig ej längre än till penningar, och ännu aldrig har jag sett en större rofgirighet; ty den steg så högt, att de nog beröfvat oss våra slafkläder, om de varit dem till nytta. Omsider syntes de falla på den tanken, att insvepa oss alla i ett segel och kasta oss i hafvet, emedan deras afsigt var, att idka handel i några Spanska hamnar samt utgifva sig för Engelsmän; och om de då förde oss lefvande med sig, kunde deras bedrägeri upptäckas och de blifva straffade; men Capitainen, som plundrat min

älska-

älskade *Zorayda*, förklarade sig nöjd med det byte han gjort, och att han ej önskade segla till någon Spansk hamn, utan han ville under nattens mörker passera Gibraltars sund och gå directe till Rochelle, hvarifrån han kommit. Således öfverenskommo de derom, att öfverlemna oss deras skeppsbåt, jemte allt hvad vi kunde behöfva för den öfriga korrta resan, hvilket också gjordes följande dagen, då vi redan sågo Spanska kusten framför oss, hvilken syn på en gång förjagade alla våra sorger i ett ögonblick, likasom hade vi ingen ting lidit. Så stor glädje väcker den återvunna friheten."

"Det var ungefär midt på dagen då vi nedstego i båten, der de öfverlemnade oss 2:ne fat vatten och ett förråd skeppsskorpor: Capitainen, rörd af ett särdeles medlidande, gaf derjemte den sköna *Zorayda* 40 Pistoletter i guld, och tillät ej soldaterne borttaga hennes kläder, dem hon således ännu bär. Sedan vi kommit i båten, tackade vi för den godhet de visat oss, och det på ett sätt, som verkeligen mera uttryckte tacksamhet än förtrytelse. De begåfvo sig ut på vida hafvet, styrande åt sundet; men vi hade ingen annan compass att följa, än landet, som låg framför oss, och vi rodde med sådan ifver, att vi vid solens nedgång voro så nära, att vi trodde oss kunna landa före nattens annalkande; men denna natt var intet månsken, och himmelen blef så mörk, att vi, som ej kände det farvatten i hvilket vi nu befunno oss, ansågo för farligt att söka land; dock yrkade några bland oss, att vi borde

de

de ro åt landet, om vi också skulle stöta på en klippa, eller hinna en obebodd kust, ty då behöfde vi ej frukta att råka ut för Tetuanska Corsarer, hvilka under natten segla ut från Barbariet och om morgonen befinna sig vid Spanska kusten, hvarest de göra sina byten, samt sedan vända om hem för att sofva. Af dessa stridiga meningar blef slutet, att vi skulle småningom närma oss åt landet, och så snart hafvets stillhet tillät det, skulle vi landstiga på den första plats som passade dertill. Detta skedde; och ännu före midnatten anlände vi till foten af ett rätt högt berg, men som ej sträckte sig ända ned till hafvet, utan lemnade rum nog öfrigt till landstigning. Vi landade vid den sandiga stranden, stego utur, och alla kysste jorden, under det vi med glädjetårar tackade Gud, för den stora barmhertighet han visat oss på denna resa. Vi togo våra lifsmedel ur båten, uppdrogo den på landet, och gingo ett långt stycke upp på berget; och ehuru vi nu befunno oss der, kunde vi ändock icke lugna våra oroliga hjertan och säkert tro, att vi verkeligen voro i ett Christeligt land. Dagen frambröt mera långsamt än vi önskade, och nu stego vi högst upp på berget, för att se om vi kunde upptäcka någon by eller några herdekojor, eller väg; men ehuru mycket vi sågo oss omkring, kunde vi ej få skåda något sådant eller någon menniska. Härvid beslöto vi alla att begifva oss längre in i landet, emedan vi dock snart måste finna någon som kunde lemna oss nödiga underrättelser; men hvad som mest bekymrade mig,

var,

var, att se *Zorayda* nödsakad att gå i denna ödsliga nejd; ty ehuru jag åtskilliga gånger bar henne i mina armar, tycktes hon dervid mera oroas af min möda än njuta någon verkelig hvila, och derföre ville hon alldeles icke tillåta, att jag längre gjorde mig ett sådant besvär. Med mycket tålamod och muntert lynne gick hon derföre, ledd af mig, vid min sida, och vi hade väl tillryggalagt ungefär en fjerdedels mil, då ljudet af en liten klocka nådde våra öron, hvaraf vi tydligt märkte att en hjord måste befinna sig i granskapet, hvarföre vi sågo oss omkring på alla sidor, om något skulle visa sig, och då upptäckte vi, vid foten af ett korkträd, en ung herde, hvilken helt obekymrad med en knif täljde på en käpp. Vi ropade åt honom, och i det han upplyfte hufvudet steg han äfven hastigt upp och sprang bort, emedan, såsom vi sedan fingo veta, han först sett Renegaten och *Zorayda* i deras Mohriska drägter, hvarföre han trodde, att hela Barbariet var honom i hälarne, och sprang således skyndsamt till närmaste skog, hvarunder han högt ropade: "Mohrer! Mohrer! i gevär! i gevär!" Detta rop satte oss verkeligen i förvirring, och vi visste icke hvad vi skulle företaga; men då vi besinnade, att herdens rop skulle göra allarm i hela trakten, och att kustbevaknings-cavalleriet snart skulle komma för att se hvad som vore förhand, öfverenskommo vi derom, att Renegaten borde aflägga sina Türkiska kläder och påtaga en slafrock, den en af sällskapet genast öfverlemnade och förblef sjelf i skjortan, hvarefter vi anbefallte

oss

oss i himlens vård och fortsatte vår vandring på den väg vi sett herden fly undan, hvarvid vi beständigt hoppades att träffa kustens cavalleri. Vi blefvo icke eller bedragna uti denna förhoppning; ty tvenne timmar hade ej förflutit förrän vi, omsider från den ödsliga trakten anlända till slätbygden, sågo väl 50 ryttare, hvilka med lösa tyglar i fullt galopp kommo emot oss, och sedan de hunnit närmare gjorde de halt, fulla af förundran, att i stället för Mohrer, som de sökte, endast finna några fattiga Christna, och en af dem frågade oss, om vi gifvit herden anledning att ropa i gevär? "Så förhåller det sig," svarade jag, och ärnade just begynna att omtala våra händelser, hvarifrån vi kommo och hvilka vi voro, då en af våra följeslagare igenkände den Ryttaren som gjorde frågan, och utan att låta mig vidare tala, utropade han: "Himlen vare prisad, mine Herrar, som ledsagat oss så lyckligt; ty om jag icke bedrager mig, är den trakt, der vi nu befinna oss, Velez-Mallaga, och om årens längd under min fångenskap ej borttagit mitt minne, så måste Ni, min Herre, som gjort oss frågan, vara *Pedro de Bustamante*, min morbror." Knappt hade den Christna slafven sagt detta, förrän Ryttaren steg af hästen och kom att omfamna ynglingen, i det han sade: "Du min högt älskade systerson, nu igenkänner jag dig, och likväl har jag samt min syster, din moder, länge begråtit dig såsom död, äfvenså alla dina anhöriga som ännu lefva; ty himlen har förunnat oss lifvet, för att skänka oss den glädjen, att än en gång se dig. Vi visste, att du

var

var i Algier, och dina kläder, äfvensom ditt sällskap, äro säkra kännetecken, att du på ett underbart sätt återfått din frihet." — "Så förhåller det sig, svarade ynglingen, och vi hafva nu tid nog att berätta Er allt." Då Ryttarne hörde, att vi alla voro Christna slafvar, stego de af sina hästar, och en hvar erböd sin häst, att föra oss till staden Velez-Mallaga, dit vi ännu hade halfannan mil. Några gingo för att ro vår båt till staden, sedan vi sagt dem, hvarest vi lemnat densamma. De öfriga bödo oss sitta upp bakpå deras hästar, och *Zorayda* red hos den, som var den omtalte ynglingens morbror. Alla menniskor i staden kommo att emottaga oss, emedan några ridit förut och berättat vår ankomst. De förundrade sig icke öfver att se befriade slafvar eller fångna Mohrer; ty för denna kustens invånare är sådant vanligt; utan de förvånades öfver *Zoraydas* skönhet, emedan hon nu, dels upphettad af resan, och dels i glädjen deröfver, att redan befinna sig i ett Christeligt land, fått en så liflig färg på sitt sköna ansigte, att om kärleken då icke förvillade mig, kunde jag säga, att en skönare varelse icke fanns på jorden, åtminstone har jag aldrig sett något mera skönt. Vi gingo genast till kyrkan, att tacka Gud för den oss bevisade nåden, och då *Zorayda* kom dit, yttrade hon, att der funnos ansigten, som liknade *Lela Maria*. Vi sade henne, att dessa vore *Lela Marias* bilder, och Renegaten förklarade henne, så godt han kunde, hvad det betydde, på det hon måtte ära dem på samma sätt som om någon af dem verke-

ligen

ligen varit sjelfva *Lela Maria*, hvilken talat med henne. Hon, som af naturen hade ett godt och klart förstånd, fattade genast hvad vi sade henne, i afseende på bilderna. Sedan vi kommit ur kyrkan, delade vi oss i husen hos invånarne; men Renegaten, *Zorayda* och jag, följde med den unga slafven till hans föräldrars hus, och de lefde i tämmeligen goda omständigheter, samt behandlade oss med samma ömhet, som de gjorde med deras egen son. Sex dagar vistades vi uti Velez, hvarefter Renegaten, sedan han först underrättat sig hvad han hade att göra, begaf sig till Granada, för att, genom den heliga Inqvisitionens bemedling, åter blifva upptagen i den Christna kyrkans sköte; de öfriga befriade slafvarne gingo dit dem bäst syntes, jag och *Zorayda* blefvo allena, och vi ägde nu intet mera än de penningar Franska Capitainen af artighet gifvit *Zorayda*, för hvilka jag köpte mulåsnan på hvilken hon rider, så att jag hittills varit blott hennes far och Stallmästare, men icke hennes gemål. Nu resa vi i den afsigt, att utröna om min far ännu lefver, eller om någon af mina bröder gjort bättre lycka än jag, ehuru jag väl finner att jag, genom besittningen af *Zorayda*, som himlen skänkt mig, är så rik, att jag ej skulle värdera någon annan lycka högre. Det tålamod, hvarmed *Zorayda* fördrager alla fattigdomens olägenheter, och hennes ifriga önskan att blifva Christen, äro bägge så stora, att jag måste beundra dem, och känner mig bevekt att tjena henne all min lefnadstid. Men hvad som stör denna glädjen, att blifva

hen-

hennes och kalla henne min, är, att jag ej vet om jag i mitt fädernesland kan finna en vrå, hvarest jag kan hafva nödig utkomst, samt huruvida tiden och döden slutat min fars och mina bröders lif, och gjort en förändring i deras omständigheter; ty om de ej mera äro till, har jag ingen som känner mig. Nu, mina Herrar, har jag intet mera att säga Er om mina lefnadsöden; och om Ni funnit dem artiga och sällsamma, så tackar jag Er för godheten att höra mig. Jag hade kunnat berätta allt i mera korrthet, ehuru fruktan att trötta Er ändock afhållit mig ifrån att vidlöftigare omtala tre eller fyra omständigheter, dem jag knappast vidrört."

XLII CAP.

Om hvad vidare tilldrog sig på värdshuset, jemte andra saker, värda att kännas.

Så slutade den befriade slafven sin berättelse, och *Don Fernando* sade: "I sanning, Herr Capitaine, det sätt, hvaruppå Ni berättat Edra händelser, har varit så ovanligt, att det alldeles öfverensstämmer med Er underbara historia; ty allt är högst sällsamt och uppfylldt af äfventyr, som måste väcka Edra åhörares högsta uppmärksamhet; och det nöje, hvarmed vi hört på Er, är så stort, att om också morgonen öfverraskat oss under berättelsen, skulle det än-

dock

dock fägna oss att höra den på nytt." *Cardenio* och alla de öfriga sade detsamma, och erbödo sig med så varma och vänskapliga försäkringar att tjena honom, att Capitainen fann sig högst förnöjd öfver denna deras välvilja. *Don Fernando* i synnerhet erböd honom, på det mest artiga sätt, att göra sig sällskap, då han ville föranstalta, att hans Bror, Marquisen, skulle blifva *Zoraydas* Gudfader vid hennes dop, och sedan ville han sätta honom i sådant stånd, att han med vederbörligt anseende kunde återvända till sin födelseort, såsom det tillhörde en man af hans rang. Den befriade slafven tackade, med mycken artighet, för alla dessa anbud, men ville dock ej emottaga dem.

Imedlertid nalkades natten, och sedan det blifvit alldeles mörkt, anlände till värdshuset en vagn, jemte några personer till häst, hvilka begärde nattherberge; men värdinnan svarade: att det ej fanns en vrå ledig i huset. "Om så är, sade en af de ridande, som imedlertid stigit in, måste väl här åtmindstone finnas en plats för Herr Landtdomaren *)." — Värdinnan blef förskräckt då hon hörde denna titel, och svarade: "att säga sanningen, mina Herrar, så finnas här inga sängar; men om Hans Nåd, Herr Landtdomaren, för sådana med sig (som jag förmodar), så torde han behaga stiga in; ty jag och min man skola lemna vårt eget rum åt Nådig Herrn." — "Det är bra," sade Stallmästaren; och imedlertid hade en man stigit ur vagnen, af hvilkens kläder man kunde sluta till hans ämbete; ty hans

*) I Originalet står *Oidor*, Hörare.

hans långa kâpa med vida ärmar visade det han var den Herrn, om hvilken Stallmästaren talat. Han ledde vid handen en flicka, som syntes vara ungefär 16 år gammal, klädd i reskläder, och hade ett så skönt samt muntert utseende, att alla beundrade henne; och den som ej sett *Dorothea*, *Lucinda* och *Zorayda*, hvilka nu befunno sig här, måste tro, att en lika skön flicka svårligen kunde finnas. *Don Quixote* var tillstädes vid Landtdomarens och flickans ankomst, och då han såg dem, sade han: ”Den vördige Herrn kan med säkerhet stiga in och söka hvila i detta slott; ty ehuru här är trångt och uselt, så finnes dock ingen plats så trång och obeqväm i verlden, att icke vapen och vettenskaper der skulle kunna inrymmas, i synnerhet då Herrn, som ledsagare och härold, medför Skönheten såsom vettenskapens sällskap, nämligen denna älskvärda Jungfru, för hvilken icke blott alla slott böra öppnas, utan klippor remna och höga berg nedsjunka, för att lemna henne rum. Stig in i detta paradis, min nådige Herre, ty här skall Ni finna solar och stjernor, värdiga den himmel Ni sjelf har med Er; här får Ni se vapen i all deras glans och skönhet i all sin prydnad.” Landtdomaren stod högst förundrad öfver *Don Quixotes* tal, betraktade honom nu närmare, och förvånades likaså mycket öfver hans utseende, som hans ord; men kunde ingen ting svara honom, till dess han med ny förundran blef varse *Dorothea*, *Lucinda* och *Zorayda*, hvilka, då de hört omtalas nyss ankomna gäster, samt hvad värdinnan sagt om den unga flickans

skönhet, gått fram för att se och hälsa på dem. *Don Fernando*, *Cardenio* och Prästen hälsade Landtdomaren på ett mycket höfligt, men mera enkelt sätt. Landtdomaren steg fram, lika förvånad öfver hvad han såg, som öfver det han hörde, och de öfriga Damerna emottogo den vackra flickan. Den resande Herrn märkte nu att de närvarande voro personer af rang, men *Don Quixotes* rustning, ansigte och hela ställning förvirrade honom oupphörligt. Sedan han besvarat alla artigheter, och närmare underrättat sig om värdshusets skick, stannade man vid förra beslutet, att alla fruntimmerna skulle intaga den omtalade kammaren, och samtelige Herrarne förblifva i yttre rummet såsom deras bevakning. Landtdomaren och den unga flickan, som var hans dotter, voro nöjda dermed, och hon följde mycket gerna med Damerna. Med en del af den lilla bädd, som tillhörde värden, och med hälften af de sängkläder Landtdomaren medförde, gjorde man sig för natten en bättre säng, än man väntade."

Den befriade slafven kände, ifrån första ögonblicket han såg Landtdomaren, mycken rörelse i sitt hjerta, och en aning att detta vore hans bror. Han frågade derföre en af betjenterna: hvad hans Herre hette, samt om han visste ifrån hvilken ort han var? Betjenten svarade: att han var Licentiaten *Juan Perez de Viedma*, och, som han hört sägas, född på ett ställe ibland de Leoniska bergen. Genom denna underrättelse bekräftades Slafvens tanke, att detta var hans bror, hvilken, efter deras faders råd, valt vettenskaperna till sitt

yrke.

yrke. Högst upprörd, och tillika mycket glad häröfver, kallade han *Don Fernando*, *Cardenio* och Prästen afsides, samt berättade för dem hvad som tilldragit sig, och att han säkert visste det Landtdomaren var hans bror. Tillika hade betjenten sagt, att hans Herre var utnämnd till Domare uti högsta Rätten i Mexico; att flickan var hans dotter, hvars mor aflidit vid hennes födelse, och att han genom sitt giftermål blifvit mycket rik, emedan hela hemgiften stannat i hans hus. Nu rådfrågade sig slafven, på hvad sätt han skulle yppa sig, och huru han först skulle kunna utforska om hans bror, sedan han sagt hvilken han var, ville förskjuta honom för det han var så fattig, eller om han med ömhet ville omfatta honom. — "Öfverlemna åt mig att anställa denna forskning, sade Prästen, helst som jag är öfvertygad, Herr Capitaine, att Ni blifver mycket väl emottagen; ty det förstånd och ädla väsense, som så tydligt uttrycker sig hos Er bror, gifver mig ej minsta anledning att tro det han skall visa stolthet och ej villja igenkänna Er, eller att han ej skulle förstå att betrakta lyckans skiften ur deras rätta synpunkt." — "Likväl, sade Capitainen, ville jag ej i hast, utan genom en omväg yppa mig." — "Jag försäkrar, återtog Prästen, att jag skall behandla denna sak på ett sådant sätt, att alla skola blifva nöjda."

Imedlertid hade man framsatt aftonmåltiden, och alla begåfvo sig till bordet, utom Capitainen och fruntimmerna, hvilka sednare spisade för sig i det lilla rummet. Under

måltiden sade Prästen: "Jag hade i Constantinopel, der jag var som fånge i tvenne år, en kamrat med lika namn som Ni, Herr Landtdomare; denne min kamrat var en af de tappraste krigare och Officerare vid hela Spanska infanteriet; men så tapper han var, så olycklig var han äfven." — "Huru hette då den Officeren, min Herre?" frågade Landtdomaren. — "Hans namn var *Rui Perez de Viedma*, fortfor Prästen, född på en ort ibland de Leoniska bergen. Han berättade mig något som tilldragit sig med hans far och hans tvenne bröder, och hvilket, om ej en så sanningsälskande man sagt det, jag skulle ansett för en sådan saga, som gamla fruar berätta för hvarandra omkring spiseln en vinterafton; han sade nämligen, att hans far delat sin egendom imellan de tre söner han hade, och derjemte gifvit dem bättre råd än sjelfva *Cato* skulle hafva gjort. Han för sin del hade valt krigsståndet, och det lyckades för honom så väl, att han inom få år, igenom sitt mod och sin tapperhet, blef Capitaine vid infanteriet, utan annat biträde än egen förtjenst, samt såg vägen banad för sig att blifva Öfverste; men lyckan var honom oblid; ty under det han kunde hoppas allt godt, förlorade han sin frihet i den ärofulla sjöstriden, som återgaf friheten åt många tusende, nämligen slaget vid Lepanto. Jag blef fången i Goleta, och efter många äfventyr träffades vi såsom kamrater i fångenskap uti Constantinopel. Derifrån kom han till Algier, hvarest träffade honom en af de mest sällsamma händelser man kan få förspörja i verlden."

Så-

Sålunda fortfor Prästen att i korthet berätta allt hvad som händt med *Zorayda* och Capitainen. Landtdomaren var högst uppmärksam, så att han väl svårligen i sin domstol hört mera noga på en sak *). Prästen fortsatte berättelsen till den punkten, då Fransmännen plundrade slafvarna, och sedan han beskrifvit den fattigdom hvaruti Capitainen samt den sköna Mohrinnan derigenom blifvit bragta, slutade han således: "hvad som sedermera händt dem bägge är mig icke bekant, ej eller huruvida de kommit till Spanien eller om Fransmännen fört dem med sig till Frankrike."

Capitainen stod på något afstånd och hörde allt hvad Prästen sade, hvarjemte han gaf noga akt på alla sin brors rörelser. Sedan Prästen slutat sin berättelse, suckade Landtdomaren djupt, och sade med tårfulla ögon: "Ack, min Herre! om Ni visste huru nära del jag tager i den berättelse Ni nu gjort! den aftvingar mig de tårar, som nu emot all anständighet flyta ifrån mina ögon. Den tappre Capitainen Ni omtalar är min äldre bror, hvilken, såsom mera modig och högsinnad än jag och min yngre bror, valde det ärofulla krigsyrket, som utgjorde en af de tre vägar min far föreslog oss, enligt hvad Er kamrat berättat, och det Ni ansett för en saga. Jag valde vettenskaperna, hvarvid Gud och min egen flit förhjelpt mig till den syssla jag nu beklä der. Min yngre bror är i Peru, och så rik, att

*) I originalet förekommer här en ordlek, i anledning af Titeln *Oidor* (hörare), att han väl alldrig varit så mycket *Hörare* som denna stund.

att han till mig och vår far öfversändt mera än hela hans arfslott utgjorde; äfven har han bragt vår far i det välstånd, att han nu kan följa sitt goda hjertelag efter behag. Genom hans bistånd har äfven jag med mera beqvämlighet kunnat fullborda mina studier, till dess jag fick den syssla jag nu innehar. Min gamle fader lefver ännu, och längtar blott få höra något om sin äldste son, samt ber oupphörligt Gud, att döden ej förr måtte tillsluta hans ögon, än han återsett sin son lefvande. Dock förundrar jag mig deröfver, att min bror, som är så förnuftig, hvarken under sina stora motgångar och olyckor, eller under sina mera lyckliga omständigheter, gjort sig den mödan att lemna sin far någon underrättelse om sig; ty om han eller någon af oss vetat allt detta, hade det ej varit nödigt för min bror att genom den underbara käppens åtgärd söka komma ur fångenskapen; men hvad som nu oroar mig på det högsta, är ovissheten om Fransmännen återskänkt honom friheten, eller mördat honom för att dölja det röfveri de begått. Allt detta skall nu oupphörligt qvälja mig på min resa, den jag nu ej kan fortsätta med lika nöje som jag börjat den, utan i stället med de mest sorgliga föreställningar. Ack, min älskade bror! om jag nu visste hvarest du vore, jag skulle genast uppsöka dig och befria dig ifrån ditt lidande, ehuru mycken möda det också kunde kosta mig. Hvilken skall väl framföra den nyheten till vår gamle far, att du ännu lefver, på det att om du också befann dig gömd i Barbariets djupaste fängelser, du

kun-

kunde blifva utlöst med allt hvad han, min bror och jag äger! Sköna, ädelmodiga *Zorayda!* hvilken kan vedergälla dig all den godhet du visat min bror? O, att vi kunde vara tillstädes som vittnen vid ditt dop och din bröllopshögtid, hvad glädje skulle icke det skänka oss alla!" Detta och mycket mera sade Landtdomaren, på det högsta upprörd af de underrättelser han fått om sin bror, så att alla närvarande blefvo mycket rörda vid dessa uttryck af hans ömma känslor.

Då Prästen imedlertid såg att utgången af allt detta svarade emot hans afsigt och Capitainens önskan, ville han ej längre öfverlemna honom åt sorgen; således steg han upp ifrån bordet, och gick in i rummet der *Zorayda* befann sig, hvarefter han tog henne i handen, och med henne följde *Dorothea*, *Lucinda* och Landtdomarens dotter. Capitainen väntade blott att se hvad Prästen ärnade företaga, då denne med sin andra hand fattade Capitainen, och så steg han in med bägge i rummet till Landtdomaren samt de öfrige Herrarne, hvarefter han yttrade: "aftorka nu Edra tårar, Herr Landtdomare; ty det Ni så innerligen önskat, har skett: se här Er älskade bror och Er ädla Svägerska; den Ni ser här framför Er, är Capitaine *Viedma*, och detta är den sköna Mohrinnan, som visat honom så mycken godhet; Fransmännen hafva, såsom jag redan berättat, försatt dem bägge i dessa torftiga omständigheter, på det Ni måtte äga tillfälle att emot dem visa hela Ert goda hjerta." Capitainen ville omfamna sin bror, som satte bägge hän-

derna

derna emot hans bröst, för att på något afstånd betrakta honom noga, och sedan han igenkänt honom, omfamnade han honom så ömt, och utgöt i sin förtjusning så många glädjetårar, att de flesta af de närvarande följde hans exempel. Allt hvad bröderne sedan sade hvarandra, och uttrycket af deras känslor, kan knappt tänkas, ännu mindre beskrifvas. Än omtalade de i korrthet allt hvad som händt dem, än gåfvo de hvarandra nya bevis af broderlig kärlek, än omfamnade Landtdomaren *Zorayda* och erböd henne all sin egendom, än förde han sin dotter i hennes armar, då den unga vackra flickans och den sköna Mohrinnans famntag å nyo utprässade glädjetårar hos alla. *Don Quixote* stod uppmärksam och betraktade alla dessa besynnerliga händelser, utan att säga ett ord, under det hans inbillningskraft tillskref allt detta det vandrande Ridderskapet. Man beslöt, att Capitainen och *Zorayda* skulle åtfölja Landtdomaren till Sevilla, och gifva deras far underrättelse om sin återfunna befriade son, på det han kunde vara närvarande vid *Zoraydas* döpelse-act och bröllop, emedan det var omöjligt för Landtdomaren att uppskjuta sin resa; ty han hade fått veta, att inom en månad skulle en flotta afgå från Sevilla till nya Spanien, och det hade varit mycket obeqvämt för honom att förlora ett sådant tillfälle. Korrt sagdt: alla deltogo i glädjen öfver den lyckliga händelse, som träffat Capitainen; och då natten redan var till hälften förfluten, beslöto de att på stället använda det öfriga till nödig hvila. *Don Quixote* erböd sig att hålla vakt

utan-

utanför slottet, på det ej någon jätte, eller annan elak äfventyrare, drifven af begär efter den skatt af skönheter, som der var innesluten, måtte våga ett anfall. De af sällskapet, som kände honom, tackade för hans välvillja, och omtalade för Landtdomaren *Don Quixotes* besynnerliga galenskap, hvilket icke litet roade honom. *Sancho Panza* ensam var högst förbittrad deröfver, att man så länge dröjde innan man begaf sig till hvila; också hade han rustat sig bättre dertill än alla de öfriga; ty han lade sig på sin åsnas täcken och sadel, hvilket dock kom att kosta honom rätt mycket, såsom man sedermera skall få erfara. Sedan Damerna begifvit sig till deras sofrum, och de öfriga inrättat sina hvilobäddar så godt de kunde, gick *Don Quixote* ut ur värdshuset, för att, såsom han lofvat, bevaka detta slott.

Imedlertid hände det sig, att nyss före dagens gryning hördes en röst, hvilken var så ljuf och harmonisk, att den fästade allas uppmärksamhet, i synnerhet *Dorotheas*, emedan hon ännu var vaken, och vid hennes sida sof *Donna Clara de Viedma*, så hette Landtdomarens dotter. Ingen kunde begripa, hvilken den personen var, som sjöng så väl, och denna röst var äfven utan accompagnement af något instrument. Än tycktes sången höras ifrån gården, och än ifrån stallet; och emedan alla voro mycket förundrade och uppmärksamma, närmade *Cardenio* sig till kammardörren, och sade: "den som ej sofver bör höra på; ty det är en mulåsnedrifvare, som sjunger på ett så förtrollande sätt." — "Vi höra det väl, min Her-

Herre," svarade *Dorothea;* hvarefter *Cardenio* drog sig tillbaka; och sedan de användt all möjlig uppmärksamhet, hörde de äfven orden, hvilka lydde sålunda:

XLIII CAP.

Innehåller den unge mulåsnedrifvarens historia, jemte andra underbara händelser, som tilldrogo sig på värdshuset.

Jag mig *Amors* sjöman kallar,
Irrande på hafvet far,
Utan hopp att nå den hamnen,
Som för färden målet var.

Blott en stjerna kosan leder
Fjerran, på den blåa våg,
Ej så skön så glansrik stjerna
Fordom *Palinurus* såg.

Jag ej vet hvart den vill föra;
Helt förvirrad seglar jag,
Ögat vid den stjernan hvilar
Utan hvila natt och dag.

Liknöjdhet förutan like,
Stränghet, mot allt bruk och skick,
Äro moln som henne dölja
För min skarpa forskningsblick.

Klara, sköna gyllne stjerna!
Allt mitt ljus jag får af dig,
Vet, den stund då du dig döljer,
Blifver dödens stund för mig.

Då

Då den sjungande hunnit hit, syntes det *Dorothea*, att det varit skada om *Clara* ej fått höra en så angenäm röst, hvarföre hon skakade flickan så länge, till dess hon blef vaken, och sade då: "förlåt mig, min lilla vän, att jag väcker upp dig; men jag gör det för att låta dig höra den skönaste röst du kanske i din lifstid hört." *Clara* var ännu halfslumrande, så att hon i början icke förstod hvad *Dorothea* sade, hvarföre hon frågade derom, då *Dorothea* upprepade hvad hon sagt, och *Clara* blef uppmärksam; men knappt hade hon hört tvenne verser (emedan den sjungande fortfor), förrän hon började darra så häftigt, som om hon fått en frossfeber; hon omfamnade *Dorothea* med mycken värma, och sade: "ack! min älskade, dyraste Sennora! hvarföre har Ni väckt upp mig? Den största lycka, som kunnat hända mig nu, hade varit, att hålla ögon och öron väl tillslutna, för att hvarken se eller höra denne olyckliga sångare." — "Hvad säger du, min lilla? frågade *Dorothea*; besinna hvad du talar; ty, såsom man berättat mig, är den sjungande en mulåsnedrifvare." — "Nej, svarade *Clara*, han är Herre öfver flera gods, och äfven öfver min själ, och det så säkert, att om han ej vill afsäga sig detta välde, skall det i evighet icke ifrångå honom." *Dorothea* blef helt förundrad öfver den sinnrika meningen af dessa flickans ord, och det syntes henne vida öfverstiga de insigter man kunde vänta af hennes ålder; således fortfor hon: "Sennora *Clara*, du talar på ett sådant sätt, att jag icke förstår dig; förklara dig derföre tydligare,

ligare, och säg mig hvad du menar med dina gods och själar, samt hvilken den sångaren är, hvars röst så oroar dig? Men säg mig det icke straxt, emedan jag ej, för att stilla din fruktan, vill förlora det nöjet jag njuter att höra denna sång; ty det förekommer mig, som om sångaren nu ärnade börja något nytt." — "Nå, i en välsignad stund!" sade *Clara*, under det hon höll bägge händerna för öronen, att icke höra något mera; hvilket väckte ännu större förundran hos *Dorothea*, som åter lyssnade uppmärksamt på sången, och hörde den sålunda fortsättas:

Du, min skönaste förhoppning,
Som mig genom alla hinder drar,
Lik en blomma i sin knoppning,
Hos dig sjelf du all din näring har;
Mod! att du din fruktan döljer,
Fastän hvarje steg dig döden följer.

Tröga själar aldrig hinna
Ärans kransar eller segrens lön;
Den skall aldrig framgång finna,
Som ej kämpar vid ett motgångsrön;
All sin rådighet han tappar,
Feghet hvarje sinne snart förslappar.

Dyrt sin sällhet *Amor* säljer,
Sådant kräfver billighetens lag;
Ty bland nöjen, som man täljer,
Har väl intet mera trollbehag;
Och ett ordspråk riktigt säger:
Lättköpt gods ett ringa värde äger.

Tro-

Trofast kärlek all ting vinner,
Det omöjliga han möjligt gör,
Och den drift jag hos mig finner,
Följer jag, ty den till målet för;
Ödet synes så besluta,
Jag en himmel skall på jorden njuta.

Här slutade sången och *Claras* suckar började[s] på nytt. Allt detta väckte *Dorotheas* längtan att få veta orsaken till den angenäma sången och den bittra sorgen, och således frågade hon nu, hvad det var som *Clara* nyss förut ärnat berätta. *Clara* kröp ännu närmare till *Dorothea*, af fruktan att *Lucinda* skulle höra hvad hon sade, omfamnade henne, och satte sin mun så nära intill hennes öra, att hon kunde vara säker det ingen annan skulle förnimma ett ord, och derefter började hon så: "Den som sjunger, bästa Sennora, är en Riddares son, född i Arragonien, ägare af tvenne städer, och bor uti Madrid, midt emot min faders hus. Ehuru min far under vintertiden har täta rullgardiner för sina fenster och jalousier om sommaren, så vet jag dock icke på hvad sätt denne unge Herrn, som idkade sina studier, fått se mig, om det varit i kyrkan eller på något annat ställe; men korrt sagdt: han blef kär i mig, och gaf mig äfven underrättelse derom ifrån sina fenster, med så många tecken och tårar, att jag blef tvungen att tro honom, ja äfven att älska honom, utan att veta hvilken han var, som älskade mig. Ibland andra tecken han gjorde åt mig, var det, att han lade sina bägge händer tillhopa,

för

för att låta mig förstå, att han ville gifta sig med mig. Men ehuru mycket detta fägnade mig, helst jag var ensam och utan mor, samt ej hade någon, åt hvilken jag kunde meddela mina tankar, så visade jag honom dock aldrig någon annan ynnest, än att jag, då min och hans far voro ute, skjöt gardinen eller jalousien åt sidan, så att han kunde se mig hel och hållen, hvaröfver han visade så mycken glädje, att jag trodde han förlorat förståndet. Nu kom tiden till min fars afresa, hvilket han fått veta, ehuru icke af mig, emedan jag aldrig kunde få tillfälle att säga honom det. Såsom jag sedan fick höra, blef han sjuk endast af sorg, och således kunde jag, den dagen då vi afreste, icke, åtmindstone med en blick, taga afsked af honom; men sedan vi gjort tvenne dagsresor, och just skulle fara in uti vårt nattherberge, beläget en dagsresa härifrån, såg jag honom vid porten derstädes förklädd till en mulåsnedrifvare, och det så naturligt, att om hans bild icke alltid varit så liflig i min själ, hade jag icke igenkänt honom; nu igenkände jag honom, förundrade mig, men fägnade mig också deröfver. Han såg på mig med förstulna blickar, för min fars skull, emedan han alltid döljer sig för honom, då han antingen på vägen eller vid värdshusen befinner sig vid min sida; och då jag nu vet hvilken han är, samt besinnar att han af kärlek till mig gjort en så mödosam resa till fots, är jag färdig att dö af ängslan, och jag kastar alltid mina blickar dit han ställer sin gång. Jag vet nu icke hvad han ärnar företaga, eller huru han kunnat

kom-

komma undan ifrån sin far, som älskar honom obeskrifligt, emedan han icke har någon annan arfvinge, och hvilket han också förtjenar, som Ni, min nådiga, sjelf lärer finna då Ni får se honom. Derjemte får jag säga, att allt hvad han sjunger hämtar han ur sitt eget hufvud; ty jag har hört honom omtalas såsom mycket kunnig och som god Poët; men så ofta jag ser honom eller hör honom sjunga, darrar jag och är i den största ångest, att min far skall igenkänna honom och tillika upptäcka våra ömsesidiga känslor. Jag har i min lifstid ej talat ett ord vid honom, och det oaktadt älskar jag honom så, att jag icke kan lefva utan honom. Detta, min bästa Sennora, är allt hvad jag kan säga Er om denne sångaren, hvars röst så mycket behagat Er, och endast deraf lärer Ni finna, att han icke är någon mulåsnedrifvare, som Ni sagt, utan en herrskare öfver både själar och gods, såsom jag redan berättat."

"Säg nu ingen ting mera, Sennora *Clara*, svarade *Dorothea*, under det hon kysste flickan tusende gånger; stilla Er, och hoppas blott att en annan dag kommer, då jag med himlens bistånd vill leda Er sak på sådant sätt, att den skall få ett lika så lyckligt slut, som en så god början förtjenar." — "Ack, Sennora! ropade *Donna Clara*, hvilket slut kan jag väl hoppas, då hans far är så förnäm och rik, som det synes, så att jag knappt förtjenar blifva sonens piga, ännu mindre hans maka? och att gifta mig emot min fars villja, nej det kunde jag för allt i verlden icke göra. Jag önskar

intet

intet annat än att denne ynglingen vände om hem och öfvergaf mig; ty kanske då jag ej mera ser honom, och många mil åtskilja oss, skall den smärta jag nu känner omsider försvinna, ehuru jag måste tillstå, att det botemedel jag nu föreslagit, föga torde hjelpa. Jag vet ej hvilken ond ande har verkat allt detta, eller huru så mycken kärlek har kunnat insmyga sig hos mig, då både han och jag äro så unga; ty jag tror vi äro ungefär lika gamla, och jag är ännu icke sexton år, utan fyller dem först nästa Mechaëlisdag, såsom min far sagt mig." *Dorothea* kunde ej återhålla sitt löje, då hon hörde *Donna Clara* tala så barnsligt, och sedan sade hon: "Nu, Sennora, skola vi använda det lilla, som är qvar af natten, till sömn, och när himlen åter ger oss dag, skola vi uppfinna något medel, så framt jag annars kan få något ur händerna." Derefter insomnade de, och den djupaste stillhet herrskade i hela värdshuset; blott värdinnans dotter och pigan *Maritornes* sofvo icke; och emedan de kände det onda som plågade *Don Quixote*, samt visste att han till häst, i full rustning, höll vakt utanföre värdshuset, beslöto de bägge att spela honom något puts, eller åtminstone förkorrta tiden dermed att höra hans galna prat.

Händelsen hade fogat så, att värdshuset icke hade något fenster ut åt marken, utan blott en glugg, genom hvilken man utkastade foder. Vid denna glugg ställde sig de bägge halfjungfrurna, och sågo huru *Don Quixote* satt till häst, stödd emot sin lans, samt att

han

han då och då lät höra qvalfulla och djupa suckar, så att man trodde själen skulle fara ut med en hvar af dem; tillika hörde de, huru han med en mild, högtidlig och kärleksfull röst klagade sålunda: "O du min herrskarinna, *Dulcinea af Toboso!* det skönaste af allt skönt, det högsta af allt förstånd, vettets förnämsta archiv, nederlagsplats för hvarje dygd, ideal för alla fullkomligheter, samt allt det sköna och ädla, som finnes i verlden! hvad gör väl Ers Höga Nåd denna stund? Skulle du väl händelsevis tänka på din fångne Riddare, hvilken af fri villja underkastat sig så stora faror, blott för att tjena dig? Gif mig några underrättelser om henne, du kyska Ljus med tre ansigten; kanske betraktar du nu henne med afund, under det hon går igenom något gallerie af sitt praktfulla slott, eller ligger med bröstet lutadt emot en balkon, och eftersinnar, huruledes hon, utan att förnärma sin dygd och sin höghet, måtte kunna lindra de qval mitt sönderslitna hjerta lider för hennes skull; eftersinnar hvilken ära hon bör skänka mig för mina mödor, hvilken hugsvalelse för min sorg, med ett ord: hvilket lif i min död, och hvilken belöning för mina tjenster? Och du Sol, som redan skyndar att förespänna dina hästar, för att tidigt resa ut och se min beherrskarinna! När du får skåda henne, så framför min helsning; men då du ser och hälsar henne, så akta dig att röfva en kyss af henne; ty då blifver jag mera svartsjuk på dig, än du var på den lättfotade otacksamma, som lät dig sucka och springa så mycket på de Thessaliska

fälten, eller vid stranden af Peneus; ty jag påminner mig icke nu så noga hvarest du då sprang, uppeldad af svartsjuka och kärlek."

Så långt hade *Don Quixote* hunnit i sin sorgliga monolog, då värdinnans dotter började halfhögt tala: "behagar väl min nådige Herre visa mig den godheten och komma litet närmare hit!" Vid denna röst vände *Don Quixote* hufvudet, och märkte vid månskenet, som lyste rätt klart, huru man talade till honom ifrån en glugg, hvilken syntes honom vara ett fenster med förgylldt galler, såsom det passade för ett sådant slott, det han ansåg värdshuset vara; och i samma ögonblick framställde hans galna inbillning för honom, att nu, såsom förra gången, Slottsherrns sköna dotter, upptänd af kärlek till honom, ville upptäcka sin ömma låga, och i denna tanke, för att ej visa sig ohöflig eller otacksam, vände han om *Rozinante*, och närmade sig till gluggen; och då han såg de tvenne flickorna, sade han: "Jag beklagar Er på det högsta, min sköna Fröken, för det Ni vändt Edra ömma tankar på den, i hvars förmåga det icke är att besvara dem så, som Er älskvärdhet och Ert höga värde förtjena; men tillräkna icke den eländige vandrande Riddaren detta, emedan kärleken gör det omöjligt för honom, att underkasta sin villja någon annan än den, hvilken, så snart hon visade sig för hans ögon, blef hans själs oinskränkta beherrskarinna. Förlåt mig, ädla Fröken, återvänd till Ert rum, och yppa ej oftare Edra önskningar för mig, på det jag icke flera gånger måtte visa mig otack-

sam;

sam; men om den kärlek Ni hyser för mig fordrar något annat, som jag kan fullgöra, så må Ni fritt framställa det, och jag lofvar heligt, vid den frånvarande älskvärda fienden till mitt lugn, att genast bifalla det, om Ni också önskade Er en lock af *Medusas* hår, hvilket blott bestod af ormar, eller solens strålar inneslutna i en flaska." — "Min Fröken, Herr Riddare, behöfver intetdera af dessa ting," svarade nu *Maritornes.* — "Nå, hvad behöfver då Er Fröken, kloka Duenna?" frågade *Don Quixote.* — "Blott en af Edra vackra händer, fortfor pigan, för att med den kunna tillfredsställa sin brinnande längtan, hvilken, med största fara för hennes ära, fört henne till denna glugg; ty om hennes Herr far upptäckte det, skulle han åtmindstone skära öronen af henne." — "Det hade jag väl lust att se, återtog *Don Quixote;* men han skall nog akta sig för det, så framt han ej vill sluta sitt lif på det rysligaste sätt någon far i verlden kunnat sluta det, då han vågat bära hand på sin förälskade dotters fina lemmar." — *Maritornes*, som icke tviflade deruppå, att ju *Don Quixote* skulle räcka upp sin hand, såsom man begärt, och som redan beslutat hvad hon då ärnade göra, sprang ned ifrån gluggen till stallet, tog *Sancho Panzas* åsnas grimma, och kom hastigt tillbaka, just då *Don Quixote* hade ställt sig på fötterna i *Rozinantes* sadel, för att kunna räcka upp till gluggen eller gallerfenstret, der han förmodade att den af kärleken sårade Damen befann sig; och under det han räckte upp handen, sade han: "Tag, min Fröken! denna hand,

eller, rättare sagdt, denna gissel för alla skurkar; tag, säger jag, denna hand, hvilken ingen qvinna ännu vidrört, icke en gång hon, som är i besittning af hela min kropp; jag lemnar den icke för att kyssas, utan på det Ni må beskåda sammansättningen af dess muskler och senor, samt spänstigheten och styrkan i dess ådror, och deraf kunna sluta huru stark den armen måste vara, dit den hör." — "Det skole vi genast se," sade *Maritornes*, som nu gjorde en snara på grimskaftet, kastade den om handen, och fastband sedan grimman mycket starkt omkring regeln för gluggens lucka, den hon vid bortgåendet igensköt. *Don Quixote*, som kände den hårda snaran omkring sin hand, sade då: "det förefaller mig, min Nådiga, som om Ni mera klämde än smekte min hand; behandla den icke så illa, ty den är oskylldig i det min villja brutit emot Er; icke eller är det rätt att utfömma all sin vrede på en så liten lem; kom ihog, att den som älskar ädelt, hämnas icke oädelt." Dessa *Don Quixotes* ord hördes imedlertid utaf ingen; ty sedan *Maritornes* fastbundit honom, tycktes både hon och flickan färdiga att dö af skratt, och derföre lemnade de honom i största hast, fängslad på ett sådant sätt, att han omöjligt kunde komma lös.

Han stod, som sagdt är, med fötterna på *Rozinante*, armen uppsträckt till gluggen, och handen fastbunden vid dörrens regel, samt i största fruktan och bekymmer att *Rozinante* skulle röra sig åt den ena eller andra sidan, då han måste blifva hängande på sin arm;

han

han vågade således icke göra den minsta rörelse, oaktadt han, i anledning af *Rozinantes* tålamod och lynne, kunde göra sig den förhoppning, att den goda hästen skulle blifva stående ett helt århundrade, utan att röra sig. Då *Don Quixote* sålunda såg sig fastbunden, och att flickorna gått bort, började han föreställa sig att allt detta skedde igenom trolleri, likasom förra gången, då på samma slott den förtrollade Mohren, i en mulåsnedrifvares skepnad, så illa mörbultade honom; och för sig sjelf förbannade han sitt ringa förstånd och sin oförsigtighet, att då det första gången gick honom så illa på detta ställe, han likväl andra gången vågat sig dit; hvilket allt kunde lända till varning för vandrande Riddare, att då de försökt ett äfventyr och ej kommit väl ifrån detsamma, borde det anses för ett tecken att detta icke var bestämdt för dem, utan för andra, och således vore det ej nödigt att försöka det andra gången. Imedlertid drog han beständigt på sin arm, för att utröna om han ej kunde få den lös; men den var så väl bunden, att alla hans försök blefvo fruktlösa. Sannt är, att han ryckte med all nödig försigtighet, på det *Rozinante* ej måtte röra sig; och ehuru han äfven bemödade sig att kunna sätta sig i sadeln, var han ändock tvungen att förblifva stående på sina fötter, eller ock afrycka sin hand. Nu önskade han innerligen att äga det svärd *Amadis* af Gallien bar, emot hvilket intet trolleri kunde hjelpa; nu förbannade han sitt missöde, och klagade öfver den förlust verlden måste lida genom hans frånvaro, under

der det han stod fasttrollad härstädes; ty han tviflade alldeles icke på att ju detta så förhöll sig. Här påminte han sig å nyo sin älskade *Dulcinea af Toboso*, och ropade på sin trogne Vapendragare, *Sancho Panza*, som låg i den djupaste sömn utsträckt på sin åsnas sadeltyg, och i denna stund ej en gång erinrade sig den moder, som födt honom till verlden. Än åkallade han alla visa Lirgander och Alqvifer, att de måtte bistå honom; än anropade han sin goda beskyddarinna, fru *Urganda*, om bistånd. Korrt sagdt: morgonen frambröt och fann honom så förtviflad och förvirrad, att han bölade som en tjur, emedan han ej trodde att hans olycka skulle upphöra vid dagens ankomst, utan han ansåg den evig och sig sjelf såsom förtrollad. Häruti styrktes han ännu mera derigenom, att *Rozinante* föga eller intet rörde sig, hvarföre han trodde, det han måste blifva stående sålunda med sin häst, utan att äta, dricka eller sofva, till dess denna stjernornas elaka inflytelse gått förbi, eller en annan ännu mäktigare häxmästare upplöst trolleriet. Likväl blef han mycket bedragen i denna sin tro; ty knappt började det dagas, förrän fyra välklädda med skjutgevär försedda personer till häst anlände till värdshuset. De bultade hårdt på porten, som ännu var tillsluten. Då *Don Quixote*, som ännu icke upphört anse sig för skildtvakt, märkte detta, ropade han med en stolt och hög röst: "Riddare, eller Vapendragare, eller hvilka I ären, afhållen Er ifrån att bulta sålunda på detta slottets port; ty det är tämmeligen klart, att dess invånare denna

stund

stund sofva, eller icke pläga öppna fästningen förr, än solen utbredt sitt ljus öfver hela jorden; aflägsnen Eder således och vänten tills det blifver full dag, då man lärer tillse, om man finner det tjenligt eller icke att öppna för Er." — "Hvad för hin i våld, ropade en af dem, hvilket slott eller fästning är då detta, att man behöfver iakttaga sådana ceremonier? Om Ni är värden, så låt öppna för oss; ty vi äro resande, som blott villja hafva litet hafra för våra hästar, och sedan rida vidare, ty vi hafve brottom." — "Nå, J Riddare, ser jag då ut som en värdshusvärd?" frågade *Don Quixote*. — "Jag vet just icke hvad Ni ser ut att vara, svarade den förre; men det vet jag, att Ni talar narraktigt då ni kallar detta värdshus ett slott." — "Det är ett slott, återtog *Don Quixote*, och ett af de ansenligaste i hela denna provins; personer finnas derinne, som redan haft krona på hufvudet och spira i hand." — "Det vore bättre tvärtom, fortfor den resande: spiran på hufvudet och kronan i hand; ty om man närmare betraktar saken, lärer derinne finnas ett sällskap Comedianter, hvilka, som Ni säger, pläga handtera kronor och spiror; ty på ett så litet värdshus, och der allt är så tyst som nu, förmodar jag icke personer hafva tagit herberge, som äro värdiga krona och spira." — "Ni förstår Er föga på verlden, svarade *Don Quixote*, då Ni är okunnig om hvad som tilldrager sig med vandrande Riddare." De öfriga resande, som åtföljde den talande, ledsnade öfver detta samtal med *Don Quixote*, och började derföre åter bulta med

sådan

sådan häftighet, att icke blott värden, utan äfven alla de öfriga på värdshuset, vaknade; värden steg då upp, för att fråga, hvilken som bultade.

Imedlertid hände sig, att en af hästarne, som anländt med de fyra resande, nalkades *Rozinante*, för att nosa på honom, der han ännu stod melancholisk, djupsinnig och med hängande öron, utan att röra sig under sin stående Herre; men då han likväl var af kött och blod, ehuru han syntes vara af träd, kunde han ej undgå att känna detta, och vände sig för att besvara den vänliga nosningen; men ehuru litet han dervid rörde sig, skredo dock bägge fötterna undan *Don Quixote;* och om han ej varit bunden med armen, hade han fallit till marken; imedlertid förorsakade detta honom en så häftig smärta, att han trodde, det antingen handen blifvit afsliten eller armen lösryckt, helst han kom marken så nära, att han rörde den med tåspetsarna, hvilket äfven gjorde honom mycken förtret; ty då han kände huru litet det fattades för honom att riktigt kunna stå på jorden, plågade han sig med utsträckning så mycket han förmådde, för att få ordentligt fotfäste; så att han befann sig i lika ställning med dem, som på detta sätt undergå ett pinligt förhör, och kunna sägas hvarken stå eller icke stå; men sjelfva öka sin smärta genom bemödandet att mera utsträcka sig, och likväl bedragas af den förhoppningen, att genom mera sträckning nå marken.

XLIV CAP.

Fortsättning af de oerhörda händelserna på värdshuset.

Don Quixote skrek verkeligen så starkt, att värdshusporten i största hast öppnades, och den förskräckte värden, jemte alla de öfriga som voro der, kommo ut för att se hvilken det var som gaf sådana nödrop. *Maritornes*, som vaknade dervid, och väl kunde begripa huru det förhöll sig, begaf sig till gluggen utan att någon märkte det, och upplöste grimman som fasthöll *Don Quixote*, hvilken nu föll till marken i värdens och alla de resandes åsyn, hvilka närmade sig till honom och frågade af hvad orsak han skrek så grufligt? Han, utan att svara ett ord, ryckte repet från handleden, reste sig upp, besteg *Rozinante*, tog skölden på armen samt spjutet i handen, och begaf sig ett stycke ut på fältet; derefter återvände han i korrt galopp, och ropade: "Den som dristar säga, att jag med rätt och billighet blifvit förtrollad, den vill jag, så framt den Micomiconiska Prinsessan tillåter det, bestraffa såsom ljugare, och härmed utmana honom till envigeskamp." De nyss anlända resande blefvo helt förundrade öfver *Don Quixotes* ord; men värden betog dem snart all förundran, i det han sade dem, hvilken *Don Quixote* var, och att man ej borde bry sig om honom, emedan han förlorat förståndet. Dessa frågade nu värden, om icke en yngling, ungefär vid 15 års ålder, klädd som mulåsnedrifvare, vistades på värdshuset? hvarefter de uppgåfvo åtskilliga kän-

kännetecken, hvarigenom de fullkomligt beskrefvo *Donna Claras* älskare. Värden svarade, att på värdshuset uppehöllo sig nu en sådan mängd menniskor, att han ej kunnat gifva akt uppå, om en sådan person fanns deribland. Imedlertid såg en af dem vagnen, i hvilken Landtdomaren anländt, och sade derföre: "Han måste utan tvifvel vara här, ty detta är just vagnen, med hvilken han följt; en af oss skall derföre qvarblifva vid porten, och de öfriga gå in, för att uppsöka honom. Det vore äfven bra, att en af oss gick rundt omkring värdshuset, för att se till, det han ej obemärkt springer öfver gårdsmuren." — "Det skall ske," sade en annan; två gingo in, en stannade vid porten, och en gick rundt omkring huset. Värdinnan såg allt detta, och kunde ej begripa, hvartill dessa försigtighetsmått skulle tjena; men dock tog hon för afgjordt, att de sökte den unge mulåsnedrifvaren, hvilken de så noga beskrifvit. Undertiden hade det blifvit full dag, och så väl af den orsaken, som genom uppväckelsen af *Don Quixotes* rop, uppstego nu alla, hvaribland först *Dorothea* och *Clara*, hvilka bägge föga sofvit, den förra af nyfikenhet att se den unge älskaren, och den sednare af ångest att vara honom så nära. Då *Don Quixote* såg, att ingen af de fyra främmande gaf akt på honom, eller svarade på hans fråga, blef han nästan ursinnig af harm, och om Ridderskapets lagar tillåtit en vandrande Riddare att försöka ett nytt äfventyr, sedan han gifvit löfte att fullborda ett sådant, och undertiden ej företaga något annat, så hade han an-

fallit

fallit dem alla, för att aftvinga dem ett svar; men då han trodde det vara olämpeligt, och äfven olofligt för honom, att börja ett nytt företag, innan han åter insatt Micomiconiska Prinsessan i hennes rike, så gaf han sig ro, och afbidade hvad som skulle ske i anledning af de resandes efterspaningar. En af dessa fann ynglingen, som han sökte, sofvande vid en mulåsnedrifvares sida, mycket obekymrad om att blifva sökt och ännu mindre att blifva funnen. Den resande tog honom i armen, och sade: "I sanning, *Don Luis*, denna drägt passar rätt väl för Ert stånd; och jag måste säga, att den bädd, på hvilken jag finner Er, just öfverensstämmer väl med den uppfostran Er fru mor gifvit Er." Ynglingen gned sina sömnfulla ögon, och betraktade sedan mannen som stod framför honom. Då han såg att detta var en af hans fars tjenare, blef han så förskräckt, att han på en stund ej kunde säga ett ord. Betjenten fortfor imedlertid således: "Här är nu ingen ting annat att göra, *Don Luis*, än att vara tålig och återvända hem, så framt Herrn icke finner behag uti att sända sin far, min nådige Herre, till den andra verlden, emedan något annat icke är att vänta af den sorg Er frånvaro förorsakar honom." — "Men, invände *Don Luis*, huru visste min far att jag tagit denna väg i denna drägt?" — "En Student, svarade betjenten, åt hvilken Ni anförtrott Ert företag, upptäckte det, hvartill han bevektes då han såg och hörde Er fars jämmer vid saknaden af Er; och derefter har Er far genast utsändt fyra af sina betjenter att uppsöka

söka Er. Vi alla äro nu här till Er tjenst, och mera glada än någon kan föreställa sig öfver det lyckliga budskap vi få återföra, nämligen att åter framställa Er för deras blickar, som så mycket älska Er." — "Detta går väl såsom mig behagar eller himlen vill," svarade *Don Luis*. — "Hvad kan väl behaga Er, eller hvad annat kan himlens villja innefatta, än att Ni återvänder med oss? Något annat är icke möjligt," återtog betjenten.

Mulåsnedrifvaren, hos hvilken *Don Luis* låg, hörde allt hvad de bägge sade; han steg derföre upp, samt berättade för *Don Fernando*, *Cardenio* och de öfriga, som redan voro klädda, hvad som tilldragit sig, och huru betjenten kallade ynglingen *Don*, jemte allt hvad de sagt; huru de ville återföra honom till hans fars hus, och huru han satte sig deremot. Detta allt, jemte den sköna röst de hört honom äga, såsom en himmelens gåfva, gjorde att de alla önskade närmare känna honom, samt äfven bistå honom, om man ville bruka våld emot honom. De begåfvo sig således dit, hvarest han ännu var i tvist med sin betjent. Äfven *Dorothea* kom ut ur sitt rum, och henne åtföljde den sorgsna *Clara*. *Dorothea* ropade *Cardenio* afsides, och berättade honom i korrthet sångarens och *Claras* historia, hvaremot han omtalade hvad som händt med ynglingen och hans fars betjenter, som uppsökt honom, och detta kunde han ej säga så sagta, att icke *Donna Clara* hörde det, hvaröfver hon blef så upprörd, att om *Dorothea* ej skyndat fram och fattat uti henne, hade hon fallit till

mar-

marken. *Cardenio* bad *Dorothea* återvända till sitt rum, emedan han ville ställa allt i ordning, och hon följde hans råd.

Imedlertid hade alla fyra betjenterne, som sökte *Don Luis*, inkommit på värdshuset, och tillsade ynglingen, att han i ögonblicket borde återvända, för att trösta sin far. — Han svarade, att han på intet sätt kunde göra det, förrän han fullbordat något, hvaraf hans lif och ära berodde. Betjenterna lade då hand på honom, under det de förklarade, att de alldeles icke kunde återvända utan honom, och de ärnade föra honom med sig, om han ville eller icke. "Det skolen J icke göra, svarade *Don Luis*, så framt J ej villjen återföra min döda kropp; ty på hvad sätt J fören mig härifrån, sker det med mitt lifs förlust." Vid denna tvist hade redan nästan alla, som voro på värdshuset, samlat sig, i synnerhet *Cardenio*, *Don Fernando* med sina följeslagare, Landtdomaren, Prästen, Barberaren och *Don Quixote*, emedan den sistnämnde trodde, att slottet ej mera behöfde hans bevakning. *Cardenio*, som redan kände ynglingens historia, frågade dem som ville bortföra honom, hvad som föranledde dem att göra det emot hans villja? — "Hvad som beveker oss dertill, svarade en af de fyra, är att vi villje återgifva hans far lifvet, emedan han genom unge Herrns frånvaro är nära att förlora det. Häruppå svarade *Don Luis*: "här är icke stället att bekymra sig derom; jag är fri och skall återkomma när mig så godt synes; om icke, så kan ingen af Er med våld tvinga mig dertill." — "Låt då tvinga Er af

Ert

Ert eget förnuft, svarade betjenten, och är detta ej tillräckligt, så hafve vi makt nog att göra det, hvarföre vi äro hitkomna, och hvad som är vår skyldighet.” — ”Låtom oss nu höra saken ifrån början,” sade Landtdomaren; men betjenten, hvilken kände honom, såsom granne, svarade: ”Känner ej Hans Nåd igen sin grannes son, som rymt ur sin fars hus i en drägt, hvilken så litet passar för hans stånd, såsom Herrn sjelf ser?” Nu betraktade Landtdomaren honom närmare, igenkände och omfamnade honom, i det han sade: ”Hvilka barnsligheter företager Ni Er, *Don Luis*, eller hvilka vigtiga orsaker hafva kunnat förmå Er komma hit på detta sätt och i en drägt, som så litet anstår Er?” Tårarna kommo nu i ynglingens ögon, och han kunde ej svara Landtdomaren, hvilken nu tillsade de fyra karlarne, att de borde hålla sig stilla, emedan allt skulle gå bra; derefter tog han *Don Luis* vid handen, och gick afsides med honom, för att efterfråga hvarföre han sålunda begifvit sig ut på äfventyr.

Under det han gjorde ynglingen denna och flera andra frågor, hördes ett förfärligt skri vid värdshusporten, och orsaken dertill var, att tvenne gäster, som legat på värdshuset öfver natten, samt sågo huru alla menniskor voro nyfikna att veta hvad de fyra karlarne sökte, fallit på den tanken att förfoga sig bort utan att betala; men värden, som mera gaf akt på sina egna än andras angelägenheter, hade qvarhållit dem vid porten, och begärt sin betalning, hvarvid han med så kraftiga ord förebrådde dem deras elaka afsigt, att de funno

sig

sig föranlåtna att svara honom med knytnäfvarna, och detta skedde med sådan fart, att den stackars värden såg sig nödsakad att högt ropa om hjelp. Värdinnan och hennes dotter sågo ingen så litet sysselsatt, för att kunna hjelpa, som *Don Quixote*, hvarföre dottren sade till honom: "Nådige Herr Riddare! för den tapperhets skull, som himlen skänkt Er, hjelp min stackars far, den tvenne elaka menniskor villja mörbulta som stockfisk." *Don Quixote* svarade med mycken artighet: "Sköna Jungfru! Er bön kan nu omöjligt efterkommas; ty det är mig ej tillåtit att företaga ett nytt äfventyr, förrän jag fullbordat ett annat, hvartill jag förbundit mig genom löfte: men för att visa mig beredvillig, skall jag göra hvad jag kan. Spring genast till Er far, och bed honom i denna drabbning hålla sig så tappert som möjligt, så att han ej blifver öfvervunnen, då jag imedlertid vill utbedja mig tillstånd af den Micomiconiska Prinsessan, att hjelpa honom i hans nöd; och om hon ger mig det, så var säker att jag snart skall frälsa honom." — "Så sannt jag är en synderska, ropade *Maritornes*, som stod bredvid, innan Ni erhåller detta tillstånd, är min husbonde redan i andra verlden." — "Tillåt mig, Sennora, att anhålla om detta tillstånd, sade *Don Quixote*, och då betyder det föga, om han är i andra verlden; ty jag skall föra honom tillbaka, i trotts af samma verld som vill hindra det, eller också hämnas honom på dem, som ditsändt honom, på sådant sätt, att han skall blifva mera än tillfredsställd." Utan att säga mera, gick han

nu

nu till *Dorothea*, knäföll för henne, och begärde med Ridderliga uttryck, det Hennes Höghet täcktes tillåta honom skynda slottets Gouverneur till hjelp, emedan han befann sig i en svår strid. Prinsessan biföll det gerna, hvarefter han fattade sin sköld, drog sitt svärd och begaf sig till värdshusporten, hvarest de bägge gästerne ännu fortforo att illa behandla värden: men sedan han kommit nära, stannade han hastigt, ehuru värdinnan och *Maritornes* oupphörligt ropade åt honom, att han ej måtte hålla sig på afstånd, utan bistå husbonden. "Jag stannar derföre, svarade *Don Quixote*, emedan det ej är mig tillåtit draga mitt svärd emot Stallknektar och deras likar; men ropa hit min vapendragare *Sancho;* ty en sådan undsättning och hämnd ägnar och anstår honom." Detta allt tilldrog sig nu i värdshusporten, hvarest ännu oupphörligt vankades örfilar och knytnäfveslag till öfverflöd, hvilka alla utföllo till värdens skada, samt värdinnan, hennes dotter och *Maritornes* till största förargelse, emedan de voro högst förbittrade deröfver, att *Don Quixote* visade sig så feg, då värden led så mycket ondt.

Imedlertid vilje vi lemna honom der, emedan han nog får hjelp, och sker det ej, så må han i framtiden icke företaga något, till hvars utförande krafter fattas. Nu skole vi gå femtio steg längre, för att förnimma hvad *Don Luis* svarade Landtdomaren, som tagit honom afsides, och frågat honom, hvarföre han kommit dit till fots och i en så usel drägt? Vid detta tilltal fattade ynglingen med

häftig-

häftighet hans händer, såsom ett tecken till den stora bedröfvelse han hade i sitt hjerta, och under det han utgöt ymniga tårar, sade han: "Min Herre, jag kan icke säga Er något annat, än att, ifrån det ögonblick himlen förunnade mig, och vårt grannskap lemnade mig tillfälle att se *Donna Clara*, Er dotter och min herrskarinna, valde jag henne genast till mitt hjertas föremål; och om det icke är Er, min verkliga Herre och fader, emot, så vill jag ännu denna dag göra henne till min maka. För hennes skull lemnade jag min fars hus, för hennes skull påklädde jag denna drägt, för att följa henne öfverallt, likasom pilen flyger till målet, och sjömannen rättar sig efter nordstjernan. Hon vet ej af min kärlek, så vida icke mina tårar förrådt den, dem hon några gånger sett mig utgjuta. Ni, Sennor, känner min fars rikedom och rang, och att jag är hans enda arfvinge; om detta synes Er tillräckligt, och Ni vill göra mig fullkomligt lycklig, så upptag mig genast till Er son; och om min far, ledd af andra afsigter, ej skulle nog värdera den lycka jag sökt åt mig sjelf, så har tiden mera kraft att ändra och ombyta tingen, än menniskors villja." Här tystnade den förälskade ynglingen, och Landtdomaren stod både förundrad, förvirrad och villrådig, sedan han hört på hvilket förståndigt sätt *Don Luis* yppat sina tankar, och för ögonblicket visste han ej hvad han skulle företaga vid en så oförmodad händelse, hvarföre han icke svarade annat, än att han skulle stilla sina upprörda sinnen, samt förmå sina betjenter att

sam-

samma dag ej återföra honom hem, på det man kunde få tid att öfverlägga hvad bäst vore att göra. *Don Luis* kysste med våld Landtdomarens händer och fuktade dem med sina tårar, hvilket kunnat röra ett marmorhjerta, och så mycket mera Landtdomarens, hvilken, såsom en förståndig man, genast insåg huru fördelaktigt ett sådant giftermål skulle vara för hans dotter, så vida nämligen det vore möjligt att dertill vinna bifall af fadren till *Don Luis*, helst han visste att gubben sökte ett betydligt ämbete för sin son.

Imedlertid hade de tvenne gästerne redan gjort fred med värden, mera i anledning af *Don Quixotes* öfvertygande och förnuftiga skäl än hans hotelser, så att de betalat allt; hvarjemte betjenterne, som sökte *Don Luis*, väntade utgången af samtalet med Landtdomaren, och deras unge Herres beslut; då hin onde, som aldrig sofver, ställde så till, att samma stund den Barberaren anlände till värdshuset, från hvilken *Don Quixote* tagit Mambrinos hjelm och *Sancho* tillbytt sig hans åsnas sadel med tillbehör. Denne Barberaren förde sin åsna i stallet, och såg derstädes *Sancho*, sysselsatt att laga något på sadeln, och så snart han såg och igenkände honom, började han antasta honom med följande ord: "Ha ha! Don Röfvare! igenfinner jag dig nu här? Återgif genast mitt barberarebäcken, jemte sadeln med tillbehör, som du stulit ifrån mig." *Sancho*, som märkte sig så oförmodadt anfallen, och hörde dessa smädelser, fattade med ena handen sin sadel, och med den andra gaf han Barbe-

raren

raren ett sådant slag på munnen, att densamma blef full af blod; likväl ville Barberaren ej låta sitt rof, den återfunna sadeln, gå sig ur händerna, utan började ropa så högt, att alla menniskor, i anledning af detta rop och denna träta, samlades omkring dem; han ropade: "Kommen hit, i Konungens och rättvisans namn! Då jag vill hafva tillbaka min egendom, ärnar den mördaren och stråtröfvaren slå ihjäl mig!" — "Du ljuger, svarade *Sancho*, jag är ingen stråtröfvare, utan min Herre *Don Quixote* har eröfrat dessa saker i en rättmätig strid." *Don Quixote* befann sig redan på stället, mycket förnöjd deröfver, att hans Vapendragare uppförde sig så väl både anfalls- och försvarsvis. Från denna stund ansåg han *Sancho* för en hel karl, och beslöt för sig sjelf att vid första tillfälle slå honom till Riddare, emedan han förmodade att en Riddare-Orden ej bättre kunde användas. Ibland annat Barberaren sade, under denna häftiga tvist, var detta: "Mine Herrar! Sadeldynan tillhör mig så visst, som jag är Gud en död skyldig; jag känner den så väl, som om jag sjelf framfödt den till verlden. Se der står min åsna i stallet, som ej skall göra mig till ljugare, om man försöker lägga sadeln på henne; och ligger den då icke der, som om den vore gjuten dit, så vill jag vara en skurk. Ja ännu mera: samma dag man tog sadeldynan ifrån mig, beröfvades mig äfven ett nytt barberarebäcken, det jag ännu icke nyttjat, och för hvilket jag betalat en Riksdaler." Nu kunde *Don Quixote* ej längre tiga, hvarföre han steg fram imellan de tvi-

stande, skilljde dem åt, lade sadeln på marken, likasom till allmän åskådning, till dess sanningen kommit för dagen, och sade sedan: "På det J, mine Herrar, tydeligen måtte inse den villfarelse, uti hvilken denne Vapendragare befinner sig, så märken att han kallar det ett barberarebäcken, som varit, är och blifver, Mambrinos hjelm, och hvilken jag i öppen strid redeligt ifråntagit honom samt gjort den till min rättmätiga egendom. Hvad åter angår sadeln, så blandar jag mig icke i den tvisten; men så mycket kan jag säga, att min Vapendragare *Sancho* bad mig om tillstånd att taga sadeln med tillbehör ifrån den besegrade feghjertades häst, för att dermed pryda sin åsna, hvilket jag biföll och han verkställde; men huruledes en bomsadel blifvit förvandlad till en sadeldyna, dertill kan jag ej uppgifva någon annan orsak än den vanliga, att sådana förvandlingar understundom förekomma ibland vandrande Riddares äfventyr. För att nu bekräfta allt detta, så spring du, min son *Sancho*, och hämta hjelmen, hvilken denne enfaldige mannen kallar ett barberarebäcken." — "I sanning, svarade *Sancho*, om vi ej hafva något annat bevis för vårt påstående, än hvad Herrn nu säger, så är Mambrinos hjelm lika så väl ett barberarebäcken, som denne enfalldige mannens bomsadel blott är en sadeldyna." — "Gör hvad jag befaller dig, återtog *Don Quixote*; ty alla saker i detta slott kunna väl icke vara förtrollade." *Sancho* gick dit, der barberarebäckenet var, och frambar det. Då *Don Quixote* såg det, tog han det i handen, och sade:

"Sen

"Sen nu sjelfva, mine Herrar, med hvad skäl denne Vapendragare kan påstå, att detta är ett barberarebäcken, och ingen hjelm, såsom jag yrkar; men vid det Ridderskaps Orden, hvartill jag räknar mig, svär jag, att denna hjelm är densamma, som jag ifråntog honom, utan att något är tillagdt eller fattas densamma." — "Härom är intet tvifvelsmål, inföll *Sancho;* ty ifrån den tid min Herre gjorde den till sitt krigsbyte och tills nu, har han blott i ett fältslag burit densamma, nämligen då han befriade de gemena galerslafvarna i-från deras kedjor; och om han då ej haft denna bäckenhjelm, hade det gått honom mycket illa; ty vid samma tillfälle vankades stenrägn i öfverflöd."

XLV CAP.

I hvilket tvifvelsmålet om MAMBRINOS hjelm samt sadeldynan upplöses, jemte andra sannfärdiga äfventyr.

"Mine Herrar! yttrade sig nu Barberaren, hvad synes Eder om det som dessa artiga menniskor våga påstå, att detta icke är ett barberarebäcken, utan en hjelm?" — "Och den som säger motsatsen, inföll *Don Quixote*, vill jag bevisa att han ljuger, så vida han är en Riddare; men är han blott en Vapendragare, så ljuger han tusende gånger." Barberaren, som var *Don Quixotes* granne, och nu var närvarande, samt kände mycket väl *Don Quixotes*

xotes besynnerliga lynne, ville göra Riddaren ännu mera förryckt, och drifva skämtet så långt, att alla kunde få skratta; han vände sig derföre till den främmande Barberaren, och sade: "Herr Barberare! eller hvilken Ni annars må vara, jag vill låta Er veta, att jag idkar samma konst som Ni, att jag för mera än tjugu år sedan tagit min examen, och äger kännedom af alla Barberare-konstens instrumenter, utan undantag; likaledes var jag en tid i mina yngre år Soldat, och känner derföre mycket väl, huru en hjelm eller en stormhatt ser ut, jemte andra saker, som höra till krigstjensten och en soldats rustning; således säger jag, likväl med all aktning för deras mening, som veta mera än jag, och den jag gerna underkastar mig, att det tinget, som synes här för våra ögon, och det den ädle Herrn håller i sina händer, icke allenast icke är ett barberarebäcken, utan är så långt ifrån att vara det, som hvitt är ifrån svart och sanning ifrån osanning; tillika säger jag, att ehuru det är en hjelm, så är det dock icke en fullständig hjelm." — "Nej, visserligen icke, inföll *Don Quixote*, hälften fattas, nämligen underdelen." — "Så förhåller det sig," sade Prästen, som märkte sin väns Barberarens afsigt, och detsamma gjorde *Cardenio*, *Don Fernando* och hans följeslagare. Landtdomaren sjelf skulle hafva bekräftat det, för att bidraga till skämtet, så framt icke den sak *Don Luis* sagt honom gjort honom för mycket tankspridd; men det alfvare, som nu sysselsatte hans tankar, var orsaken, att han föga eller intet brydde sig om detta

skämt.

skämt. "Nå himlen hjelpe mig! ropade nu den bedragne Barberaren; är det väl möjligt att så många förnäma personer kunna påstå, att detta icke är ett barberarebäcken, utan en hjelm? Detta kunde väl sätta ett helt Universitet i förvåning, ehuru mycket sundt förnuft der också herrskade. Nå väl, om detta barberarebäcken är en hjelm, så är väl denna sadeldyna också en ordentlig ridsadel, såsom denne Herrn först påstått?" — "Mig synes det blott vara en sadeldyna, svarade *Don Quixote;* men jag har redan sagt, att jag icke blandar mig deruti." — "Om detta är en sadeldyna eller en verkelig ridsadel kan väl ingen bättre afgöra än Herr Riddaren *Don Quixote*, inföll Prästen; ty uti alla Ridderliga saker anse dessa Herrar, så väl som jag, honom vara mera kunnig än vi alla." — "Vid himlen, mina Herrar, sade *Don Quixote*, så många och besynnerliga händelser hafva tilldragit sig med mig de tvenne gånger jag varit på detta slott, att jag ej vågar besvara något med full säkerhet i afseende på hvad som hör dertill; ty jag föreställer mig att allting här sker genom häxeri. Första gången plågades jag grufligt af en förtrollad Mohr, som uppehöll sig härstädes, och hans medhjelpare voro icke mindre besvärliga för *Sancho*. Under denna natt har jag väl två timmar varit hängande på denna min arm, utan att jag kan begripa huruledes jag råkat uti en sådan olycka. Det vore således ett nog dristigt företag, att säga mitt omdöme uti en så högst förvirrad sak. Hvad åter angår påståendet, att detta är ett

bar-

barberarebäcken och ingen hjelm, så har jag redan svarat deruppå; men om detta är en sadeldyna eller en ridsadel, deröfver vågar jag icke fälla en afgörande dom, utan öfverlemnar det till samteliga Herrarnas godtfinnande; emedan, då Herrarne ej äro slagna till Riddare, som jag, alla trollerier på detta ställe kanske ej hafva någon makt öfver deras ögon, och att de fritt få nyttja sina sinnen, för att bedömma alla saker inom detta slott, och se dem sådana de verkeligen äro, men ej sådana de synas mig." — "Det är utan all tvifvel, sade nu *Don Fernando*, att Herr *Don Quixote* på det tydligaste bevisat, att denna saks afgörande tillhör oss; men på det sådant må ske mera grundeligt, vill jag i tysthet samla alla dessa Herrarnas röster, och sedan tillkännagifva utslaget."

Detta gaf alla dem, som kände *Don Quixotes* sinnesförfattning, mycket ämne till skratt; men de, som ej hade kunskap derom, funno allt detta vara den största galenskap i verlden, och så föreföll det *Don Luis*, hans fyra betjenter, samt tre andra främmande, hvilka anländt till värdshuset, och hade utseende af att vara Policebetjenter, som de också verkeligen voro; men den som mest förbittrades öfver allt detta var Barberaren, hvars bäcken inför hans ögon förvandlades till Mambrinos hjelm, och som icke eller tviflade, det ju hans sadeldyna skulle förvandlas till en ridsadel. Alla skrattade då *Don Fernando* gick omkring att samla rösterna, och framsträckte sitt öra, för att i tysthet erfara, om den klenod, öfver hvilken en

sådan

sådan tvist nu uppstått, var en sadeldyna eller en verkelig sadel; och sedan han inhämtat rösterna af alla dem, som kände *Don Quixote*, sade han högt: "saken är den, min kära vän, att jag redan ledsnat insamla så många röster, emedan jag märker att enhvar, som jag frågar om det jag nu önskar veta, ej svarar annat, än att det är en galenskap att påstå detta vara en åsnas sadeldyna, då det är en ridsadel för en häst, och på köpet för en häst af bästa race; således måste Ni hafva tålamod; ty i trotts af hvad Ni och Er åsna bekräftat, är detta en ridsadel och ej en dyna, och således är Er sak både illa framställd och bevisad." — "Jag vill aldrig komma i himmelriket, sade den stackars Barberaren, om icke nådiga Herrarne irra sig; ty så sannt jag hoppas blifva salig, synes mig detta vara en sadeldyna, och ingen sadel; men der, hvarest lagarne - - - jag säger icke mera. Imedlertid kan jag försäkra, att jag icke är drucken; ty jag önskar att jag vore så fri från synder, som att jag ännu icke fått frukost." Barberarens enfalldiga tal väckte icke mindre löje, än *Don Quixotes* galenskap, och denne sednare sade nu: "här är intet vidare att göra, än att enhvar tager det honom tillhör, och hvad Gud gifver må *Sanct Petrus* välsigna." En af de fyra betjenterne yttrade då: "om detta icke är ett skämt, som drifves efter öfverenskommelse, så kan jag icke begripa, huruledes personer, med så mycket förstånd som de här närvarande äga, eller åtmindstone synas böra äga, våga med ihärdighet påstå, att detta icke är ett barberarebäcken och detta icke en

sadel-

sadeldyna; men då jag finner, att man både säger och bekräftar det, så måste jag deraf sluta, att en hemlighet är förborgad under ett sådant påstående, som strider både emot sanning och erfarenhet; ty min mening är den, hvilken jag heligt vill besvärja, att alla menniskor, som ännu lefva på jorden, icke kunna öfvertyga mig om annat, än att detta är ett barberarebäcken och detta en åsnas sadeldyna." — "Likväl kunde den tillhöra en åsninna," sade Prästen. — "Det må så vara, svarade betjenten, ty derom är icke egenteligen frågan, utan blott om detta är en sadeldyna eller icke, hvilket sednare Herrarne påstå." Då en af de ankomne uppsyningsmännen, som varit vittnen till hela denna tvist, hörde detta, ropade han med mycken vrede och häftighet: "Detta är likaså säkert en sadeldyna, som jag är min fars son; och den som har sagt eller säger annat, är antingen drucken eller galen." — "Du ljuger som en gemen skurk," svarade *Don Quixote*, hvilken upplyfte sin lans, den han ej släppt ur handen, och måttade dermed ett sådant slag åt hans hufvud, att om uppsyningsmannen ej böjt sig undan, hade han blifvit slagen till marken; imedlertid gick lansstången i stycken emot jorden; och då de öfriga uppsyningsmännen sågo, huru illa deras kamrat behandlades, ropade de med hög röst om hjelp för det Heliga Brödraskapet. Värdshusvärden, som var medlem af samma Brödraskap, kom genast dit med sin staf och sin värja, samt ställde sig vid sina kamraters sida. Betjenterne, som tillhörde *Don Luis*, ställde sig omkring honom,

på

på det han under tumultet ej måtte undankomma. Då Barberaren såg saken sålunda upptagas på nytt, sprang han och fattade uti sin sadeldyna, hvilket *Sancho* äfven gjorde. *Don Quixote* grep till sitt svärd, och anföll uppsyningsmännen; *Don Luis* ropade åt sina betjenter, att de skulle lemna honom och skynda till *Don Quixotes*, *Don Fernandos* och *Cardenios* hjelp, emedan de tvenne sednare gingo på vår Riddares sida. Prästen skrek om fred, värdinnan tjöt, hennes dotter gret, *Maritornes* jämrade sig, *Dorothea* var förvirrad, *Lucinda* bestört, och *Donna Clara* dånade. Barberaren pryglade på *Sancho*, denne på honom; *Don Luis*, hvilken en betjent höll i armen, på det han ej måtte undfly, gaf denne ett slag med knytnäfven, så att hela hans ansigte fullblodades; Landtdomaren tog betjenten i försvar; *Don Fernando* hade en uppsyningsman under sina fötter, samt trampade och mörbultade honom så mycket han förmådde. Värden började nu med hög röst ropa om bistånd för det Heliga Brödraskapet, så att hela värdshuset var uppfylldt af klagan, rop, förvirring, förskräckelse, prygel, örfilar, sparkningar och blodsutgjutelse. Midt under detta chaos, och den vrede som nu herrskade, fick *Don Quixote* det infallet att tro sig försatt i ett tumult uti *Agramantes* läger, och derföre ropade han med en röst, som hördes öfver hela värdshuset: "hallt alla! varen stilla! och hören på mig, om J villjen behålla Edra lif!" Vid detta höga rop blefvo alla stilla, och han fortfor sålunda: "Har jag ej sagt Er, mina Herrar, att detta slott är för-

trol-

trolladt, och att en hel legion onda andar måste hafva sitt säte här? Till bekräftelse häruppå, hafven J med egna ögon sett, huruledes samma oordning och tvedrägt insmygt sig hos oss, som i *Agramantes* läger; se huru man här tvistar om ett svärd, der om en häst, här om en örn, der om en hjelm, och alla träta utan att egenteligen förstå hvarandra. Kom således hit, Ni Herr Landtdomare, samt Ni Herr Pastor, på det en må föreställa Konung *Agramante* och den andra Konung *Sobrino*, och att vi sålunda må stifta fred; ty vid himmelen är det icke högst gement, att sådana högt ansedda personer, som här finnas, skola mörda hvarandra för dylika småsaker." Uppsyningsmännerne, som icke förstodo *Don Quixotes* talesätt, men blifvit illa handterade af *Cardenio*, *Don Fernando* och hans sällskap, ville icke göra fred; Barberaren likaså litet, ty under striden hade han förlorat en stor del af sitt skägg, och sadeldynan var äfven söndersliten. *Sancho*, såsom en trogen tjenare, lydde sin Herres minsta vink, och de fyra betjenterne omkring *Don Luis* höllo sig äfven stilla, då de sågo huru illa det bekom dem att icke vara det; endast värden påstod att galningen skulle tucktas för sina orimligheter, hvilka hvarje ögonblick väckte allarm i hela värdshuset; men sluteligen stillades tumultet för denna gång: dynan blef en sadel intill domedag, bäckenet en hjelm, och värdshuset, i *Don Quixotes* inbillning, alltid ett slott.

Sedan nu freden var återställd, och alla blifvit vänner genom Landtdomarens och Prä-

stens föreställningar, började betjenterne, som tillhörde *Don Luis*, å nyo yrka, att unge Herrn genast borde återvända hem med dem, och under det de härom samtalade med hvarandra, rådfrågade Landtdomaren *Don Fernando*, *Cardenio* och Prästen, om hvad han borde göra; hvarjemte han omtalade allt hvad *Don Luis* sagt honom. Man öfverenskom då derom, att *Don Fernando* skulle yppa för de fyra betjenterne, hvilken han var, och att hans önskan vore, att *Don Luis* följde med honom till Andalusien, hvarest hans bror, Marquisen, skulle emottaga *Don Luis* på ett sätt, som var värdigt hans rang och stånd, emedan de kunde vara öfvertygade derom, att *Don Luis* denna gång icke återvände hem till sin far, utan förr lät hugga sig i stycken. Sedan betjenterne blifvit underrättade om *Don Fernandos* höga stånd, samt om den afsigt *Don Luis* hade, beslöto de sig imellan, att tre af dem skulle återvända hem, att berätta fadren hvad som händt, och den fjerde skulle åtfölja *Don Luis*, för att vara till hans tjenst, samt icke öfvergifva honom förr än de kommit tillbaka, eller lemnat underrättelse om fadrens beslut. På sådant sätt blef denna förvirrade tvist bilagd genom Konung *Agramantes* myndighet och Konung *Sobrinos* vishet; men då endrägtens fiende och all freds förstörare såg sig sålunda föraktad och gäckad, samt att han dragit föga nytta af all den förvirring han uppväckt, beslöt han att lägga handen vid saken på annat sätt, samt å nyo åstadkomma tvist och oroligheter.

Hän-

Händelsen gjorde, att uppsyningsmännen erforo med hvilket förnämt folk de haft strid, och hvilket stillade dem; de drogo sig således ur tvisten, emedan de insågo, att ehuru saken än utföll, skulle de ändock förlora platsen; men en af dem, densamme som af *Don Fernando* blifvit pryglad och trampad under fötterna, påminte sig nu, att ibland andra arresterings-befallningar, som han medförde emot åtskilliga förbrytare, hade han äfven en emot *Don Quixote*, utfärdad af det Heliga Brödraskapet, för det han befriat galerslafvarne, såsom *Sancho* med skäl alltid befarat. Då han tänkte häruppå, ville han öfvertyga sig om alla uppgifna kännetecken öfverensstämde med *Don Quixotes* person; han framtog derföre ur sin barm ett stycke pergament, på hvilket han fann hvad han sökte, och började långsamt stafva sig fram, emedan han var en dålig läsare, och, vid hvarje ord han läste, kastade han sina blickar på *Don Quixote*, jämnförde beskrifningen med *Don Quixotes* utseende, och fann att befallningen utan allt tvifvel gällde honom. Knappt hade han full visshet derom, förrän han åter gömde sitt pergament, tog den skrifteliga befallningen i vänstra handen, och grep med den högra *Don Quixote* så kraftigt i kragen, att Riddaren knappt kunde andas, hvarjemte han med hög röst ropade: "I det Heliga Brödraskapets namn! och på det en hvar må se att jag har rätt, så läsen denna befallning, hvaruti jag antydes att arrestera denne stråtröfvaren." Prästen tog den skrifteliga befallningen, och såg att uppsyningsmannen sa-

de

de sannt, emedan alla uppgifna kännetecken passade på *Don Quixote;* men då denne såg sig så illa behandlad af en grof karl, upptändes hos honom den häftigaste vrede, hvarföre han samlade alla sina krafter och fattade uppsyningsmannen i strupen med bägge sina händer, så att om dennes kamrater ej kommit honom till hjelp, hade *Don Quixote* ej släppt honom förr än han uppgifvit andan. Värden, som enligt sitt kall måste bistå dem, sprang genast fram till understöd; värdinnan, som såg sin man invecklad i nya stridigheter, började åter tjuta, hvaruti hennes dotter och *Maritornes* genast instämde, samt anropade himlen och alla som voro närvarande om hjelp. Då *Sancho* såg hvad som föreföll, sade han: ”Så sannt Gud lefver, har icke min Herre sagt sannt, att detta slott är förtrolladt; ty man kan omöjligt tillbringa en timme härstädes i ro.” *Don Fernando* skilljde sedan uppsyningsmannen och *Don Quixote* ifrån hvarandra, då han till bägges fägnad lossade deras händer, hvarmed de fattat hvarandra i krage och strupe; men imedlertid ville uppsyningsmännen ändock icke släppa deras rof, utan ropade att man skulle hjelpa dem binda denne menniskan, emedan det var en skylldighet emot Konungen och det Heliga Brödraskapet, i hvilkas namn de åter påkallade bistånd, för att gripa denne våldsverkare, orolighetsstiftare och stråtröfvare. *Don Quixote* smålog, då han hörde detta, och sade med mycken köld: ”hören nu, J dåraktiga, illa uppfostrade karlar! kallen J det stråtröfveri, att återgifva fängslade menniskor friheten,

heten, hjelpa de förtryckta, trösta de olyckliga, uppresa de fallna, och skaffa de förolämpade rätt? Ack, J ovärdiga menniskor! i anseende till Edra låga, dumma tänkesätt förtjenen J icke, att himlen låter Er inse all den förträfflighet som innefattas i det vandrande Ridderskapet, eller att denna syndiga okunnighet någonsin ifråntages Er, som nu hindrar Er att visa skylldig vördnad för blotta skuggan af en vandrande Riddare, och så mycket mera för Riddaren sjelf i egen person. Hören då, J missgärningsmän och icke uppsyningsmän, J stråtröfvare, med det Heliga Brödraskapets Privilegium! sägen mig, hvilket dumhufvud det var, som utfärdade befallning till arrestering emot en sådan Riddare som jag är? Hvilken var nog okunnig, för att ej veta, det vandrande Riddare icke höra under någon domstol, att svärdet är deras lag, styrkan deras privilegium, och villjan deras rättesnöre? Hvilken var den stymparen, säger jag ännu en gång, som icke visste, att ingen ädling finnes med så utomordentliga företräden och rättigheter, dem en vandrande Riddare erhåller på den dag han upptages i Orden och åtager sig Ridderskapets svåra värf? Hvilken vandrande Riddare betalar väl skatt, bevillning, tullafgift, väg- och bro-penningar, tionde eller andra pålagor? hvilken skräddare vågar fordra betalning af honom för kläder? hvilken Commendant emottager och undfägnar honom på sin fästning, och fordrar sedan betalning derföre? Hvilken Konung sätter honom icke vid sin taffel? Hvilken är den Fröken, som icke

gynnar

gynnat honom, och fullkomligt underkastat sig hans villja? Och sluteligen: hvilken vandrande Riddare har varit, är, eller kommer ännu i verlden, som icke har mod och förmåga att ensam gifva fyrahundrade prygel åt fyrahundrade uppsyningsmän, som våga ställa sig i vägen för honom?"

XLVI CAP.

Märkvärdigt äfventyr med uppsyningsmännen, samt vår ädle Riddare Don Quixotes *fruktansvärda raseri.*

Under det *Don Quixote* sade detta, sökte Prästen öfvertyga uppsyningsmännen, att *Don Quixote* var rubbad till förståndet, hvilket de tydligt borde märka af hans ord och gerningar, och således lönade det ej mödan att längre fullfölja saken; ty om de också arresterade och bortförde honom, måste de dock snart åter släppa honom lös såsom en vansinnig. — Han, som gjorde påståendet, svarade då: att det ej tillhörde honom dömma om *Don Quixotes* galenskap, utan blott att verkställa hvad hans förmän befallt; och sedan de en gång arresterat honom, kunde de släppa honom lös trehundrade gånger. — "Men med allt detta, invände Prästen, blifver han denna gången icke bortförd, och, så mycket jag förstår, lärer ej eller låta bortföra sig. Prästen förstod nu så väl beskrifva, och *Don Quixote* att företaga så många galenskaper, att uppsyningsmännen va-

rit galnare än han, om de ej kunnat inse att förståndet till en god del fattades honom; således funno de för godt att gifva efter, samt äfven att stifta fred imellan Barberaren och *Sancho Panza*, hvilka ännu ifrigt fortforo i tvisten. Såsom Rättvisans tjenare bilade de nu saken, och afdömde den sålunda, att bägge parterna blefvo, om icke fullt nöjda, åtmindstone stillade; ty de ombytte sadlar, men icke stegböglar och betsel; hvad åter angick Mambrinos hjelm, så betalade Prästen i tysthet, och utan att *Don Quixote* märkte det, åtta Realer till Barberaren, öfver hvilket han undfick qvittence af denne, som deruti afsade sig för evärdeliga tider all rätt till detta barberarebäcken.

Sedan nu bägge dessa stridigheter, såsom de ifrigaste och betydligaste, blifvit bilagda, återstod ännu att förmå tre af de fyra betjenter, som sökt *Don Luis*, att återvända hem, och den fjerde att qvarstanna, för att följa *Don Luis* dit *Don Fernando* ärnade föra honom; och sedan nu ett mildare öde börjat rödja alla svårigheter ur vägen, till förmån för alla de älskande och tappre män, som nu befunno sig på värdshuset, så skulle också allt ledas till ett lyckligt slut, och krönas med framgång; hvarföre äfven de fyra betjenterne voro nöjda med det beslut *Don Luis* fattat, hvaröfver *Donna Clara* blef så innerligen glad, att en hvar, som såg på henne, kunde tydligt läsa det i hennes sköna ansigte. Ehuru *Zorayda* ej förstått mycket af allt hvad som tilldragit sig, så visade hon sig dock i allmänhet antingen sorgsen eller glad, hvarvid hennes deltagande mest

rätta-

rättade sig efter de uttryck af känslor hon i de öfrigas ansigten kunde upptäcka; men i synnerhet leddes hon dervid af sin älskares mine och blickar, emedan hela hennes själ syntes fästad vid honom. Värden, som noga kände den ersättning Barberaren fått af Prästen, begärde äfven betalning för *Don Quixotes* förtäring, samt för skadan på sina vinsäckar och förlusten af sitt vin, hvarvid han bedyrade, att hvarken *Rozinante* eller *Sanchos* åsna förr skulle slippa ifrån värdshuset, än han blifvit betald till sista runstycket. Prästen stillade honom och *Don Fernando* betalte allt, hvarvid Landtdomaren äfven frivilligt erböd sin tjenst. Således var nu allt återfördt till fred och stillhet, så att värdshuset nu mera icke liknade Konung *Agramantes* upproriska läger, enligt *Don Quixotes* förra inbillning, utan snarare det fredliga Rom under *Cæsar Augustus*, då Jani tempel tillslöts; och alla öfverensstämde deruti, att man derföre hade att tacka Prästens kloka förhållande och vältalighet jemte *Don Fernandos* frikostighet.

Då *Don Quixote* nu såg sig befriad ifrån alla de stridigheter, uti hvilka han varit inveckiad, äfvensom hans Vapendragare ifrån sina, syntes det honom vara väl gjordt att fortsätta den företagna resan, för att göra slut på det stora äfventyr, hvars utförande han åtagit sig. I denna afsigt knäföll han för *Dorothea*, som dock ej tillät honom säga ett ord förr, än han åter stigit upp, och för att visa sin lydnad, ställde han sig åter på fötterna, samt yttrade: "Det är ett bekant ordspråk, sköna

Sennora, att fliten är lyckans mor, och i många vigtiga saker har erfarenheten visat, att den arbetsammes ihärdighet fullbordat värf af det mest tvetydiga utseende; men aldrig visar sig sanningen häraf mera tydligt än i krig, hvarest en välberäknad skyndsamhet förekommer alla fiendens afsigter, och ernår segren förrän motpartiet ännu hunnit föranstalta om sitt försvar. Allt detta, höga, dyrbara Sennora! anför jag endast af den orsaken, att det synes mig som skulle vårt vistande på detta slott vara oss till ringa båtnad, utan tvärtom lända oss till mycken skada, såsom vi någon dag torde få erfara; ty hvilken vet, om icke Er fiende jätten, genom flitiga spioner, fått veta, att jag kommer för att aldeles förstöra honom, hvarigenom han får tid och rådrum att så förskansa sig uti ett oöfvervinnerligt castell, eller i någon fästning, att jag, med all min möda och hela styrkan af min outtröttliga arm, föga kan uträtta emot honom? Således, Sennora! låtom oss, som jag sagt, genom vår vaksamhet förekomma hans anslag, och genast i en god stund resa härifrån; ty ju längre Ers Höghet finner för godt att uppehålla sig här, ju längre fördröjes min önskan att träda Er fiende under ögonen." Här tystnade *Don Quixote*, och väntade, med mycket lugn, den vackra Prinsessans svar; hvarefter hon, med en värdig och passande mine, svarade, i samma stil som *Don Quixote*, på följande sätt: "Jag tackar Er rätt mycket, Herr Riddare, för den åtrå Ni yttrar att bistå mig i mitt stora betryck, såsom det anstår en Riddare, hvilken åtagit sig att bistå

fader-

faderlösa och nödlidande; himlen gifve blott, att Er och min önskan måtte uppfyllas, på det Ni kunde få se, att tacksamma fruntimmer finnas i verlden. Hvad min afresa angår, så må den nu straxt ske; jag har ingen annan villja än Er önskan; Ni må efter behag råda öfver mig; ty sedan jag öfverlemnade min person i Ert beskydd, och lade i Edra händer återställandet af mitt rike, så kan jag aldrig emotsäga det Er vishet behagar förestafva mig." — "I Herrans namn då, sade *Don Quixote*; emedan en Dame af så högt stånd sålunda underkastar sig min villja, vill jag ej försumma tillfället att åter upphöja henne, och sätta henne på sin ärfda thron. Afresan må straxt gå för sig; ty åtrån att åter komma på väg sätter sporrarna på mig, emedan man plägar alltid säga, att dröjsmål är farligt; och som himlen ej skapat något, eller afgrunden frambragt något, som kan förfära eller nedslå mig, så skynda du, *Sancho*, att genast sadla *Rozinante* samt Drottningens ridhäst, och håll din åsna färdig, hvarefter vi skole taga afsked af Herr Commendanten samt de öfriga Herrarne, för att sedan i ögonblicket afresa." *Sancho*, som varit närvarande under allt detta, sade nu, i det han runkade på hufvudet: "Ack! Herre, min nådige Herre, det finnes mycket fult i fagert skinn, och ondt kommer okalladt, med lof att säga." — "Hvad menar du med detta fula, och hvilket ondt i hela verlden tror du väl kan skrämma mig? du våp!" inföll Riddaren. — "Om Hans Nåd blifver förtörnad, återtog *Sancho*, så tiger jag, och vill alldeles icke säga

hvad

hvad jag annars, som en trogen Vapendragare, vore förbunden att omtala, och hvad en redlig tjenare aldrig får dölja för sin Herre." — "Säg allt hvad du vill, yttrade *Don Quixote*, emedan dina ord i alla fall icke väcka någon fruktan hos mig; ty om du är rädd, så må du handla som det anstår dig; men då jag icke är det, så handlar jag som jag bör." — "Derom är ingen fråga, så sannt jag är en syndare, återtog *Sancho*, utan hvad jag vill säga, är, det jag anser säkert och ostridigt, att denna Sennora, som kallar sig Drottning af det stora Konungariket Micomicon, är lika litet Drottning som min mor; ty om hon vore hvad hon sagt sig vara, så skulle hon ej oupphörligt smeka med en viss person härstädes, så snart man vänder ryggen till och hon ser tillfället förhanden." *Dorothea* rodnade ända upp till ögonen, vid dessa *Sanchos* ord; ty hennes älskare *Don Fernando* hade verkeligen några gånger af hennes mun uttagit en del af den belöning hans kärlek förtjenade, hvilket *Sancho* sett; och honom syntes det, som om sådant mera tillhörde en fal tärna, än en Drottning öfver ett stort rike. Imedlertid hvarken ville eller kunde hon svara *Sancho* ett ord, utan hon tillät honom fortsätta sitt tal, hvilket han sålunda gjorde: "Jag vill derföre säga, nådige Herre, att sedan vi framtågat på alla möjliga vägar och stigar, haft obehagliga nätter och ännu värre dagar, så skördar den Herrn vi träffat här på värdshuset all frukten af våra mödor; således behöfver man ej skynda med att sadla *Rozinante*, samt hålla åsnan och rid-

hästen

hästen i beredskap; ty det är bättre att vi stanna här, och låta skökor spinna, under det vi i all maklighet äta."

Himmel och jord, hvilket raseri öfverföll icke nu *Don Quixote*, då han hörde detta sin vapendragares obetänksamma tal! Hans förbittring var så stor, att han, med bruten röst, stammande tunga och lågande ögon, utropade: "Du gemena skurk, du tölp, förrädiska, okunniga, dumma, oerhördt djerfva pladdrare och ljugare! Huru vågar du framföra ett sådant tal i min och dessa förnäma Damers närvaro? Huru kan du vara nog ursinnig att uppfatta sådana grofheter i ditt hufvud? Bort ur min åsyn, du naturens missfoster, du magasin för lögnen, du alla gemenheters samlingsplats, alla elakheters uppfinnare, alla dårskapers skramla, fiende till all den vördnad man är konungsliga personer skylldig! Fort från mina ögon, och låt aldrig mera se dig, så framt du ej vill röna all min vrede." Under det han sade detta, sammandrog han ögonbrynen, uppblåste kindbenen, såg sig omkring på alla sidor, och stampade med högra foten häftigt emot golfvet, såsom tecken till den vrede, hvilken rasade i hans innersta. Vid dessa ord, i förening med hans häftiga åtbörder, blef *Sancho* så rädd och nedslagen, att han önskade det jorden måtte öppna sig under hans fötter och uppsluka honom; han visste nu ej annat att företaga, än att han vände ryggen till och skyndade sig undan sin förbittrade Herres åsyn. Men den förståndiga *Dorothea*, som redan tillräckligt kände *Don Quixotes* lynne, sade nu,

för

för att mildra hans vrede: "Förtörnas icke deröfver, Herr Riddare af den sorgliga skepnaden, att Er Vapendragare sagt några dårskaper; ty kanske har han ej sagt dem utan orsak; icke eller bör man misstänka hans goda begrepp och Christeliga samvete, att han skulle kunna aflägga ett falskt vittnesbörd emot någon; och derföre kan man antaga såsom säkert, äfven enligt hvad Ni sjelf, Herr Riddare, yttrat, att då allt i detta slott tilldrager sig genom trolleri, har *Sancho*, medelst en sådan afgründens inflytelse, verkeligen sett hvad han nu, till min äras förolämpande, påstår." — "Ja vid himlen! ropade *Don Quixote*, Ers Höghet har träffat rätta fläcken; någon elak synvilla har kommit för den stackars syndaren *Sanchos* ögon, och visat honom hvad han utan förtrollning omöjligen kunnat se; ty jag känner den olycksfogelns redlighet och oskuld för väl, att tro det han kunnat aflägga ett falskt vittnesbörd emot någon." — "Så är det, sade *Don Fernando*, och derföre, min nådige Herr *Don Quixote*, bör Ni förlåta honom, samt åter upptaga honom i skötet af Er ynnest, *sicut erat in principio*, innan sådana synvillor förvirrat hans hjerna. *Don Quixote* svarade, att han ville förlåta honom, och Prästen gick att införa *Sancho*, hvilken nalkades mycket ödmjukt, nedföll på knä och bad om sin Herres hand; Riddaren framräckte den, och *Sancho* kysste densamma, under det Riddaren gaf honom sin välsignelse, och sade: "Nu lärer du säkert inse, min son *Sancho*, att jag haft rätt i hvad jag många gånger sagt dig, att allt på detta

slott

slott endast tilldrager sig genom trolleri." — "Det tror jag äfven, svarade *Sancho*, utom händelsen med min luftfärd, hvilken gick för sig genom naturliga medel." — "Tro icke det, fortfor *Don Quixote;* ty om så varit, skulle jag redan då eller också nu hafva hämnats det; men hvarken då eller nu har jag kunnat det; ej eller har jag sett någon, på hvilken jag kunnat utöfva hämnd för den oförrätt du lidit." Alla önskade nu veta, huru det förhöll sig med denna luftfärd, och värden berättade derefter *Sanchos* himmelsflyckt ifrån början till slut, hvaröfver alla skrattade och *Sancho* förargades, till dess hans Herre åter försäkrade honom, att allt varit trolleri; men *Sanchos* galenskap gick dock aldrig så långt, att han trodde något annat än att hans luftfärd blifvit tillställd af menniskor med kött och ben, och icke af inbillade spöken, såsom hans Herre trodde och äfven ville inbilla honom.

Tvenne dagar hade redan förflutit, dem hela detta förnäma sällskap tillbragt på värdshuset, och nu syntes dem alla vara tid att fortsätta resan, hvarföre man gjorde anstalt dertill, utan att *Don Fernando* och *Dorothea* behöfde göra sig den mödan att ledsaga *Don Quixote* ända hem, och fortsätta äfventyret med den Micomiconska Prinsessan; emedan, enligt Prästens och Barberarens önskan, man tillställde så, att de kunde föra honom med sig hem, för att der på stället bota hans galenskap. Hvad de föranstaltat om, bestod deruti, att de afslutade ett beting med en man, hvilken hade en kärra dragen af tvänne oxar, och som hän-

delse-

delsevis passerade denna vägen fram, och denne mannen skulle föra Riddaren på sin kärra, hvilket skulle tillgå således: De sammansatte en slags bur af starka trädpålar, hvilken var så rymlig, att *Don Quixote* beqvämt kunde ligga uti densamma; hvarefter *Don Fernando* med sina följeslagare, betjenterne som tillhörde *Don Luis*, uppsyningsmännen och värden sjelf, enligt föreskrift af Prästen, färgade sina ansigten och förklädde sig så, en på ett och en på ett annat sätt, att *Don Quixote* måste anse dem för helt andra menniskor än dem han förut sett på detta slott. Derefter gingo de i all stillhet till rummet, hvarest *Don Quixote* sof och hvilade efter alla sina utståndna mödor; de närmade sig till honom, då han låg trygg i sin djupa sömn, samt bundo hans händer och fötter så fast, att då han med förskräckelse vaknade, kunde han icke röra sig eller företaga något annat, än på det högsta förundra sig öfver de besynnerliga ansigten och gestalter han såg omkring sig; hvarföre han också genast föll på den tanken, som oupphörligt sysselsatte hans förvirrade inbillningskraft, nämligen att alla dessa gestalter voro spöken, som hade sitt tillhåll i detta förtrollade slott, och att han sjelf blifvit förtrollad; emedan han ej kunde röra sig eller företaga något till sitt försvar. Allt detta gick för sig på det sätt Prästen, uppfinnaren till hela företaget, förut föreställt sig. Af alla de närvarande hade *Sancho* ensam bibehållit sin skepnad och sitt förra skick: Föga fattades väl, att han var lika förryckt som hans Herre; dock kände han alla dessa

ut-

utspökade personer, men vågade ej öppna sin mun, utan han ville se huru det vidare skulle gå med hans bundna och fångna Herre, hvilken icke eller sade ett ord, utan afbidade utgången på detta sitt missöde, som blef: att buren inbars och *Don Quixote* inpackades uti densamma, hvarefter den igenspikades så starkt, att den ej kunde uppbrytas utan mycken möda. Derefter togo de buren på sina axlar, och i det de utgingo ur rummet, hörde de en förfärlig röst, den Barberaren (icke den med sadeln, utan den andra) förstod att tillkonstla på bästa sätt, och hvilken sade: "O Riddare af den sorgliga skepnaden! låt det "fängelse, i hvilket du nu föres, icke göra dig "bekymmer; ty således måste det gå till för "att hastigare fullborda det äfventyr du med "din ovanliga styrka åtagit dig; och det utfö"res, när det vilda Manchaniska lejonet, före"nadt med den hvita Tobosoniska dufvan, böjdt "den stolta nacken under ägtenskapets ljufva "ok, af hvilken oerhörda förmälning, skall till "verldens ljus frambringas den tappra afföda, "som skall träda i sin kraftfulla fars fotspår, "och detta skall ske, förr än den flyktande "Nymphens följeslagare *) för andra gången "genomtågat de lysande stjernbilderna, under "sitt hastiga och naturliga lopp; och du, ädla"ste och lydigaste vapendragare, som någonsin "burit svärd i bältet, skägg på hakan och lukt "i näsan, blif icke förskräckt och oroa dig ej "deröfver, att du ser blomman af allt vandran"de Ridderskap sålunda bortföras inför dina

"ögon;

*) Åsyftar fabeln om *Apollo* och *Daphne*.

"ögon; ty snart, om det så behagar verldens "Upphofsman, skall du finna dig så högt och "ärorikt uppsatt, att du icke igenkänner dig "sjelf, och de löften, din ädle Herre gifvit dig, "skola icke svikas. Äfven får jag, på den visa "Ljugerianas *) vägnar, säga dig, att din lön "skall blifva utbetalad åt dig, såsom du i sjelf-"va verket skall se. Följ nu den mäktige för-"trollade Riddarens fotspår; ty J bören åtfol-"jas hvarthelst vägen leder; och som det ej "är mig tillåtit att säga mera, så må himlen "ledsaga Er, och jag återvänder till det stalle, "hvarifrån jag kom." — Vid slutet af denna spådom upphöjde han sin röst mycket starkt, och lät den sedan småningom nedsjunka till ett så svagt och likasom aftynande ljud, att äfven de, som kände hela detta upptåg, voro frestade att antaga hvad de hörde för en verkelig anderöst.

Don Quixote fann sig mycket tröstad af den spådom han hört; ty han insåg genast betydelsen af densamma, nämligen, att honom lofvades en helig och oupplöslig ägta förbindelse med den älskade *Dulcinea af Toboso*, ifrån hvars lyckliga sköte den afföda, nämligen hans tillkommande söner, skulle utgå, som borde förvärfva hela Mancha en evig ära; och emedan han nu fullkomligt trodde allt detta, upphöjde han sin röst, drog en djup suck, och sade: "O du! hvilken du också må vara, som förespådt mig så mycket godt, jag beder dig,

på

*) Spanska ordet *Mentironiana* är tillskapadt för att beteckna en Ljugerska.

på mina vägnar, anhålla hos den vise häxmästare, som bevakar och skyddar mig, att han ej måtte tillåta det jag förgås i detta fängelse, hvaruti man nu bortför mig, förrän den glada och lyckliga spådom blifvit uppfylld, som man här låtit mig höra; ty om allt inträffar, skall jag anse mitt fängelses plåga för en ära, de kedjor, som fjättra mig, för en hugsvalelse, och den säng, hvaruti jag hvilar, ej för ett hårdt slagtfält, utan såsom mjuka dynor i en lycklig brudsäng. Hvad åter angår, att trösta min Vapendragare *Sancho Panza*, så förlitar jag mig så mycket på hans ädelmod, att han lika så litet öfvergifver mig i olyckan, som i lyckan; ty om antingen hans eller mitt eget missöde gjorde det omöjligt för mig, att skänka honom en Ö, eller något annat af lika värde, såsom jag lofvat honom, kan han åtminstone icke förlora sin lön, emedan jag i mitt Testamente, som redan är färdigt, har bestämt hvad han skall få, väl icke svarande emot hans många och stora tjenster, men åtmindstone efter min förmåga." *Sancho* bugade sig mycket höfligt och kysste Riddarens bägge händer, emedan han ej kunde kyssa en af dem, då de voro sammanbundna. De spökande varelserna satte sedan buren på oxkärran.

XLVII

XLVII CAP.

Om det besynnerliga sätt, hvaruppå Don Quixote *af Mancha var förtrollad, jemte andra märkvärdiga händelser.*

Då *Don Quixote* nu såg sig på detta sätt inspärrad uti en bur, och lyftad på en kärra, sade han: "Många och underbara historier om vandrande Riddare har jag läst; men hvarken har jag läst, hört eller sett att förtrollade Riddare blifvit förda på detta sätt, och så långsamt, som man måste vänta sig af dessa tröga senfärdiga kreatur; ty annars plägar man föra dem genom luften med ovanlig hastighet, inneslutna antingen i ett svart moln, eller på en eldvagn, en vingad häst, eller något annat dylikt djur; men att man nu afhämtar mig på en oxkärra, vid himlen! det väcker hela min förundran. Men kanske Ridderskap och förtrollningar i våra tider böra följa en annan väg än i forntiden, och således är det väl möjligt att, emedan jag är en ny Riddare i verlden, samt den förste som dragit det äfventyrliga Ridderskapets utöfning fram ur glömskan, så har man äfven nyligen uppfunnit andra slag af förtrollningar och andra sätt att bortföra de förtrollade. Hvad synes dig härom, min son *Sancho?*" — "Jag vet just icke hvad mig synes, svarade *Sancho*, emedan jag ej är så beläst i vandrande Ridderskapets skrifter, som Hans Nåd; men med allt detta vågar jag bekräfta och besvärja, att dessa spöken, som vandra här med oss, icke äro så alldeles rätt-trogna." — "Men, min Gud, rätt-trogna, ropade

pade *Don Quixote*, huru kunna de vara det, då de äro onda andar, som antagit falska kroppar, för att verkställa detta, och försätta mig i denna ställning? Vill du öfvertyga dig om sanningen häraf, så vidrör dem endast, och du skall finna att deras kroppar endast bestå af luft och hafva inga beståndsdelar, utan äro blott en synvilla." — "Jo, min själ, svarade *Sancho*, jag har vidrört dem, och den der djefvulen, som fjäskar så beställsam omkring oss, har ett dugtigt kött, samt derjemte en annan egenskap, mycket olika med den jag hört sägas onda andar hafva, nämligen att de lukta utaf svafvel och andra elaka dunster; men denne åter luktar af ambra, så att det kännes på en half mil." Härvid talade *Sancho* om *Don Fernando*, hvilken, såsom förnäm Herre, var väl parfumerad." — "Förundra dig icke öfver detta, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote;* ty du måste veta, att onda andar kunna mycket; men om de också antaga en lukt, så lukta de dock sjelfva ingen ting, emedan de äro andar; och om de hafva en lukt, kan den omöjligt vara angenäm, utan elak och stinkande, och skälet är att de, hvarhelst de befinna sig, föra afgrunden med sig, och kunna icke emottaga minsta lindring i sina qval; då således en god lukt är angenäm och förfriskande, kunna de omöjligt hafva en sådan; och om det synes dig, att den djefvulen, om hvilken du talar, luktar af ambra, så bedrager du antingen dig sjelf, eller söker han bedraga dig, på det du icke må anse honom för en ond ande." Hela detta samtal, som föreföll imellan Herrn och hans

Va-

Vapendragare, väckte fruktan hos *Don Fernando* och *Cardenio*, att *Sancho* omsider skulle upptäcka hela tillställningen, då han redan kommit den på spåren; de beslöto derföre att påskynda afresan, ropade värden afsides och befallte honom sadla *Rozinante* samt uppbetsla *Sanchos* åsna, hvilket han äfven i största hast gjorde. Prästen hade imedlertid öfverenskommit med uppsyningsmännen, att de skulle följa honom ända hem, emot bestämd betalning för hvarje dag. *Cardenio* upphängde, på ena sidan af *Rozinantes* sadel, Riddarens sköld, och på den andra barberarebäckenet, hvarefter han genom tecken befallte *Sancho* stiga på sin åsna och leda *Rozinante* vid betslet; på bägge sidorna om kärran åtföljde uppsyningsmännen med sina skjutgevär. Men innan kärran afgick kommo värdinnan, hennes dotter och *Maritornes* dit, att taga afsked af *Don Quixote*, och låtsade dervid gråta af sorg öfver hans olycka; *Don Quixote* sade då till dem: "Gråten icke, mina nådiga Damer; ty de, som ägnat sig åt det värf jag åtagit mig, äro underkastade sådana olycksfall; och om dylika missöden ej träffade mig, skulle jag icke anse mig för en ryktbar vandrande Riddare; ty sådana Riddare, som hafva föga namn och ryckte, äro aldrig blottställda för dylika händelser, emedan ingen finnes i verlden, som mycket bekymrar sig om dem. Deremot förhåller det sig annorlunda med de tappra; ty många Furstar och Riddare finnas, som afundas dem deras dygd och tapperhet, hvarföre de med elaka medel söka att alldeles utrota dessa ädla menniskor.

niskor. Dock är dygden alltid så mäktig, att den ensam uppväger allt det trolleri detsammas förste uppfinnare, *Zoroaster*, kunnat åstadkomma, framgår segrande ur hvarje fara, och utbreder sitt ljus öfver verlden, likasom solen på himmelen. Förlåten mig, sköna Damer, om jag, genom ovarsamhet, förorsakat Er något besvär; ty med uppsåt och villja gör jag det aldrig emot någon. Bedjén himlen, att han förlossar mig ur detta fängelse, uti hvilket någon elak häxmästare försatt mig; ty så snart jag ser mig befriad derutur, skall all den godhet man visat mig i detta slott aldrig utplånas ur mitt minne, och jag skall söka att vedergälla den såsom den förtjenar."

Under det att detta samtal hölls imellan slottets Damer och *Don Quixote*, togo Prästen och Barberaren afsked af *Don Fernando* och hans följeslagare, Capitainen och Landtdomaren, samt alla de hjerteligt nöjda Damerna, särdeles *Lucinda* och *Dorothea*. Alla omfamnade hvarandra, med löfte att gifva hvarandra underrättelser om hvad på ömse sidor vidare kunde tilldraga sig. *Don Fernando* tillkännagaf för Prästen, hvart han borde skrifva, för att underrätta honom, huruledes det gick med *Don Quixote*, under det han försäkrade Prästen, att ingen ting kunde göra honom mera nöje än att få veta detta; deremot ville han underrätta Prästen om allt hvad han trodde kunna göra honom ett nöje, såsom om sitt eget bröllop, om *Zoraydas* dop, huru det gick med *Don Luis*, samt om *Lucindas* ankomst hem. Prästen lofvade att noga uppfylla allt

hvad honom blifvit anbefalldt; hvarefter de ännu en gång omfamnade hvarandra, och förnyade alla vänskapsförsäkringar. Värden närmade sig sedan till Prästen, lemnade honom en bundt papper, och sade honom: att han funnit den i ett hörn af den kappsäck, uti hvilken Berättelsen *om den otidigt nyfikne* låg; och då dessa papperens ägare troligen aldrig mera ärnade återkomma, kunde Prästen nu taga dem med sig, emedan han (värden) ej kunde läsa, och derföre brydde han sig icke om dem. Prästen tackade, öppnade bundten, och fann titeln vara denna: *Berättelse om Rinconete och Cortadillo* *), hvaraf han fann, att detta var en annan berättelse, och gjorde deraf den slutsatts, att då den förra han läst var rätt god, kunde denna äfven vara det, emedan den troligen var af samme författare, hvarföre han förvarade den, med föresats att läsa densamma vid första tillfälle. Han och hans vän Barberaren stego nu bägge till häst, med masquer för sina ansigten, på det de ej straxt måtte igenkännas af *Don Quixote*, och derefter redo de bakom kärran, då hela tåget gick i följande ordning:

Först kom kärran, som kördes af oxdrifvaren; på sidorna befunno sig, såsom förut är sagdt, uppsyningsmännen, beväpnade med sina skjutgevär; derefter följde *Sancho* på sin åsna, och han förde *Rozinante* vid betslet; tåget slutades af Prästen och Barberaren, alfvarsamt framskridande med betäckta ansigten och ri-

dande

*) Denna Berättelse är författad af *Cervantes* sjelf, innan han ännu skref sin *Don Quixote*, och lärer åsyfta särskilta händelser eller personer inom Sevilla, der författaren då uppehöll sig.

dande på stora mulåsnor; ty de redo ej fortare än oxarne gingo förut. *Don Quixote* satt i sin bur, med bundna händer, utsträckta ben, och lutade sig emot spjälorna så tyst och tålig, att han snarare syntes vara ett stenbeläte än en menniska af kött och blod. Uti ett så långsamt och högtidligt tåg, under beständig tystnad, framskredo de väl två mil, då de omsider anlände till en däld, hvarest oxdrifvaren fann det beqvämt att hvila och låta sina oxar beta; då han sade detta åt Prästen, yttrade Barberaren, att de borde resa litet längre fram, emedan han visste, att en dal var belägen nedanföre en höjd, som de sågo framför sig, och derstädes vore ymnigare och bättre gräs, än på stället der man nu ärnade beta. Barberarens förslag antogs, och resan fortsattes. Imedlertid såg Prästen sig tillbaka, och märkte, att sex eller sju karlar till häst, väl klädda, kommo bakom dem, och upphunno äfven snart sällskapet, emedan de icke färdades så långsamt som oxarna framskredo, utan såsom männer, hvilka rida på Clereciets mulåsnor, och längta att hinna till middagsbordet på värdshuset, dit man ännu hade en hel mil. De skyndsamma uppnådde snart de tröga; man hälsade höfligt på hvarandra, och en af dessa resande, som verkeligen var en Domherre ifrån Toledo, samt de öfrigas husbonde, hvilka följde honom, kunde, då han såg den högtidliga processionen med kärran, uppsyningsmännen, *Sancho*, *Rozinante*, Prästen och Barberaren, men ännu mera den i buren sittande bundne *Don Quixote*, icke afhålla sig ifrån att fråga, hvad det be-

 tydde,

tydde, att man förde denne mannen på detta sätt? ehuru han, då han igenkände uppsyningsmännen af deras vanliga tecken, trodde sig finna, att den fängslade var någon rycktbar stråtröfvare, eller annan brottsling, som det Heliga Brödraskapet låtit gripa, för att befordra honom till straff. En af uppsyningsmännen, till hvilken frågan ställdes, svarade då: "Vördige Herre! Riddaren, som nu föres på detta sätt, må sjelf säga hvad det betyder, emedan vi icke veta det." Då *Don Quixote* hörde detta samtal, sade han: "Täcktes mine Herrar Riddare först säga mig, huruvida de hafva någon kunskap och erfarenhet om det vandrande Ridderskapet? ty om så är, kan jag meddela Er mina missöden; men i annat fall lönar det ej mödan, att jag uttröttar mig med berättelse derom." Prästen och Barberaren hade nu närmat sig, då de märkte att de resande kommo i samtal med *Don Quixote*, emedan de ville vara färdiga att svara på ett sådant sätt, att deras företag icke skulle upptäckas. Den resande andelige Herrn fortfor då: "att säga sanningen, min bror, är jag mera bekant med Riddareböcker än med *Villalpandos* Summarium, så att då frågan ej är om något annat, kan Ni gerna meddela mig allt hvad Ni behagar." — "Nå väl då, återtog *Don Quixote*, emedan så förhåller sig, bör Ni veta, Herr Riddare, att jag i denna bur föres förtrollad genom några elaka häxmästares afund och list; ty dygden förföljes alltid mera af de elaka än hon älskas af de goda. Jag är en vandrande Riddare, och icke af deras antal, hvilkas namn

ryck-

ryktet ej tillåter förevigas af minnet; utan af dem, hvilka, till trotts af afunden, alla Magier i Persien, alla Brachmaner uti Indien, och alla Gymnosophister i Æthiopien, skola uppsätta sina namn i odödlighetens tempel, att tjena kommande tider till ett efterdöme, och vandrande Riddare således hafva spår för sig att följa, om de villja uppnå den ärofulla högsta spetsen af krigsyrket." — "Herr *Don Quixote af Mancha* säger alldeles sannt, inföll nu Prästen; ty det är ej hans egen skull, att han nu föres förtrollad på denna kärra, utan det sker genom deras elakhet, hvilka förfölja dygden och hata tapperheten. Denne, vördige Herre! är *Riddaren af den sorgliga skepnaden*, hvars namn Ni kanske hört nämnas någon gång, och hvars väldiga bedrifter samt stora företag skola ristas i hård metall och oförgänglig marmor, ehuru mycket afunden bemödar sig att fördunkla dem och ondskan att dölja dem."

Då Domherren hörde både den fångne och den frie tala i samma ton, gjorde han af förundran ett korstecken för sig, och kunde alldeles icke begripa hvad detta betydde; en lika förundran intog äfven hans följeslagare. *Sancho Panza*, som äfven närmat sig, för att höra samtalet, och hjelpa allt i behörig ordning, sade nu: "Gode Herrar! J må nu upptaga illa eller väl hvad jag säger, så försäkrar jag, att min Herre *Don Quixote* är likaså litet förtrollad, som min mor; han har sitt fulla förstånd, han äter, dricker och förrättar sin nödtorft som andra menniskor, just som han gjorde innan han blef insatt i denna fogelbur.

Om

Om det nu så är, huru vill Ni då inbilla mig, att han är förtrollad? ty jag har hört många menniskor säga, att de förtrollade hvarken äta eller dricka, sofva eller tala, och min Herre kan, om det faller honom in, tala mera än trettio Advokater.” Derefter vände han sig om, såg på Prästen, och sade: ”Ack! Herr Pastor! Herr Pastor! tror Herrn, att jag ej känner igen honom? menar Ni jag ej begriper och gissar hvad som åsyftas med dessa nya förtrollningar? Jo jo! jag känner Er, ehuru väl Ni än gömmer ansigtet, och vet hvad allt betyder, ehuru konstigt det är tillställdt. Kort sagdt: der afund herrskar kan dygd ej lefva, och der en girig är Herre finnes ingen frikostighet. Hin onde har kommit med i spelet; ty om Ers Vördighet ej varit, så hade kanske denna stund min Herre varit förmäld med den Micomiconiska Prinsessan, och jag åtmindstone Grefve; ty något mindre kan ej väntas af min goda Herre af den sorgliga skepnaden, samt af mina stora förtjenster; men nu ser jag, att det är sannt hvad som säges, att lyckans hjul löper fortare än ett qvarnhjul, och att det, som i går var uppe i luften, i dag är ned vid marken. Det förargar mig mest i afseende på min hustru och mina barn; ty då de nu böra förvänta sig, att deras far skall inträda genom dörren såsom Ståthållare eller Vice-Konung öfver en Ö eller ett Rike, så återkommer han dock som en Stalldräng. Allt hvad jag nu sagt, Herr Pastor, skall endast tjena att röra Ers Vördighets samvete, i afseende på Ert elaka behandlingssätt emot min Herre; men se

till

till att man ej i ett annat lif fordrar räkenskap för min Herres fängelse, och att Ni ej får ansvara för all den hjelp och det understöd min Herre kunnat lemna de betryckta under den tid han varit inspärrad." — "Här måste ljusen putsas! inföll nu Barberaren; således, *Sancho*, hör Ni också till Er Herres Brödraskap? Vid himlen, det förefaller mig, som om Ni borde hålla honom sällskap i buren, för att blifva förtrollad likasom han, emedan hans Ridderskap äfven smittat Er. Till Er olycka går Ni hafvande med hans löften, och i en olycklig stund uppsteg i Er hjerna den Ö, efter hvilken Ni är så girig." — "Jag går ej hafvande med något, svarade *Sancho*, och är ej den man, som låter göra mig hafvande, om det ock vore af en Konung. Ehuru jag är fattig, är jag dock en gammal Christen, samt är ingen något skylldig; och om jag vill hafva öar, så eftersträfva andra det som är sämre. Enhvar är sina gerningars arfvinge, och ehuru jag blott är en menniska, kan jag dock blifva Påfve, och så mycket mera Ståthållare på en Ö, i synnerhet om min Herre vinner så mycket, att han ej vet huru han skall använda allt. Tänk hädanefter litet mera på hvad Ni säger, Herr Barberare; ty det är ej den största konst i verlden att putsa skägg, och en är så god som en annan. Detta säger jag, emedan vi alla väl känna hvarandra, och jag inlåter mig aldrig i falskt spel. Himlen vet bäst, huru det verkeligen förhåller sig med min Herres förtrollning, och dervid må det förblifva; ty att omröra allt, försämrar saken."

Bar-

Barberaren vågade ej svara *Sancho*, på det dennes enfald ej måtte upptäcka hvad både Prästen och han så gerna ville dölja; och af samma farhåga hade Prästen föreslagit Domherren att rida förut, emedan han ville omtala för honom hela hemligheten i afseende på den inspärrade, jemte andra saker, som kunde roa honom. Domherren gjorde så, och red jemte sina betjenter förut med Prästen. Han hörde uppmärksamt på allt hvad denne berättade honom om *Don Quixotes* stånd, lefnad, galenskap och seder, hvarjemte Prästen i korrthet omtalade orsaken och upphofvet till denna galenskap, jemte allt hvad han företagit sig intill den stund han insattes i buren, hvarmed man hade för afsigt att föra honom hem, för att tillse, om ej något medel kunde uppfinnas att bota denna galenskap.

Domherren och hans betjenter förundrade sig på det högsta öfver *Don Quixotes* besynnerliga historia, och då den var slut, sade Domherren: "I sanning, Herr Pastor, jag är af den tanken, att de så kallade Riddare-Romanerna äro mycket skadliga i en Stat; ty ehuru jag, under sysslolöshet och ledd af en falsk smak, läst början nästan på alla af dem som äro tryckta, har jag dock aldrig kunnat förmå mig att genomläsa en enda från början till slut; ty mig synes att de alla mer eller mindre innehålla nästan samma saker, och att intet står i en, som ej igenfinnes i en annan. Efter min mening äro detta slags böcker och dickter vida under de så kallade Milesiska Fabler, hvilka bestå af osammanhängande berättelser,

åsyf-

åsyftande blott att roa utan att undervisa, i motsatts af de Moraliska Fablerna, som på en gång roa och undervisa; men om också förnämsta afsigten med dessa Riddare-Romaner är att roa, så finner jag ej att de ernå ändamålet, emedan de äro uppfyllda af galenskaper utan sammanhang; ty det nöje själen skall uppfatta, leder sitt ursprung ifrån skönhet och öfverensstämmelse i det som framställes, i betraktande af tingen som man ser, eller dem inbillningskraften målar för oss, och allt hvad som i sig sjelft är fult eller oformeligt, kan ej uppväcka något välbehag hos oss. Hvilken skönhet, till exempel, eller hvilket förhållande imellan delarne och det hela finnes väl i en bok, eller en berättelse, hvarest man ser en gosse, vid omkring 16 års ålder, gå i strid emot en jätte, hög som ett torn, och hugga honom i tvenne stycken, såsom vore han ett stycke pepparkaka? Och då man vill afmåla för oss ett fältslag, sedan man förut omtalat att fiendens krigshär utgjort öfver en million menniskor, så låter man bokens hjelte gifva sig i färd med hela denna här; och ehuru svårt det än kan förefalla oss, måste vi, enligt berättelsen, ändock tro, att en sådan Riddare ensam, blott genom sin tappra arms styrka, erhållit segren. Hvad skall man säga om den beredvillighet, hvarmed en Drottning, eller en Prinsessa, som skall ärfva en Kejserlig thron, kastar sig uti en obekant vandrande Riddares armar? Hvilket sinne, så vida det ej är alldeles barbariskt och obildadt, kan roas vid läsningen deraf, att ett stort torn, uppfylldt af

Rid-

Riddare, flyter öfver hafvet med gynnande vind, likasom ett skepp, samt huru det om aftonen varit vid kusten af Lombardiet, men följande morgonen landat hos Prästen *Johannes* uti Indien, eller vid något annat lands kust, det *Ptolomæus* aldrig upptäckt och *Marcus Polus* aldrig sett? Om man häruppå vill svara, att de, som skrifva sådana böcker, icke utgifva dem för annat än tomma dikter, och att de således icke äro förbundna att iakttaga alla småsaker eller en sträng sanning, så vill jag invända, att en dikt endast är god i samma mån den närmar sig till sanningen, och att den behagar så mycket mera, då det, som är tvifvelaktigt, kan förenas med det möjliga. Man måste söka att förlika dikten med läsarens sunda förnuft, och skrifva så att det omöjliga kan göras möjligt, samt vägen till stora företag jämnad, så att våra sinnen alltid förblifva i en viss spänning, hvaraf uppkomma uppmärksamhet, beundran, hänryckning, och ett fortvarande nöje på en gång; men alla dessa saker kunna icke åstadkommas af den, som aflägsnar sig ifrån sannolikhet och naturens efterhärmning, hvaruti fullkomligheten af det som framställes endast består. Jag har ännu aldrig sett någon Riddare-Roman, hvars fabel utgjort en sammanhängande kropp med riktigt afmätta delar, så att det medlersta öfverensstämt med början, samt slutet med början och midten; utan sammansättningen har bestått af så många olika delar, att författarens afsigt snarare synes varit att framalstra ett vidunder än en figur med rigtiga proportioner. Dessutom hafva dessa

för-

författare en trög stil, omöjlighet i handlingar, otuckt i kärleken, plumphet i uppförande, för mycken vidlöftighet i beskrifningar om fältslag, narraktighet i tal, orimlighet i resor; korrt sagdt: alldeles motsatserne af hvad man kallar ett konstens alster, sammansatt med förstånd, och af denna orsak förtjena de att, såsom onyttiga varelser, alldeles förjagas ifrån hvarje Christelig stat."

Prästen hörde på honom med stor uppmärksamhet, och fann honom vara en man med odladt förstånd, samt att han hade rätt i hvad han sade; han förklarade derföre, att han var af samma mening, och emedan äfven han hatade Riddare-Romaner, hade han uppbränt alla dem *Don Quixote* ägt, hvilka utgjordt ett icke ringa antal. Derefter omtalade han den undersökning han anställt med dessa böcker, hvilka af dem han dömt till elden och hvilka han benådat, hvaröfver Domherren mycket skrattade, och sedan sade: "Oaktadt allt det onda jag omtalat i afseende på dessa böcker, finnes dock något godt i dem, nämligen sjelfva ämnet för dessa skrifter, emedan en god författare skulle dervid kunna visa hela sin förmåga, då de erbjuda ett så vidsträckt fält, der man utan minsta hinder kan använda sin penna och sin inbillningskraft: än beskrifva skeppsbrott, olyckor, envig och fältslag; än måla en stor Fältherre, med alla hans erforderliga egenskaper, huru han visar sig försigtig att förekomma fiendens list, eller, såsom en öfvad Orator, öfvertalar eller afråder sina soldater, mogen i sina rådslag, hastig i sina be-

slut,

slut, lika modig under afbidandet af ett anfall, som då han sjelf gör det; här kan målas en sorglig, beklagansvärd händelse, der en oväntad och glad omständighet; än en skön, kysk, dygdig och ädel Dame; än en Christelig, tapper och ömsint Riddare; än en vild, stormodig Barbar; än en förträfflig Furste, som visar sig ädelmodig med förstånd, utöfvar godhet och rättvisa emot sina undersåtare, och belönar med urskilljning deras förtjenster, som omgifva honom; ja, författaren kan visa sig såsom Astrolog, som kunnig Cosmograph, som Musicus, Statsman, samt, då tillfället fordrar och han så vill, äfven som Necromant. Han kan framställa för oss *Ulyssis* slughet, *Æneæ* fromhet, *Achillis* mod, *Hectors* olyckor, *Sinons* förräderi, *Euriali* vänskap, *Alexanders* gifmildhet, *Cæsars* själsstorhet, *Trajani* mildhet och rättvisa, *Zopyri* trohet, *Catos* fasta karakter; korrt sagdt: alla de fullkomligheter, som utgöra en stor man, än förenade hos en enda, än delade imellan flera. Om detta utfördes i en behaglig och lätt stil, åtföljd af en snillrik uppfinning, hvilken närmade sig till sanningen så mycket som möjligt, så skulle allt blifva en sammansättning af olika färgade, men skönt sammanväfda trådar, hvilka, efter konstverkets fullbordan, skulle framvisa för oss så mycken fullkomlighet och skönhet, att ändamålet, nämligen att på en gång roa och undervisa, derigenom bättre vanns än uti någon annan skrift; ty det mångfalldiga innehållet skulle gifva författaren tillfälle att ömsom visa sig såsom Episk, Lyrisk, Tragisk eller Comisk Skriftställare, och

att

att förena alla de saker, som utgöra de mest angenäma konsters, Poësiens och Vältalighetens, sanna väsende; ty den Episka skaldekonsten kan framställas så väl i prosa som på vers."

XLVIII CAP.

Hvaruti Domherren fortsätter sitt betraktelseämne om Riddare-Romaner, jemte andra saker, värdiga hans goda förstånd.

"Ers Vördighet, Herr Domherren, har fullkomligt rätt, svarade Prästen, och derföre äro äfven de högst klandervärda, som hittills författat sådana böcker, utan att dervid följa en förnuftig ordning eller konstens reglor, hvarigenom de i prosa kunnat blifva likaså namnkunniga, som de bägge förnämsta Grekiska och Latinska Poëterna äro." — "Jag, återtog Domherren, har åtmindstone varit mycket frestad att skrifva en Riddare-Roman, uti hvilken jag ville iakttaga alla de reglor jag nu omtalat; och om jag skall bekänna sanningen, har jag redan mera än hundrade ark färdigskrifna, dem jag, för att försöka om de svarade emot det ändamål jag föresatt mig, underställdt sådana mäns pröfning, hvilka ifrigt älska detta slags läsning, så väl lärda och kunniga, som okunniga, hvilka endast finna nöje uti att höra orimligheter, och alla hafva enhälligt lemnat mig bifall. Det oaktadt har jag dock icke velat fortfara, emedan mig syntes, att detta

före-

företag stridde emot mitt stånd och ämbete; äfvensom jag fann, att flera narrar än kloka menniskor finnas i verlden; och ehuru det är bättre att berömmas af några få visa än taddlas af en mängd narrar, så har jag dock icke velat underkasta mig den okunniga hopens förvirrade omdöme, och det är just den som mest läser sådana böcker. Men hvad som mest ryckte pennan ur handen på mig, och förde mig på den tanken att lemna arbetet ogjordt, var en betraktelse, som jag anställde för mig sjelf, i anledning af de Comedier som nu uppföras, och dervid sade jag: emedan de Theaterpiecer, som nu framställas på scenen, så väl de rent af diktade, som de, hvilka man lånat ur historien, alla, eller dock de flesta, äro bekanta såsom det mest orimliga skräp, och såsom hvarken ägande hufvud eller fötter; men den stora hopen likväl med största nöje ser och hör på dem, samt skänker dem sitt bifall, ehuru litet de förtjena det, samt tillika både deras författare, och acteurerne som framställa dem, säga, att de måste vara så beskaffade, emedan den stora hopen så vill; och att de, som behandla fabeln efter konstens reglor, endast skrifva för fyra förståndiga åskådare, då alla de öfriga gäspa af ledsnad vid ett sådant konstens verk, hvarföre man anser det bättre att förtjena sitt bröd af många, än blotta äran af några få: så skulle det väl hafva gått på samma sätt med min bok, sedan jag nött fingrarna af mig, för att följa alla reglor, och jag hade då tröskat på bara halmen. Några gånger har jag väl sökt öfvertyga författare, att de irrat sig i den mening

de

de så envist försvara, att de skulle locka till sig mycket mera folk och förvärfva mera ära, medelst framställning af Comedier efter konstens reglor, än de nu göra med sina osmakliga alster; men deras villomening är så djupt inrotad, att äfven de tydligaste skäl och bevis icke kunna förjaga den *). Jag påminner mig, huru jag en dag sade åt en af dessa hårdnackade: "säg mig, om Ni ej minnes, att för få år sedan tre Tragedier uppfördes i Spanien, dem en af de mest berömda Poëter författat, och de voro så beskaffade, att alla, som sågo dem, både kunniga och okunniga, högre och lägre, förundrade sig öfver dem och hänrycktes deraf, och dessa tre Tragedier inbragte allena mera penningar åt Acteurerne, än 30 af de bästa som sedermera blifvit uppförda?" — "Utan tvifvel, svarade författaren, menar Ers Vördighet nu *Isabella*, *Phillis* och *Alexandra?*" — "Just dessa, svarade jag, och tänk nu efter om de ej äro författade efter konstens reglor, om de af denna orsak upphöra att vara hvad de verkeligen äro, och om de ej behagade alla menniskor? Felet är således icke hos den stora hopen, så att den fordrar ursinnighet; utan hos dem som ej villja eller kunna framställa andra saker. Således fanns ej eller något orimligt i *Den hämnade otacksamheten*, eller i *Numancia*, *den älskande köpmannen*, *den gynnande fiendtliga Sköna*, samt några andra, dem åtskilliga förnuftiga Poëter författat till sin egen äras förökande, och till vinst för Acteurerne. Jag til-

*) Man kan med skäl säga, att *Cervantes* skrifvit för alla tidehvarf — Läsaren må sjelf lämpa allt detta på vårt närvarande.

tillade ännu några saker, så att han syntes förvirrad; men var dock icke tillräckligt öfvertygad eller nog tillfredsställd dermed, för att förmås att aflägga sin villfarelse."

"Det ämne Ers Vördighet nu afhandlat, inföll Prästen, har uppväckt det gamla hatet hos mig emot de Comedier, som nu vanligen uppföras, och hvilka äro lika vedervärdiga för mig, som Riddare-Romanerna. En Comedie bör, enligt *Tullii* mening, vara en spegel för menniskolifvet, ett mönster för seder, en framställning af sanning; men de, som nu uppföras, äro dårskapens spegel, exempel af narraktigheter och vällustens bilder; ty kan väl någon mera narraktig framställning finnas ibland de ämnen vi nu afhandla, än då i första scenen af första acten ett barn föreställes liggande i sin linda, men hvilket redan i andra scenen framträder såsom en skäggig man? Hvad är narraktigare, än att framställa en tapper redan utlefvad gubbe, en feg yngling, en lakej som är orator, en Page som är rådgifvare, en Konung som är gatsopare, och en Prinsessa som är kökspiga? Hvad skall man dernäst säga om iakttagande af tid och rum, när och hvarest de föreställda handlingarna tilldraga sig? Jag har sett Comedier, hvarest första dagen börjas i Europa, den andra i Asien, och den tredje i Africa; så att om Comedien haft fyra acter, hade fjerde dagen slutat sig i America, och således hade händelsen tilldragit sig i fyra verldsdelar? Om efterhärmning är en hufvudsak i en Comedie, huru är det då möjligt, att äfven ett medelmåttigt

måttigt

måttigt förstånd kan föreställa sig en händelse, som tilldrager sig i *Pepins* och *Carl den Stores* tid, och att uti samma stycke Kejsar *Heraclius* synes, som med det heliga korset håller sitt intåg i Jerusalem och till den heliga grafven, samt således förväxlas med *Gottfried af Bouillon*, till trotts af den tiderymd, som finnas imellan alla dessa personer? Och om en Comedie är grundad på dikt, historiska sanningar likväl inflickas i densamma, och stympningar af tider och personer tillsättas, icke med något sken af sannfärdighet, utan så, att felen falla en hvar i ögonen, och en ursäkt möjligen icke kan äga rum? Men det värrsta af allt är, att okunniga menniskor finnas, som påstå allt detta vara en fullkomlighet, och att alla andra fordringar äro orimliga. Villje vi nu åter betrakta andeliga skådespel, huru många falska underverk framställas icke i dem, huru många apocryphiska och illa förstådda saker, då man tillägnar det ena Helgonet det andras underverk? Ja, de våga äfven framställa underverk i verldsliga Comedier, utan allt afseende på förnuft; emedan dem synes, att ett underverk eller en uppenbarelse, som tilldrager sig på det eller det stället, skall, såsom man säger, göra god verkan, roa okunniga menniskor och locka dem till skådespelet. Allt detta sker på sanningens bekostnad, till historiens förderf, och till alla Spanska Snillens vanära; ty främlingar, som noga iakttaga Comediens reglor, anse oss för okunniga Barbarer, då de se sådana orimligheter och narraktigheter, som vi tillverka. Det skulle ej vara en tillräcklig ursäkt att

att säga, att den hufvudafsigt väl inrättade Stater hafva, då de tillåta allmänna skådespel, är att skänka folket ett oskyldigt tidsfördrif, och att afböja alla elaka företag, dem sysslolösheten alstrar; och emedan detta ändamål kan vinnas både igenom goda och dåliga Comedier, så är det onödigt att göra lagar för scenen, eller att inskränka Auctorer och Acteurer till något visst, som de böra framställa såsom det rätta, emedan afsigten, som sagdt, ernås med hvad som helst. Häruppå ville jag svara, att denna afsigt vida bättre skulle vinnas genom goda Comedier än genom de usla; ty den, som ser en efter konstens reglor väl sammansatt Comedie, finner sig road af skämtet, och undervisad af sanningen, förundrar sig öfver händelserna, blifver klok af förnuftiga framställningar, försigtig genom hindren, skarpsinnig genom exemplen, uppretad öfver lasten och hänryckt af dygden; alla dessa verkningar åstadkommas genom en god Comedie hos åskådaren, ehuru grof och känslolös han också må vara, och af alla omöjligheter är det den största, att en Comedie, som har dessa egenskaper, icke skulle roa, tillfredsställa och uppbygga i en högre grad, än en sådan som saknar dem alla, såsom det förhåller sig med de flesta af dem, hvilka vanligen uppföras. Skulden härtill ligger dock icke endast hos författarne; ty många af dem veta rätt väl hvaruti de fela, och känna äfven noga hvad de böra göra; men sedan Comedier blifvit en handels-speculation, så säga de, och det med skäl, att Acteurerne ej köpa dem, om de icke äro efter deras smak;

och derföre rättar författaren sig efter Acteuren, som gör Comedien sådan den betalande vill hafva densamma. Att detta är sannt, finner man af den myckenhet Comedier en af våra mest snillrike författare *) skrifvit, och hvilka äro så prydliga och muntra, hafva så välljudande vers, så vackra dialoguer, så djupsinniga meningar; korrt sagdt: äro så utmärkta af vältalighet och upphöjd stil, att ryktet om dem spridt sig öfver hela verlden; men emedan han följt Acteurernas lynne, hafva ej alla, såsom några af dem, uppnått all den fullkomlighet som erfordras. Andra åter skrifva utan att egenteligen veta hvad de göra, så att då stycket en gång är framställdt på scenen, måste Acteurerne skynda bort och gömma sig, för att ej blifva bestraffade, såsom några gånger händt, emedan de föreställt något som förolämpat en Konung eller någon förnäm famille. Alla dessa olägenheter skulle försvinna, jemte många andra, dem jag ej en gång velat nämna, om en klok man vid hofvet tillsattes att granska alla Comedier innan de uppföras; icke blott sådana, som uppföras i hufvudstaden, utan alla som spelas i hela Spanien, och utan hvars skrifteliga med sigill bekräftade tillstånd ingen Maktägande i orterna fick låta en Comedie framställas på scenen. På sådant sätt skulle Acteurerne draga försorg om att sända Comedierna till hufvudstaden, hvarefter de med säkerhet kunde uppföras, och författarne skulle då med mera noggrannhet utarbeta sina stycken, i anseende till den fruktan de måste hafva

*) *Lopez de Vega Carpio.*

att underkasta sina arbeten en kunnig mans pröfning. På sådant sätt skulle goda Comedier framalstras, och ändamålet med desamma lyckligt ernås, till folkets tidsfördrif, Spanska Snillets ära, samt Acteurernas egen säkerhet och nytta; ty de behöfde då icke befara att blifva straffade för odugligheter. Om man tillika anförtrodde åt en annan eller samme Censor, att granska de Riddare-Romaner, som hädanefter författas, så skulle man nog få se några sådana med de fullkomligheter Ers Vördighet nyss omtalat; vårt språk skulle då riktas med en ny dyrbar skatt af vältalighet, de gamla Romanerna skulle fördunklas genom de nyas glans, och hvilka kunde tjena till ett anständigt tidsfördrif, icke blott för de sysslolösa, utan äfven för de flitigaste arbetare; ty en båge kan ej alltid vara spänd, och menskliga svagheten förmår lika litet uthärda länge, utan att njuta en loflig vederqvickelse."

Så långt hade Domherren och Prästen kommit i sitt samtal, då Barberaren nalkades dem, och sade till den sednare: "Detta, Herr Pastor, är stället som jag förut omtalat, och der vi kunna taga oss middagsro: ty oxarne finna äfven här ett skönt och ymnigt bete." — "Så synes äfven mig," svarade Prästen, hvarefter han för Domherren berättade hvad de ärnade göra, och denne fick lust att stanna qvar hos dem, lockad af den sköna däldens behag, i hvilken de befunno sig, emedan han både ville andas den friska luften och fortsätta samtalet med Prästen, för hvilken han redan fattat mycken vänskap; äfvenledes ville

han

han veta något mera om *Don Quixotes* äfventyr. Han befallte derföre en af sina betjenter att rida fram till värdshuset, som var beläget ej långt derifrån, samt der hämta för dem alla hvad som fanns att spisa, emedan han beslutit hvila en stund på detta ställe. En af betjenterne svarade då: att åsnan, som bar deras matförråd, och redan måste befinna sig vid värdshuset, var tillräckligt försedd med allt, hvarföre de ej behöfde köpa annat än hafre på värdshuset. — "Om så är, svarade Domherren, så för dit alla hästarne, men återför packåsnan hit."

Under allt detta märkte *Sancho*, att han kunde tala med sin Herre, utan att Prästen och Barberaren gåfvo akt på honom; ty dem misstänkte han mycket; således gick han till buren, der hans Herre satt, och sade: "Nådige Herre! på mitt samvete ligger något tungt, som jag måste säga Er, nämligen huru det förhåller sig med Er förtrollning; saken är den, att de tvenne, som med betäckta ansigten åtfölja oss, äro Prästen och Barberaren ifrån vår by; och jag föreställer mig, att det knep de gjort, att på detta sätt bortföra Herrn, endast skett af afund, emedan Herrn öfverträffat dem i berömvärda bedrifter. Om detta är sannt, så följer deraf, att Herrn icke är förtrollad, utan bedragen och gäckad. Till bevis deruppå vill jag nu fråga Herrn om en sak, och om Herrn svarar mig så som jag tror han bör göra, så kan Herrn med händerna gripa hela bedrägeriet, och finna att Herrn icke är förtrollad, utan förvriden i hufvudet." — "Fråga

ga allt hvad du vill, min son *Sancho*, svarade *Don Quixote*, och jag skall svara efter din önskan; men om du påstår, att de, som nu åtfölja oss, äro Prästen och Barberaren, våra landsmän och goda bekanta, så kan väl vara att de synas så för dig; men att de i sjelfva verket äro det, derom kan du på intet sätt öfvertyga mig; ty hvad du bör tro och begripa, är, att om de synas dig vara dessa personer, så måste de, som förtrollat mig, hafva påtagit sig en sådan skepnad, emedan det är lätt för häxmästare att antaga hvilken skepnad dem behagar, och om de antagit den af våra vänner, så hafva de gjort det att förmå dig tänka hvad du nu tänker, och att insnärja dig i en labyrinth af inbillningar, ifrån hvilken du ej skall hitta ut, om du också har *Thesei* tråd; också göra de det derföre, att jag måtte blifva vacklande i min öfvertygelse, och ej kunna inse hvarifrån denna olycka kommit öfver mig. När du således säger mig, att Prästen och Barberaren ifrån vår by ledsaga mig, men jag ändock befinner mig inspärrad, och vet, att icke menskliga, utan endast öfvernaturliga krafter kunnat förmå instänga mig i buren; hvad vill du då jag skall säga och tänka annat, än att sättet till min förtrollning öfverträffar allt hvad jag läst i alla berättelser om vandrande Riddare, som blifvit förtrollade? Du kan således vara obekymrad, ty det du säger och tror dem vara, äro de likaså litet som jag är en Turk; men hvad det angår, att du vill fråga mig något, så säg ut, och jag skall svara dig, om du också frågade tills i

mor-

morgon." — "Heliga Guds moder! ropade *Sancho* nu med hög röst, är det då möjligt att Herrn kan vara så hårdnackad och så alldeles utan hjerna, att Herrn icke inser, det jag talar rena sanningen, och att elakhet har mera del i denna Herrns arrest och olycka än förtrollning? Men efter det så förhåller sig, vill jag tydeligen bevisa att Herrn icke är förtrollad; svara mig derföre, så visst som Herrn önskar att himlen måtte befria honom ifrån detta qval, och Herrn åter vill befinna sig i Hennes Nåd *Dulcineas* armar, då han minst tänker deruppå." — "Upphör med dina besvärjningar, sade *Don Quixote*, och fråga hvad du vill; ty jag försäkrar dig ännu en gång, att jag med noggranhet skall svara dig." — "Just derom ber jag, fortfor *Sancho;* och nu önskade jag veta något, det Herrn måste säga mig, utan att tillägga eller fråntaga något, det vill säga, såsom jag hoppas alla de personer göra, som bruka vapen, och till hvilka Ni, nådige Herre, såsom vandrande Riddare räknar Er." — "Jag lofvar ju, att icke på något sätt säga osannt, svarade *Don Quixote*, och framställ derföre din fråga; ty jag ledsnar verkeligen vid alla dina omsvep, böner och försäkringar" — "Nå, fortfor *Sancho*, jag förlitar mig på Herrns godhet och sannfärdighet; och för att således komma i ordning med detta vårt förehafvande, frågar jag med all vördnad, om, under den tid Herrn varit inspärrad och, såsom honom sjelf synes, förtrollad i denna bur, ingen lust har fallit på Herrn att förrätta de stora eller små angelägenheterne, såsom

man

man säger?" — "Jag förstår ej hvad du menar med dessa angelägenheter, svarade *Don Quixote*; förklara dig mera tydligt, om jag skall svara dig rigtigt." — "Är det möjligt, fortfor *Sancho*, att Herrn icke en gång vet hvad det betyder, att förrätta stora eller små angelägenheter? sådant lära ju barnen i Skolan, för att få gå ut. Herrn bör således veta, att jag frågar, om ingen lust kommit på Herrn att göra något, som ingen kan uträtta i Herrns ställe?" — "Nu ändteligen förstår jag dig, *Sancho*, återtog *Don Quixote*, — jo flera gånger, och äfven just nu; derföre hjelp mig ur denna förlägenhet; ty annars går det ej väl."

XLIX CAP.

Innehåller det förnuftiga samtal SANCHO PANZA *hade med sin Herre* DON QUIXOTE.

"Ha ha! ropade *Sancho*, nu knep jag Herrn; detta var hvad jag så gerna ville veta, som lif och död. Tänk nu sjelf efter, nådige Herre; kan Herrn neka, att man vanligen säger om en person, som är sjuk och usel, samt vid elakt lynne, icke äter, icke dricker, icke sofver, ej svarar på något hvad man frågar, att han nämligen är förtrollad? Hvaraf man kan göra den slutsats, att de som icke äta, icke dricka, icke sofva, eller förrätta naturliga behof, verkeligen äro förtrollade; men icke de, som hafva lust att göra hvad Herrn nyss önskat; ty de dricka när man ger dem något, äta när de

hafva

hafva något, och svara på allt hvad man frågar dem." — "Du säger sannt, *Sancho*, svarade *Don Quixote;* men jag har redan sagt dig, att flera slag af förtrollningar finnas, och det kan väl hända, att de under tidens längd blifvit på ett eller annat sätt förändrade, samt att för närvarande de förtrollade göra allt hvad jag gör, ehuru så icke förhöll sig fordom; således kunna inga slutsatser eller bevis dragas från tidernas bruk. Jag vet, och är fullkomligt öfvertygad derom, att jag är förtrollad, och detta är nog för att skänka lugn åt mitt samvete; ty jag skulle mycket oroa mig, om jag ej trodde mig vara förtrollad, för det jag på ett så fegt och dåligt sätt låter bortföra mig i denna bur, hvarigenom jag undandrager många nödlidande mitt bistånd, ehuru de kanske i detta ögonblick äro i högsta behof af mitt understöd och försvar." — "Det må vara, återtog *Sancho;* men till mera bekräftelse vore det bättre Herrn gjorde försök att komma ur sitt fängelse, och jag lofvar använda all min förmåga att hjelpa Herrn dervid; derefter bör Herrn åter sätta sig på sin fromma *Rozinante*, hvilken jag också anser såsom förtrollad, så modstulen och sorgsen skrider han fram; och sedan detta allt är gjordt, villje vi åter försöka vår lycka uti nya äfventyr, hvilka, om de ej blifva gynnande för oss, dock lemna oss tid nog att åter inkrypa i buren; och jag lofvar Herrn, såsom en redlig, trogen Vapendragare, att sätta mig der bredvid Herrn, så framt Herrn skulle vara så olycklig och jag så enfalldig, att icke allt förhåller sig såsom jag redan sagt." — "Jag

är

är nöjd att göra hvad du säger, min vän *Sancho*, svarade *Don Quixote*; och då du finner tillfälle att åter förskaffa mig friheten, så vill jag lyda dig i allt; men du lärer nog få se, min kära *Sancho*, i hvilken villfarelse du befinner dig, i afseende på min olycka."

Under detta samtal hade den vandrande Riddaren och hans föga bevandrade Vapendragare hunnit till stället, hvarest Prästen, Domherren och Barberaren redan stannat, för att vänta på dem. Oxdrifvaren spände genast sina dragare ifrån kärran, och lät dem fritt vandra omkring i den angenäma dälden, hvars behag lockade enhvar till njutning, som ej var så förtrollad som *Don Quixote*, utan så klok och upplyst som hans Vapendragare, hvilken nu bad Prästen om tillstånd att släppa ut Herrn genom en öppning på buren; ty om det ej skedde, torde arresten svårligen förblifva så ren, som det passade sig för en sådan Riddare som hans Herre. Prästen förstod hans mening, och sade: att han gerna ville uppfylla hans begäran, om han ej måste befara, att hans Herre, då han såg sig i frihet, torde begagna sig af den för att begifva sig så långt bort, att ingen mera återfann honom." — "Jag svarar derföre, att han stannar qvar," återtog *Sancho*. — "Och äfven jag, inföll Domherren; helst om han ger sitt löfte, såsom Riddare, att ej aflägsna sig ifrån oss förr, än vi tillåta det." — "Jag gifver det, ropade *Don Quixote*, som hört allt hvad man sagt, och det så mycket heldre, som de, hvilka äro förtrollade, icke hafva frihet att göra hvad dem behagar; ty den, som åstadkom-

mit

mit förtrollningen, kan verka så mycket, att den förtrollade på tre århundraden ej förmår röra sig från stället; och om en förtrollad äfven flyr undan, så kan häktmästaren dock gripa honom i flyckten; således kunnen J mycket väl släppa den förtrollade lös, i synnerhet då det länder till Ert eget bästa; ty om det ej sker, torde enhvar af Er blifva besvärad deraf." Domherren lät Riddaren gifva sig hand på detta löfte, ehuru händerna ännu voro sammanbundna, och under detta Ridderliga vilkor togo de honom ur buren, hvaröfver han hjerteligen fägnade sig, och det första han gjorde var att utsträcka hela sin kropp, hvarefter han gick till *Rozinante*, slog honom med handen på ryggen, och sade: "Jag hoppas ännu på Gud och hans välsignade Moder, du blomma och spegel för alla hästar, att vi snart skole råkas så som vi bägge önska, du under din beherrskare och jag på din rygg, sysselsatt med det yrke, hvartill himlen sändt mig i verlden." Sedan *Don Quixote* sagt detta, gick han afsides med *Sancho*, och kom mycket lättad tillbaka, under en liflig önskan att verkställa hvad hans Vapendragare föreslagit. Domherren beskådade honom och förundrade sig öfver hans högst besynnerliga galenskap, samt att han, i allt hvad han för öfrigt talade, visade ett godt förstånd; men endast då förlorade stegböglarne *), såsom förut är sagdt, när frågan var om Ridderskap. Sedan derföre alla satt sig ned i gröna gräset, för att afbida Domherrens matförråd, bör-

*) *Perder los estribos*, Spanskt ordspråk; passar väl åt en Riddare.

började denne, rörd af medlidande, sålunda tala:

"Huru är det möjligt, välborne Herre! att Riddare-Romanernas usla och onyttiga läsning kunnat få ett sådant välde öfver Er, att den alldeles förvridit Er hjerna, och det i den grad, att Ni kan tro Er vara förtrollad, jemte andra saker af samma beskaffenhet, hvilka äro så långt aflägsnade ifrån verklighet, som lögn ifrån sanning? Huru är det möjligt, att inbillningskraften hos en menniska kan uppfyllas af den dåraktiga tanken, att i verlden funnits denna oräkneliga mängd *Amadiser*, dessa escadroner af rycktbara Riddare, alla Kejsare af Trapezunt, alla *Felix Marter* af Hircanien, paradhästar, på äfventyr tågande Jungfrur, ormar, drakar, jättar, oerhörda äfventyr, mångfalldiga förtrollningar, oräkneliga fältslag, utmaningar till envig, den ofanteliga prakten i kläder, en sådan myckenhet förälskade Prinsessor, Grefvar som varit Stallmästare, sköna dvärgar, så många kärleksbref, artigheter och stridbara qvinnor, med ett ord: alla dessa orimligheter, af hvilka alla Riddareböcker äro uppfyllda? Jag för min del säger, att när jag läser dem, och den tanken ej faller mig in, att alltsammans är osanning och galenskap, så göra de mig något nöje; men så snart jag tänker uppå hvad de egenteligen äro, får jag genast lust att kasta äfven den bästa af dem ut genom fenstret, ja till och med i elden, om en sådan är nära för hand, emedan de väl förtjena ett sådant straff för det de äro falska och bedrägliga, och för långt aflägsnade ifrån

allt

allt hvad som är naturligt. De böra anses såsom stiftare till nya secter och lefnadssätt, och som ge den okunniga hopen anledning att anse alla orimligheter de innehålla för likaså många sanningar; ja de gå så långt, att de våga förvrida hjernan hos förståndiga, väl uppfostrade adelsmän, såsom man tydligt finner att de gjort med Er, välborne Herre; ty de hafva bragt Er derhän, att man varit nödsakad inspärra Er i en bur och föra Er på en oxkärra, såsom man gör med lejon och tigrar, dem man för ifrån by till by, att låta se för penningar. Derföre, Herr *Don Quixote*, haf medlidande med Er sjelf och återvänd till förnuftets sköte, nyttja det goda förstånd himlen i nåder förunnat Er, använd Edra snillegåfvor på annan läsning, som kan förvärfva Er ett godt samvete och föröka Er ära; och om Er naturliga böjelse drifver Er att läsa sådana böcker, som angå Ridderliga bragder, så läs i den Heliga Skrift Domareboken, der Ni finner verkeliga och stora bedrifter. Den verldsliga Historien visar Er *Viriatus* i Lusitanien, en *Cæsar* i Rom, en *Hannibal* i Carthago, en *Alexander* i Grekland, en Grefve *Fernando Gonzalez* i Castilien, en *Cid* i Valencia, en *Gonzalo Fernandez* i Andalusien, en *Diego Garcia de Paredes* i Extremadura, en *Garci Perez de Vargas* i Xerez, en *Garcilaso* i Toledo, en *Don Manuel de Leon* i Sevilla: och läsningen om deras tappra bedrifter har alltid roat, undervisat, upplifvat och hänryckt de största Snillen. En sådan läsning, Herr *Don Quixote*, vore äfven värdig Ert goda begrepp; derigenom

nom skulle Ni blifva kunnig uti Historien, uppeldad för dygd, undervisad i fromhet och godhet, och förbättrad till Edra seder, så att Ni skulle blifva tapper utan dumdristighet, och djerf utan feghet. Allt detta skulle lända himlen till ära, Er till nytta och Mancha till beröm, hvarest Ni, såsom jag hört, är född och uppfostrad."

Don Quixote hörde på Domherrens tal med största uppmärksamhet, och då han nu såg att talaren slutat, betraktade han honom först en god stund, och sedan sade han: "Så mycket jag kan finna, min Herre, lärer Ert tal åsyfta att göra begripligt för mig, det inga vandrande Riddare funnits i verlden, att alla Riddareböcker äro falska, lögnaktiga, och icke blott onyttiga, utan äfven skadliga för det allmänna; att jag gjort illa då jag läst dem, ännu värre då jag trott på dem, men värrst uti att efterhärma dem, i det jag utvalt en vandrande Riddares svåra yrke, enligt hvad de innehålla; hvarjemte Ni nekar att några *Amadis*-Riddare varit till i verlden, så väl från Gallien som Grekland, äfvensom alla öfriga Riddare, hvilka öfverflöda i dessa böcker." — "Allt detta är efter bokstafven min mening, såsom Ni sagdt," svarade Domherren. — "Ytterligare, återtog *Don Quixote*, säger Ers Vördighet, att dessa böcker gjort mig stor skada, emedan de förvridit min hjerna och inspärrat mig i en bur, och att det varit tjenligare för mig att välja en bättre läsning, nämligen sanna berättelser, som på en gång kunnat förnöja och undervisa mig." — "Så är det," svarade Dom-

her-

herren. — "Deremot, fortfor *Don Quixote*, finner jag, efter min uträkning, att den som är utan förstånd, och kan sägas vara förtrollad, är Ers Vördighet sjelf, då Ni företagit Er att säga så många smädelser emot en sak, hvilken i hela verlden varit antagen såsom sann, och den som nekar dertill, såsom Ers Vördighet gör, förtjenar samma straff som Ni vill pålägga Riddareböckerna, då Ni läser dem och ledsnar dervid; ty att påstå det *Amadis* ej varit till i verlden, icke eller de öfriga äfventyrs-Riddarne, af hvilka historierna äro uppfyllda, är detsamma som att säga det solen ej gifver ljus, isen ej är kall, och att jorden icke bär oss; och hvilken menniska med sundt förnuft i verlden förmådde väl öfvertyga en annan, att icke allt är sannt, som tilldragit sig med Infantinnan *Floripe*, med *Guy* af Burgund, med *Fierabras*, och bron vid Mantible, hvilket allt hände under *Carl den Stores* tid? Jag vill svärja deruppå, att detta allt är så sannt som att det nu är ljusa dagen; och om detta är osanning, så måste ej eller någon *Hector* varit till, eller någon *Achilles*, eller något Trojaniskt krig, eller några Tolf Pairer af Frankrike, eller någon Konung *Artus* i England, hvilken ännu lefver förvandlad till en korp, och på hvars återkomst man ännu hoppas i hans rike; slutetligen kunde man också säga, att historien om *Guarino Mezquino* är diktad, äfvensom om den *Heliga Grafvens eröfring*, samt kärleks-äfventyret imellan *Don Tristan* och Drottning *Iséo*, Drottning *Ginebra* och *Lanzarote*, då likväl menniskor finnas, som nästan påminna sig att

de

de sett *Duenna Quintannona*, hvilken var den bästa vinpröfverska i hela Stor-Brittanien. Jag påminner mig ännu att min fars farmor, då hon såg en Matrona med sin ärevördiga slöja, plägade säga: "denna, min son, liknar alldeles fru *Quintannona;* hvaraf jag drager den slutsats, att hon måste hafva kännt henne, eller åtminstone sett ett portrait af henne. Hvem vågar neka, att historien om *Peter* och den sköna *Magdalena* är sann, då ännu i dag i den Kongl. Rustkammaren framvises den tappen med hvilken den trähäst styrdes, på hvilken den tappre Riddaren flög igenom luften, och hvilken tapp är något större än en vagnsstång? Jemte tappen hänger *Babiecas* sadel, och vid Roncesvalles finnes *Rolands* Horn, så stort som en stock. Häraf kan bevisas, att Tolf Pairer funnits, äfvensom en *Peter*, en *Cid*, och andra dylika Riddare, om hvilka berättas att de dragit ut på äfventyr. Om så icke är, kan man äfven påstå det vara osannt, att en vandrande Riddare, den tappre Lusitaniern *Juan de Merlo*, begaf sig till Burgundien, och kämpade i staden Ras med den rycktbare Herr *von Charni*, kallad *Moses Pierre*, samt huru han sedermera i staden Basel stridde med *Moses Henric de Remestan*, samt gick segrande och krönt med ära ur bägge dessa strider; de äfventyr och utmaningar, hvilka de tappre Riddarne från Spanien *Pedro Barba* och *Gutierre Quixada* (från hvilken jag på manliga sidan i rät linea härstammar) företogo uti Burgundien, och hvarvid Grefve *de San Polos* söner öfvervunnos, kunna icke bestridas. Ni vill väl då äfven

neka,

neka, att *Don Fernando de Guevara* begaf sig till Tyskland att söka äfventyr, hvarest han kämpade med Junker *Georg*, en Riddare af Hertigens af Austria famille. Säg då tillika, att *Suero de Quinnones* torneringar äro diktade, äfvensom den strid *Mose Luis de Falses* hade emot *Don Gonzalo de Guzman*, en Castiliansk Riddare, jemte andra storverk, förrättade af detta och andra rikens Christeliga Riddersmän, hvilka äro så sanna och bekräftade, att, jag upprepar det, den som nekar dem, är beröfvad allt förstånd och urskilljning."

Domherren blef förvånad öfver den blandning af sannt och osannt *Don Quixote* nu framförde, hvarjemte han tillika beundrade den beläsenhet han hade uti allt, som angick det vandrande Ridderskapet, och således svarade han: "Jag nekar ej, Herr *Don Quixote*, att ju mycket af det Ni omtalat kan vara sannt, i synnerhet hvad som angår de vandrande Spanske Riddarne; äfven medgifver jag att Tolf Pairer af Frankrike varit till; men jag kan omöjligt tro, att de utträttat allt hvad Erke-Biskop *Turpin* berättar om dem; hvad som är sannt deraf är, att de voro Riddare, dem Konungarne i Frankrike utvalde åt sig, och att de kallades Pairs af den orsaken, att de alla liknade hvarandra i dygd, värdighet och mod, eller att de åtminstone borde vara så beskaffade, och derföre var detta ett samfund i likhet med nu varande Ordnarne Sanct Jago och Calatrava; ty af deras medlemmar fordras äfven att de skola vara af ädel börd, dygdiga och tappra; och likasom man nu säger: en

Riddare af Sanct Jago eller Alcantara; så sade man då: en Riddare af de Tolf Pairerne; ty denna krigiska Orden bestod af Tolf lika männer. Att *Cid* varit till är likaså litet tvifvelsmål underkastadt, som att en *Bernhard af Carpio* funnits; men jag tror blott att man sagt för mycket i afseende på deras bedrifter. Hvad åter angår Grefve *Peters* tapp, som Herrn omtalar, och hvilken hänger bredvid *Babiecas* sadel i Kongl. Tyghuset, så måste jag tillstå, att jag antingen är så okunnig eller har så svag syn, att ehuru jag sett den omtalade sadeln, har jag dock ej kunnat upptäcka denna tapp, fastän Herrn säger honom vara så stor." — "Men utan all tvifvel befinnes han der, svarade *Don Quixote*, och till yttermera visso gömmes den i ett läderfoderal, för att icke förderfvas." — "Detta allt kan vara möjligt, svarade Domherren, men jag bedyrar, vid det ämbete jag bekläder, att jag ej kan påminna mig hafva sett honom. Skulle det nu också medgifvas att den finnes, så förbindes jag ej derigenom att tro berättelserna om de många *Amadiser* och den öfriga svärmen af Riddare som Riddare-Romanerna innehålla; icke eller är det något skäl, att en så aktningsvärd man, som Herr Riddaren, begåfvad med så många goda egenskaper och ett så klart förstånd, bör anse för sanningar alla dessa öfverdrifna dårskaper, som dock egenteligen utgöra de orimliga Riddareböckernas innehåll."

L. CAP.

L CAP.

Om den förnuftiga tvisten Don Quixote *hade med Domherren, jemte andra händelser.*

"Nå det vore skönt, svarade *Don Quixote*, om böcker, som med Konungens tillstånd och vederbörligt bifall af Censorer blifva tryckta, samt derjemte läsas med allmänt loford af höga och låga, fattiga och rika, lärda och olärda, bönder och Riddare, korrt sagdt: af alla menniskor, alla stånd och åldrar, om dessa böcker, vill jag säga, endast vore osanningar? Efter allt utseende hafva de en tydelig stämpel af sanning, emedan de nämna och uppräkna en Riddares far och mor, fädernesland, slägt och ålder, alla hans bedrifter dag ifrån dag och punkt för punkt, jemte orten der allt tilldragit sig. Tyst derföre, Ers Vördighet, säg icke flere sådana smädelser, och tro mig att jag gifver ett råd, det Ni, såsom en förståndig man, bör följa; läs dem blott, och Ni skall snart röna hvad nöje denna läsning skänker. Tillstå till exempel, att något förträffligare ej kunde finnas, än att midt för våra ögon få se en stor sjö, sjudande af brinnande beck, och i hvilken vältrade sig om hvarandra en myckenhet ormar, scorpioner och krokodiler, jemte flere andra slag af rysliga krypdjn, och att ur samma sjö en högst sorglig röst ropade: "O Riddare! hvilken du också må vara, som beskådar denna rysliga sjö, om du vill finna den "skatt, som ligger fördold under dessa svarta "vågor, så visa din tappra barms mod derigenom, att du kastar dig midt uti denna svarta

"brinnande pöl; och om du icke gör det, så "är du icke värdig att se de stora underverk "som inneslutas i de sju Féernas sju slott, "hvilka äro belägna under detta svarta djup." Knappt har Riddaren hört denna förfärliga röst, förrän han också genast, utan att vidare betänka sig, eller öfverväga den fara för hvilken han blottställer sig, till och med utan att afkläda sin tunga rustning, anbefaller sig i himlens och sin Dames beskydd, och kastar sig midt uti den kokande sjön; men innan han ännu hunnit sansa sig, eller vet huru det skall slutas, befinner han sig på blomstrande ängar, med hvilka de Eliseiska fälten ej kunna jämnföras. Här synes himlen mera klar och solen lysa med dubbel glans; för hans ögon visar sig en grönskande slätt, uppfylld med så sköna löfrika trän, att deras grönska hänrycka synen, örat tjusas af tusende små brokiga foglars lifliga sång, hvilka flaxa imellan de täta grenarna. Der upptäcker han en bäck, hvars friska vatten, liknande klar kristall, framsorlar öfver hvit sand och glänsande stenar, som hafva utseende af rent guld och äkta perlor. På ett annat ställe ser han en källa med vattenkonst, sammansatt af brokig jaspis och glänsande marmor; der en prydlig grotta, hvarest sköna musselskal och rader af hvita snäckor, blandade med stycken af glänsande kristall, visa sig i en ordentlig oordning, och efterhärmade smaragder, som visa sig deribland, göra det hela till ett så beundransvärdt arbete, att konsten, som apat naturen, här synes hafva öfverträffat densamma. Oförmodadt

upp-

upptäcker han nu ett starkt kastell eller präktigt slott, hvars murar äro af massivt guld, tornspirorna af diamanter, dörrarna af hyacinther, och allt så underbart sammansatt, att om också hela byggnadsämnet blott består af diamanter, karfunklar, rubiner, smaragder, guld och perlor, så öfverträffar dock sjelfva byggnadssättet hela värdet deraf. Knappt har han hunnit till hälften beskåda allt detta, förrän ur slottets portar framtågar en flock af jungfrur, hvilkas präktiga och glänsande kläder jag nu icke kan beskrifva, emedan jag, vid upprepandet af berättelserna om sådant, aldrig skulle sluta. Den af dem, som synes vara den förnämsta ibland dem alla, tager den djerfve Riddaren, som störtat sig i brinnande sjön, straxt vid handen, och leder honom, utan att säga ett ord, in i det dyrbara slottet; der afklädes han, att han blifver så naken som hans moder födt honom till verlden, badas med ljumt vatten, och smörjes med välluktande salvor, hvarefter man påkläder honom den finaste skjorta, som doftar af ambra; sedan kommer en annan jungfru, som hänger öfver hans skuldror en mantel, hvilken är värd så mycket som en hel stad, och kanske ännu mera. Huru skönt då man sedan föreställer sig, att hela skaran följer honom till en annan sal, hvarest en taffel står dukad med sådan ordning och prakt, att han står alldeles stumm af förundran! då han derefter ser sina händer öfvergjutas med vatten, distilleradt af ambra och välluktande blommor, vidare sätter sig på en elfenbensstol, och alla dessa jungfrur uppvakta honom under en be-

un-

undransvärd tystnad! Här undfägnas han nu med en sådan mängd olika maträtter, så kostligt tillagade, att han, oaktadt sin goda appetit, sjelf knappt vet hvad han skall välja. Under det han spisar låter en skön musik höra sig, utan att han kan upptäcka de sjungande och spelande. Sedan måltiden är slutad och taffeln borttagen, blifver Riddaren qvarsittande på sin stol och kanske petar sina tänder, såsom bruket är; då inträder genom salsdörren en annan ännu skönare jungfru, som sätter sig vid Riddarens sida, berättar honom om slottet, i hvilket han befinner sig, samt sättet huru hon der qvarhålles förtrollad, jemte andra saker, som väcka Riddarens högsta förundran, och måste förvåna en hvar som läser denna historia. Jag vill nu ej längre uppehålla mig härvid, emedan man häraf bör finna, att allt hvad som läses i en sådan vandrande Riddares historia bör väcka både förundran och hänryckning hos en hvar. Tro mig derföre, Ers Vördighet, och, såsom jag redan har sagt, läs dessa böcker, så skall Ni få röna att de förjaga all melancholie, om Ni plågas deraf, samt förbättra Ert lynne, om det icke är godt. Om mig sjelf kan jag säga: att sedan jag blifvit en vandrande Riddare, så är jag tapper, artig, gifmild, fin i seder, ädelmodig, förekommande, dristig, saktmodig, tålig, härdig under mödor, fängelse och förtrollningar; och ehuru jag nu, lik en narr, befinner mig innestängd i denna bur, så tänker jag dock, genom min arms tapperhet, om himlen gynnar mig, och lyckan ej är mig emot, se mig såsom Ko-

nung

nung öfver ett Rike, hvarest jag då kan ådagalägga mitt hjertas godhet och ädelmod; ty på min heder, min Herre, den fattige är oförmögen att utöfva frikostighet emot någon, om han också i högsta grad hade böjelse dertill; och en tacksamhet, som blott består i en god föresats, är död, likasom tron är död utan goda gerningar. Af denna orsak önskar jag, att lyckan snart ville erbjuda mig något tillfälle att blifva Kejsare, på det jag må visa mitt goda hjertelag derigenom, att göra godt emot mina vänner, och i synnerhet emot min stackars Vapendragare *Sancho Panza*, som är den bästa menniska i verlden, och den jag önskar kunna gifva ett Grefskap, såsom jag för längre tid sedan lofvat honom; men jag fruktar endast det han ej äger skicklighet nog att styra en Stat."

Knappt hörde *Sancho* dessa sin Herres sista ord, förrän han sade: "Hans Nåd, Herr *Don Quixote*, må endast bemöda sig att, enligt sitt löfte, förskaffa mig ett Grefskap, hvaruppå jag länge ställt mitt hopp, så lofvar jag, att mig ej skall fattas skicklighet att styra det; och skulle den fattas, så har jag hört sägas, att menniskor finnas i verlden, som taga deras Herres Stater på arrende emot en viss årlig afgift, samt sedan besörja om Regeringen, under det Herrn sitter lugnt i en ländstol och förtär sina räntor, utan att bekymra sig om något. Så vill jag äfven göra, och ej bry mig om hvarken ett eller annat, utan genast afsäga mig allt och sedan njuta mina inkomster som en Hertig, då de öfriga må göra allt hvad de behaga."

haga." — "Detta, broder *Sancho*, inföll Domherren, angår endast att förtära räntor; men hvad åter beträffar rättvisans skipande, så måste Statens Regent sjelf göra det, och dertill fordras skicklighet samt skarpt förstånd; men framför allt en god villja till dess utöfvande; ty om detta allt saknas i början, så skola både midten och slutet råka i förvirring; men himlen plägar understödja den enfalldiges goda afsigt, och låta de elakas företag komma på skam." — "Denna philosophie förstår jag icke, svarade *Sancho*; men endast det vet jag, att så snart jag har mitt Grefskap skall jag nog förstå regera det; ty jag har en själ så väl som andra och likaså mycket kropp som någon, hvarföre jag vill vara Konung i mina Stater såsom hvar och en annan i sina, och sedan jag blifvit det, gör jag hvad mig behagar, och då jag gör det, går allt efter mitt hufvud, och då allt går så, är jag nöjd, och då jag är nöjd, har jag intet mera att önska, och när jag har intet mera att önska, så är det slut; Staten må gå sin gång, och dermed farväl till dess vi återse hvarandra, sade den ene blinde åt den andra." — "Denna philosophie, *Sancho*, är icke så dålig, sade Domherren; men det oaktadt är ändock mycket att säga i afseende på Grefskapet." *Don Quixote* svarade nu: "Jag vet ej hvad man mera kan hafva att säga derom; men jag för min del följer härvid blott det exempel den store *Amadis* af Gallien gifvit mig, som gjorde sin Vapendragare till Grefve öfver en Ö på fasta landet, och derföre kan jag, utan att störa mitt samvetes frid,

göra

göra *Sancho Panza* till Grefve; ty han är en af de bästa Vapendragare, som någonsin tjenat en vandrande Riddare."

Domherren blef alldeles förvånad öfver allt det sammanhopade vanvett *Don Quixote* pladdrade, öfver sättet, hvaruppå han beskrifvit för honom Riddarens äfventyr i becksjön, öfver det intryck dessa böckers ljugande berättelser gjort på honom, och sluteligen äfven öfver *Sanchos* narraktighet, att så mycket efterlängta det Grefskap hans Herre lofvat honom.

Imedlertid återkommo Domherrens betjenter, hvilka afhämtat åsnan med matförrådet ifrån värdshuset; de utbredde en grann matta uti det gröna gräset på ängen, och hela sällskapet satte sig nu under skuggan af några träd för att spisa, på det oxdrifvaren ej måtte förlora tillfället att låta sina dragare beta, såsom redan sagdt är. Under det de voro sysselsatte med måltiden, hörde de ett hastigt buller jemte ljudet af en liten klocka, som klingade på afstånd i några täta buskar, och straxt derefter sågo de en mycket vacker get framspringa ur samma buskar, och hon hade svarta, grå och hvita fläckar; efter henne följde en Getvaktare, som med vanliga ljud sökte locka henne tillbaka eller förmå henne stanna; men den flyktande geten, som syntes skrämd och rädd, sprang midt ibland de spisande, likasom att söka beskydd, och stannade der. Getvaktaren kom snart efter, fattade henne i hornen, och sade, likasom hade hon kunnat förstå honom: "Ha! du rymmerska, du skälmunge, huru har du i dag kommit på

vild-

vildspår? Är du rädd för vargar, min dotter? Du ville ej omtala att du ärnade dig hit, mitt söta kräk; men du hör till qvinnokönet, och liknar detsamma deruti, att du ej kan blifva stilla på ett ställe. Kom tillbaka, du skalkunge, kom tillbaka; ty om du också icke är nöjd der, så är du dock mera säker inom din boning och ibland dina sällskapssystrar; huru skall det väl gå, när du, som borde vakta och vägleda de öfriga, sjelf löper så vild omkring?" Detta Getvaktarens joller roade alla som hörde det, men i synnerhet Domherren, som sade åt honom: "Jag ber Er, min vän, dröja litet qvar hos oss, och ej skynda så mycket att föra geten tillbaka hem; ty emedan hon, som Ni sagt, är en qvinna, måste hon följa sin naturliga böjelse, ehuru mycket Ni bemödar Er att förhindra det. Tag här ett stycke stek och drick en gång, på det Er vrede må stillas och geten imedlertid få hvila." Härvid räckte han åt honom på knifsudden ett stycke stekt kanin; Getvaktaren emottog det, tackade, drack deruppå, stillade sig, och sade sedan: "Jag skulle ej önska att mina nådiga Herrar anse mig för en narr, för det jag sålunda talat med detta djur; ty de orden jag sagt äro icke utan en hemlig betydelse. Jag är en bonde, men dock icke så dum, att jag ej skulle förstå huru man bör umgås både med menniskor och kreatur." — "Det vill jag gerna tro, sade Prästen; ty man vet ju af erfarenheten, att bergen kunna dana Lärda, och att herdekojor ofta innesluta Philosopher." — "Åtmindstone, återtog Getvaktaren, hysa de männer som blifvit kloka

af

af skadan; och på det Herrarne må inse, att detta är så sannt, att man kan gripa det med händerna, erbjuder jag mig oombedd, så vida Herrarne utan förtrytelse villja skänka mig deras uppmärksamhet för en liten stund, att omtala en sann händelse, hvilken bekräftar, hvad Herrn der (visande på Prästen) nyss har sagt, alldeles enligt min tanke.” Häruppå svarade *Don Quixote:* ”För att röna huruvida denna händelse kan hafva någon likhet med ett Ridderligt äfventyr, vill jag för min del gerna höra på Er, min bror; och jag är öfvertygad, att alla dessa Herrar, som hafva mycket förstånd samt äro vänner af sällsamma nyheter, hvilka på en gång väcka, roa och hänrycka våra sinnen, skola tänka detsamma. Börja således, min vän, och vi skole alla höra på.” — ”Jag undantager dock mig, sade *Sancho;* ty jag vill med denna pastej sätta mig der borta vid bäcken, der jag ärnar äta mig mätt för tre dagar; ty jag har hört min Herre *Don Quixote* säga, att en vandrande Riddares Vapendragare bör äta så länge han orkar, då tillfället erbjuder sig, emedan det kan hända, att han någon gång förvillar sig i en tjock skog, hvarifrån han ej hittar ut på sex dagar, och om mannen då icke är väl mätt, eller medför en god matsäck, så kan han under tiden, såsom man ofta finner, blifva torr som en Mumie.” — ”Du har rätt, *Sancho,* återtog *Don Quixote;* gå derföre hvart dig behagar och ät så mycket du förmår; ty jag är redan mätt, och vill nu blott unna min själ en liten vederqvickelse, genom det jag afhör denne gode mannens

be-

berättelse." — "Det villje vi äfven," sade Domherren; hvarefter han bad Getvaktaren genast börja, såsom han lofvat. Getvaktaren gaf sin get tvenne slag med flata handen öfver ryggen, under det han höll henne i hornen, och sade: "Lägg dig nu här bredvid mig, skälmunge; ty vi hafve ännu tid nog att gå hem." Geten tycktes förstå honom, emedan hon lade sig mycket stilla bredvid honom sedan han satt sig, såg honom i ansigtet, och likasom tillkännagaf att hon ärnade höra på sin husbondes berättelse; Getvaktaren började sålunda:

LI CAP.

Innehåller hvad Getvaktaren berättade för DON QUIXOTE *och hans följeslågare.*

"Tre mil ifrån denna dal är en by belägen, som, ehuru liten, likväl är en af de rikaste i denna nejd; der bodde en bonde, som hade mycket anseende, och ehuru detta alltid står i lika förhållande med rikedom, hade dock hans redliga vandel likaså stor del deruti som hans ägodelar; men hvad som, enligt hans eget yttrande, gjorde honom mest lycklig, var, att han ägde en dotter af så ovanlig skönhet, så sällsynt förstånd och så mycken dygd, att enhvar, som fick se eller lärde känna henne, förundrade sig öfver alla de prisvärda egenskaper, med hvilka himlen och naturen begåfvat henne. Ännu såsom barn var hon mycket

vac-

vacker, och hennes skönhet tilltog beständigt, så att hon vid sitt sextonde år var den skönaste varelse man kunde få se. Ryktet om hennes skönhet började utbreda sig till alla nästgränsande byar; men, hvad säger jag? icke blott till granskapet, utan det sträckte sig till långt aflägsna städer, inträngde i Konungsliga palatsets salar, och hördes af folk utaf alla stånd, så att menniskor kommo ifrån alla håll för att se henne, såsom en sällsynthet eller en underbar bild. Hennes far bevakade henne noga, och sjelf var hon äfven på sin vakt, emedan inga väktare, dörrar eller lås så väl förvara en flicka som hennes egen varsamhet. Fadrens rikedom och flickans skönhet förmådde många, så väl af lägre som högre stånd, att fria till henne; men han, som hade i sitt våld denna dyrbara klenod, förblef villrådig och kunde ej fatta ett beslut, åt hvilken, af alla dem som plågade honom med sina böner, han skulle gifva henne. Ibland de många, som fördes af detta begär, var äfven jag en, och ägde många och stora förhoppningar om god framgång, emedan fadren kände mig mycket väl: jag var född i samma by af en oklanderlig slägt, var ung, hade förmögenhet, och ett just icke så dåligt hufvud. En annan ifrån samma by, och med lika fördelar, friade äfven till henne, hvilket förorsakade ännu större villrådighet hos fadren, emedan honom syntes att hans dotter kunde vara väl belåten med en hvar af oss. För att komma utur detta sitt bryderi, beslöt han öfverlemna saken åt *Leandra* (så hette denna sköna, rika flicka, som bragt

mig

mig i elände), med tillkännagifvande, att då vi bägge voro hvarannan jämnlika, ville han låta det bero af sin älskade dotters egen villja, att efter eget behag välja imellan oss: ett förhållande, värdigt att efterföljas af alla föräldrar som ärna gifta bort sina barn. Härmed vill jag ej säga, att barnen böra hafva fritt val äfven imellan elaka och förderfvade personer, utan då värdiga männer blifvit utsökta, böra de få välja efter egen smak. Jag vet icke hvad *Leandra* tänkte om oss bägge, men jag vet blott, att fadren höll både mig och min medälskare i ovisshet, under förevändning af sin dotters ungdom, samt gaf oss försäkringar i allmänna ordalag, hvilka hvarken förbundo honom, eller betogo oss all förhoppning. Min medtäflare hette *Anselmo*, och mitt namn är *Eugenio*, hvilket jag vill omtala för att göra Herrarna bekanta med de personer, som förekomma i denna Tragedie, hvars utveckling väl ännu icke är fullkomligt känd, men hvilken, efter all anledning, blifver sorglig. Vid samma tid återkom till vår by en fattig bondes son, vid namn *Vicente de la Rosa*, hvilken uti Italien och på andra orter tjenat som soldat. Då han var en tolfårig gosse, hade en Capitaine, under marchen genom vår by med sitt Compagnie, tagit honom med sig, och efter andra tolf års förlopp återvände han nu militairiskt klädd, brokig med tusende färger, prydd med en mängd kristallstycken och oäkta metallkedjor. I dag hade han en drägt, i morgon en annan; men allt var oäkta, brokigt, samt af föga vigt och värde. Bönderna, som äro

bak-

baksluga, och då orklöshet gifver dem tillfälle dertill, mycket elaka, gåfvo akt på honom, räknade bit för bit hans grannlåter och klenoder, och funno att han ägde tre drägter af olika färger med band och andra småpersedlar; men han förstod att förändra dem på så mångfalldiga sätt, att den, som ej noga gifvit akt deruppå, hade kunnat bedyra, att han ägde väl tio särskilta hela drägter och mera än tjugu fjäderbuskar. Herrarne böra ej anse det näsvist och narraktigt, att jag gör en så omständelig berättelse om hans kläder, emedan de intaga ett betydande rum i denna historia. Han plägade sätta sig på en bänk under ett stort poppelträd vid en öppen plats, och der stodo vi alla gapande och förundrade omkring honom, för att höra hvad han berättade om sina bedrifter. Intet land fanns i verlden det han ej sett, intet fältslag som han icke bivistat; han hade dödat flera Mohrer än alla de som bebo Marocco och Tunis, och, enligt hvad han sjelf sade, haft flera envigsstrider än *Gante*, *Luna*, eller *Diego Garcia de Parédes*, och tusende andra, dem han uppräknade, och ifrån alla hade han kommit såsom segrare, utan att det kostat honom sjelf en droppa blod. En annan gång åter visade han oss sina ärr, hvilka, ehuru de ej voro mycket synliga, han dock påstod härröra af mousquetkulor, som träffat honom i åtskilliga strider och smärre drabbningar. Korrt sagdt: hans högmod gick så långt, att han sade *Du* åt alla sina jämnåriga och äfven åt äldre personer, som kände honom ifrån hans födsel, hvarjemte han sade, att hans

arm

arm var hans far, att hans bedrifter utgjorde hans famille, och att han, såsom soldat, vore likaså mycket som Konungen sjelf. Till detta sitt skryt bifogade han äfven det att vara Musicus, hvarvid han tog en Guitarre och pillrade litet på den, då några sade, att instrumentet talade under hans händer; men dermed hade han ej visat alla sina egenskaper; ty han ville också vara Poët, och skref milslånga Romancer öfver hvarje lapprissak som föreföll i byn. Denne soldat, som jag nu beskrifvit, denne *Vicente de la Rosa*, denne storskrytare, denne Jungfrupilt, denne Musicus och Poët, blef ofta sedd af *Leandra* igenom ett fenster på hennes fars hus, beläget åt den fria öppna platsen. Hon förbländades af glitterguldet på hans granna kläder, förtrollades af hans Romancer, emedan han utspridde en hvar af dem i tjugu afskrifter; för hennes öron kommo alla de stora bedrifter han berättat om sig sjelf, och korrt sagdt: hin onde dref sitt spel så, att hon blef kär i honom, innan det ännu fallit honom in, att göra sig någon möda för hennes skull; och emedan i kärlekssaker ingen ting så lätt och fort fullbordas, som då begäret först upptändes hos den Sköna, så blefvo *Leandra* och *Vicente* snart bekanta, och innan ännu någon af hennes många friare kunde upptäcka hennes böjelse, hade hon redan tillfredsställt den på sådant sätt, att hon öfvergifvit sin ömme fars hus (hon hade ej mera någon mor), och rymt från byn med soldaten, hvilken skördade större ära af detta äfventyr, än af alla de öfriga med hvilka han skrutit. Alla

men-

menniskor i byn förundrade sig öfver denna händelse, äfven som alla andra, hvilka blott hörde den omtalas; jag var alldeles utom mig, *Anselmo* förvånad, fadren bedröfvad, alla anhöriga förbittrade. Rättvisans tjenare sattes i rörelse och utsändes öfverallt; de ströfvade omkring på alla vägar, alla skogar genomsöktes, och efter tre dagars förlopp funno de den dåraktiga *Leandra* i en bergshåla, afklädd ända till lintyget, beröfvad sina penningar och alla dyrbara smycken, dem hon medtagit hemifrån. Hon återfördes till sin sorgsne far; man frågade om hennes olycka, och hon bekände utan nekande, att *Vicente de la Rosa* bedragit henne, och, under löfte att gifta sig med henne, hade han öfvertalat henne att rymma från sin fars hus, då han ville föra henne till den präktigaste, men mest förderfvade stad i hela verlden, nämligen Neapel. Hon, oförsigtig och bedragen, hade trott honom, bestulit sin far, och öfverlemnat sig åt soldaten samma natt då man saknade henne: derefter hade han fört henne till ett stort ödsligt berg, der han inneslutit henne i den hålan, hvarest man igenfann henne. Hon berättade äfven att soldaten, utan att kränka hennes ära, ifråntagit henne allt det öfriga hon medförde, qvarlemnat henne i bergshålan och alldeles aflägsnat sig: en omständighet, som på nytt satte oss alla i förundran. Det var svårt att sålunda tro på en ung mans återhållsamhet; men hon bedyrade det så kraftigt, att hennes far derigenom till en del tröstades, emedan han ej efterfrågade de dyrbarheter hans dotter för öfrigt förlorat,

 blott

blott hon kunnat bevara den klenod, som, då den en gång är borta, aldrig mera kan återfås. Samma dag *Leandra* återkom, blef hon äfven af sin far bortryckt ifrån allas våra ögon, emedan han förde henne till ett kloster i en nära belägen stad, i den förhoppning att tiden omsider skulle utplåna det vanryckte uti hvilket hon försatt sig sjelf. *Leandras* ungdom kunde väl tjena till ursäkt för hennes felsteg, åtmindstone hos dem, som icke egenteligen bekymra sig om, huruvida hon är en elak eller en god flicka; men de, som känna hennes goda förstånd och klokhet, kunna ej tro att hennes förbrytelse skett af enfald, utan af lättsinnighet, och att den varit en följd af qvinnors naturliga böjelse, som i allmänhet visar ostadighet och obetänksamhet."

"*Leandra* blef innesluten i klostret, som sagdt är, och dervid förlorade *Anselmo* nästan sin syn, åtmindstone kunde han ej mera finna något föremål som fägnade honom; mina ögon voro äfven beröfvade deras ljus; ty *Leandras* frånvaro förorsakade att ingen ting mera gjorde mig något nöje. Vår bedröfvelse ökades, vårt tålamod minskades; vi förbannade soldatens glitterprydnad, och förargades öfver flickans fars ringa försigtighet. Korrt sagdt: *Anselmo* och jag öfverenskommo att öfvergifva byn, och vi förfogade oss till denna dal, dit han medfört en stor del af sina får, och jag ett ansenligt antal af min gethjord. Här förnöta vi vårt lif ibland dessa träden, lemna vår sorg fritt utrymme, och än sjunga vi tillhopa den sköna *Leandras* lof, än öfverensstämma

ma vi uti att klandra henne; än suckar en hvar för sig, och endast himlen hör våra klagoljud. Många andra af *Leandras* friare hafva följt vårt exempel, och bosatt sig ibland dessa ödsliga klyftor, för att drifva samma värf som vi, och de äro så många, att det ser ut, som hade detta ställe förvandlat sig till det fordna Arcadien; ty allt är här uppfylldt af herdar och hjordar, och ingen vrå finnes, der man ej hör den sköna *Leandras* namn nämnas. På ett ställe förbannar man henne, kallar henne obetänksam, flycktig och lättfärdig; på ett annat utropas hon såsom äreförgäten och falsk; en ursäktar och förlåter henne, en annan rättfärdigar och klandrar henne ömsom; en prisar hennes skönhet, en annan smädar hennes förhållande. Allt nog, man ömsom vanärar och tillbeder henne, och hos många går dårskapen så långt, att de beklaga sig öfver det förakt hon visat dem, ehuru de aldrig talat vid henne. Andra åter jämra sig under en rasande svartsjukas qval, hvartill hon aldrig gifvit anledning, emedan, såsom jag redan sagdt, man kände hennes förbrytelse förr än hennes böjelse. Här finnes ingen klippas brant, ingen bäcks rand, intet träds skugga, der ej en herde tagit plats, för att utgjuta sin klagan i vinden; på alla ställen, der ett echo finnes, genljuder *Leandras* namn, alla berg återskalla *Leandra*, alla bäckar framsorla *Leandra*, och *Leandra* håller alla våra sinnen fängslade och förtrollade, så att man hoppas utan förhoppning, och fruktar utan skäl till fruktan. Ibland alla dessa förryckta är min medälskare, *Anselmo*, den,

som visar minsta förstånd, ehuru han äger det mesta af oss alla; ty ehuru många andra orsaker han har till sin jämmer, klagar han dock endast öfver hennes frånvaro; och vid ljudet af en violin, den han förträffligt spelar, sjunger han sina klagodikter, i hvilka han ådagalägger mycken talang. Jag åter följer en mera lätt väg, och som synes mig mera rigtig; den består deruti, att jag smädar öfver qvinnornas ostadighet och lättsinnighet, deras dubbla förhållande, deras falska löften, deras lätt brutna trohet, och huru litet de sjelfva förstå att hålla sina tankar och böjelser i tygel. Detta, mina Herrar, är orsaken till det tal jag höll för min get, då jag träffade henne här; ty emedan hon är en hona, värderar jag henne föga, ehuru hon är den skönaste och bästa i hela min hjord. Detta är nu den historia jag lofvat berätta, och om jag dervid varit nog vidlöftig skall jag så mycket hastigare vara till tjenst i hvad som befalles. Här nära intill är min koja belägen, hvarest jag har frisk mjölk, mycket god ost och många välsmakande frukter, lika angenäma för ögonen som för munnen."

LII CAP.

LII CAP.

Innehåller DON QUIXOTES *tvist med Getvaktaren, jemte det sällsamma äfventyret med de botöfvande, det Riddaren med svett och möda bragte till lyckligt slut.*

Getvaktarens berättelse behagade alla som hört den; men i synnerhet Domherren, som noga gaf akt på sättet huru den framfördes, och fann det föga öfverensstämmande med en enfalldig Getvaktares snillegåfvor, utan snarare, att det liknade en bildad mans framställningssätt; hvarföre han yttrade, att Pastorn haft mycket rätt då han sagt, att bergen framalstrade lärda män. Alla visade sig artiga emot *Eugenio;* men den som mest ådagalade sitt ädelmod var *Don Quixote*, som sade: "I sanning, bror Getvaktare! om det för närvarande vore möjligt för mig att börja ett nytt äfventyr, skulle jag genast begifva mig på vägen, för att befrämja Er välgång; ty jag ville uttaga *Leandra* ur klostret (i hvilket hon utan tvifvel befinner sig emot sin villja), till trotts för Abdissan och alla som dervid sökte hindra mig, och öfverlemna henne i Edra händer, att Ni måtte handla med henne efter behag och eget godtfinnande, på sätt nämligen, att Ridderskapets stadgar iakttagas, som bjuda, att intet våld må föröfvas emot någon Jungfru. Imedlertid hoppas jag på himlen, och att en elak häxmästare ej kan hafva så mycken styrka, att ju icke en annan bättre tänkande häxmästare skulle äga ännu mera makt, och i sådant fall lofvar jag Er min ynnest och mitt bistånd, hvartill mitt

yrke

yrke förbinder mig, som ej består i något annat, än att hjelpa olyckliga och förtryckta."

Getvaktaren betraktade honom med mycken uppmärksamhet, och då han fann *Don Quixote* hafva ett så dåligt och obetydligt utseende, blef han förundrad, samt frågade Barberaren, som satt närmast: "Min Herre! hvilken är den mannen, som har ett sådant utseende och talar i denna ton?" — "Hvilken skulle han annars vara, svarade Barberaren, än den berömde *Don Quixote af Mancha*, alla oförrätters afstyrare, ondskans tillintetgörare, Jungfrurs beskyddare, Jättars utrotare och seggrare i alla strider?" — "Detta, återtog Getvaktaren, synes mig likna hvad man läser i böcker om vandrande Riddare, hvilka gjort allt hvad Herrn säger om denne mannen; likväl tänker jag för mig sjelf, att Herrn antingen skämtar, eller att denne Junkerns hjerna är något förvriden." — "Ni är den största slyngel! ropade *Don Quixote*, och Ert hufvud och hjerna äro förvridna; men jag har mera deraf, än den sköka, som bragt Er till verlden." Vid dessa orden tog han ett stort bröd, som låg nära honom, och kastade det i Getvaktarens ansigte med sådan fart, att blodet frusade ur hans näsa; men Getvaktaren, som ej förstod sig på skämt, och märkte huru alfvarsamt han misshandlades, kastade sig, utan att fråga efter den granna mattan, duktyget, eller alla som spisade, öfver *Don Quixote*, och grep honom med bägge händer om strupen, så att han säkert strypt honom, om ej *Sancho Panza* i det samma skyndat dit, fattat Getvaktaren i skul-

dror-

drorna och kastat honom omkull midt på mattan, så att glas och tallrikar gingo i kras, och allt hvad der stod blef omkullstjelpt och förspildt. Då *Don Quixote* såg sig fri, kastade han sig öfver Getvaktaren, som med blodigt ansigte, och tillika knuffad och bultad af *Sancho*, sökte omkring på duken efter en knif, för att förskaffa sig en blodig hämnd, hvilket Domherren och Prästen förhindrade; men Barberaren ställde så till, att Getvaktaren fick *Don Quixote* under sig, och med knytnäfvarna bultade så dugtigt på honom, att den stackars Riddarens ansigte snart blef likaså blodigt som hans eget. Domherren och Prästen nästan kiknade af skratt. Uppsyningsmännen sprungo glada omkring och uppretade än den ene än den andra, ungefär som man gör med hundar, hvilka hålla hvarandra i lufven; endast *Sancho Panza* var förtviflad, emedan han ej kunde slita sig ifrån en af Domherrens betjenter, som höll honom fast och hindrade honom hjelpa sin Herre. Korrt sagdt: alla funno sig mycket roade, utom de bägge kämpande, som bultade på hvarandra af hjertáns grund, då i detsamma man hörde ett sorgligt ljud af en trumpet, som förmådde alla att vända sig om åt trakten, hvarifrån ljudet kom; men den som mest oroades af detta ljud var *Don Quixote*, hvilken ännu, emot sin villja, låg under Getvaktaren, och fick mera stryk än billigt var; hvarföre han sade: ”Broder djefvul! ty annat kan du ej vara, emedan du haft nog styrka att kasta mig under dig, nu ber jag dig, att vi må afsluta ett stillestånd, om det också vo-

re

re blott för en timme; ty detta sorgliga ljud från en trumpet, som framtränger till våra öron, synes mig kalla till något nytt äfventyr." — Getvaktaren, som redan var trött både af att ge och få stryk, släppte honom straxt; *Don Quixote* reste sig då åter på benen, vände ansigtet åt den sidan, hvarifrån han hörde ljudet, och såg, att utföre bergsbranten nedkom ett stort antal menniskor, hvitklädda, såsom botöfvande pläga vara.

Saken förhöll sig så, att skyarne detta år nekat jorden rägn, hvarföre alla der i trakten belägna byar anställde processioner med böner och botöfningar, för att beveka himlen och nedkalla väta öfver de torra fälten; i samma afsigt gingo nu alla menniskor, ifrån en nära belägen by, i procession till en from Eremit, som bodde i en klippas grotta der i dalen. *Don Quixote*, som såg de botöfvandes ovanliga drägter, påminte sig alldeles icke, att han förut många gånger sett sådana, utan inbillade sig att detta var ett äfventyr, och att det endast tillkom honom, såsom en vandrande Riddare, att blanda sig deruti. Han styrktes ännu mera i denna sin inbillning derigenom, att dessa menniskor buro en bild som var beprydd med svarta sorgband, och trodde derföre straxt, att detta var en förnäm Dame, som af skälmar och röfvare med våld bortfördes; och knappt hade detta fallit honom i sinnet, förr än han raskt sprang till *Rozinante*, som i all fredlighet betade, tog betsel och sköld från sadeln, betslade hästen, begärde sitt svärd af *Sancho*, besteg *Rozinante*, satte skölden på armen,

men, och sade med hög röst till alla närvarande: "Nu, tappre Stallbröder! skolen J finna huru nödvändigt det är, att Riddare finnas i verlden, som utöfva det vandrande Ridderskapets plikter; nu, säger jag, skolen J röna, huruledes jag vill försätta den ädla Damen i frihet, som der borta föres fången, och om således vandrande Riddare böra värderas. Vid dessa orden stötte han *Rozinante* i sidorna med hälarna, emedan han var utan sporrar, och i korrt galopp (ty man läser ingenstädes i denna sannfärdiga historia, att *Rozinante* gjort försök med sträckande galopp) red han emot de botöfvande. Prästen, Domherren och Barberaren sökte väl hålla honom tillbaka; men det var icke möjligt; och likaså litet förmådde *Sancho*, som skrek efter honom: "Hvarthän ärnar Ni Er, min Herr *Don Quixote?* hvilken djefvul har nu farit uti Herrn, så att Herrn vill löpa storm emot vår Catholska lära? Hör då, jag vill ej blifva salig, om icke detta är en procession af botöfvande; och den Damen, som föres på båren, är vår välsignade obefläckade Jungfrus bild. Se sig dock före hvad Herrn gör; ty denna gång kan man säga, att Herrn ej vet hvad han företager." *Sancho* gjorde sig en fåfäng möda; ty hans Herre red med sådan ifver emot de hvitklädda, för att befria den sorgsna Damen, att han ej hörde ett ord, och om han äfven hört det, hade han ej vändt om, fastän Konungen sjelf befallt det. Sedan han hunnit fram till processionen, och *Rozinante* stannat af sig sjelf, emedan han gerna önskade att få hvila, ropade Riddaren, med

en

en roslig halfhes röst: "I menniskor der, som säkert icke för det godas skull döljen Edra ansigten, varen uppmärksamma och hören hvad jag ärnar säga."

De som befunno sig främst voro just de som buro bilden; och en af de fyra Andeliga, som söngo Litanian, då han såg *Don Quixotes* besynnerliga skepnad, den torra magra *Rozinante*, och alla andra löjliga saker som utmärkte Riddaren, svarade således: "Herr Bror! om Ni har något att säga oss, så gör det i hast; ty dessa våra bröder söndergissla sig, och derföre är det ej förnuftigt eller billigt att uppehålla oss, för att höra Ert tal, om icke det Ni vill säga är så korrt, att det kan innefattas i tvenne ord." — "Jag skall säga det i ett, återtog *Don Quixote*, nämligen, att J genast försätten i frihet denna sköna Dame, hvars tårar och sorgsna utseende nogsamt vittna, att J bortfören henne emot hennes villja, och att J tillfogat henne någon utmärkt skymf; men jag är född till verlden för att afböja sådant ofog, och skall ej tillåta Er gå ett steg längre, förrän J återskänkt henne den efterlängtade friheten, som hon så väl förtjenar." Alla, som hörde detta tal, gjorde deraf den slutsatts, att *Don Quixote* måste vara en galning, hvarföre de började skratta af alla krafter, hvilket gjöt olja i *Don Quixotes* vredes eld, och utan att säga ett ord mera, drog han svärdet och anföll dem som buro båren. En af bärarne lemnade sin plats åt en af kamraterne, och ställde sig emot *Don Quixote*, under det han upplyfte en gaffel, som nyttjades att stödja båren då man

hvi-

hvilade, och med den afböjde han ett kraftigt hugg, som *Don Quixote* utdelade, så att gaffeln klöfs i två stycken; men med hälften af densamma, som bäraren ännu behöll i sin hand, gaf han *Don Quixote* ett så dugtigt slag öfver skuldran och högra armen, med hvilken han förde svärdet (emot hvilken bondstyrka Riddaren förgäfves betäckte sig med sin sköld), så att den stackaren, illa tilltygad, störtade till marken. *Sancho Panza* hade imedlertid, med anden i halsen, sprungit till de stridande, och då han såg sin Herre fallen, skrek han åt den som pryglade honom, att han borde hålla upp, emedan detta var en stackars förtrollad Riddare, som under all sin lefnad ej tillfogat någon menniska något ondt; men hvad som härvid mest verkade på bonden, var ej *Sanchos* skrik, utan att han såg det *Don Quixote* ej mera rörde hvarken hand eller fot, hvarföre han trodde sig hafva ihjälslagit honom, och af denna orsak uppdrog han i hast sin hvita högtidsskjorta, och flydde öfver fältet som en stenget. Imedlertid anlände äfven *Don Quixotes* hela sällskap till stället, och då de botöfvande sågo dessa skynda af alla krafter, samt äfven upptäckte uppsyningsmännen med sina gevär, befarade de någon elak utgång af saken, och derföre ställde sig alla i en krets omkring bilden, drogo upp sina långa hvita skjortor, hvarvid de botöfvande upplyfte sina gisslar och Prästerna sina lycktor, och afbidade ett anfall med det fasta beslut att försvara sig, ja, att till och med angripa om det så passade sig; men lyckan fogade det nu bättre än de alla

vän-

väntade; ty *Sancho* företog ingen ting vidare, än att han kastade sig öfver sin Herres kropp, och upphöjde dervid de mest sorgliga men tillika löjliga klagorop man kunde få höra; emedan han trodde honom vara död. Prästen igenkändes af en annan Präst, som var med i processionen, och derigenom stillades all fruktan på bägge sidor. Den förre Prästen omtalade för den sednare hvilken *Don Quixote* var, hvarefter alla gingo att se efter om den stackars Riddaren verkeligen var död, och då hörde de *Sancho Panza* med tårfulla ögon ropa: "O du Ridderskapets blomma, som genom ett enda påkslag slutat din ärofulla lefnadsbana! Du din ätts prydnad, hela Manchas, ja äfven hela verldens ära och lycka! ty då du saknas derstädes, skall den uppfyllas af bofvar, som nu icke mera frukta att blifva straffade för sina brott. O du, som var mera gifmild än alla *Alexandrar*, emedan du, för åtta månaders tjenst, velat skänka mig den bästa Ö, omkring hvilken hafvets vågor flyta! O du, som var ödmjuk ibland de stolta och stolt ibland de ödmjuka, du farors föraktare, oförrätters tålare, kär utan orsak, de godas efterapare, de ondas gissel, elakhetens fiende, korrt: du vandrande Riddare! ty deruti innefattas allt hvad som kan sägas om dig." Vid *Sanchos* klagorop och suckar återfick *Don Quixote* sansningen, och det första han sade var detta: "Han, som lefver skilljd ifrån dig, sötaste *Dulcinea!* är underkastad ännu större missöden. Min vän *Sancho*, hjelp mig upp på den förtrollade kärran; ty jag kan ej hålla mig qvar i *Rozinantes* sadel,

eme-

emedan jag förmodar, att min skuldra är slagen i två delar." — "Det skall jag göra med mycket nöje, bästa Herre! svarade *Sancho;* och låtom oss resa hem till vår by i dessa Herrars sällskap, emedan de önska Er allt godt; och der skole vi göra anstalt till ett nytt uttåg, som kan lända oss till mera fördel och ära." — "Du talar väl, *Sancho*, återtog *Don Quixote;* det är enligt med försigtigheten, att låta de nu herrskande stjernornas elaka inflytelse gå förbi." Domherren, Prästen och Barberaren sade honom, att han häruti gjorde väl; och sedan de en stund roat sig åt *Sanchos* dumheter, lade de *Don Quixote* på samma kärra som fört honom dit. Processionen återtog sin förra ordning, och fortsatte sin väg; Getvaktaren tog afsked af dem alla, uppsyningsmännen ville icke följa med längre, och Prästen betalade dem efter öfverenskommelse. Domherren bad Prästen om underrättelse, hvad vidare kunde tilldraga sig med *Don Quixote*, om han kunde botas för sin galenskap, eller om den fortfor, och dermed bad han om tillåtelse att fortsätta sin resa. Korrt sagdt: alla åtskilljdes och begåfvo sig bort; endast Prasten och Barberaren, *Don Quixote* och *Sancho* stodo ännu qvar, jemte den fromma *Rozinante*, hvilken, vid allt hvad som forefallit, visat likaså mycket tålamod som hans Herre. Oxdrifvaren spände åter före sin kärra, lade *Don Quixote* på en bundt hö, och med sin vanliga pflegma fortsatte han nu sin väg, den Prästen visade honom. Efter sex dagars förlopp uppnådde *Don Quixote* sitt hem; de anlände dit middagstiden just på en söndag,

dag,

dag, då alla menniskor befunno sig på byns samlingsplats, öfver hvilken *Don Quixotes* kärra framrullade. Alla sprungo fram för att se hvilken som kom på kärran, och då de igenkände sin granne och landsman stodo de intagna af förundran; hvarefter en gosse genast sprang att gifva Hushållerskan och Systerdottren underrättelse derom, att deras Herre och Morbror anlände torr och blek, utsträckt på en bundt hö och liggande i en oxkärra. Det var ömkeligt att höra de jämmerskri dessa goda Damer upphäfde, att se de hårryckningar och slag för bröstet de gåfvo sig sjelfva, under nya förbannelser öfver Riddare-Romanerne, hvilket allt åter upprepades då *Don Quixote* fördes in igenom dörren.

Vid underrättelsen om *Don Quixotes* ankomst, skyndade äfven *Sancho Panzas* hustru dit, emedan hon visste, att han följt med såsom Vapendragare; och så snart hon fick se *Sancho*, var hennes första fråga, om åsnan kommit lyckligt hem? — "Lyckligare än dess husbonde," svarade *Sancho*. — "Nå himlen vare ära, som visat mig denna välgerning, återtog hon; men säg mig nu, min vän, hvad fördelar har ditt Vapendragareskap medfört? hvilken klädning har du med dig hem åt mig, hvilka skor för dina barn?" — "Ingen ting sådant medför jag, kära gumma, sade *Sancho*, utan andra saker af mera vigt och betydenhet." — "Det emottager jag med nöje, fortfor hustrun; men visa mig dock genast dessa saker, som äro så ansenliga och betyda mera, min vän; ty jag vill så gerna se dem, på det mitt hjerta

må

må fröjda sig, emedan det varit rätt sorgligt och oförnöjdt under dessa många århundraden som du varit borta.” — ”Hemma, min gumma, skall jag visa dig allt, svarade *Sancho;* men nu kan du åtnöja dig dermed, att vi med Guds hjelp snart ärna åter begifva oss ut att söka äfventyr; hvarefter du får hastigt återse mig som Grefve eller Ståthållare öfver en Ö, och på köpet intet uselt näste, utan den bästa som kan finnas.” — ”Himlen höre det, käraste man, återtog hustrun; ty det behöfva vi ganska väl; men säg mig imedlertid hvad Ö vill säga; ty det förstår jag alldeles icke.” — ”Man bör ej kasta perlor för svin, yttrade *Sancho;* i sinom tid får du veta det, gumma, då alla underhafvande kalla dig Nådig Fru.” — ”Men hvad pratar du nu, *Sancho*, om Nådig Fru, öar och underhafvande?” frågade *Johanna Panzu*, ty så hette *Sanchos* hustru, icke för det hon var i någon slägtskap med honom, utan emedan bruket i La Mancha är, att hustrur antaga sina männers namn. — ”Var icke så ifrig, *Hanna*, att genast veta allt, svarade *Sancho;* allt nog, att jag säger sannt, och håll nu din mun. Endast det vill jag i förbigående säga till din underrättelse, att ingen härligare sak finnes i verlden än att vara en hederlig Vapendragare hos en vandrande Riddare, som är äfventyrssökare. Sannt är väl, att de flesta äfventyr man finner, just icke slå så väl ut som man gerna önskar; ty utaf hundrade som möta, pläga 99 vara rätt bedröfliga och bakvända: detta känner jag af erfarenheten; ty vid några blef jag kastad upp och ned i luften, vid an-

dra

dra åter sönderpryglad; men med allt detta är det ett kosteligt ting att afbida lyckliga händelser, klättra öfver berg, framtränga genom skogar, stå på hvassa klippors spetsar, göra påhälsningar i slott, taga herberge på värdshus utan att betala ett runstycke, om det ock vore till hin onde sjelf."

Detta samtal föreföll imellan *Sancho Panza* och hans hustru *Johanna Panza*, under det Hushållerskan och Systerdottren emottogo *Don Quixote*, afklädde honom och lade honom i sin säng. Han såg skarpt på dem med förvirrade ögon; men kunde icke besinna sig hvarest han var. Prästen ålade Systerdottren att väl sköta och laga om sin morbror, samt noga vakta honom, så att han icke ännu en gång måtte begifva sig ut; hvarefter han berättade, hvad han varit tvungen att göra, för att få honom hem. De tvenne fruntimmerna började nu åter sina förra. jämmerrop, förnyade sina förbannelser öfver Riddare-böckerna, och bad himlen nedsänka i djupaste afgrunden författarne till så många osanningar och orimligheter; korrt sagdt: de voro högst oroliga och intagna af fruktan att snart åter förlora sin Herre och Morbror på samma sätt som förut, så fort han befann sig i bättre tillstånd, och det inträffade alldeles som de föreställde sig.

Imedlertid har författaren till denna historia, oaktadt all den ifver och flit han användt att uppleta *Don Quixotes* bedrifter under hans tredje härfärd, likväl ej kunnat få någon underrättelse om dem, åtmindstone icke nog

till-

tillförlitliga uppgifter. En sägen från mun till mun har blott bibehållit sig uti Mancha, att då *Don Quixote* för tredje gången drog ut ifrån sitt hem, hade han begifvit sig till Saragossa, hvarest han bivistade ett ryktbart Tornerspel, och der sådana händelser tilldrogo sig, som voro hans tapperhet och förstånd värdiga. Icke eller har författaren kunnat erhålla någon underrättelse om hans lefnadsslut, och hade aldrig fått veta det minsta derom, så framt ej lyckan fört honom till en gammal Läkare, hvilken ägde en liten blydosa, som, enligt hans uppgift, blifvit funnen under lemningarne af en gammal Eremit-boning, den man ärnade åter uppbygga. Uti denna blydosa lågo åtskilliga pergamentsblad fullskrifna med Göthiska bokstäfver, men innehållande Castilianska verser, hvilka mycket omtalade Riddarens bedrifter, prisade *Dulcineas af Toboso* skönhet, samt lemnade underrättelse om *Rozinantes* utseende, om *Sancho Panzas* trohet, ja äfven om *Don Quixotes* begrafning, hvarvid åtföljde några grafskrifter samt lofqväden öfver hans lefnad och seder. De som ännu äro nog tydliga, för att kunna läsas, har den trovärdige författaren af denna nya aldrig förr sedda historia meddelat oss. Han begär ingen annan belöning af sina läsare, för den ofanteliga möda han användt att forska och söka uti La Manchas Archiver, för att uti dagsljuset framdraga allt detta, än att de måtte tillägga honom samma trovärdighet, som de förunnat de förnuftiga Riddare-Romanerna, hvilka fått så mycket anseende i verlden; och härmed anser

han sig fullkomligt betalad och tillfredsställd, samt skall derigenom uppmuntras att ytterligare uppsöka och framdraga andra saker, hvilka, om de ej blifva så sannfärliga, likväl skola vittna om god uppfinningsgåfva och skänka ett angenämt tidsfördrif. De första ord, som funnos skrifna på de pergamentsblad, hvilka lågo i blydosan, voro dessa:

Academisterne i Argamasilla, ett ställe i Mancha, öfver den tappre DON QUIXOTES *af Mancha lefverne och död,*

Hoc scripserunt.

Den Apaktige Academicus i Argamasilla, på DON QUIXOTES af Mancha grafvård.

Epitaphium.

Den Kämpe, som La Mancha prydnad skänkte
Och mera rof, än *Jason* gaf åt Creta;
Det Kraft-Genie, som allting ville veta,
Men till sin ofärd ofta bakvändt tänkte;

Den arm, som med så mycken styrka blänkte,
Att den blef känd från Catay till Gaëta;
Den Sångmö, som med jernstift sågs arbeta,
Och med sin vers den hårda marmorn kränkte;

Han, som ses *Amadis* högt öfverstiga,
Mot hvilken *Galaor* en byting varit,
Och med sin kärlek hjeltars värf förenar;

Som tvingar *Belianis* sjelf att tiga,
Som vidt omkring på *Rozinante* farit,
Nu hvilar under dessa kalla stenar.

Den

Den Vattusigtige Academisten i Argamasilla
In laudem DULCINEÆ *de Toboso.*

Sonnett.

Den som du ser, med trinda kinder här,
Med diger barm, så hög från fot till hjessa,
Är *Dulcinéa*, Tobosinsk Prinsessa,
I henne *Don Quixote* var dödligt kär.

För hennes skull han gick med stort besvär
Utöfver Montiels fält, och ifrån dessa
Till Svarta klipporna, som blod fått prässa
Från Riddarns nakna fot, som trampat der.

Blott *Rozinantes* fel. Men vreda stjerna!
Som låtit *Manchas* Mö, och Riddaren
Den vandrande, af döden tidigt skördas.

Hon var ej skön i döden, denna Tärna,
Och han, hvars lof i marmorn blänker än,
Ej bordt af vrede, svek och älskog mördas.

Den nyckfulle öfverkloke Academisten i Argamasilla,
till lof åt ROZINANTE,
DON QUIXOTES *af Mancha Häst.*

Sonnett.

På praktfullt piedestal af diamant,
Som *Mars*, den grymme, blodstänkt, enligt vana,
Sägs *Manchas* hjelte resa upp sin fana
Att af sin styrka ge en säker pant.

Hans vapen pryda samma ställnings kant;
Hans skarpa svärd, som på hans segerbana
Blott högg och stack: så syntes hjelten dana
Sitt nya Riddarstånd på ärans brant.

Må

Må Gallien utaf sin *Amadis* skryta,
Och Greklands Hjeltar evig lager bryta,
Samt deras namn i Rycktets tempel stå.

Men *Don Quixote* skall segerkronan bära,
Bellonas vän skall Grekland, Gallien lära,
Att *Mancha* öfverträffar bägge två.

Ej *Rozinante!* glömmas skall din ära,
Din raskhet, verlden det bör känna få,
Bayards och *Brilliadors* ses öfvergå.

Den skämtsamme Argamasilliske Academisten till SANCHO PANZA.

Sonnett.

I denna kroppsstump, stor i mod och ära,
Du undret *Sancho Panza* här får se,
Svår att bedraga, fast den dummaste
Af Vapendragare vår jord fått bära.

Att blifva Grefve var han mycket nära;
Men att han icke blef det, var kanske
En följd af tidens vrånga skickelse,
Som honom och hans åsna sågs besvära.

På henne denna fromma mannen red
I spåren bakom *Rozinante* fromma,
Och bakom Herrn, som utaf mod sågs brinna.

Att hålla löften är ej tidens sed:
Hon blomstrar härligt, Hoppets sköna blomma,
Att som en rök, en skugga sist försvinna.

Af

Af den Cacodæmonske Academisten i Argamasilla på DON QUIXOTES *grafvård.*

Epitaphium.

Här en ädel Riddersman fått hvila
Sönderpryglad, illa vandrande,
Rozinante sågs med honom ila
Hit och dit till mången händelse.

Sancho Panza hvilar vid hans sida,
Dum och tjock; men likväl sägas kan,
Ingen Vapendragare sågs rida
Med sin Herre trognare än han.

Den bullrande Academisten i Argamasilla på DULCINEAS *af Toboso grafvård.*

Epitaphium.

Dulcinea här sin hvila äger,
Men, ehuru rund och fet hon var,
Blott ett stoft betecknar hennes läger;
Ack, den döden är dock en barbar!

Ådelt blod hos henne sades rinna,
Men bland Damers tal hon dock var ny;
Don Quixote för henne sades brinna,
Och hon blef en prydnad för sin by.

Dessa voro de verser, som man ännu kunde läsa; i de öfriga voro bokstäfverna bortfrätna, och man öfverlemnade dem åt en Academicus, som borde förklara dem genom gissningar. Man har fått veta, att han genom myc-

mycket nattvak och möda utredt saken, och att han är sinnad framdraga allt i dagsljuset, under det han blott afbidar *Don Quixotes* tredje utvandring.

Forsi altro cantera con miglior plettro.

